JÉZUS ISZVE APOSTOLA

IRTA:
P. Petruch Antal S.J.
PÁL

KORDA R·T· KIADÁSA BPEST

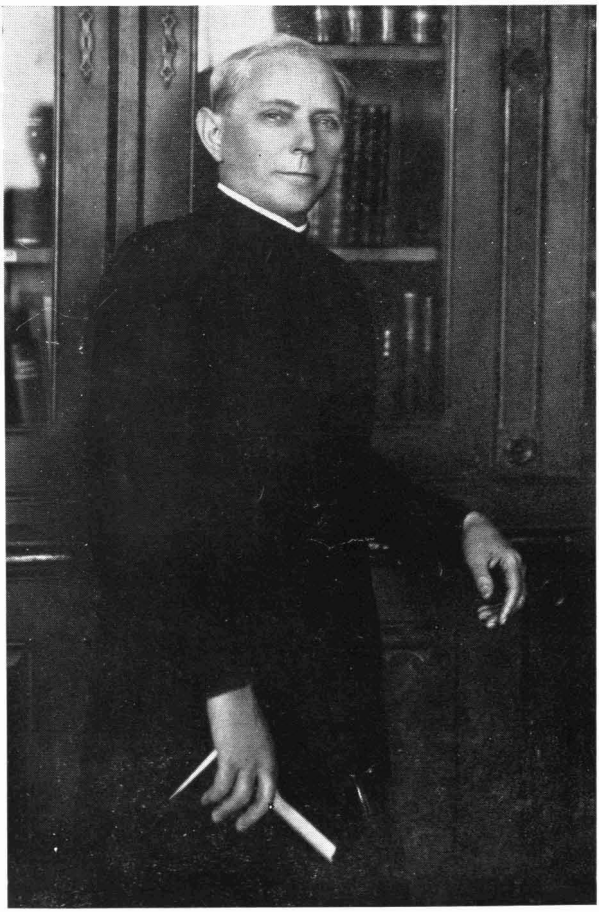

Mint tartományi rendfőnök.

JÉZUS SZIVE APOSTOLA

P. BIRÓ FERENC S. J. EMLÉKEZETE

IRTA:

P. PETRUCH ANTAL S. J.

II. BŐVITETT KIADÁS

KIADJA: A JÉZUS SZIVE NÉPLEÁNYAI TÁRSASÁGA, BUDAPEST

Nr. 561/1942. Imprimi potest. Budapestini, die 30. Maii 1942. Eugenius Somogyi S. J. Praep. Prov. Hungariae. — Nihil obstat. Dr. Stephanus Kosztolányi censor dioecesanus. Nr. 5354/1942. Imprimatur. Strigonii, die 7. Julii 1942. Dr. Michael Török vicarius generalis subst.

Alázattal helyezzük e lapokat Szentséges Atyánknak, Jézus Krisztus csalatkozhatatlan Helytartójának lábaihoz és kijelentjük, hogy mindazt, amit tartalmaznak, előre alávetjük a római Szentszék ítéletének, melyet semmi bennük foglalt nyilatkozattal megelőzni nem akarunk s melyhez a legteljesebb fiúi engedelmességgel és szeretettel ragaszkodunk.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest, VIII., Csepreghy-u. 2.

Előszó

Egy szerzetes páter emlékezetét óhajtják felújítani, aki sokak, ezrek lelkében ma is él, nemcsak mint az Istenbe-merültség, hősies kötelességteljesítés és lángoló papi buzgalom ragyogó mintaképe, nemcsak mint a legjobb lelkipásztorok és lelkiatyák közt is szeretetének és szíve jóságának páratlan melegével messze kimagasló jópásztori egyéniség, hanem mint messzeágazó és termékeny kezdeményezések elindítója, egészséges és nagystílű elgondolások, gyakorlati tervek és útmutatások kitermelője, egy fáradhatatlanul bátorító, lelkesítő, biztató és sebeket gyógyító vezér, akinek nyomában szeretet és szent vidámság rózsái keltek mindenütt s áldás fakadt bőven, amerre csak járt.

Hálás szívvel emlékeznek rá magyar rendtársai, akiknek 9 éven át rendfőnökük, provinciálisuk volt s akinek nevéhez a magyar rendtartomány történetében igen fontos és áldásos kezdeményezések fűződnek. Hálásan gondol rá a magyar papság, amelyet gyujtó szavával, szentgyakorlataival, cikkeivel és lelki vezetésével a legmagasabb papi életeszmény, a Szent Szív felé igazított. Hálával azok az egyesületek és intézmények, amelyeket vagy létesített vagy ő növelt naggyá, a Mária-kongregációk, Jézus Szíve-szövetségek, világi apostoli kezdeményezések s nem utolsó helyen a Hitoktatónők Testülete, akiknek intézménye szintén az ő lánglelkéből pattant ki. De talán valamennyi közt legmaradandóbb alkotása: a Jézus Szíve Népleányainak Társasága, az a modern, apostoli életcélokat maga elé tűző s a mellett a lelkiség legmélyebb forrásaiból, az Üdvözítő Szívének szeretetéből táplálkozó női alakulat, amelynek ő, főleg élete második és befejező szakában, gondjai, figyelme és szeretete legjavát szentelte.

Természetes, hogy mindazok, akik őt szerették s

tisztelték, s főleg akik benne intézményük alapítóját és atyját látják, nem szívesen viselték volna el a gondolatot, hogy P. Biró Ferenc emléke törékeny alakjának eltűntével a lelkekben is elhomályosodjék. Így merült fel hamar a gondolat, hogy P. Biró emlékét irodalmilag is meg kell örökíteni. Sőt, akik erre már jókor készültek, a boldogultnak utolsó éveit és betegeskedéseit is arra használták fel, hogy ügyesen szóbahozták nála a régi eseményeket, amelyeknek P. Biró tanúja vagy középpontja volt s a visszaemlékezéseket, amelyek kedves melegséggel s bőséggel folytak a páter ajkáról, még életében írásba foglaltak. Így aztán, hozzátéve még a boldogultnak saját feljegyzéseit, valamint a róla szóló egyéb adatokat, sikerült az elköltözöttnek életefolyását megrögzíteni.

Persze csak szóval és tollal. Azt a természetfölötti varázst, amely P. Biró személyéből áradt s amely mindenkit: főpapokat, miniszereket, még másvallásúakat is éppúgy, mint a nép egyszerű gyermekeit szinte látnivalólag lebilincselte, azt a szíve mélyéből kisugárzó erőt, amelynek hatása alatt mindenki jobb és boldogabb lett, aki vele érintkezett, semmiféle szó vagy írás az élő valósághoz hasonló elevenséggel nem tükrözheti. S ezért a visszaemlékezésnek értékesebb, mozgalmasabb, megragadóbb és megindítóbb része nem is e könyv lapjairól fog az olvasó felé áradni, hanem önszívéből buzog elő annak, akinek valaha is alkalma nyílt P. Biró meleg szívének és jóságos atyai lelkének bűvkörébe kerülni s felvillanyozó erejét a saját lelkén megtapasztalni. Azt, hogy mi a szeretet s a jóság, mi az örök jó Pásztor Szívéből merített őszinte és jótékony apostoli melegség, szavakba foglalni úgysem lehet.

† BANGHA BÉLA S. J.

Bevezető

„Én nem vagyok szent, magánkinyilatkoztatásaim nincsenek" — így jellemezte önmagát P. Bíró. Ha élne, tiltakozna ellene, hogy életét megírják. Ám húzódozására tulajdon szavával válaszolhatnánk: „Elnézem, hogy külföldön milyen kis dolgokat hoznak nyilvánosságra, nálunk meg a nagyobbakat sem."

Ha P. Biró véletlenül külföldön születik és működik, ma talán csodájára járnánk mi magyarok. Hogy pedig Isten nekünk adta, szabad-e megfeledkeznünk róla? Ő maga ránk olvashatná egyik panaszos szavát: „Magyar embernek nem imponál a magyar szellem alkotása."

P. Biró sokkal többet jelent a hazának s a magyar Egyháznak, semhogy megengedhetnők, hogy ráboruljon a feledés homálya. Ezért szeretnők képét úgy megfesteni, amilyen *valóban* volt, minden eredetiségével, állandó tervezgetésével, megkapó közvetlenségével. Igaz, ennek megvannak a maga nehézségei. Aki csak nemrég húnyta le szemét, azt ezer szál fűzi a még élőkhöz. Hiányzik tehát a történelmi távlat ahhoz, hogy mindenről nyiltan lehessen szólni. De ez még nem ok arra, hogy hallgassunk.

*

„Én nem vagyok szent." Mi is a szentség? Mi a szent? Színtelen és vértelen viaszfigura-e, aki felhők közt jár s lábával csak éppen érinti a földet? Olyan ember-e, akinek sohasem voltak belső küzdelmei, kísértései? Akiben nincs semmi fogyatkozás?

A lelki élet mesterei máskép beszélnek. Lambertini, a későbbi XIV. Benedek pápa, a szenttéavatásról írt páratlan művében úgy véli, „ha valamely szentről azt olvassuk, hogy sohasem érezte a test ösztökéjét, azt úgy kell érteni, hogy sohasem lelte benne tetszését, sohasem könnyelműsködött". „Legtöbbször megengedi Isten, —

mondja de Blois Lajos — hogy legmeghittebb barátaiban is visszamaradjon valami tökéletlenség, hogy így tudatában maradjanak a saját gyarlóságuknak és mások is tudomást szerezzenek róla. Sokszor például a harag és hevesség hajlama jelentkezik náluk; alatta s mögötte azonban ott izzik és lángol az indulatokkal küzdő kegyelem is, mint hamu alatt a tűz, lappangva és rejtve." Rodriguez Alfonz szerint: „Megeshetik, hogy valaki nagyfokú erényességre jut egy irányban, sőt megüti a szentséget, és mégis előfordulhatnak benne hibák és tökéletlenségek. Ezeket talán azért engedi meg az Isten, hogy a gazdag kegyelmi adományok ellenére is alázatos maradjon a lélek."

A szentek is gyónnak, tehát vannak hibáik, bocsánatos fogyatkozásaik. Ez tehát nem zárja ki, hogy valakiben ugyanakkor az erény hősi fokra ne hágjon.

Hogy a szentek is mennyire emberek, mutatja Szent Bernát, aki közismert heves vérmérsékletével többször túllőtt a célon. A kereszteshadjárat hirdetésekor is elhamarkodott valamit, amikor t. i. különbség nélkül, jókat és rosszakat, férfiakat és nőket, kalandorokat, gyilkosokat, tolvajokat és útonállókat felszólított a szent harcra. Ezáltal oka lett annak, hogy a kereszteshadjáratban olyan bomlasztó elemek gyülemlettek fel, amelyek eleve kockáztatták a vállalkozás sikerét. Temperamentumára jellemző beszédmódja. „Cuidam bestiae datus sum — állatnak vagyok kiszolgáltatva", mondta többek közt orvosára célozva.

Vagy itt van Borgias Szent Ferenc. Érzékeny oldala a túlzott önmegtagadás, mellyel egészségét aláásta. Legfőbb rendi elöljárója, Loyolai Szent Ignác többször kérte, mérsékelje vezekléseit. „Eléritek még, — felelte egyszer indulatosan — hogy elmegyek kartauzinak!" Az a Borgias fenyegetődzik azzal, hogy elhagyja a jezsuitákat, aki valamikor lelkesen hirdette: Szent Ignác puszta óhaja parancs számára. És most? Túlzásaival aláásta egészségét, s mikor elevenjére tapintottak, egy pillanatra elvesztette higgadt önuralmát.

A szentet úgy szoktuk elképzelni, hogy senkinek

sem kellemetlen, mindenki szereti, mindenki rajong érte. Ezzel szemben a tapasztalat mást mond. Liguori Szent Alfonz, Canisius Szent Péter és mások, bármily nagy emberek voltak, nem tudták magukat közvetlen környezetükkel különösebben megszerettetni. Hiszen még a Mester, az Úr Jézus sem tehetett mindenkinek a kedvére.

Mi hát az életszentség? Elsősorban pozitív lélekirány: oly fokú szeretete az Istennek s oly fokú gyakorlása a keresztény erényeknek, nemcsak átmenetileg, hanem hosszú időn át, nehéz körülmények között is s oly küzdelem az emberi hibák és gyarlóságok ellen, amely meghaladja a keresztény élet és erényesség átlagos színvonalát.

Megvolt-e ez a hősies erényesség P. Biró Ferencben? Aki őt ismerte s akinek alkalma volt lelkébe mélyebben bepillantani, aligha kételkedik ebben. A végső ítéletet azonban természetesen csak Isten s az Egyház mondhatja ki. Amint különben is mindenben a Szentszék ítéletének alávetjük jelen írásunkat.

*

Hálás köszönetet mondunk mindazoknak, akik bármivel hozzájárultak az életrajz megjelenéséhez.

A Sajgó-erdőben

Pereg a dob.

Nem először, mióta a mult században új honfoglalók tűntek fel a keleti határon.

Az orosz és galíciai zsidók szájról-szájra adták azt a hírt, hogy van egy ország, nem is olyan messze tőlük, mely testvéri öleléssel keblére szorítja őket. Csak meg kell mászniok a Kárpátok gerincét és emberszámba mennek ők is. Ha levetik nemzeti ruhájukat és elsajátítják a legszükségesebb magyar kifejezéseket, máris éppen olyan jó magyarok és tagjai a magyar nemzeti közösségnek, mint az ősi családok leszármazói. Ennek a csábító hírnek nem lehetett ellenállni, és az orosz, lengyel nyomorból karavánokban megindultak az ígéretföldje felé.

A jövevények először a végek falvait és városait szállták meg. A Vereckei-szoroson bevándorlók első nagyobb állomása Munkács volt. Míg 1790-ben csak 51 zsidó lakta a várost, addig 1850-ben 2250, 7 évvel később pedig 4230. Egy keresztényre egy zsidó esett! Ezek az új polgárok nem vetettek meg semmiféle foglalkozást: házaltak, kereskedtek, uzsorakamatot nyujtottak. Először házat és földet béreltek, utána meg is vették. Már 1861-ben Munkácson úgy alakult a helyzet, hogy a boltok — egy keresztény fűszeres kivételével — zsidók kezén voltak. Közben tűrhetően megtanultak magyarul, régi nevüket levetették s most már az Alföld városai felé vehették útjukat, hogy innen a főváros elfoglalására induljanak. Magyaroknak nézték őket, és maguk is elhitték a közhangulat hatása alatt, hogy éppoly jó magyarok, mint bárki más az országban. A liberális hazafiak pedig örömmel nézték a bevándorlókat és nem vették észre vagy nem akarták észrevenni, hogy nemzetgyilkosságot követnek el és saját fajtájukat rabságba taszítják: már 1884-ben az eddigi nemesi birtokoknak néhol fele,

néhol harmada, de legalább egynegyede nem volt többé a régi nemesé, hanem a 67-ben felszabadult zsidóságé. Hol ezen, hol azon a portán perdült fel az árverező dobja, s a tulajdonukat vesztett bennszülöttek koldusbotra jutottak. Legtöbbjük kénytelen volt kivándorolni Amerikába.

P. Biró Ferenc édesatyját is utolérte a végzet. Az volt a baja, hogy jószívűségében jobbra-balra hitelezett megszorult munkácsi felebarátainak, sőt jótállt a bajbajutottakért. Végül őt is elsodorta az ár. Egymásután dobra került mindene: háza, földje, virágzó hentesüzlete és nagy hizlalója. A tegnap még tekintélyes polgár szinte márólholnapra koldusbotra jutott. A város elszégyelte az esetet és a derék embert erdészi állásba juttatta.

A várostól nem messze, mintegy félórányira fekszik Pósaháza a Sajgó-erdőtől határolva. Ebben húzta meg magát Sándor bátyánk Emmi nevű feleségével, 5—6 éves Feri fiával és kb. egyéves Ilonka leányával. Kifosztottan, de mégsem szegényen került az erdészlakba, mert derék asszony kísérte. Mintha róla mintázta volna a Szentírás az erős asszonyt. Míg ura puskával járta az erdőt, addig ő valóságos kis majorságot varázsolt a ház köré. Földet is bérelt és gazdálkodott. Ismét volt sok tehenük, sertésük, aprójószáguk.

A nyiltszemű, éleseszű Ferkó lelkébe mélyen belevésődött a vallásos és pompásan tevékeny édesanyja képe. Még idős korában is szívesen beszélt róla, az erdei ház gyönyörű tyúkjairól, virágzó gazdaságáról. Maga is kitűnően értett az ilyesmihez, s ha valaki kérdezte: P. Biró, honnan tanulta mindezt? Mosolyogva így felelt: „Hát volt nekem édesanyám!" „Az anyám így meg amúgy csinálta" — beszélte gyakran. Ő maga tőle tanult kertészkedni, állatokkal bánni, sőt: főzni is! Sok-sok év mulva, amikor a Népleányok alapításával foglalkozott, gyönyörű bizonyítványt állított ki derék édesanyjáról. Tamáskodva kérdezték, lehet-e P. Biró hatalmas elgondolását nőkkel megvalósítani. Nagystílű pénzügyi, ipari, kereskedelmi vállalatokat persze bajosan, felelte ő; „de hogy azt ne tudnák megtenni, amivel egy magyar falu

vagy kisváros elmaradt kultúráját úgy 1—5 fokkal magasabbra lehetne emelni, nem hiszem. A történelem és a tapasztalás nem erre mutat. Édes jó anyám életével, amely szemem előtt játszódott le, el kell utasítanom ezt a lekicsinylést a nők teljesítőképessége felől, mintha ők ilyesmire nem volnának képesek".

A kis major lehetővé tette, hogy a derék szülők gyermekeiket neveltessék is. István, az idősebbik fiú, Máramarosszigeten végezte a tanítóképzőt; ott, sajnos, szabadkőmíves befolyás alá került.

Abban az időben különös fényt kölcsönzött a szabadkőmívességnek a 67-es kiegyezés után hazatért emigráció. Tagjai hosszú külföldi tartózkodásuk alatt megismerkedtek a francia és olasz szabadkőmívesekkel s magukba szívták az egyház- és vallásellenes gyűlöletet. Itthon tekintélyes állásaikban a szabadkőmíves érdekeket szolgálták. Tevékenységüket siker koronázta, már csak azért is, mert a puszta tény, hogy valaki szabadkőmíves, fényes pályafutást biztosított. Ez a szabadkőmívesség terjesztette minálunk a materializmust olyan időben, amikor Németországban már divatját múlta. Blüchner, Moleschott, Vogt fordításait a század végéig mindenfelé olvasták. Nem volt értelmiségi ember, aki már a gimnáziumban meg nem ismerte volna őket. Ezekből szívták magukba a diákok a csodás mindenség magyarázatát. Következménye, hogy gyermekkori hitükben meginogtak és a legjobb esetben „csak" közömbösekké lettek a hittel és Egyházzal szemben.

Az anyagelvűséggel karöltve jelentkezett a darwinizmus. Mindenféle, kormánypárti és ellenzéki, jobb- és baloldali lapok behódoltak ennek az új evangéliumnak. Negyven esztendőn át visszhangzott az elzsidósodott magyar sajtó és irodalom a lélek, vallás és Egyház gúnyolódásától; az istenhitet szellemi elmaradottságnak tüntette fől.

Ide vezetett az a liberalizmus, mellyel a 60-as években még a papság és az Egyházhoz hű világiak is némiképen rokonszenveztek. Ugyanis tőle várták az Egyház teljes szabadságát és fellendülését. Azonban hamarosan

be kellett látniok tévedésüket. Hiába sürgették azt az egyházi önrendelkezést, melyet a protestáns felekezeteknek megadott az állam: a katolikus Egyház továbbra is az államhoz láncolva maradt, olyan időben, amikor ez az állam gyakran ellenséges magatartást tanúsított vele szemben. A helyzet oda fejlődött, hogy a magyar egyház vezetőit tulajdonképen a liberális és nem egyszer szabadkőmíves szellemű minisztérium válogatta ki és terjesztette a Szentszék elé jóváhagyás végett.

A katolikusokat váratlanul érte ez a méltánytalan bánásmód. Nem voltak megszervezve s tehetetlenül álltak azokkal a borzalmas meghurcoltatásokkal szemben, melyek szinte nap-nap után érték őket a sajtó részéről. Egyetlenegy budapesti napilapjuk máról-holnapra tengette életét, még a 90-es évek derekán is kézisajtón nyomták. Az egyházmegyei székhelyeken megjelenő katolikus lapok pedig csak igen korlátolt példányszámban terjedtek el. A magyar katolikus egyház valóban nem volt felkészülve arra a harcra, melyet az ellenséges szellemi áramlatokkal és egyházpolitikai téren az állammal kellett megvívnia.

Móricz Zsigmond „borzasztó időknek" és „elképzelhetetlen sivárságnak" nevezi e kort. Ebbe a hanyatló korba született bele P. Biró Ferenc 1869 október 10-én. Igaz, egyelőre nem sok tudomást szerzett róla. A játék mindennél jobban érdekelte. Társakat azonban nehezen talált. Pista bátyja ritkán fordult meg otthon, még a nagyvakációt is instruktorkodással rendszerint másutt töltötte. A többi négy testvére kicsi korában halt el. Közöttük Ilona élt legtovább. Harmadfél esztendős korában azonban ő is magára hagyta Ferit. Pedig nagyon szerette kis húgát s általában mindenki, aki találkozott vele. Még évtizedek mulva is, 1926-ban P. Biró mint a figyelem és jóság példaképét emlegette. Egyszer valóságos harc fejlődött ki közte és édesanyja közt, hogy melyikük egye meg az első pár érett cseresznyét. Ilonka fedezte föl. Nagy erőlködéssel és ágaskodással sikerült is leszakítania. Már a szájához emelte, amikor eszébe ötlött édesanyja: mennyire fog örülni, ha neki adja.

Pedig csurgott utána a nyála. Azonban az ő öröme édesanyja öröme. Sugárzó arccal felajánlja hát neki. Ez azonban nem akarja elfogadni. A vége az, hogy megosztoznak rajta.

Feri tehát magára maradt. Játszótárs híján idősebbekkel barátkozott, rusznyák béresekkel, főleg pedig öreg cselédjükkel, aki rémhistóriákat mesélt neki: vámpírokról, melyek a föld mélyéből szállnak ki éjtszaka; kiszívják az emberek és állatok vérét; következménye a biztos halál. Valójában ezek a vámpírok nem is állatok, hanem boszorkányok. Egy öregasszonyt, aki közfelfogás szerint marhavészt okozott, még halála után is kiástak sírjából, lefejezték, szívét hegyes karóval átverték, levágott fejét pedig lábához rakva újra eltemették. Sejthetjük, hogy ilyen és hasonló szörnyűséges mesék mennyire hatottak az eleven képzeletű fiúra. Ideges és ijedős lett. 16 éves koráig félt sötétben egyedül maradni.

Szerette az erdőt. Szabad óráit a gyönyörű tölgyesben töltötte, rendszerint egymagában. De azért nem unatkozott. Szerelmes lett a fákba, madárdalba, a sarjadó életbe. Jól ismerte az erdő titkait. Tudta, hol fészkelnek a madarak. Mint minden fiú, ő is madárfiókákra pályázott. Nem mindig szerencsével. Megesett, hogy az odvas fészek száján nem fért ki a keze a zsákmánnyal, bárhogy is erőlködött. A hosszú próbálgatásnak és erőlködésnek az lett a vége, hogy megnyúzott kézzel és fiókák nélkül kényszerült a fáról lemászni. Volt úgy is, hogy fatönkre állt, onnan szavalt, prédikált, énekelt. Egyszer aztán majd megjárta. Ismét magában barangolt az erdő mélyén, mikor hirtelen egy fordulónál hatalmas farkassal találta magát szemben. Megrémülve fordult vissza s futott, ahogy csak bírt. Amire kiért a tisztásra, kimerülten esett össze. A farkas közben eltűnt az erdő sűrűjében. De az eset oly erős hatással volt reá, hogy még egy évvel halála előtt, mikor az eset szóba került, kérte, hogy ne firtassuk, különben éjjel nem fog aludni; minap is a farkas riasztotta fel az álmából.

A Sajgó-erdő szélén mocsarak voltak. Feri egyszer békát akart fogni. De megcsúszott és vízbe esett. Úszni

nem tudott. A víz összecsapott fölötte. Sikoltására odasietett az erdőőr s feléje nyujtotta botját. A fuldokló fiú oly kétségbeesetten kapott utána, hogy az őrt is maga mellé rántotta a vízbe. Most már ketten fuldokoltak. Szerencsére a közelben cigányok jártak s a kiáltozásra odafutottak. Eszméletlenül húzták ki őket. Feri csak a szülői házban tért magához. A riadalmon túl szerencsére nagyobb baja ezúttal sem lett.

Télen persze a jég is csalogatta. Nagyszerű dolog is úgy végigsiklani a jégen! Csakhogy itt sem kerülte el végzete. A jég egyszer beszakadt alatta s Feri hónaljáig merült a vízbe. Szerencsésen kimászott s mintha semmi sem történt volna, vidáman tovább korcsolyázott. Mire hazaért, megfagyott rajta a ruha és a cipő. Nem mert bemenni a szobába, mert tudta, hogy édesanyja nem ismer tréfát; hogy bothoz is tud nyúlni. Beállított hát öreg cselédjükhöz, aki a kályha mellett szép titokban megszárította a vizes ruhát s hozott másikat is. Feri megúszta az esetet: még náthát sem kapott.

Bár édesanyja kemény kézzel irányította fiát, Feri mégis rajongva szerette őt. Egy alkalommal szekéren mentek a faluba. A kocsis kitűnően hajtott. Emmi néni pedig énekelt: „A keresztfához megyek . . ." Egyszer csak sírva fakadt, úgy megrázta a fájdalom. „Én talán föl sem fogtam a dolgot, — beszélte P. Biró halála előtt néhány hónappal — csak én is elkezdtem sírni. Tudtam, hogy nagy dolognak kell annak lenni, amiért édesanyám sír. Most öreg ember vagyok és tudom, mit jelent, hogy az Isten Fia értem is meghalt a keresztfán." Ha éjjel köhögni hallotta édesanyját, nem győzte a Miatyánkot és Üdvözlégyet mondani érte: hatvanat, hetvenet is elimádkozott egymásután. Annyira féltette szülei életét, hogy folyton rettegett miattuk s nem győzte felajánlani értük életét.

Édesanyja rendkívüli vallásossága átragadt fiára és mély hatást tett rá. Többször beszélte, hogy szombatonkint, amikor litániára ment, utána a jámbor asszony rózsafüzérrel a kezében térden csúszott végig a templom kövezetén, mint aki mélyen meg akar alázkodni Isten nagysága előtt.

Feri az elemi iskolát Pósaházán végezte, ahol mindössze néhány száz német és rusznyák lakott. Bár nem sokat tanult, mégis az iskola első tanulója lett. A tanulásnál jobban szeretett birkózni és verekedni. A megérdemelt büntetést nem kerülte ki. Igen sokszor megkapta a „körmöst", utána fújhatta, nyalogathatta fájó ujjait.

De mi legyen az elemi után? Szülei nem sokat haboztak: beadták a gimnáziumba.

Érzékeny búcsút vett szüleitől, különösen édesanyjától, a kedves szülői háztól, a Sajgótól és mindattól, amivel szíve összeforrt. Később is visszatért a lelke az erdőhöz, sóvárgott a szabad természet után s még idősebb korában is így jellemezte gyermekségét: „Erdőben nőttem fel."

Küzdelmes pályaválasztás

„E fiúból pap lesz, akárki meglássa" — gondolhatta Emmi néni, amikor tehetséges Ferkó fiára nézett. A gyermek nem is titkolta, hogy nagy becsvágy fűti: már egészen kisfiú korában, ha kérdezték, mi lesz, azt felelte: püspök.

Mire azonban püspök lesz valaki, sokat kell tanulnia. A tanulás pedig pénzbe kerül. Feri édesatyja legszívesebben szabadult volna a taníttatás gondjaitól. Emmi néni azonban kereken kijelentette:

— Inkább az inget testemről, de Feri tanulni fog!

Így is történt. Bár nem minden nehézség nélkül. Szülei 1880-ban Munkácsra vitték. Jó családnál helyezték el. A gimnáziumba azonban nem vették föl. Tanítója ugyanis megengedte neki, — mint általában a tehetséges fiúknak — hogy egy év alatt több osztályt végezhessen. Miért is ne? Így látta ő ezt gyermekkorában a maga „mesterénél", a falu eszénél, aki az iskolán kívül éppen úgy húzta az egyház harangjait vagy legalább is hasonló állást töltött be, mint ő. A kitüntetés, melyben Ferinek része volt, okozta vesztét: e miatt nem vették fel a gimnáziumba. Mit tehetett mást? Újra vissza kellett mennie az elemi III. osztályába! Kitűnő eredményt ért el. A következő évben pedig megkezdhette a középiskolát.

A kisdiákot minden érdekelte. Eljárt az állatvásárra. Fájdalommal látta, hogy a pájeszes kaftánosok egész csordákat vásárolnak össze, míg a keresztény bennszülöttek a hajcsárok. Nagyon megragadta figyelmét a jövevények zsíros, pénztől duzzadó tárcája. Alig fért el benne a sok ezres bankó. Eszébe jutott ilyenkor édesatyja, mennyit kell fáradoznia, míg egy ezres bankót tud szerezni. És ezek? Ez fokozta antiszemitizmusát. Bizonyára éreztette is ezt zsidó osztálytársaival, mint annakidején Pósaházán. Talán nem téves az a sejtésünk, hogy később,

48 éves korában különösen munkácsi tartózkodására céloz, amikor szégyenkezve bevallja, hogy „buta" gyermekkorában kedve telt a „fütyülő talus, rongyos" zsidó kinevetésében. Belátta, hogy nem gúnnyal és bottal oldjuk meg a zsidókérdést, hanem a zsidóéhoz hasonló élelmességgel és őszinte megtéréssel. Nagy vétek volt az antiszemitizmus a liberális korban. Feri kapott is szabályszerűt viseletből második gimnazista korában.

Abban az időben Munkácsnak csak algimnáziuma volt. Mi legyen Ferivel a negyedik osztály után? Egyszer cirkuszban járt. Mint tornász ugyan nem dicsekedhetett elsőséggel, — elsőben és harmadikban kettest, másodikban hármast kapott tornából — mégis annyira megtetszettek neki az artisták, hogy egész komolyan búcsút készült mondani a további tanulásnak. Közéjük akart állni.

Szülei azonban mást terveztek vele. Úgy határoztak, hogy Ungváron folytatja tanulmányait.

Ebben a városban Feri anyjának rokonai laktak. Már az elutazásban is megállapodtak, amikor az indulás előtti napon a fiú találkozott egy régebbi munkácsi ismerősével, aki közben Szatmárra vetődött. Ez oly élénk színekkel ecsetelte az ottani iskolát és diákéletet, hogy Ferit kimondhatatlan vágy fogta el Szatmár után. De jól ismerte édesatyját. Tudta, hogy amit egyszer kimondott, abból nem tágít. De az édesanyjára biztosan számíthat. Nem is csalódott benne. Igy került 1885-ben Ungvár helyett Szatmárra. Említett barátjával együtt egy özvegyasszonynál lakott. Kitűnően érezte magát.

Szatmáron a jezsuitáknak konviktusuk volt diákok számára, akik eljártak a királyi katolikus gimnáziumba. Az internátus udvarát léckerítés vette körül. Feri sokszor állt meg ott és nézte, hogyan játszanak a fiúk egy fiatal rendtag felügyelete mellett. Most látott életében először jezsuitát. Valahol azt hallotta, hogy a jezsuitáknak lólábuk van. Odapislogott: igaz-e? A Sajgó fia, a szabadsághoz szokott gyerek máris szörnyen megbotránkozott azon, hogy a „kegyetlen" jezsuiták ilyen „ketrecbe" zárják a szegény fiúkat és keményen, „szabadság nélkül"

Gimnazista korában.

Emmi néni gyümölcsöse.

nevelik őket. Borzasztó! Ő bizony nem bírná ki ezt az életet. És mégis két hónap mulva Feri a „ketrecen" belül játszott a „kegyetlen" jezsuiták felügyelete mellett.

A dolog úgy esett, hogy a konviktusnak munkácsi fiúk számára szóló egyik alapítványos helye megüresedett. Hittanára már akkor felfigyelt rá s megkérdezte, nem szeretne-e a jezsuita konviktusba kerülni.

Feri nem sok kedvet érzett hozzá, de arra gondolt, hogy ezzel szülein segíthet. Hálásan elfogadta tehát a felajánlott helyet. Kemény próbára tette őt az állandó fegyelem.

Ötödikes korában egy könyv akadt a kezébe. Címe: „A három japán vértanú." Olvasása közben majdnem hangosan hallotta lelkében a szózatot: „Ha nem leszel jezsuita, elkárhozol!" Felindulásában földhöz vágta. Ennyire nem volt ínyére a jezsuita élet. Nem idegenkedett ugyan a papi hivatástól; gondolt arra is, hogy valamelyik tanítórendbe lép, de a jezsuiták egyelőre nem nyerték meg tetszését. Bár belátta, hogy a róluk hallott rémhistóriák és rágalmak alaptalanok, bizonyos ellenszenv mégis megmaradt benne.

Később, 1886-tól nagyon jó hatással volt reá a szegedi származású P. Fialla János. Amikor 1930-ban meghalt, nagy kegyelettel és csodálattal jegyezte föl róla P. Biró, hogy puszta megjelenésével megbűvölte a garabonciás lelkű ifjakat. Páratlan tisztelettel és csodálattal nézték előkelő egyéniségét. Fiatalkori daliás termete, alázatos, de határozott magatartása lefegyverezte még azokat az ifjakat is, akik elődjével vakmerően szembeszálltak. Egy év leforgása alatt oly ideális magaslatra emelte a konviktus színvonalát, hogy a mult után rá sem lehetett volna ismerni. Nagyon becsülte azonkívül lelkiatyját is, P. Ernst Józsefet. Névnapjára a tavasz első ibolyáival kedveskedett neki. Védőszentje, Xavéri Szent Ferenc, a tüneményes jezsuita hithirdető pedig egészen elbűvölte őt.

Az első szatmári év után beköszöntött a nagyvakáció. Örömest tért haza. Igazán boldognak csak otthon érezte magát. Segített édesanyjának mindenben; dolgozott a kertben, az erdőben. Boldogságát csak az a gondolat

zavarta meg: „Elkárhozol, ha jezsuita nem leszel!" De rögtön el is vetette. Irtózott még a lehetőségtől is, hogy jezsuita legyen. Nem értette, miért ne lehetne ő olyan szerzetes is, aki magas méltóságra emelkedhetik. De elvégre nem is kell egyházi pályára lépnie. Miért kellene elkárhoznia, ha mérnöknek vagy tanárnak megy? „Jezsuitának már csak azért sem mehetek, mert nem hagyhatom el édesanyámat: meghalna, ha a jezsuitákhoz belépnék" — iparkodott magát megnyugtatni. „De ha ő meghalna?" — „Akkor... belépnék" — vallotta meg önmagának.

Közelgett az ősz. Feri a hatodik osztályra visszatért az intézetbe. Soha olyan nehezen nem vált meg édesanyjától, mint most. Mintha megérezte volna, hogy nem látja viszont élve. Október végén sürgönyt kapott: „Anya súlyos beteg, azonnal gyere." Amire ezer aggodalomtól hajtva hazaért, édesanyja a ravatalon feküdt. Kinek panaszolja el fájdalmát? Kirohant az erdőbe és kedves fáinak elsírta bánatát: „Meghalt az anyám! Nincs többé édesanyám!" És az erdő visszazokogta: „Meghalt az anyám! Nincs többé édesanyám!" — mintha Emmi néniben az is elvesztette volna édesanyját.

Míg Feri otthon tartózkodott, a nappalt a temetőben töltötte, az éjjeleket pedig átsírta. Alig bírt elszakadni a hanttól, mely drága halottját takarta és visszatérni Szatmárra.

Lelkében tovább élt az édesanyja képe, s egyikmásik kedves szokását haláláig őrizte meg. Igy például este, ha már mindenki lefeküdt, Emmi néni sorra megáldotta gyermekeit. Ha pedig nem voltak otthon, keresztbintéssel küldte utánuk áldását. Megáldotta a házat, szántót, rétet, erdőt, jószágot. A fiú ebben is követte anyját. „Minden este, — mondta később mint elöljáró — mikor lefekszem, gondolatban végigjárom minden házukat, és minden helyet és minden személyt megáldok. Igy fejezem be minden napomat."

Emmi néni halálával Feri lelkében újra megszólalt a hívó szózat: „Megszűnt az ok, ami miatt nem akartál jezsuita lenni; édesanyád meghalt, most már mehetsz!"

„Öregedő édesapámat sem hagyhatom egyedül!" — mondotta rá és maradt.

Egyik, még életben lévő osztálytársa szerint, akivel együtt végezte a gimnázium I—VI. osztályát, Feri komoly, de vidám fiú volt. Tanárai és társai szerették. A tanulásban vezetett.

Előadóképességével már akkor tűnt ki. Szerették őt felléptetni: ünnepélyeken és más alkalmakkor ő mondta a felköszöntőt. Mint kitűnő tanulót, többi közt őt bízták meg a jezsuiták a meteorológiai megfigyelések följegyzésével. Erről háromszor kellett napjában Budapestre jelentést tennie. Ennek fejében külön-reggelit kapott.

1886 február 2-án felvették a Mária-kongregációba. Hamarosan prefektusa lett.

Még az előző évben, alighogy Szatmárra érkezett, barátja elvitte őt a jezsuitákhoz, ahol a Jézus Szíve Társulatába vétette fel magát. Attól a naptól kezdve sohasem mulasztotta el a társulati imát és Jézus Szívének tisztelője lett.

Bár mélyen vallásos nevelésben részesült, mégis gyakorlati hittani ismeretei igen hiányosak voltak. Hétköznap ugyan mindig eljárt a templomba és szorgalmasan ministrált, vasárnap viszont olykor elmulasztotta a szentmisét, mert hogy akkor „amúgyis sokan vannak a templomban s a férőhely kevés". Hitoktatói, úgy látszik, nem fogták fel egész komolyan fontos hivatásukat. Mint később mondotta, hitbeli tudását nem is a hittanórákon, hanem édesanyjától szerezte. 16 éves korában a lelkigyakorlatok alatt aggályosság kerítette hatalmába, ami ellen körülbelül két évtizeden át küzdött, és sokat szenvedett tőle.

A hatodik után több más osztálytársával együtt fölvétette magát a szatmári papnevelő intézetbe. Itt ismerkedett meg közelebbről Wolkenberg Alajossal, a későbbi egyetemi tanárral, akihez élete végéig gyengéd baráti szálak fűzték. Bizonyos fokig itt is csalódott. Úgy találta, a konviktusban mélyebb lelkiség vette őt körül. A fegyelmet is lazábban kezelték. Sok minden nem tetszett neki. Ő hetedikes létére hozzáfogott a reformhoz. Bevezette a

heti szentáldozást. Ostorozta a hibákat, úgyhogy még a III. és IV. éves teológusok is féltek tőle. Fanatikusnak tartották. Egy alkalommal, amikor a kispapok nevében felköszöntötte a rektort, valamiféle célzást szőtt bele a nagy felelősségről, amely 36 fiatal papnövendék vezetésével együttjár. Nézzen jobban utánuk, mert ők sokat hibáznak. Az ő kötelessége, hogy ez másként legyen. Lélekzetet visszafojtva hallgatta mindenki a bátor beszédet s ámulva kérdezték: „Hogy mer ez így beszélni?"

Közben elérkezett az írásbeli érettségi ideje. Csak úgy véletlenül egy ujság jutott a kezébe: abból tudta meg édesatyja halálát. Bátyja kíméletből nem értesítette őt a súlyos betegségről. Igy csak a temetésre mehetett haza.

Feri sokat szenvedett azóta, hogy először csendült meg lelkében a szó: „Elkárhozol, ha jezsuita nem leszel!" Most, édesatyja halála után még erősebben szólalt meg a hang. Érezte, hogy Isten hívja. Most már be kellett adnia a derekát. Fölvételét kérte hát a Jézustársaságba.

Ez nem volt elhamarkodott lépés. Tudta, mire vállalkozik. Fiatal volt, ez igaz, de annyira ismerte már a világot, hogy tudta, miről mond le. Nagy ambíciók is fűtötték. Bármennyire szerette szülői otthonát, arra mégsem gondolt soha, hogy maga családi fészket rakjon. Erős vonzalom húzta őt a magasságok felé.

Mint igazi beregi, szeretett ugyan szórakozni, barátaival hébe-korba elsörözgetni, léhaságot azonban nem tűrt meg. Olvasmányait is nagyon megválogatta. A regények nem nyerték meg bizalmát. A későbbi élettapasztalat kijegecesítette benne ifjúkori ösztönös megsejtését: Ritka kivétellel — úgymond — azt lehet állítani, aki regényt olvas, nem lehet szűzien tiszta. Mert az az ifjú, aki a pikáns, frivol, sikamlós olvasmányokat nem kerüli, vagy már elbukott vagy el fog bukni. Különben sem lehet ima nélkül megállani. „Csak azt az egyet mondd meg nekem, fiatal barátom, — így szólt — szoktál-e naponkint buzgón imádkozni a tisztaság kegyelméért, és én megmondom neked, tiszta vagy-e vagy sem! S ha eddig az ima elhanyagolása ellenére sértetlen maradtál, én ezt csodás kivételnek tartom. És hozzáteszem: ha folytatod eljárásodat,

mérget veszek rá, hogy el fogsz esni." — Ő maga 1883-tól élete végéig nap-nap után imádkozott a tisztaság kegyelméért. Gyengéd tisztelete a Szent Szűz iránt mindig nemesbítőn hatott érzelmi életére. Hosszú évek multán maga hálát adott Istennek, hogy bár élethivatása folytán később sokat kellett nőkkel érintkeznie, ha érezte is, hogy „ő is ember" és küzdenie, őrködnie kellett magán, soha semmiben Isten VI. parancsa s a maga tisztasági fogadalma ellen nem hibázott.

A szentség iskolájában

1889 június 27-én vetette alá magát Feri a szokásos rendi felvételi vizsgálatnak. Utána hazament a bátyjához s úgy várta be a rendfőnöki döntést. Titokban remélte, hogy nem veszik föl. Azonban a négy vizsgáló páter egyhangúlag fölvételre ajánlotta a rendfőnöknek, „mint minden tekintetben kiváló ifjút és konviktusunk gyöngyét". Megállapították róla, hogy beszél magyarul, németül és ruténul. Egészsége jó, csak néha szívdobogást érez. Valóban jó egészségnek kellett örvendenie, mert a gimnázium nyolc éve alatt 90 órát mulasztott mindössze.

Július első szombatján meghozta a posta a felvételi értesítést. Feri nem örült neki. Jobb belátása ellenére szomorkodott, hogy utolsó reménysugara is szétfoszlott. Érettségi után egy volt osztálytársa találkozott vele Munkácson.

— Mi van veled, Feri? — kérdezte tőle.

— Jezsuita leszek — felelte ő.

— Hát ugyan miért, hisz eddig is papnak készültél?

— Azért, mert meggyőződtem róla, hogy így jobban szolgálhatom az Úristent.

Valóban igaz: nem érzelmek és vonzalmak hozták be a szerzetbe, hanem a megfontolás és meggyőződés. Egyik ismerőse, az a derék asszony, akinél III. és IV. gimnazista korában lakott, akit második édesanyjaként tisztelt, azzal akarta lebeszélni a rendbe való belépésről, hogy:

— Nézze, fiam, a világban is lehet valaki szent, ahogy Szent Alajos is az volt. Herceg is volt, mégis szent lett. Azonkívül, ahogy én magát ismerem, tudom, milyen jószívű és mennyire szereti a szegényeket. Ha jezsuita lesz, még alamizsnát sem adhat a koldusnak, mert nem lesz ám pénze!

A szerzetesjelöltet szívén találták e szavak, de nem ingatták meg elhatározásában.

— Igen, nénikém, — úgymond — tudom, hogy a világban is szentté lehet az ember, de Isten szerzetbe hív engem... Már három éve küszködöm ellene... Szeretnék szabadulni a gondolattól, hogy jezsuita legyek... De hiába! Ez a hivatás... Aztán meg, nénike, előbb Szent Alajost említette. Ő is jezsuita volt. Hogy szentebb lehessen, a Jézustársaságba lépett. Ami az alamizsnát illeti, ha pénzt nem adhatok a szegényeknek, majd akkor legalább imádkozom értük. Testi alamizsna helyett lelki alamizsnát adok nekik. Hátha az én imádságomra az Isten olyannal hozza össze őket, aki többet adhat nekik, mint amennyit én adhattam volna.

A jámbor asszony nagy szemet meresztett, megcsóválta fejét és végül könnyezni kezdett. A jövő megmutatta, hogy P. Biró csakugyan jól számított: bár vagyontalan szerzetes lett, mégis oly sokat tett a szegényekért, mint kevesen Magyarországon. Még tartományfőnök korában is azért örült télen egy-egy nagyobb havazásnak, mert hogy akkor legalább jó pár száz munkanélküli kap egy kis lapátolómunkát.

Bátyja az utolsó percig iparkodott lebeszélni őt a belépésről. Mikor ez nem sikerült neki, annyira megharagudott rá, hogy később még annak leveleit is felbontatlanul küldte vissza vagy nem válaszolt rájuk. Feri kitagadottként hagyta el otthonát, nem is látta viszont soha többé.

Hivatásához való ragaszkodása mindjárt elején kemény küzdelmekkel járt, mert merőben meggyőződési, nem pedig érzelmi alapon állt. Félt és szinte húzódozott a rendtől, amelybe lépni akart, s úgyszólván csak önérzete tartotta vissza a meghátrálástól. Még egyszer fölkereste a belépés előtt szatmári lelkiatyját, P. Ernstet, aki útravalóul néhány vigasztaló és bátorító sort írt le neki. Ez az írás ma is megvan; papírja elsárgult, megkopott, de betűi jól kivehetők. P. Biró fölszentelése után a breviáriumba tette ezt a lapot s gyakran elolvasta. Ez áll rajta:

1. „Fiam, ha Istennek szolgálni kívánsz, légy állhatatos a jámborságban és istenfélelemben, és készülj el a megpróbáltatásra. 2. Alázd meg szívedet és tűrj, hajtsd

meg füledet a bölcs igék befogadására s ne légy elhamarkodott a kísértés idején. 3. Tűrd el, ha Isten késni látszik, ragaszkodjál Istenhez és tűrj, hogy végül is gyarapodjék életed! 4. Fogadd el mindazt, mi reád ki van szabva, tűrd el, szenvedve bár, és viseld el békével megaláztatásodat. 5. Mert az aranyat és az ezüstöt tűzben teszik próbára, a kedves embereket pedig a megaláztatás kemencéjében." (Sir. 2, 1—5.)

A nagyszombati noviciátusba utazván, társa is akadt, a nagyszöllősi születésű Kulcsár Antal személyében. Mindkettőjüket ugyanaz a cél vezette. Hideg, esős, kellemetlen őszi idő volt, amikor Feri fáradtan, fázva lépte át a nagyszombati ujonczház küszöbét. A szerzetház komoly magánya már az első kétheti próbaidő alatt szinte búskomorságra hangolta. Mindent bíráló szemmel figyelt. S első benyomásai nem mindenben voltak kedvezőek. Úgy érezte, nem bírja azt az életmódot. Ekkor azonban fölcsendült közelében a noviciusok vidám, gondtalan kacaja, s lelke egéről egyszerre eltűntek a fellegek. Különösen egyik fiatal novicius látványa kapta meg, aki rendkívül mosolygósvidáman, félrecsapott sipkával a fején haladt el mellette. „Én bizony nem maradtam volna meg, — vallotta be később P. Biró — megszöktem volna a noviciátusból, ha nem láttam volna, milyen jókedvűek s hogyan nevetnek ezek a fiúk."

Két héttel a belépés után, a beöltözés előtt háromnapos lelkigyakorlatot kellett végeznie. Ekkor már úgy találta Kulcsár Antallal együtt, hogy a jezsuita rend nem elég szigorú. Ők vezekelni jöttek ide, ahogy azt a szentek életében olvasták: keményen bőjtölni, véresre ostorozni magukat. E helyett itt jobb asztal várta őket, mint odahaza. Feri ebbe a gondolatba eleinte belezavarodott. Azért jött, hogy a lelkét üdvözítse, s íme még bőjtre sem szorítják. Jó helyen van ő? Nem kellene szigorúbb rendbe átlépnie, esetleg a trappistákhoz? Vagy rongyos zarándokruhában Jeruzsálembe vándorolnia s aztán döntenie?

De még ez is hagyján. Voltak itt nagyobb nehézségek. A nagyszombati noviciátusban mindenféle náció verődött egybe. Voltak ott magyarok, osztrákok, csehek,

szlovákok, s az egyöntetűség kedvéért a mindennapi életben a német nyelv járta, felváltva a latinnal. A templomokban németül és szlovákul énekeltek és prédikáltak. Ferinek elszorult a szíve. — Nagyon felháborította P. Hennig, a noviciusmesternek az a kijelentése is, hogy Isten gyermekei mindenütt otthon vannak s nem a nyelv a fő, hanem hogy mindenki a mennyországba jusson. Az ujonc lángoló magyar érzése fölgerjedt ezekre a szavakra. Tisztelettel bár, de bizonyos megbotránkozással szemébe mondta mesterének: ha így beszélne az országházban, biztosan kikergetnék a jezsuitákat az országból. Hol itt a hazafiság és a honszeretet? P. Hennig azonban megnyugtatta őt, hogy félreértette szavait.

A noviciátus nem jelentett ugyan kemény bőjtöket s véres ostorozásokat, de annál több alkalmat nyujtott belső önmegtagadásra. Itt ugyan nem volt helye az emberi hiúságnak és kényelemszeretetnek. P. Biró később is mosolyogva beszélte, hogy amikor a noviciátusban társainak vagy saját magának a ruházatán végignézett, nem tudta, nevessen-e vagy bosszankodjék. Ő maga akkora cipőt kapott, hogy lötyögött benne a lába. Télikabátul egy testes laikus testvér hagyatékaként akkora lebernyeg jutott neki, hogy kétszer is körülcsavarhatta a derekán. Nagykarimájú kalapjának a színe inkább zöldes volt, mint fekete. Ellenben sétabotul olyan fínom nádpálcát kapott, amelynek elefántcsontgomb volt a végén. A magastermetű, fiatal Jablonkay testvérnek viszont mindenből rövid jutott. Reverendája alig ért térde alá; alóla még hosszúszárú csizmájának húzója is csaknem kilátszott. A többi sem volt elegánsabb. Feri eleinte szörnyen röstelt ezzel a társasággal és ebben a mundérban az utcára kimenni. Mindig attól reszketett, hogy valamelyik munkácsi rokona vagy ismerőse valahogyan idevetődik az útjába és meglátja őt. A szigorú noviciusmester azonban aszkétikus flegmával válaszolt a megjegyzésekre: „Tanulják meg a fiúk lábbal taposni a világ hiúságát!"

A noviciátusban valóban szent és emelkedett élet folyt. Valóságos nemes versengés dúlt az újszerzetesek közt, hogy melyik alázza és tagadja meg magát jobban.

Mindenik a nehezebbet és megalázóbbat kereste. Feri sem akart elmaradni a nemes versenyben. Különben is attól rettegett, hogy még el találják őt küldeni. Hamarosan a kezdők szent, de esztelen túlzásaiba csapott át. A legnagyobb téli hidegben vörösre dagadt, fagyott kézzel mosta fel a kőfolyosót, tisztogatta a köpőcsészéket és az illemhelyeket. Közben az undor annyira elvette étvágyát, hogy enni is alig tudott.

A noviciátus első szakában az ujoncok 30 napos szentgyakorlatot végeznek. Feri nagyon komolyan mélyedt el az elmélkedésekbe. Csak az volt a baj, mint később maga bevallotta, hogy túlságosan az érzelmekre hagyatkozott. Ez megviselte eddig erős idegzetét. Mint diák, a vallásosság fő megnyilvánulását az imában látta s kevésbbé szokta meg az önmegtagadást és önfegyelmezést. Ezért a noviciátusban kemény harcot kellett önmagával vívnia, míg szenvedélyeit s néha robbanásig feszülő indulatait megfékezhette. Még a rend kedves, ifjú szentjei: Alajos, Szaniszló és Berchmans János sem tudták fiatalemberünket igazán megkapni. Úgy találta, hogy ezek nem húsból-vérből való, becsvágyat és temperamentumot ismerő ifjak voltak, hanem egy másvilágból való „szentek" már lelki életük kezdetén. Olyan példaképet keresett, aki valamikor bűnös életet élt s csak aztán tért meg. Jellemző akkori állapotára, hogy ilyet nem talált. Pedig csak rá kellett volna tekintenie szerzete alapítójára, Loyolai Ignácra.

Küzdelmeibe szinte belefáradt. Úgy találta, nincs sok reménye a lelki élethez. Jövőjét nem látta biztosítva. Minthogy azonban mindenképen helyt akart állni, szinte esztelen önmegtagadásokhoz fogott: állandóan bőjtölt s csak annyit evett, amennyit az életbenmaradáshoz szükségesnek gondolt. A túlfeszített szellemi és érzelmi élet, a túlzott bőjtölés fokról-fokra megtámadta egészségét. Időnkint szinte elviselhetetlenül sokat szenvedett testileg és lelkileg. Lelki szárazsága és vigasztalansága egyre fokozódott. Már azt hitte, hogy eszét veszti. Ő, a gimnázium egyik legkiválóbb diákja s legjobb szónoka, aki minden alkalommal örömmel szerepelt s szinte mindenben veze-

tett, egészen letört, szárnyszegetten, csaknem letörten élt. Aggályossága fokozódott, s ez még jobban őrölte egészségét és idegzetét.

Mindennek tetejébe úgy tapasztalta, hogy ujoncmestere feltűnően hideg és tartózkodó hozzá. Miért? Talán nincs vele megelégedve? Rettegett a gondolattól, hogy el találja bocsátani. Mi lesz akkor a lelkével? Ki felelhet meg erre a sok miértre, ha nem ujoncmestere? Meg is kérdezte, hogy miért olyan hideg hozzá; miért nem szereti éppen őt; miért nem törődik vele. Azt akarja talán, hogy elmenjen?

Ki hinné, hogy ebben a hidegnek látszó P. Hennigben milyen érző, meleg szív dobogott? A maga idejében, elismert zeneszerző, valahányszor meglátogatta őt Liszt Ferenc, mindannyiszor nála, unokaöccsénél végezte el szentgyónását. Lehet, hogy ezt a lángészt a rokoni kapcson kívül az az állandó lelki béke is vonzotta, melynek P. Hennig mintaképe volt. Bárhol jelent meg, kiegyensúlyozott, igaz szerzetes benyomását keltette. Aki csak érintkezett vele, belső tisztelettel hajolt meg előtte. Simor bíboros hercegprímás bensőbb barátságára méltatta ezt az aszkétikus férfiút. — P. Hennig kimondottan természetfölötti ember volt, aki előtt csak Isten számított, aki gyermekded bizalommal hagyatkozott az isteni Gondviselésre. Abban az időben Magyarországon is fölvetődött a terv, hogy német mintára kikergetik a jezsuitákat az országból. A főrendiházban Haynald kalocsai érsek mentette meg őket. Az egész Jézustársaság le volt kötelezve a kiváló egyházfejedelemnek. Annál kínosabbá vált a helyzet, amikor az érsek egy főúri család sarjának biztosított fölvételt a kalocsai konviktusban. P. Hennig azonban mint rektor megtagadta azt, mert tudomására jutott, hogy a fiúnak megnőttek már a farkasfogai. A páter talán kíméletből a főúri család iránt, nem nyilatkozott elég világosan az érsek előtt. Haynald pedig nem szokott engedni föltett szándékából, míg az ellenkezőről meg nem győzik. Most a nem várt ellentmondásra kitört:

— Tudjátok, — mondta a rektornak keményen —

hogy pátronustok vagyok az országban, nemcsak szóval, hanem tettel is; de ha kell, túl is adhatok rajtatok!

P. Henniget mintha nem is érintette volna, mozdulatlanul állt, mint a márványszobor.

— Kegyelmes Uram, — válaszolt csodálatos nyugalommal — in manu Dei sumus — Isten kezében vagyunk! — Az érseket ez a nem várt felelet egészen leszerelte.

P. Hennig azonban minden kiválósága ellenére, Feri idejében már meghajlott az évek súlya alatt, vagy talán nem is annyira a kor terhe alatt roskadt meg, — 63 évet számlált akkor — mint inkább elhatalmasodó tüdőbaja törte meg. A nagy korkülönbség vagy talán rendkívül önfegyelmezettsége miatt, mellyel minden mozdulatán uralkodott, azt a benyomást keltette noviciusaiban, hogy nem szereti és nem érti meg őket. Ami a meg nem értést illeti, mintha volna is valami a dologban, mert ujoncainak jelentős hányada többé-kevésbbé súlyos aggályosságba esett. Kimért, tartózkodó és szűkszavú magatartása miatt pedig sokat gyötrődtek.

Feri kérdéseire is röviden csak annyit válaszolt, hogy nem szándékszik őt elküldeni; ami pedig bánásmódját illeti vele szemben, az a meggyőződése, hogy ez válik leginkább lelke javára. Az ujonc föllélekzett ugyan, de mégis szenvedett, — ő, akinek olyan meleg szíve volt, és akit otthon annyi szeretettel vett körül édesanyja. Később maga is bevallotta, hogy kemény volt ugyan a noviciátus, de e nélkül talán már nem is volna jezsuita. A szenvedés tüzében erősödött meg hivatása, érlelődött meg az a szilárd elhatározása, hogy minden körülmények között a sírig kitart a Jézustársaság mellett, melyhez most már igaz szeretettel ragaszkodott.

Fiatal szerzetesünknek voltak azonban magasztos élményei is. Minthogy hősies nagylelkűséget tanúsított Istennel szemben, Isten sem engedhette magát nagylelkűségben felülmúlni. A nagyszombati tartózkodás a gyengéd istenszeretet évei voltak, melyekre szívesen gondolt vissza mint üde, virágillatos májusra. Május azonban kacaj és madárdal nélkül el sem képzelhető. A nagyszombati noviciátus is visszhangzott az évszázados fákon trillázó

madarak dalától és virágok közt gondtalanul sétáló ujoncok kacajától. Leghangosabban az a csoport nevetett jókedvében, melyhez Feri volt beosztva. A felüdülés alatt megfeledkezett testi-lelki bajáról és minden erejével társai felvidámítására törekedett.

A noviciátus végén mestere a következő értesítést küldte a tartományfőnöknek Feriről: Nagy iparkodással és a legjobb eredménnyel végezte el a 30 napos lelkigyakorlatokat; az alázatossági gyakorlatokat szorgalmasan és kész szívvel vállalta. Mindenben kitűnően felelt meg; a noviciátus végén azonnal fogadalmakhoz bocsátható. Különös, hogy egészségét erősnek találta. Kikerülte talán figyelmét, hogy két év alatt mennyire lerongyolódott? Idegei remegtek, mint a parázs, s úgy lesoványodott, mint a hering.

1891 augusztus 15-én virradt fel a nap, melyen a végzett novicius két más társával együtt az egyszerű, de örök fogadalommal Krisztus Király szolgálatába szegődött, hogy örömben és búban, szegényen és alázatosan vívja vele csatáit élete végső lehelletéig. Teljes tudatossággal kötötte le magát az Úr szolgálatára, bár minden különösebb érezhető lelkendezés vagy vigasz nélkül.

Tanulmányi évek

A Jézustársaság kettős célt tűz tagjai elé: saját tökéletességüket és az embertársak lelki üdvösségén való fáradozást.

Az elsőnek a kétévi ujoncidő veti meg alapját. Ez biztosítja az állandó, harmóniás lelki fejlődést és tökéletesedést, melyre a halál teszi rá a koronát.

A felebarát lelki gondozására a fiatal jezsuitát elő kell készíteni. Kitűnő eszköz erre az életszentség. Azonban Isten különös csodája nélkül ez nem elég. Az apostoli életre még külön is készülni kell. Ezt szolgálják a hosszú tanulmányok azoknál, akik papi méltóságra törekednek.

Feri tőle telhetőleg elkövetett mindent, hogy a komoly lelki élet alapjait megvesse, most már a tudás fegyvereivel igyekezett felvértezni magát az Úr harcaira. Ezzel megkezdődtek skolasztikus, vagyis tanulmányi évei. S hivatalosan skolasztikus, vagyis tanuló rendtag maradt utolsó fogadalmainak letételéig.

St. Andrä

Fogadalomtétel után elöljárói rendeletére a karintiai St. Andräba utazott. Igénytelen, ősrégi hely ez. Már 770-ben szerepel az okmányokban. 1372-ben városi rangot nyert. 1228-tól 1859-ig pedig a lavanti püspöknek székhelye volt. Klagenfurttól északkeletre 60 km-nyire, 2000 méternél magasabb hegyvonulatok között, széles völgyben a Lavant-folyó felé lejtő fennsíkon épült. Éghajlata enyhe és párás. Földje igen termékeny. A rengeteg gyümölcsből bort sajtolnak. Lakóinál a jellegzetes közmondás járja: „das Wasser ist nicht einmal im Stiefel gut, desto weniger im Magen — a víz még a cipőnek sem tesz jót, még kevésbbé a gyomornak." A józanságnál többre becsülik a mámort. Már gyermekkorban szoknak hozzá.

A Jézustársaság itt a régi püspöki palotában rendezte be az akkori osztrák-magyar rendtartomány ifjú tagjai számára a szónoklattani és klasszikus tanulmányok házát. Ez lett Feri otthona 1893-ig. Tanulmányozta a nagy szónokok mesterműveit, a latin, görög és német irodalmat. A latin nem okozott neki sok nehézséget. Abban az időben olyan komolyan vették ezt a magyar gimnáziumokban, hogy a növendékek általában nagyobb jártasságot szereztek benne, mint a németek. Feri tökéletesítette latin tudását és oly készségre tett szert, hogy még idős korában is megcsodálták érte Rómában. Míg a német irodalomban otthonos volt, addig a beszéd maga elég komoly nehézséget okozott neki. Jóllehet a pósaházai elemiből és a gimnáziumból jókora szóbőséget hozott magával, mégis a beszédbe szinte beletörött a nyelve. Ennek ellenére vitte annyira, hogy fölszentelt pap korában németül prédikált, 8 napos lelkigyakorlatokat adott.

A régi humanista iskola módszerei szerint verseléssel is megpróbálkozott. Későbbi életében is többször kezébe vette a lantot és szabadfolyást engedett mély érzelmeinek s fönséges meglátásainak. Művészi tökéletességet azonban nem ért el.

A környezetváltozás általában jó hatással volt rá. Itt, St. Andräban nem érezte azt a kínos, szinte túlzott önmegtagadási szellemet, mint Nagyszombatban. Étvágya is megjött. Most már szemét is szabadabban emelte föl és élvezte Isten szép természetét, a gyönyörű kilátást, mely a jezsuita rendházból nyílik a széles völgyre, északon Wolfsbergtől, délen St. Paulig. A kettőtől egyenlő távolságra, 10—10 km-re fekszik St. Andrä, a szeszélyesen kanyargó Lavant partján, mely kettészeli a völgyet s kiadósabb esőzéskor tengerként önti el azt. Amerre a szem ellát, gyümölcsösök sűrűjéből apró falvak bontakoznak ki templomaikkal. Tornyaikból szinte játékharangok csilingelnek reggel, délben, este... imát csalva az ajkakra; különösen este, amikor zsong a levegő. Felejthetetlenek ezek az esték andalgó, mélabús hangulatukkal.

A komoly tanulmányok mellett itt bő alkalma nyílott kisebb-nagyobb sétákra, kirándulásokra is. Úti célban

nem volt hiány. Alig 10 percnyire a jezsuitáktól kezdődik a fenyves. Délre a hatalmas st.-pauli bencés monostor vagyont érő régiségeivel. A háttérben két magaslat: Josefsberg és Johannesberg kicsike templomukkal. Innen nem messze erdős magaslaton Rabenstein várának romjai. Északon Henckel von Donnersmarck, keleten pedig Hartneitstein és Reisberg vára. A két utóbbi már csak régmult dicsőségről regél s erősen foglalkoztatja a nép költői képzeletét. Csupa természeti és történeti romantika. Az ifjú retorikus szorgalmas turista lett. Gyakran hangzott fel vidám éneke a hegyeken és völgyeken. Eltanulta a szebbnél-szebb német dalokat, melyek egész életén át zsongtak a lelkében és még öreg napjaiban is szívesen rágyujtott egyikre-másikra.

Ebben a környezetben lelkülete is fölengedett. Egészsége valamelyest javult, bár a betegeskedés állandó kísérője maradt élete fogytáig. Tanulmányait iparkodott a legjobban végezni, de testi-lelki bajai miatt — bizonyára a német nyelv is közrejátszott — nem bírt kellő eredményt felmutatni. Hű emlékezőtehetsége szinte cserben hagyta, a vizsgán majdnem megbukott. Olyan gyönge tehetségűnek nézték, hogy egyik jóakaró tanára a szónoklati tanulmányok végén azzal vigasztalta, hogy ha bölcseleti tanulmányaiban nem is lesznek különösebb sikerei, azért lehet még mindig jó jezsuita; azért még nem fogják elküldeni a Társaságból. Emberileg kissé gyönge vigasz az eddig mindig kiváló tehetségűnek ismert fiatal szerzetes számára.

Kalocsa és Pozsony

Kétévi humanista és retorikai tanulmány után elöljárói a rendestől eltérőleg nem Pozsonyba küldték a bölcseleti főiskolára, hanem Kalocsára, hogy kipróbálják, alkalmas-e tanári pályára. Lehangolva érkezett rendeltetése helyére. Az említett jóakaró szavak eltévesztették hatásukat, nem emelték, hanem még jobban leverték őt. Kedélyét nagyon megfeküdte a tudat, hogy tehetségtelen és semmirekellő.

Hittant, latint, magyart és szépírást tanított a gimnázium I. B) osztályában. Véletlenül szépszámú kis bácskai sváb nebuló került keze alá. Az ifjú tanárjelölt ugyancsak kínlódott velük, míg beléjük véste a különbségeket bab és pap, dög és tök, lekvár és légvár között. Túlbuzgalmában a fiúk csekély magyar tudását tehetségtelenségre magyarázta s az első tanári konferencián szinte kivétel nélkül megrovásban részesítette őket. Természetesen ő húzta a rövidebbet.

Később többször is visszagondolt erre a működésére. Eszébe jutott ilyenkor, amit egy főnöknőtől hallott, „milyen hosszú időbe kerül, míg a noviciátusból kikerült új szerzetesnők visszazökkennek a helyes kerékvágásba, a gyakorlati, normális, földi életbe... A noviciák egyidőre elvesztik életrevalóságukat és gyakorlati érzéküket. Utána nem tudják, miként kell nevelni, vezetni és megfogni a reájuk bízott leányokat. Ilyenkor az egyik mást sem tesz, mint folyton téríti őket és ezt vagy azt szentté akarja tenni. De arra nem gondol, hogy az iskolában eredményt is kellene fölmutatni. Én magam is ilyen voltam, mikor Kalocsára kerültem tanárnak. Semmi sem sikerült és a gyermekeim sorra megbuktak". A ház rektora kérdőre vonta e miatt. Meghagyta a fiatal tanárnak, hogy érdeklődjék tapasztalt rendtársainál, járjon el óráikra, a saját előadásaira is hívja meg őket. Feri szót fogadott s hamarosan belátta, hogy mennyi baklövést követett el a gyermekekkel szemben... „Ennek oka, — állapítja meg később — hogy 2—3 évig egész más lelki-szellemi világban éltem s így fajankó lettem a gyakorlati élet számára." Saját kárán okulva, szerette volna a Népleányokat hasonló ferdeségektől, elfajulásoktól megkímélni. Ezért írta elő, hogy a növendékek a lelki élet sérelme nélkül, a noviciátus idején is álljanak benn a való életben.

Kalocsai tartózkodása nagyjelentőségű lelki életében. Megtudta, hogy Szent Szaniszló sok rendtársának segített már. Úgy hallotta, hogy egy ujonctársa annakidején megleste a szentet ima közben. Buzgósága, Istenben való elmerülése meglepte és mélyen meghatotta a

fiatal szerzetest, aki szinte nyögött a sok szenvedés és csaknem állandó lelki szárazság miatt. Amint Szaniszló befejezte imáját, társa megkérte, hogy imádkozzék érette. A kis Szent meg is tette és fiatal rendtársa lelkéből egyszerre eltűnt a szomorúság és aggodalom.

Feri reménykedni kezdett és nagy bizalommal fordult lelki bajával és sok bánatával a Szenthez. És nem hiába! Szaniszló feltűnően segített rajta: nyugodtabb lett, lelkileg megenyhült. Később is, bármely bajban fordult hozzá, meghallgatásra talált. Szent Szaniszló képe ettől kezdve állandóan ott állt az asztalán, és hálából mindenfelé terjesztette tiszteletét.

Kalocsáról egy év mulva, 1894-ben Pozsonyba rendelték. Itt végezték 1854 november 7-e óta az osztrák-magyar rendtartomány fiatal tagjai a Társaságban szokásos bölcseleti tanulmányokat. Feri 13 más társával kezdte a filozófiát. Összesen 42-en voltak a három évfolyamon. A következő évben 52-re emelkedett a számuk. Tanárai közül csak a ritkatehetségű Timp Henriket említjük, aki sasként szárnyalt a metafizika birodalmában.

Feri fejlődésére bizonyára nagy hatással volt Costa-Rossetti Gyula, kiváló erkölcsbölcselő, az újabb szellemi áramlatok kitűnő ismerője; önálló koncepciókkal dolgozott és a társadalmi fejlődés útját jóelőre világosan meglátta. Nagy érdeme, hogy az uralkodó liberális, individualista nemzetgazdaságtan és társadalomtudomány alapfogalmait a skolasztikus bölcselet fényénél a legbehatóbb bírálat alá vette és a természetjogi elvek szerint fölépítendő, az ember társas természetét, egymásrautaltságát és szükségszerű összedolgozását tekintetbe vevő gazdasági rendet sürgette. A társadalmi bajok azonban nemcsak elméletben érdekelték, hanem iparkodott azok gyakorlati orvoslására. Gondolatait „Die Gründung einer grossen christlich-sozialen Allianz", című kisebb könyvében fektette le 1888-ban. Eredeti felfogására jellemző már a cím is. Igaz, hogy ez a kiváló tudós Feri idejében már nem tanított, de magánbeszélgetéseivel és példájával, könyveivel továbbra is hatott azokra a

fiatal rendtársaira, akiknek volt érzékük a kor bajai iránt. Ferinek pedig volt érzéke hazájának társadalmi bajai iránt. Ő is felfigyelt, amikor 1890-ben az ipari munkásság vérvörös zászló alatt először ünnepelte május elsejét. Kénytelen volt megtudni, hogy a magyar munkásság elfogadta az osztrák szociáldemokraták felforgató, anyagelvű marxista-programmját. Nem kerülték el figyelmét a Maros—Tisza közének agrárforrongásai és az árvaságban hagyott nép agrárszocializmusa sem. Az 1894-es hódmezővásárhelyi zendülés, melyet a kivezényelt katonaság nehezen vérbefojtott, valamint a nyomozás folyamán kipattant nagyobbmérvűnek és véresebbnek tervezett parasztlázadás híre még fokozta Feri szociális érdeklődését. Mennyire fájhatott neki, amikor látta, hogy a néppárt hiába sürgeti a társadalmi problémák megoldását. A liberális kornak azonban nincs érzéke ilyesmi iránt, jobban érdeklik a meddő közjogi harcok és a katolikusokat mélyen sértő egyházpolitikai törvények. A helyzet egyre jobban hasonlított a túlfűtött kazánhoz, melyen nincs biztonsági szelep. Forradalom készült Isten, az Egyház, a haza és a társadalom ellen. Feri észrevette ezt és maga részéről iparkodott a jövőre felkészülni. Szívesen tanult. A filozófia egészen felvillanyozta. Régi szellemi ereje, frissesége visszatért. Vérbeli filozófusnak bizonyult; szeretett a dolgok legmélyére hatolni.

Bár előírás szerint a bölcselet három évre terjed, mégis annakidején az volt a szokás, hogy két évre korlátozták annál, aki érettségi után lépett a Társaságba. Ferinek is két év mulva búcsút kellett mondania a filozófiának, hogy átmenetileg (1896—98) ismét az ifjúsággal foglalkozzék Kalocsán. Fáradozását szép siker koronázta. Tanítványai nagyon megszerették és bizalmukkal megtisztelték. Bár még nem volt pap, mégis feltárták előtte lelküket. Egyik tanítványa, aki később jezsuita lett, azt mondta róla, hogy példakép gyanánt lebegett előtte.

Az isteni tudomány csarnokában

Végre, a bölcselet s a kalocsai tanárkodás után, 29 éves korában Innsbruckba került teológiára. Felcsillant az Úr oltára. Még három év, s akkor ő is Isten fölkentje. Addig újra az iskola padjába kell ülnie.

1898 augusztus végén érkezett Innsbruckba, az osztrák liberalizmus egyik legerősebb fellegvárába. Feri megdöbbenve tapasztalta, hogy mennyit kell itt a hithű katolikusoknak szenvedniök, nem egyszer életük kockáztatásával. Megtörtént, hogy a nagy-német érzelmű, szabadelvű, hitetlen egyetemi ifjúság behatolt a hittudományi karra és megzavarta az előadást; ha ellenállásra talált, tört-zúzott. Így volt ez másutt is Ausztria németlakta részén. Ezzel szemben iparkodtak a katolikusok hősies küzdelemmel a liberalizmus polipkarjai közül kiszabadulni. E megmozdulást Florencourt Ferenc és Vogelsang Károly br. indították el. Irányzatuk konzervatív, de szociális volt. Kiadták a jelszót: a katolikus Egyház jövője attól függ, hogy a papság mennyire kapcsolódik be tevőlegesen a társadalmi kérdések megoldásába.

A katolikus erjedés két irányban haladt: a konzervatív és a gyorsabb ütemű kereszténynszocialista irányban, Lueger Károllyal az élén. Ez a különválás mély szakadékot vont a katolikusok közé; még a családokat és a szerzetes közületeket is kettéosztotta. Eleinte — mi tagadás benne? — nehéz volt a tájékozódás. Különösen az idősebbek idegenkedtek Luegertől. P. Abel jezsuita azonban egész szívvel és lélekkel melléje állott és sodró előadásaival, hódító egyéniségével nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a bécsi városháza a kereszténynszociálista párt kezébe került. Lichtenstein herceg már 1892-ben bejelenthette a harmadik osztrák katolikus nagygyűlésen, hogy sikerült az ellenség főhadiszállását bevenni. Politikai céljuk a keresztény állam volt. Minthogy legnagyobb ellenségüknek a zsidó nagytőke bizonyult, azért ügyesen kiaknázták a nép zsidóellenes hangulatát. A katolikusoknak ezt az előretörését a radikális

német nemzeti párt, a Poroszországból hatékonyan támogatott ú. n. „Los von Rom" mozgalommal iparkodott megakadályozni. Azonban erőszakos föllépésükkel azt érték el, hogy a katolikusok egyre jobban öntudatra ébredtek.

Ilyen volt Ausztriában a helyzet, amikor Feri Innsbruckba érkezett. Milyen érzelmek tölthették el? Érett ésszel belátta, hogy sokat kell még tanulnia, ha használni akar az Egyháznak és a magyar hazának. Ez a gondolat megkönnyítette neki azt, hogy idős fővel újra megkezdje a kötelességszerű tanulást, melyről rendszeresen be kell számolnia.

Amikor szobájába lépett, már várták a szükséges könyvek. Bizonyára valamely régi jóbarátja állította azokat szép sorba, — már amennyire tankönyvek léteztek és nem kellett a tanárok előadását nagy gonddal és idegölő fáradsággal lejegyezni. Hányszor történt, hogy az egyetemről hazaérve, ketten-hárman összebújtak, hogy a latin nyelvű és a legmélyebb problémákat boncoló fejtegetést megállapítsák.

Nehéz munkájában Ferit nem frissítették fel a város és a környék ritka szépségei. Mintha mélyebb benyomást nem is tettek volna reá. Lehet, hogy Innsbruck légköri viszonyai működtek ebben közre. Forró szelek száguldanak végig a völgyön, melyben a város épült, és megtáncoltatják a gyöngébb idegeket.

A nemzetiszocialisták uralomrajutásáig az innsbrucki egyetem hittudományi kara kizárólag jezsuita kézen volt s Feri idejében nagy hírnévnek örvendett. A tanári kar akkori képviselői még ma is tiszteletet parancsolnak a tudományos világban. Hogy csak néhány nevet említsünk: Michael Emil történészt, Noldin Jeromos moralistát, Hurter Hugó dogmatikust, Nilles Miklós egyházjogászt. Ferire P. Noldin volt legnagyobb hatással. Azt a finomságot, tapintatot és kegyes megértést, mely mint gyóntatót jellemezte őt, részben neki köszönhette. Élete végéig nagy hálával emlegette, hogy annakidején több dologra felhívta a figyelmét.

Világviszonylatban nehéz megmondani, Róma, Löwen vagy pedig Innsbruck vezetett-e akkoriban az egyházi tudományokban. Annyi azonban tény, hogy Innsbruck méltó vetélytársa volt mindkettőnek. Híre az egész világról vonzotta a mélyebb tudásra vágyó ifjakat, nemcsak jezsuitákat, hanem világiakat és különböző szerzeteseket. A püspökök és szerzetesi elöljárók rendszerint azokat a klerikusokat küldték Innsbruckba, akiket fontosabb feladatra szántak. Jellemző erre P. Hurter esete. 1858-tól 1912-ig 11,946-an hallgatták előadásait, ezek közt 7834 világi papnövendék és 4112 szerzetes volt. Hallgatói közül 1 bíboros, 5 érsek, 1 apostoli delegátus és 17 püspök került ki, nem is szólva a sok kanonokról és hittudományi tanárról. Az innsbrucki teológusok közt akadtak mindig tekintélyes számmal magyarok, akik itthon befolyásos állásaikban iparkodtak a külföldön látott katolikus megújhodást diadalra vinni.

A tanároknak és hallgatóknak kitűnő könyvtár állt rendelkezésére. Feri élt is az alkalommal. Különös szeretettel a „súlyos" könyvek után nyúlt: legszívesebben barátkozott a klasszikus szerzőkkel és nagy kedvvel bújta a beható szakmunkákat.

Innsbruck éghajlatát nem mindenki bírja. Feri sem bírta. Az első év még elég símán folyt le, azonban az erőltetett tanulás, az újra erősbödő belső, lelki küzdelmek és az idegeket sorvasztó sirokkó nagyon megviselték egészségét, úgyhogy mire eljutott a teológia harmadik évébe s a papszentelés reménye megcsillant előtte, hirtelen kidűlt.

Már csak rövid az út az Úr oltáráig... Másoknak igen... Ferinek azonban nem! Minél jobban közeledik a szentelés ideje, annál távolabbra sodródik a céltól... Legalább úgy látszott. Már 1901 február 26-án Kempis Tamás „Krisztus követése" című művéből a következőkkel toldotta meg P. Ernst József bátorító sorait, melyeket belépése előtt kapott tőle: „Ha annyira jutsz, hogy a viszontagságot édesnek és kedvesnek találod Krisztusért, hidd el, hogy akkor jól állnak dolgaid, mert megtaláltad a paradicsomot a földön. Ameddig a szenvedés nehezedre

esik és kerülni törekszel, mindaddig rosszul állasz és akármerre is fuss, nyomodban jár a baj."

Ezek a sorok sejtetik, hogy derék skolasztikusunk számára nagyon aktuálissá lett a szenvedés problémája. Valóban így is volt.

Nagyban készült a harmadéves vizsgára, mely sokkal nehezebb az eddigieknél, mikor közvetlenül előtte súlyos idegkimerülésbe esett. Egy éjjel arra ébredt, hogy remeg a jobb lába. Először az egyik ujja, aztán a többi, majd az egész lába. Ez a nagy remegés felhúzódott s átterjedt az egész testére. Végül keze és feje már nem is remegett, hanem valósággal rángatódzott annyira, hogy az ágy is rengett bele. Rettentő szívdobogás és kínzó fejfájás kísérte e tüneteket. Azt hitte, menten meghal. Segítségért kiáltott. Éppen éjjel egy óra volt. Szomszédja a segélykiáltásra átsietett hozzá. Szerencsére ez valamikor orvostanhallgató volt. Kezelésbe vette a beteget. A következő napot ágyban töltötte. Éjjel ismét kitört rajta a remegés. Az orvos most már komolyan aggódott, egy harmadik rohamot nem bírna ki.

Ekkor orvosi rendeletre elhagyta Innsbruckot. Kivitték Zenzenhofra, a rendház nyaralójába, mintegy másfélóra járásnyira a várostól. Ezen az elragadó vidéken teljes csendben pihengetett. Eltiltották minden munkától, még az imától is. Amúgy sem volt képes imádkozni: még egy Üdvözlégyet sem bírt elmondani.

A szentelés ideje rohamosan közeledett. A vizsgáról lemaradt, — betegen, tehetetlenül. Biztosra vette, hogy elküldik a Társaságból.

Később valakit, aki hasonló körülmények közt vívódott, P. Biró ezzel vigasztalt: „Ne féljen! Fölszentelésem előtt én is nagybeteg lettem, úgy volt, hogy nem is szentelnek föl soha többé. Akkor én is sokat szenvedtem, mondhatnám az Úr Jézussal vért izzadtam a Golgotán."

Amikor tehetetlenségében és a jövő miatt aggódva az ablakhoz lépett, tekintete a régi Brenner-útra esett. Mily változó a sors! Krisztus előtt 15 évvel Drusus, a római császárnak, Octavianus Augustusnak mostohafia nyitotta meg ezt az utat. Rajta meneteltek a győztes római

légiók; soraikat azonban megbontották a barbár germán csapatok s ezek magukhoz ragadták a vezetést. Ezen az úton siettek Rómába a középkori német királyok, hogy császárrá koronáztassák magukat. Ez az út tanúja volt annak, hogy a német-római császárok hatalma is ingatag: ezen az úton mentették meg V. Károly életét, köszvénytől meggyötörve, hordozható széken, amikor Móric szász herceg hűtlenül fellázadt ellene. Kétezeréves történelem elevenedett meg a beteg teológus szeme előtt minden pompájával, ragyogásával, de egyszersmind fájdalmával és nyomorúságával. Ebből a háttérből bontakozott ki egy 17 éves lengyel nemes alakja. Eddig Bécsben tanult. Hazájában fényes jövő mosolygott feléje. Ő azonban meghallotta Isten hívó szavát; úgy érezte, hogy nagyobbra van hivatva. Fölvételét kérte a Jézustársaságba. Canisius Szent Péter azonban megtagadta kérését, mert félt atyjának, a hatalmas főúrnak bosszújától. Erre 1567-ben a Brenneren Rómába sietett az általános rendfőnökhöz, Borgia Szent Ferenchez, hogy könnyeivel meglágyítsa szívét. Nem volt neki fontos, hogy laikus testvér lesz-e vagy pedig tanuló rendtag; csak egyet kívánt, hogy Isten akarata szerint jezsuita lehessen. De vajjon célt ér-e? Ez a gond nyomta szívét, akárcsak Feriét, aki attól remegett, hogy nem szentelik fel, hanem elbocsátják. Úgy gondolta, hogy kikerülheti ezt a veszélyt, ha nem tanul tovább, hanem segítőtestvér lesz. Régi szokása szerint bizonyára most is kedves szentjét, Kosztka Szaniszlót kérte, hogy segítsen rajta. És nem hiába. Állapota javulni kezdett. Nagy ámulatára megtudta, hogy fel fogják szentelni. Az azt megelőző lelkigyakorlatok alatt világosság áradt lelkébe. „Régen elhagytad volna a Társaságot, — vélte hallani — ha Isten nem küldött volna annyi szenvedést, mert olyan öntelt vagy!" „Ebben a pillanatban — így beszélte el később — világosan megértettem a mindenre való készség, az indifferentia lényegét. A levertség és kísértés erre nyomtalanul eltűnt." (1938 VI. 3.)

Ferinek megengedték tehát, hogy pappá szenteltesse magát. Istenen kívül bölcs rektorának, P. Mayer Jánosnak köszönhette ezt. Hálás is volt neki mindhalálig. Sohasem

Az innsbrucki templom, ahol P. Birót pappá szentelték.

Az innsbrucki hittudományi kar és jezsuita társház, ahol teológiai tanulmányait végezte.

felejtette el neki ezt a jóságot. 1923-ban így emlékezett meg róla:

„Mielőtt pappá szenteltek Innsbruckban, — úgymond — sok testi bajjal vesződtem. Nagyon szigorú és mogorva férfiú állt akkor az intézet élén. Semmi sem volt rajta, ami megragadó lett volna. Úgyhogy nemcsak a fiatalok, hanem még az idősebbek is szinte féltek jelenlétében, mint az egerek a macska láttán. Nem is tudtam, hogy ilyen mogorva külső alatt milyen nemes szívjóság lakozik, míg magamnak baja nem támadt. Elmentem a szobájába. Még akkor is rázta a fejét és keményen beszélt. Mégis ekkor láttam, hogy a kemény külső alatt jóság, kegyesség lakozik benne. Én valóban prófétának tartom őt, mert később az életben beteljesedett az, amit nekem mondott. Betegségemben minden szabályt félretétetett velem, hogy egészségemet helyreállítsam. Azt mondta: Ha valaki szól e kivételek miatt, küldje hozzám. Én majd megmondom neki, hogy ha annyit szenvedne, mint ön, már régen elhagyta volna a Társaságot. Vannak, akik azt hiszik, csak akkor beteg valaki, ha ágyban fekszik. A kevésbbé tökéletesek csak a kivételezést látják, de nem értik az okát és esetleg megkritizálják a bölcs elöljárót."

1901 július 26-án, Szent Anna ünnepén volt a nagy nap, amikor a brixeni hercegpüspök az innsbrucki jezsuiták templomában Biró Ferenc fejére tette kezét e szavakkal: „Vedd a hatalmat, hogy áldozatot mutathass be az Istennek és misét mondhass élőkért és holtakért az Úr nevében!" Majd: „Vedd a Szentlelket, akiknek megbocsátod bűneiket, azoknak megbocsáttatnak, akiknek megtartod, azoknak megtartatnak." Pap lett ő mindörökre Melkizedek rendje szerint.

A pap nem önmagáért, hanem másokért él. Másokért, mert közvetít Isten és a nép között. Isten és az emberek érdekeit kell szolgálnia. A fiatal páter növekvő világossággal egyre jobban ébredt rá ennek az igazságnak tudatára: égő gyertyaként önzetlenül s állandóan fel is emésztette magát másokért.

A fölszentelés örömébe fájdalom is vegyült, hiszen

jámbor édesanyja és derék édesatyja már csak az égből nézhették végig gyermekük felmagasztaltatását. Rokonai közül senki sem jelent meg Innsbruckban. Rendtársai azonban nem feledkeztek meg róla. Amikor a szentelés után fáradtan a szobájába tért vissza, fölékesítve találta azt: szerető testvéri kezek lepték meg ezzel.

A fölszentelést követő napokban Szatmárra utazott. Itt mutatta be első szentmiséjét. Örömtől és meghatottságtól reszkető kézzel emelte magasba az aranytányérkát, rajta a fehér ostyát: „Fogadd, Uram, ezt a tiszta áldozatot..." Tekintete az ostyára esett, s megrémült, mikor azon kis törést vett észre. A liturgikus előírás szerint csak teljesen ép ostyával szabad misézni. Azonnal felmerült benne a kétely: szabad-e így tovább miséznem? Nem vétkezem-e ezzel? Egy percre megijedt, de tüstént elnyomta ezt az oktalan aggályt. Igaz, hogy viszont a zavartalan lelki örömnek és vigasztalásnak is vége szakadt. Mintha Isten itt is próbára akarta volna tenni. Pedig éppen nagy örömet tartogatott neki e napra: primíciai ajándékként visszaadta neki a bátyját, aki idővel mégis csak belátta, hogy öccsének választása éppen nem volt olyan szerencsétlen és megszégyenítő a családra, mint ő kezdetben gondolta. Bizonyára feleségének sürgetésére maga is megjelent öccsének első miséjén. A két testvér kibékült s ezentúl rendesen írogattak egymásnak. Egy alkalommal bátyja be is vallotta neki: „Feri, kettőnk közül mégis csak te választottál jobban!"

A gyöngélkedő

Első szentmiséje után P. Biró Szatmárott maradt, hogy egészségét megszilárdítsa és amennyire lehetséges, magánúton fejezze be teológiai tanulmányait. Egy évig maradt itt, de még azt a vizsgát sem tette le, mellyel a teológia harmadik évében adós maradt. A következő iskolai évben pedig (1902—3) Nagyszombatba került mint az ujoncmester segítőtársa. Főfoglalkozása itt is tanulmányainak befejezése lett volna.

Azonban mind Szatmárott, mind Nagyszombatban

annyit apostolkodott, különösen az ifjúsági Mária-kongregációban, hogy kevés érkezése akadt. Az ifjúság mindenütt nagyon szerette, sokan kérték föl lelkiatyjuknak.

Nagyszombatból levélben fölkereste szatmári lelki gyermekeit: „Úgy intézkedett az isteni Gondviselés, — írta — hogy már nem lehetek közöttetek személyesen. Elhiszitek-e, hogy azért sokszor, de sokszor közöttetek időzöm lélekben?" Aki maga oly soká nélkülözte fejlődésében a meleg szeretet aggódó gondoskodását, ettől-fogva mind teljesebben bontja ki jelleme s papi egyénisége leggazdagabb tulajdonságát: szerető, gyengéd, meleg és mélytüzű jóságát.

Beszédeit tűz, hév, ifjúi lelkesedés és lángoló szeretet jellemzi. Bár kiváló szónok, de azért nem iparkodott rideg klasszicizmusra; szívének tüzével, szavának őszinte, keresetlen, meleg csengésével mindenkit megkap. A kongreganistákat pl. így becézi: „Oh ti vagytok, fiaim, a Nagyasszony gyönyörűségei, tirátok csak mosolyogva tekinthet oldalatoknál az őrzőangyal! Én is, mint éltesebb katonája a Szent Szűznek, aki már 17 éve vagyok kongreganista, keblemre szorítlak titeket, fiatal leventepajtásaimat és fületekbe súgom: Ugyebár mindent el fogtok követni, hogy május hónapban — és azon túl is soha — súlyos bűnt ne kövessetek el; hogy a megszentelő malaszt liliomos, patyolatos, andalítóan szép ruhájában járjatok legtisztább égi Anyátok és Királynőtök szeme előtt? Ti pedig örömtől ragyogó szemmel, heves, ifjú leventei szívdobogással, riadót kiáltó bátor ajakkal rebegitek válaszul nekem: Igen, a Nagyasszonyé a szívem, érte élek hófehéren!"

Mint katolikus és nemzeti eszményt, a Regnum Marianumot állítja a fiúk elé. „Ismeritek a történelmet — írja. — De akkor tudnotok kell azt is, hogy hazánk egén a mult dicsőség mezején mint szeretett Egyházunk és kedves Magyarországunk igaz bajnokai és hősei, kezdve Szent Istvántól a jelen korig tündöklő csillagokként csakis azok ragyognak, akik erényben és tudományban kitűnve összes szellemi és anyagi erejüket hősi önfeláldozással a keresztnek és annak a nemzeti zászlónak szolgálatára

szentelték, amelyen a Nagyasszony szende képe lengett s amely ezzel együtt a történelmi és egyedül igazi Magyarország, tehát a Regnum Marianum eszméjének megtestesült hordozója volt."

Nagyszombati tartózkodása alatt szentelték a diákkongregációnak zászlaját. P. Biró mondta az ünnepi beszédet. A fiúk közül sokan hálálkodtak érte. „Néhányan — mondja valamivel később hozzájuk intézett beszédében — még köszönő levelet is intéztek hozzám s kértek, emlékül írjak le nekik néhány gondolatot. Én örültem akkor; nem azért, mert elismerésben részesültem, hanem mert az én eszményeim, kongreganista testvéreim, a ti szívetekben visszhangra találtak. Azoknak, akik akkor velem érintkeztek, szívükre kötöttem, hogy az ősök eszménye szerint legyenek jó kongreganisták testestüllelkestül és ne nyugodjanak addig, míg ez a nagyszombati kongregáció valóban virágzó kongregáció nem lesz."

Erről a nevezetes beszédről vitéz Subik Károly, prelátuskanonok így emlékezik meg: „Mikor kongregációs zászlónk szentelése alkalmával kedves jó P. Provinciálist szónokolni hallottam a régi egyetemi templomban, második gimnazista lehettem. A beszédből semmi sem maradt emlékezetemben, de a tüzes, lelkes előadásra ma is emlékszem és ezt az emléket magamban sokszor felidézem."

Lelkesen, tüzesen és meggyőződéssel szónokolt P. Biró egész életén át. Ez feltűnt mindenkinek, de csak a beavatották tudták azt, hogy ilyen beszédek után ágynak dől és hideg borogatással iparkodik háborgó szívét lecsillapítani.

Szatmári tartózkodása alatt nagy sikert aratott „A Nagyasszony Kongregációja" című vallásos drámai költeményével, mely a nagyszombati kir. kat. érseki főgimnázium 1902—3. évi értesítőjében jelent meg először. Külön színpadot építettek e célra a konviktus udvarán és szinte az egész várost felvillanyozta a darabbal. Három felvonásban bemutatja a kongreganisták győzelmét a pápáktól kárhoztatott modern tévedések fölött. — Nagyszombatban is előadatta a gimnazistákkal, ahol bombasikert aratott.

P. Biró nemcsak önként vállalt lelkipásztori munkát, hanem elég gyakran meg is bízták prédikálással, lelkigyakorlatok adásával. Ezekre lelkiismeretesen készült. Bár ügyes szónok volt, aki már diákkorában sem került zavarba, ha föl kellett lépnie, mégis beszédeit elejétől-végig átgondolta és le is írta. Erről tanúskodnak ebből az időből fennmaradt prédikációi.

Egy alkalommal valami okból a keresztjáró napok alatt hirtelen be kellett ugrania. Szokása ellenére lelkiismeretesen már nem készülhetett. A reggeli elmélkedését állította be ebbe az irányba s néhány mondatot papírra vetett. Mint maga mondta, fogta ezt a papírlapot, elment vele a kápolnába és kérte az Úr Jézust, hogy mutassa meg rajta az ima hatalmát. Meg is mutatta. — Fölment a szószékre és az ima erejéről hatalmas, lélekbemarkoló prédikációval lepte meg hallgatóit.

A noviciusok is tűzbe jöttek, ha az ujoncmester helyett ő adta elő az elmélkedési pontokat. Mindig valami eredeti, megkapó gondolattal élénkítette az elmélkedés tárgyát.

Ha a felüdülés alatt fölkereste őket, vidám és derűs módon istenes dolgokról beszélgetett s iparkodott a maga tapasztalatait javukra értékesíteni. Alig akarták elhinni, mikor elmondotta nekik, hogy ő természettől fogva inkább mogorvaságra és visszahúzódásra hajlik, oly szembeszökő volt közlékenysége és derűs természete.

Az idő múlt és P. Biró még mindig nem készült el teológiai tanulmányaival, de még az ú. n. harmadéves vizsgát sem tette le. Az elöljárók belátták, hogy mentesíteni kell őt a lelkipásztorkodástól és minden más foglalkozástól, mely elvonja a mély szaktanulmányoktól, ezért Pozsonyba küldték. Itt először is le kellett tennie a teológia harmadik évéről a vizsgát, mely nem sikerült fényesen: míg az első- és másodéves vizsgáján semmi kétség sem fért ahhoz, hogy felülmúlja a középszerűséget,* sőt kitün-

* A Jézustársaságban arról mondják, hogy felülmúlja a középszerűséget, aki a kapott bölcseleti vagy hittudományi tételt nemcsak kifejti és bizonyítja, hanem a vizsgáztató tanárok nehezebb ellenvetéseire is *kielégítően* megfelel.

tetésben is részesült, addig most a négy vizsgáztató tanár közül csak kettő állapította meg, hogy tudása a közepesnél nagyobb, egy úgy találta, hogy nehezen (utcuncque), a negyedik pedig, hogy majdnem (fere) túlemelkedik a középszerűségen, de valójában alatta marad.

P. Biró ismét beleélte magát egészen a tudományba: asztalán sok fóliáns hevert. Ezek nyomán iparkodott elmélyedni a kereszténység mélységeibe. Sokat forgatta Passaglia Károlynak a Boldogságos Szűz szeplőtelen fogantatásáról szóló három vaskos kötetét, mely csodálattal és szeretettel töltötte el a Szűzanya iránt. Amit a teológia nagy mestereitől tanult, azt a felüdülés ideje alatt közölte fiatalabb rendtársaival, akik egyelőre a természetes ész világosságánál a bölcselet berkeiben vakoskodtak. Sokszor fejlődött ki köztük tudományos eszmecsere. Ezekben, mint eddig is és később is élete végéig, sohasem kereste önmagát, nem fitogtatta felsőbbségét. Egyik rendtársa, akivel együtt végezte tanulmányait, s azért éveken át megfigyelhette, megjegyzi róla, hogy P. Biróval lehetett okosan vitázni és szerette is ezt, de veszekedni soha.

A tudományos eszmecserén túl fiatalabb rendtársai javára iparkodott keserves, de gazdag élettapasztalatait hasznosítani, hogy lássanak, tájékozódjanak a lelki életben, az életszentség útján. Figyelmeztette őket, hogy tegyenek különbséget a lényeges és esedékes dolgok közt. Szerette volna, ha nekik nem kellene annyit kínlódniok, mint őneki, míg megtalálják a helyes utat. Fel is kérték, hogy tartson nekik előadást. P. Biró a lelki élet tengelyét választotta tárgyául. „Aki szeret, a törvényt teljesítette" — hangzott a tétele. Akkori fejtegetése elveszett, azonban aligha tévedünk, ha erre vonatkozó gondolatait a következő, későbbi (1926) fogalmazásban adjuk vissza: „Inkább elnézem és eltűröm az Úrral, hogy ne legyen olyan példás a külső fegyelem, rend és csend, csak legyen ez a fegyelem vidám, — szentséges belsőből fakadó, őszinte; hordozza a Jézus, a testvérek meg a felebarát szeretetét. Zárják be azt a házat, amelyben föltétlen fegyelem van, de nincs igazi, őszinte, belső vidámság, szeretet Jézus és az összesek iránt egymásközt. Én az

ilyen házat ótestamentumi farizeusok házának bélyegezném. Nekem az ilyen nem kell." Akadtak, akik megbotránkoztak rajta.

Az elöljárók nem csalódtak P. Biróban. A rendelkezésére bocsátott nyugodt tanulási időt lelkiismeretesen használta fel, úgyhogy május második felében jelentkezhetett Innsbruckban az utolsó vizsgára. Ez volt életében a legnehezebb. Két teljes órán át iparkodott négy tanár latin nyelven megbizonyosodni arról, hogy mennyire tette magáévá az egész bölcseletet és hittudományt. Vizsgáztatói esküt tettek arra, hogy sem rokon-, sem pedig ellenszenvtől nem vezettetik magukat, hanem tárgyilagosan abból, amit a vizsgán felmutat, állapítják meg, hogy tényleges tudása valóban meghaladja-e a középszerűséget. Hogy P. Biróról nyugodt lelkiismerettel legalább hárman is megállapították ezt, kitűnik ez abból, hogy 1906 február 2-án letehette a négy ünnepélyes szerzetesi fogadalmat. Ennek a vizsgának alapján később a bölcselet és hittudomány doktorává avatta őt a római Gergely-egyetem.

A harmadik próbaév

A Jézustársaság alkotmánya szerint az utolsó fogadalmak előtt a már fölszentelt papnak még egy ú. n. harmadik próbaévet kell magányban és lelkigyakorlatok közt töltenie. P. Biró 1904—5-ben végezte Nagyszombatban P. Molnár László vezetése alatt, aki mellett egyúttal a noviciusmesteri társ feladatkörét is ellátta. Elmélkedéseibe, olvasmányaiba most már a teológiai tudás és az évekig tartó aszkétikus gyakorlat fényében, érett férfias reflexióval, apostoli nagy eszmék kialakult látószöge alatt hatolt be. Újra 30 napig a szentgyakorlatok magányába vonult s igyekezett revideálni a sokévi belső munkát. Vizsgálta magát, mennyire sikerült Jézus szellemét elsajátítania. Igyekezett a Krisztussal való bensőséges vonatkozásokat nemcsak felújítani, hanem még jobban elmélyíteni és tökéletesíteni. E mellett vezette a nagyszombati főgimnázium Mária-kongregációját is.

Megrendülve látta, hogy hazánk lejtőre jutott s rohan

lefelé. Ez csakis katasztrófához vezethet, ha segítség nem jön. Már a század fordulóján világosan látta, hogy ha „továbbra is a tettek hő nyarán alszik a magyar", mikor „tátongva nyílt meg lábaink alatt a lét-alap", a kommunizmus véres zászlaja alatt kikerülhetetlen a forradalom. Föl kell tehát rázni a magyart tespedéséből, vétkes könynyelműségéből. Meggyőződése szerint erre legalkalmasabb eszköz a Mária-kongregáció. Amint a mohácsi vész után is ez mentette meg az országot.

A mai kor gyermeke talán kétkedve és értetlenül rázza fejét. Azonban P. Biró lelkében elevenen élt a tudat, hogy hazánk Szent István óta Regnum Marianum — Mária országa. Lakói a „Nagyasszony kedvelt népe". A Nagyasszony pedig védi nemzetét, oltalmazza örökségét, míg az hű hozzá. Azonban romlásnak indult a magyar, megtagadta a Nagyasszonyt. „Büszke magyar lobogóján már nem mosolyog a Szűz! — Nincs a pénzén, nincs az ékszerén! Törvény-, tanácsterem? Nem találom ott se már."

Sötéten bontakoztak ki előtte ennek a hűtlenségnek a következményei: „Borzadály, itt a tél! Didergő szél sivít! — Hervad a repkény, kialszik a láng; — A rózsa szirma sápadt, lehull: — Nincsen kenyér, önző szívek; — Inog már lábaim alatt a föld... — A zivatar, mely itt imént kitört, — Elsöpörte nemzetünk javát." Sötét ez a látnoki kép, de sajnos, a jövő igazolta.

Ha hibázott a nemzet, nem marad más hátra, mint jóvátenni a jogtalanságot: Magyarországot ismét Regnum Marianummá kell tenni. Erre elsősorban a kongregáció hivatott. „Edzett sorai közül kerül ki majd — A társadalmi nagy nyomor és baj — Enyhítő és gyógyító hő bajnokserege; — Egy új, keresztény, bölcs, tudós világ — Igaz vívmányai elűzik majd — A büszke ész nagyképű tévelyit. — Ahol e zászló hős csapata megjelen; — Megdől s ropogva hull romokba ott — A titkos társulat kísértő vára is."

Ebből következik, hogy „a férfi, nő, a hajadon, az úr — A pór, a munkás, iparos, kereskedő — A kis tanonc, szabad legény, mind-mind" a Nagyasszony zászlajára

esküdjenek föl; de különösen „minden magyar ifjú Mária-levente legyen". „Gyüjtsd az ifjakat, Nagyasszony szépreményű bimbait! Ne maradjon el — Még egy sem közülük, mert hisz ők, csak ők — Az elpusztult jelen sötétlő éjjelén — A szebb jövendő boldog hajnalcsillagi!"

Minthogy P. Biró ennyit várt az ifjúságtól, azért nagyon komolyan vette a fiatalok kongregációit. Külön tanulmányt írt arról, hogy a Mária-kongregációk mit nyujtanak az ifjúság nevelésében. Megjelent a nagyszombati főgimnázium 1904/5. évi értesítőjében „A nevelés kérdése és a Mária-kongregációk az iskolában" címmel. Különlenyomatban is kiadták.

Ezzel megismertük P. Biró központi gondolatát. 1906-ig szinte kizárólag ez tölti el. Ettől kezdve a Szent Szív uralmának eszméje kezd tért hódítani lelkében a Regnum Marianum mellett. Későbbi élete, kb. 1914-től kezdve, már teljesen a Szent Szív-tisztelet jegyében áll.

A sok elfoglaltság közepette hamarosan múlt az idő. A harmadik próbaév vége felé közeledett. Ekkor a következő hivatalos jelentést küldték róla a tartományfőnöknek:

„A páter készséggel és jószívvel vállalt minden mégoly alacsony szolgálatot. Fráternoviciusainknak ügyesen magyarázta a keresztény hitigazságokat. A tanulóifjúság kongregációját nagy sikerrel vezette. A Jézustársaság alkotmányát nagy szorgalommal és jó eredménnyel tanulmányozta. Alkalmas szónoklásra, lelkigyakorlatok adására, gyermekek oktatására." P. Molnár László azonban még ezt is hozzáfűzte: „Nagyobb munkák végzésénél olykor erős szívdobogást szenved, gyomra gyönge és hamar rosszullét fogja el."

P. Biró megvan az utolsó próbával, most már leteheti az ünnepélyes fogadalmakat, örökre és visszavonhatatlanul felesküdhet Krisztus zászlajára. 1906 február 2-án érte e szerencse Kalocsán. Egyik kezében égő gyertyát, a másikban fogadalmainak sajátkezűleg írt szövegét tartotta. A szentmisét az általános rendfőnököt helyet-

tesítő P. Molnár László, most már kalocsai rektor mondta. Saját áldozása után, az Úr Jézust aranytányér fölött az Oltáriszentségben tartva, kifordult. P. Biró erre elimádkozta apostoli életföláldozásának szövegét. Majd összehajtotta és a Szentséget tartó papnak szabad ujjai közé adva azt, megáldozott. A kórus pedig rázendített Szent Ignác felajánló imájára: „Suscipe Domine, universam meam libertatem... Fogadd, Uram, szabadságomat egészen..."

A fogadalmazót szinte rázta a boldog zokogás... Ennyire még nem érezte, milyen édes az Úr...

P. Biró most már mint kész és teljes vértezetű jezsuita szállhatott ki az apostoli csaták mezejére.

A kalocsai konviktus élén

A harmadik próbaév elvégzése után P. Birót Kalocsára küldték a „Stefáneum" nevű konviktusba főprefektusnak. Ezzel nagy felelősség és rengeteg gond nehezedett a vállára. Az intézet nevelési, anyagi és iskolai ügyei reá tartoztak. Két osztályban még hittant is tanított.

Eddig konviktusban nem működött s mint maga mondta: „Alig volt fogalmam, hogyan vezessem azt. Hozzá még megérkezésemkor a P. Rektortól ‚kitűnő' fogadtatásban is részesültem, amikor csak ennyit mondott: ‚fölkérem, komolyan reformálja meg a konviktust!'

Meglehetősen szorult a szívem, mit fogok én itt csinálni. Hozzá még a 7 prefektusnak több, mint a felét áthelyezték és csupa új, fiatal erőt küldtek helyettük."

Amilyen nehéz szívvel vette át az új hivatalt, oly nehezen vált meg tőle 5 év mulva, mert „szívét ott felejtette a Stefáneumban". Halála előtt bizalmasan bevallotta, hogy a Stefáneumban töltött 5 év volt életének legszebb, legboldogabb szaka.

Pedig szorongása nem volt alaptalan. Bár hivatali elődje, a kiváló P. Fialla János volt, az intézet mégis lecsúszott az eszményi magaslatról. S most régi hírnevét kellett visszaállítani.

Hogyan tegye meg ezt ő, mikor az általa oly nagyrabecsült P. Fiallának sem sikerült? — Részint tiszteletből, részint pedig a józan ész szavára hallgatva elhatározta, hogy a régi szokásoktól és a hagyományoktól nem tér el, hacsak fontos ok nem készteti erre. S ha változtatnia kell, akkor sem az első időben.

Minthogy nem ismerte a kalocsai konviktust, azért szorgalmasan tanulmányozni kezdte az intézet naplóit. Majd régi és modern pedagógiai műveket bújt. Mivel a prefektusok jórészt új emberek voltak, azért mindennap pedagógiai megbeszélésre hívta meg őket. Ezt a későbbi években sem hagyta el.

Legnagyobb gondját az képezte, hogyan fogjon a reformhoz.

Az 1905—1906-os évben 132 növendéke volt a konviktusnak. A fiúkat három szakaszba szokták beosztani. Mindegyik élén egy vezető áll, akit magiszternek vagy prefektusnak hívnak. Az I. szakaszban vannak a legkisebbek, rendszerint a III. osztályig bezárólag, a III. szakaszban pedig a legnagyobbak, rendszerint a VI. osztálytól kezdve. Legtöbb bajt és nehézséget ezek okozzák. Ha sikerül ezeket megnyernie, akkor szinte biztosítva van a teljes siker.

P. Biróban fölmerült a kérdés, hogyan fogja meg a nagyfiúkat. A bizalom és szeretet módszeréhez nyúlt. Több felüdülést, több dohányzást s egyéb kedvezményeket nyujtott nekik. Azt gondolta, ha tapasztalják kitüntető szeretetét, azt viszonozzák, kedvében járnak, tanulnak, az intézet szabályait megtartják s a többi, alárendelt nevelő iránt is jók lesznek.

„Szinte meglepődtem, — úgymond — amikor mindennek épp az ellenkezőjét kellett tapasztalnom. Alig telt el másfél hónap, és máris dorgáláshoz, büntetéshez kellett nyúlnom. Kijelentettem, hogy vigyázzanak, mert tudok én ám szigorú is lenni. Érdekes, úgy viselkedtek, mintha nem hinnének a szavaimnak. Nem hitték, hogy én más is tudnék lenni, mint csak jó, szelíd és szeretetteljes. Sokat tépelődtem, mit tegyek. Természetemnél fogva nem szeretek rendőr lenni s a külső fegyelmet erőszakos eszközökkel hajszolni. Én a külső fegyelmet is a nagyobb belső szeretet által akartam megteremteni. Igy telt el az idő folytonos herce-hurcában karácsonyig.

Igen szomorú voltam.

Karácsony után még rosszabb lett a helyzet. Elégedetlen voltam, mert folyton dorgálnom, büntetnem kellett, de még mindig enyhébben tettem azt. Elégedetlenek voltak a nagyfiúk is, mert már nem tapasztalták úgy a szeretetemet, mint azelőtt. Elvontam tőlük sok bőkezű kedvezményt. Azonfelül tudták, hogy rossz véleménnyel vagyok róluk.

Végre gondoltam egyet és rászántam magam, erő-

szakot tettem túlságosan jó természetemen, kemény, erőszakos, katonai és rendőri fegyelem alá vettem a fiúkat. Nem tágítottam. A legerősebben elővettem a VII. és VIII. osztályt.

Igy ment ez kisebb-nagyobb változással az év végéig.

Nagyon tanulságos volt az év végén egy nyolcadikos nyilatkozata. Ezt mondta:

— Páternek a felfogása teljesen igaz és helyes, de mi, idősebbek ezt már nem tudjuk bevenni. Tessék a kicsinyeket nevelni ilyen elvek szerint, s akkor a nagyobb korban is mások lesznek ők, s megváltozik az egész konviktus.

A kiváló jezsuita provinciális, R. P. Schwärzler pedig ezt mondta ugyanekkor nekem:

— A nevelőnek úgy kell bemutatkoznia, hogy fogai is vannak, amelyekkel harapni is tud; hadd féljenek tőle. Csak azután mutassa meg, hogy van szíve, szeretete, szelídsége, jósága, türelme. Te fordítva csináltad, azért volt annyi bajod."

Szegény P. Biró! Mennyi keserves órája, napja lehetett! A legjobbat akarta és teljesen felsült. Mihez kezdjen? Csak a jó Isten a megmondhatója annak, hányszor kérte a Szentlélek felvilágosító kegyelmét. Egyszer ismét ott roskadozott a térdeplőn, szíve tele fájdalommal, keserűséggel s fejét tenyerébe hajtva imádkozott. Ki tudja, meddig ostromolta az eget. Amint felemelte fejét, tekintete rátévedt az imazsámolyon álló egyszerű Jézus Szíve-képre és hallotta a szemrehányó szót: „Ferenc, miért feledkeztél meg rólam?"

Erre szégyenpír borította el, hogy idők folyamán ellanyhult a Jézus Szíve-ájtatosság gyakorlásában. Ezt a hibát jóvá kell tennie. Ezentúl Jézus Szíve jegyében fog élni, dolgozni. Ezt a nevezetes képet ezentúl házról-házra vitte magával figyelmeztetőül. Még halála után is ott állt az íróasztalán, hirdetve: „Azoknak, akik a lelkek megmentésén dolgoznak, olyan erőt adok, hogy még a legmegrögzöttebb bűnösöket is megtérítik."

Ezentúl jelszava volt: a konviktust megreformálni Jézus szentséges Szívének tisztelete által.

P. Biró kalocsai évei alatt vívta a francia katolicizmus élethalálharcát. A küzdelem 1876 óta húzódott, csúcspontját azonban most érte el.

A radikálisok 1903-ban követelték a vallás teljes eltörlését. A következő esztendőkben X. Pius tiltakozása ellenére végrehajtották az Egyház és állam ú. n. szétválasztását. Azzal kezdték, hogy megszüntették a vatikáni követséget, a papokat kizárták az összes iskolákból és 1904-ben minden egyházi vagyont elkoboztak. 1905-ben végre kimondták az Egyház és állam szétválasztását; a törvény a következő év január 1-én lépett életbe.

A kormány nem elégedett meg a kultusz-költségvetés eltörlésével, ami által az Egyházat mintegy ki akarta éheztetni, hanem belső forradalmat is kívánt szítani a katolikusok között. Törvényben kimondta, hogy minden politikai községben a templomokat legalább 7 tagból álló „kultuszegyesület"-nek engedi át, de csak használatra. Körmenet vagy más templomon kívüli istentisztelet tartását megtiltotta. A kultuszegyesületek azonban a pápa tilalmára nem alakultak meg. A kormány e kudarca miatt betetőzte üldöző intézkedéseit: még a misealapítványokat is lefoglalta azon a címen, hogy nem létezik olyan jogi személy, amelynek az alapítványok kamatait ki lehetne fizetni. A francia egyházra most szomorú esztendők következtek. A papság egyrésze szinte koldusbotra jutott.

A hívő katolikusok erre világszerte tiltakozó gyűléseket rendeztek, s biztosították a Szentatyát hűségükről. Budapesten az egyetemi hallgatók Mária-kongregációja is tüntetett a francia jogtiprás ellen. Erre a kalocsai stefáneumi Mária-kongregáció is azonosította magát a budapestiekkel és 1907 március 14-én díszgyűlést rendezett. Többek között szólásra emelkedett Seidl Ambrus VII. oszt. tanuló. Figyelmeztette az egybegyűlteket, hogy a pillanatnyi felhevülésen túl okulni kell a francia egyház és francia katolikusok sorsán. Az okulás azonban legyen gyakorlati. Ajánlotta a modern kor kívánalmai szerinti szociális önnevelést.

P. Biró, a díszgyűlés rendezője megdícsérte a szónokot a gyakorlati eszmékért s igazat adott neki. „Ha

JÖJJÖN EL A TE ORSZÁGOD!

MEGÁLLJ! JÉZUS SZÍVE VELÜNK VAN!

IGÉRETEK

melyeket a mi Urunk Jézus Krisztus az Ő szent Szive tisztelőinek adott:

Megadom nekik a kegyelmeket, melyekre állapotuk szerint szükségök van.

Családjokban békeséget szerzek.

Megvigasztalom őket szenvedéseikben.

Biztos menedékök leszek életökben, de főleg halálok óráján.

Minden dolgukat, vállalatukat megáldom.

A bűnösök Szivemben az irgalom forrására, tengerére találnak.

A lanyha lelkek buzgókká válnak.

A buzgó lelkek még nagyobb tökéletességre emelkednek.

Megáldom azokat a házakat, melyekben Szivem képét felfüggesztik, tisztelik.

A papoknak olyan erőt adok, hogy még a legmegrögzöttebb bűnösöket is megtéritik.

Szivembe irom és onnan soha ki nem törülöm azok neveit, akik ezen ajtatosságot terjesztik.

Szivem tuláradó irgalmasságában megigérem, hogy mindazoknak, akik kilencz egymás után következő hónap első péntekein megáldoznak, megadom a végső állhatatosság kegyelmét, hogy tudniillik nem fognak nagy bűnben, sem szent gyónás és áldozás nélkül kimulni és hogy Szivem biztos menedékhely lesz számukra halálok óráján.

Jézus Szivének szeretete, gyulaszd lángra szivemet!

1901—271. sz. r. kelt eszterg. főegyházmegyei engedelemmel

„Ferenc, miért feledkeztél meg Rólam?"

valamiben, — úgymond — úgy talán leghamarább ezen a téren történt hiba a kréta körül Franciaországban az ifjúság nevelésénél. Jövőre nem lesz tevékeny katolikus intelligenciánk, ha az általános nevelés mellett az ifjúság önnevelésére, éspedig keresztény katolikus szociális alapon a modern kor számára nem fektetik a fősúlyt."

Úgy látszik, helyesen ítélte meg a páter a francia katolikusok mulasztásait: nem elég a katolikus elvek hangoztatása, hanem azok szerint cselekedni is kell mind a magán-, mind pedig a nyilvános életben. Erre a katolikus tevékenységre kell az ifjúságot ránevelni, de nemcsak Franciaországban, hanem nálunk is, ahol a szabadkőmívesség — a külföld példájára — serény tevékenységet kezdett kifejteni. Már kiadta a jelszót, hogy az iskolai vallásoktatást el kell törölni és a keresztény erkölcstant általános laikus etikával helyettesíteni.

Itt nem szabad tétlenkedni! Föl kell rázni a keresztény társadalmat, hogy szálljon szembe az egyház- és végeredményben nemzetellenes szabadkőmívességgel. Ide szónokok kellenek, akik hódítani tudnak, akik képesek magukkal ragadni a hallgatóságot. Ilyen volt P. Biró. Nem vetődött-e föl lelkében, vajjon nem értékesíthetné-e másutt jobban tehetségeit? Talán kezébe vette a ceruzát és számolt. 1860 szeptember 30-a óta, hogy Kunszt József érsek ünnepélyesen átadta a kalocsai gimnáziumot a jezsuitáknak, 1905-ig 1211 diák érettségizett ott, a Stefáneumban pedig mintegy 1000 különböző növendék fordult meg azóta. Mily csekély szám! Jobbfajta szónok egyszerre nem ezernek, hanem ezreknek beszél. Vajjon a felnőttek közt nem tehetne-e hasonlíthatatlanul többet az a sok nagyműveltségű tanár-páter, aki az ifjúsággal vesződik?

Megtévesztő kérdések! S megfelelő érett gondolkodás és éleslátás nélkül meg is ejthetnek. Ha Prohászka püspök szerint Kalocsa a keresztény magyarság egyik végvára, bizonyára a kollégiumi páterek nélkül nem volna egészen az. Ha a katolikus hitélet újjászületésének főtényezői közé kell számítani a népmissziókat, lelkigyakorlatokat, a Mária-kongregációkat és a Jézus Szíve-

tiszteletet, úgy fontos szerepet játszott a kalocsai kollégium a magyar egyház újabb történetében. Hazánkban a kalocsai apostollelkű tanárok nevéhez fűződik a lelkigyakorlatos mozgalom fölpezsdítése, a Mária-kongregációk fölélesztése, a Jézus Szíve-ájtatosságnak az egész országra való kiterjesztése; a népmisszionáriusok is sokáig szinte kizárólag a kalocsai kollégiumból indultak útra. Az ébredező katolikus lelkiség pedig hosszú ideig jórészt kalocsai irodalmi termékekből táplálkozott. Messze vezetne, ha most azt kutatnók, mit értek el a páterek, mikor idejüknek és erejüknek legjavát az ifjúságnak szentelték; hány buzgó papot neveltek; hány vezető magyar egyéniséget indítottak el; mit tettek növendékeik valamennyien, — Prohászka püspökről és Bangha páterről nem is szólva, akik szintén kalocsai diákok voltak* — mit műveltek ezek névtelenül, csendben és észrevétlenül, kovász módjára. A tapasztalat megmutatta azt is, hogy egy szónok vagy népmisszionárius beszélhet évente tízezreknek vagy talán százezreknek, de olyan bensőséges

* Hogy Prohászka mint vélekedett kalocsai éveiről, álljanak itt következő sorai. „Kedves Főtisztelendő Atyám! — írja P. Raile Edének. — Abban az évben, melyben magam is már hatvan éves lettem, indíttatva érzem magamat, hogy hálámnak Főtisztelendő Uram nevenapja alkalmából kifejezést adjak. Hogy mit kívánok, arról köztünk külön már szó sem essék; csak arról akarom biztosítani, hogy imáimba foglalom s az Úr minden áldását kérem ki. Mondhatom, hogy folytonosan él emlékezetemben Főtisztelendő Atyám s magam vagyok példa rá, hogy mily eltörölhetetlenül írta magát lelkembe képe, vésődött szívembe sok-sok buzdító szava. Hálát mondok Istennek azokért a kegyelmekért, melyeket Kalocsán nyertem s köszönetet mondok Főtisztelendő Úrnak, hogy ezeket Kegyed lelkén át kaptam. Mindenesetre mondhatom, hogy fogékony tanítványa voltam s azt soha meg nem bántam. — Isten adjon Főtisztelendő Atyámnak annyi kegyelmet, amennyit én kaptam Kegyed révén. Ez érzéseket táplálom ezentúl is s kérem Főtisztelendő Urat, zárjon továbbra is imáiba. Isten Vele! — In Ss. Corde hálás híve, Budapest, 1918. X. 11. Prohászka Ottokár." — Majd valamivel később, 1918. X. 27-én Székesfehérvárról többek között ezeket írja neki: „Leveleink keresztezték egymást, de hát szívesen ragadom meg az alkalmat, hogy később vett k. leveléért s az abban kifejezett szeretetért s jókívánatokért őszinte köszönetet mondjak! Ismétlem, legnagyobb hálával gondolok mindig Főtisztelendő Atyámra s még most is emlékszem bizonyos lelki intelmeire."

és maradandó hatást nem ér el, mint az iskola a neveléssel!

Jól tudta mindezt P. Biró, azért igen nagyra becsülte a kollégiumi működést. Meg volt róla győződve, hogy mindaddig nem lesz igazi, tevékeny katolikus értelmiségünk és katolikus közéletünk, míg az *ifjúságot* katolikus szociális alapon, önnevelésre nem szorítjuk.

A módban, ahogyan ezt a célt el akarta érni, bizonyos eltérés mutatkozott közte és a prefektusok közt. Ő több évszázados tapasztalat tanúsága szerint a Mária-kongregációban látta az alkalmas eszközt arra, hogy mélyen vallásos, szilárd jellemű nemzedéket neveljen. Tévedésnek tartotta, hogy a Mária-kongregáció pusztán jámbor egyesület. Meggyőződése szerint több ennél. A kongregációnak feladata a szociális és apostoli tudat felébresztése, fejlesztése és irányítása. Nevelőtársai nem tagadták ezt, nem becsülték le a Mária-kongregációt, de még ennél is többet kívántak. Ugyanis az elért sikerek ellenére sem lehet tagadni, hogy elég sok növendék elkallódik vagy legalább is krízisen megy keresztül, amikor kilép az életbe. Ennek legfőbb okát az önállótlanságban látták, mellyel a konviktusi nevelés járhat. A prefektusok úgy vélték, hogy az amerikai „school-city-system"-mel nagyobb önállóságra lehetne nevelni a fiúkat. P. Biró éles szemével meglátta ennek a rendszernek előnyeit; hátrányait pedig, remélte, hogy a kongregációs neveléssel ellensúlyozhatja. Magáévá tette tehát az eszmét, sőt egyideig lelkesedett is érte. Először a kicsinyekkel próbáltak szerencsét. Az I. szakaszt M. Cséfalvay Nándor vezette. Ügyesen úgy irányította a fiúkat, hogy azok osztályonkint egy-egy körbe csoportosultak.

Tekintsünk egy ilyen kis kör életébe! Komoly buzgósággal tartja meg heti gyűléseit. Valóságos kis parlament. Okosan beszélik meg kicsiny osztályügyeiket. Éles szemmel vizsgálják a hátramaradás okait. Pro és kontra szónokolnak. Nagylelkű föltételeket tesznek, a végrehajtást lelkiismeretesen végzik. Igaz, a közös ügyekért való érdeklődést, tevékenységet nem adja

ajándékba a természet. Ide fáradságos nevelői munka szükséges.

Bosszantás, gúnyolódás, bántalmazás csak ritkán fordul elő. És ha hiba mutatkozik a szeretet ellen, a növendékek a gyűlésen tett elhatározás alapján közös erővel indítanak harcot ellene. A gyengébb tehetségűeket a jobbeszűek segítik. A segítés módját, idejét közösen állapítják meg. Mivel az igazi barátság célja egymás tökéletesítése, nemesítése, azért szeretettel figyelmeztetik a hibázókat. És ami a legszebb, a figyelmeztetés után haragtartás helyett komolyan igyekeznek hibájukat kijavítani.

Az életben nem annyira tudós főkre, mint inkább szilárd jellemekre van szükség. Azért az első szakasz körei elsősorban a jellemképzés iskolái. Jófeltételeket tesznek a kör szent pártfogójának tiszteletére tudományos, humánus, vallásos irányban. S addig nem nyugszanak, míg föltételeiket teljesen meg nem valósítják. A heti gyűlésen mindjárt az első kérdés: hogyan valósítottuk meg mult héten tett föltételeinket? Ha nem kedvező a válasz, újra ugyanazon jó gyakorlását veszik fel heti programmjukba.

P. Biró sokszor elcsodálkozott azon, hogy milyen rendben tartják ezek a kis körök az egyes osztályokat.

P. László Ferenc volt nagy szószólója annak a gondolatnak, hogy az első szakasznak megadott önkormányzatot módosítva a nagyobb fiúkhoz mérten, a II. szakaszra is ki kellene terjeszteni, hogy önállóságra és egyéni helytállóságra szoktassák a növendékeket, a nélkül azonban, hogy a szabadság édes és bódító érzete akár a fegyelemre, akár és főkép az erkölcsiség dolgában hátramozdítólag hatna. Megvalósításához azonban megbízható, a közjóért lelkesülő ifjak kellenek. Ilyeneket nevelt P. Biró a stefáneumi Mária-kongregációban. Szerencsét lehetett tehát próbálni a nagyobbakkal is.

A fiúk nagy lelkesedéssel fogadták az eszmét. Irásban kötelezték magukat, hogy tisztviselőiket megbecsülik és mindenben engedelmeskednek nekik. Megejtették a választásokat. 1908 február 1-én este iktatták be ünne-

pályesen a tisztikart. A szakasz oltárára felállították Jézus legszentebb Szívének szobrát. „Valamennyien díszruhát öltöttünk, — olvassuk — s vacsora után nagy izgalommal vártuk a ft. P. Prefektust (P. Birót). Szép beszéd kíséretében a ‚Szent Szív Köztársaság' megalakulását jelentette be s felszólította a tisztviselőket, hogy Jézus Szívének szobra elé térdelve, az összes ‚polgárok' nevében tegyenek ígéretet az ‚alkotmány' megtartására.

S mi lett az eredmény? — A fegyelem, szorgalom, buzgóság sokkal nagyobb lett, mint azelőtt volt. Az elöljárók nagyon meg voltak elégedve."

A következő iskolai évben P. László Ferenc vette át a III. szakaszt. Az akkori VI.-osok tevékeny szerepet játszottak az előző esztendőben a II. szakasz önkormányzatában. Az ő segítségükkel megalakította a páter a nagyfiúk közt is „Jézus legszentebb Szívének Köztársaságát".

A köztársaság életrevaló eszméknek lett elindítója a II. szakaszban. Az egyik növendék, Somogyi Károly, úgy látszik P. Biró sugallatára, javaslatot terjesztett be, melyben a bátor fellépés és szónoki készség megszerzése végett szavalókör megszervezését ajánlotta. Megengedte, hogy nem mindenki született szónoknak, de erős akarattal szép eredményt lehet elérni. Hivatkozott Széchenyi György grófra, aki látta, hogy előadása nem folyékony, s attól félt, hogy az életben nem fogja azt a szerepet betölteni, melyre hivatva van, azért fáradságot nem ismerve gyakorolta magát. Megesett, hogy nyilvánosan is felsült. De nem csüggedt, hanem beszélt, szavalt a vakációban is „és az ékesszólásban oly fokra jutott, — állapítja meg az előadó — hogy, mint tudjuk, gyűléseken szerepel, nagyszabású beszédeket mond; így szolgálja a hazáját és a Nagyasszonyát." — A gyűlés erre határozattá emelte az indítványt. 1908 december 13-tól működött a kör és szép eredményt ért el.

A III. szakaszban csaknem egy évvel később, 1909 október 12-én született meg hasonló irányú kör. „A lökést erre — így beszéli egyik növendék — hőnszeretett P. Prefektusunk adta, midőn egyik szakgyűlésünkön ily-

formán nyilatkozott: ‚Meg van tömve fejetek tudománynyal, szívetek telítve szebbnél-szebb eszmékkel, de mi haszna, ha nem tudjátok értékesíteni? Nézzetek át az ellenségünk táborába, mily megnyerő, vonzó stílussal rendelkeznek ezek, mily talpraesett szónokokat állítanak ki a porondra eszméik kikürtölésére. Ezektől tanuljátok meg, hogy kell írni s beszélni.'

P. Prefektusunk szavát rögtön megértettük és azonnal kört alapítottunk, melynek célja, hogy nem nagyszabású szónoki műbeszédeket tartsunk, hosszú tanulmányt feltételező és sok időt igénybevevő műremekeket, hanem már meglevő, nyers tudásunkat feldolgozzuk, az iskola padjain szerzett ismereteket teljesen kiaknázzuk ügyes, megnyerő, talpraesett szónoki formában."

Különös figyelmet érdemel, hogy a kör gondolatvilágában él a társadalmi kérdés. Különben is a szociális kérdés kidomborítása egyik jellemzője volt a kalocsai nevelésnek.

Ha a stefáneumi életet nézzük, tengerszem jut eszünkbe, melyről azt mondják, hogy tükrén megérzik a tenger hullámzása, háborgása: bármi is történt a világon, az Egyház és a haza életében, semmi sem kerülte ki a kalocsai konviktorok figyelmét, és elöljáróik útbaigazítása mellett az egy biztos és örök krisztusi szemszögből foglaltak állást mellette vagy ellene.

Igy készítette elő P. Biró fiait az életre. Mennyire örülhetett, mikor tudomást szerzett egyik igen kedves, volt növendékének, Kemenes Károlynak helytállásáról. 1909-ben történt, hogy egy Harkányi nevezetű a főiskolai ifjúság számára alapított Galilei Körben otromba támadást intézett a kereszténység ellen. Az előadás után Kemenes Károly joghallgató szólásra emelkedett. Meggyőző erővel egymásután foszlányokra tépte a vádakat. Fellépésének olyan hatása volt, hogy az ellenség alig bírt meglepetéséből felocsúdni.

Ilyen bátor harcosok képe lebegett a konviktorok szeme előtt és nagy ambícióval készültek annak megvalósítására. Ehhez azonban önfegyelmezés kell. Elsajátítására P. Biró még 1906-ban megalakította a konviktus-

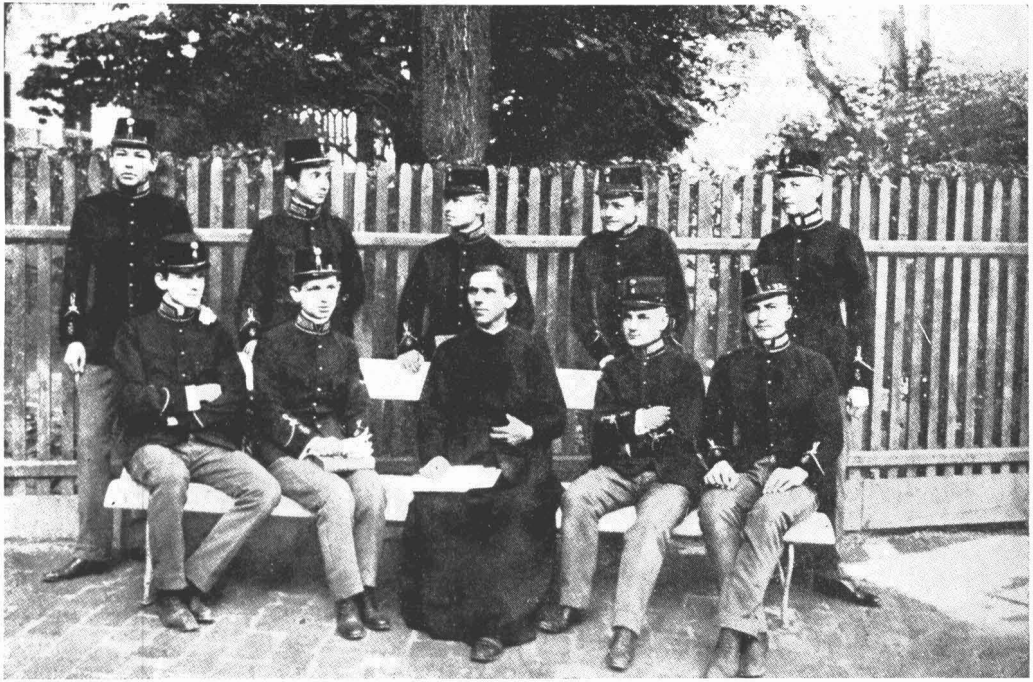

Kalocsán.

ban a „Szent Imre-századot". „Besorozta az egész I. és II. (később III.) szakaszt katonának — írja az egyik növendék. — Megkezdődött az ujoncoktatás. Küzdelem folyt a komótosság és a feszesség, a fecsegés és hallgatás, a léhaság és pontosság, nemtetszik és muszáj közt."

Testi egészség és önfegyelmezés szempontjából P. Biró becsülte a józan sportot. Az angol college-ek tanulmányozása közben szövögette a tervet, hogy a Vajasnak nevezett vadvíz partján sporttelepet létesít csónakházzal. Megvalósulásához némi remény fűződött, amikor képviselőválasztással kapcsolatban szóbakerült ennek az állóvíznek szabályozása és a Dunával való összekötése. A szabályozás elmaradt s így a terv is dugába dőlt.

Eddig a konviktorok, künnlakók és kispapok egy közös kongregációba tömörültek. P. Biró azonban nem nyugodott, míg a konviktorok külön kongregációt nem kaptak. „A kongregáció története igazolja, — így érvelt ő — hogy ez a kitűnő nevelőiskola magasztos hivatását csakis ott töltheti be eredményesen, ahol kebelében a hasonló életkörülmények közt forgolódókat toborozzák össze."

Az új kongregációnak 1906 őszén P. Biró lett a prézese, aki élt-halt kongreganistáival. Szobája és szíve egyaránt nyitva állt előttük mindig. Példájával mutatta meg, mennyire igaz az elve: „Lelket csakis lelkes vezetés visz a kongregációba."

Egy év leforgása után a főgimnázium értesítője megállapíthatta, hogy „Isten szent kegyelme után a kongreganistáké az érdem, hogy az igazi krisztusi szellem és élet szárnyakat növesztett s megkísérelte a repülést olyan régiókba, amelyekre azelőtt nem is gondolhattak a tanárok. A szív fínomabb, az ész világosabb, a kedély melegebb s bizalmasabb lett. Az egész ifjú itt egyszerre magasabb horizonton áll, — lelke felszáll az idealizmus egére."

A Mária-kongregáció fontos szerepet játszott az intézet életében. P. Biró kezdeményezésére az összes

kalocsai főgimnáziumi kongregációk az 1909-es nagyvakációra a következő ígéreteket tették:

1. A kongreganisták a Szentatya szándéka szerint gyakran, sőt naponkint is megáldoznak.

2. Az 1905 december 20-i pápai rendelet szellemében iparkodnak másokat is a gyakori, s ha lehet, naponkinti szentáldozásra rávenni.

3. Más ifjakat és gyermekeket csoportosítanak maguk köré, katolikus ifjúsági ideiglenes körféléket szerveznek, s odahatnak, hogy az illetők a bűntől tartózkodjanak, keresztény életet éljenek, ártatlanul szórakozzanak; a kereszténytelen könyveket, ujságokat, rossz barátkozást, mulatozást kerülik. Ellenkezőleg, a sajtóegyesületet pártolják, ajánlják, előfizetőket toboroznak; a „Szent István-Társulat" kiadványaira fölhívják a figyelmet. A népszövetség lelkes apostolai lesznek. Kereszténytelen cégtől nem vesznek irodalmi termékeket és hozzátartozóikat is rábírják erre."

Működésükről a tagok a prézesek által meghatározott időben levélben tartoztak beszámolni.

P. Biró eddig is programmal bocsátotta útnak kongreganistáit. Mindegyiknek magának kellett ezt összeállítania. A páter a vakáció folyamán körlevélben kereste föl őket, hogy a nyári pihenő veszélyeit csökkentse. Ebből a gondolatból született meg a „Stefáneumi Levelező Lap".

Az Egyház óhaja, hogy hívei gyakran, lehetőleg naponta áldozzanak. A szentáldozás által egyesülünk Istennel; erőt nyerünk szenvedélyeink leküzdésére és a bűn elkerülésére. Az ifjúság nevelésében különösen fontos eszköz a naponkinti szentáldozás. P. Biró erről meg volt győződve. Amióta gyakrabban, igen sokan naponkint járultak a gyermek- és ifjúlelkekhez annyira vonzódó szentségi Jézushoz, a növendékek lelki megszilárdulása szinte kézzelfoghatóvá lett.

P. Biró melegen ajánlotta a szülőknek, hogy gyermekeiket a vakációban is minél gyakrabban küldjék gyónni és áldozni. Igy sok örömük lesz bennük, kevesebb kellemetlenségük, ő maga is tapasztalta ezt. Amióta bevezette a gyakori szentáldozást, aránylag alig kellett büntetnie,

öröme pedig tövises nevelői hivatalában az előző időhöz képest több volt.

Nagy baj volna, ha a fiúk a lelki életben is vakációznának. „Jegyezzétek meg, — úgymond — a léleknek az az igazi vakációja, midőn Üdvözítőjével társaloghat. Az Üdvözítő biztosítja a lelki, üde békét, s aztán ízlik csak igazán az üdülés és szórakozás. Tehát a szentáldozás nem ellensége a jókedvnek? Távolról sem!"

P. Biró szinte kifogyhatatlan volt annak kigondolásában, mivel lehetne minél jobban odakapcsolni diákjai szívét az isteni Mesterhez. Nem nyugodott, míg külön diákkápolnának nem szorított helyet az intézetben. Mekkora örömmel tölthette el, amikor fiait a szentségi Jézussal társalogni látta. Egyik rendtársa a következőket beszéli el: „Délelőtt a tízpercekben s délután bármely órában sosem láttam a kápolnát a nélkül, hogy egy-két konviktor ott ne térdelt volna." A III. szakasz növendékei hetenkint valamennyien járultak a szentségekhez; legalább kétharmada naponkint áldozott, míg a hó első-péntekén minden növendék magához vette a szentségi Jézust.

P. Biró nevelői tevékenységének lényege az volt, hogy iparkodott növendékeit a kegyelem állapotában megőrizni. Éles szeme azonnal észrevette, melyik fiúnál van baj az érzékiség körül. Ilyenkor magához hívatta az illetőt, hogy „az ördögöt kifüstölje a szívéből". Halálos bűnt nem tűrt meg az intézetben. Egyik főgondja az volt, hogy a tisztaság megőrzésének gyakorlati eszközeire oktassa növendékeit. És gyönyörű eredményt ért el. „Valóságos liliomos rózsáskert az a konviktus, melyben az isteni Kertésznek nagy kedve telik" írta ő maga. — Egyszer egy igen előkelő úr hálálkodva ujságolta neki, hogy milyen boldog ember ő. Kezébe került fia naplója. Engedett a kíváncsiságnak s örömében majdnem kiejtette kezéből az írást, amikor azt olvasta, hogy fia olyan tisztán vezette menyasszonyát az oltárhoz, mint volt az első szentáldozáskor s ezt P. Birónak köszönheti.

Jézus, az ifjúság Barátja iránti szeretet ápolását célozta a kicsinyeknél az úgynevezett prágai kis Jézus tisztelete. Az egyik elsőosztályos eldicsekszik, hogy a kis

Jézus eddig majdnem minden kérésüket meghallgatta. Olykor feltűnő módon is. Erre elmondja, hogy „1906 október második felében a kis Wippern Frigyes I. A) o. t. nagyon beteg lett. Harmadszor kapott tüdőgyulladást. Életbenmaradásához kevés remény fűződött. 4—5 napig 40—40.5 fokos lázzal feküdt eszméletlenül. Mindszentek előestéjén azzal a meggyőződéssel távoztunk ágya mellől, hogy nemsokára jobb hazába költözik. Eszméletlen állapotában egyre a mennyországba utazgatott. Mi azonban nem szívesen váltunk volna meg kedves társunktól. Ezért P. Prefektus vezetésével három fiú bevitte hozzá a prágai Jézuskát. Rövid imádság után betegünk, aki eddig magánkívül volt, eszméletre tért. A kis Jézus láttára örömében könnyekre fakadt.

— Szereted-e a Jézuskát? — kérdezte P. Prefektus.

— Igen! — felelte értelmesen a beteg.

— Hiszed-e, hogy meggyógyíthat?

— Igen!

— Kérd hát bizalommal a Jézuskát, hogy gyógyítson meg! — szólt P. Biró. A fiú pedig igent intett. S valóban nemsokára túlvolt a veszélyen. Javulása állandónak bizonyult." Igy a krónikás.

Megesett azonban az is, hogy az Udvözítő inkább a beteget hallgatta meg, mint fiatal barátait. Igy 1910 febr. 18-án az a hír terjedt el, hogy P. Molnár, a rektor haldoklik. „Vacsora után — beszéli el egy kis növendék — betoppan tantermünkbe szeretett főprefektusunk, P. Biró, akinek lelkében egy reménysugár csillant fel P. Molnár megmentésére. — Annyi fiút megmentett már a mi kis Jézuskánk, hát a fiúk atyját nem menthetné meg?

— Fiúk, imádkozzatok közösen, de buzgón. Én leviszem a kis Jézuskát a súlyos beteg P. Rektorhoz! — szólt s két növendék kíséretében rögtön levitte szobájába a Jézuskát. Amíg mi imáinkkal ostromoltuk az eget, azalatt a nagybeteg szobájában a következő jelenet játszódott le:

P. Rektorunk, amikor meglátta a kis Jézust, mosoly jelent meg az ajkán, majd megszólalt:

— Köszönöm, Páter, a jó Isten fizesse meg szeretetét!

P. Biró kérésére, hogy imádkozzék a prágai Jézuskához meggyógyulásért, ezt válaszolta:

— Hagyjatok nekem békét, jobb lesz nekem a Jézuskánál odafönt!

Bánatos könnyeket hullattunk mi jelenvoltak, csak P. Rektor mosolygott. Ám P. Biró nem engedett. Újonnan kérte őt, hogy maradjon még köztünk, ne hagyjon árván. Igaz, neki jobb lesz a Jézuskánál, de nekünk nem lesz jobb P. Molnár nélkül. Esedezzék hát egészsége visszaállításáért.

— Jó, — válaszolta megadólag — legyen meg a jó Isten akarata. Adja ide a Jézuskát! — szólt és megcsókolta bensőségesen szent lábait.

P. Biró nem jött vissza biztos hittel, mint máskor, más betegektől, mert P. Molnár nem akarta felgyógyulását határozottan kérni. — És csakugyan, a kis Jézus inkább őt hallgatta meg és teljesítette szíve óhaját."

Hiányosan vázolnók P. Biró működését, ha nem említenők meg azt a törekvését, hogy az intézetben minél tökéletesebben megvalósítsa a családias szellemet. Amint a gyermek a családban születik, mondogatta, úgy a családban kellene nevelődnie is. A nevelésnek természetes, istenadta légköre a család. Következésképen az igazi keresztény nevelőintézetnek, ha e magasztos névre számot tart, a család tűzhelyét kell berendezésében utánoznia.

Ehhez az elvhez hűen, estenként végigjárta a hálótermeket. Egyszer az iskolai év elején, amikor a növendékek éppen hogy bevonultak, egy kis „fókát" (elsőst) talált, aki keservesen zokogott az ágyában. A páter megkérdezte, mi a baja.

— Eddig este — mondta — mindig a mamám ült az ágyam szélén és úgy fogta a kezemet, míg el nem aludtam.

— Jól van, kisfiam, — válaszolt neki a páter — most én leszek a mamád; ideülök az ágyad mellé és fogom a kezedet, amíg elalszol. Jó lesz?

A kis fóka megnyugodott és nemsokára elaludt. P. Biró megismételte ezt még kétszer-háromszor, míg a fiú meg nem szokta az új környezetet.

A családi nevelésben fontos a természetfölötti eszközök mellett a buzdítás, elismerés, jutalmazás és ha szükséges, a dorgálás, sőt a fenyítés is. P. Biró a buzdításnak egészen különös adományát bírta. Négyszemközt fesztelenül, jóízű magyarságával szinte magával ragadta a fiúkat. Az ő szobáját elhagyni annyit jelentett, mint új lendülettel, megújult munkakedvvel nekilátni a jobbulásnak. Szeretett jutalmazni is. Mikor pl. a II. szakasszal elérte azt, hogy nem kellett többé dorgálni, hanem mindenki igyekezett magát megemberelni a tanulásban és önfegyelmezésben, nem maradt el az elismerés sem. „Oly dícséretet kaptunk, — írja az egyik — hogy úgy éreztük, mintha hájjal kenegettek volna. Jutalmul aztán kirándulási engedélyt kaptunk: de az idő alkalmatlan lévén, prefektusunk kitűnő uzsonnával pótolta azt, mit persze a másik két szakasz növendékei sóvárgó szemmel néztek. Hja, gondoltuk magunkban: izzadtunk is ám érte!" Máskor nagy doboz cukrot, kosár diót, aszalt szilvát és narancsot osztott ki az arra rászolgáló fiúk közt.

Ha a jó családot arról lehet megismerni, hogy a gyermekek szeretik otthonukat s attól csak nehezen szakadnak el, akkor azt kell mondanunk, hogy a Stefáneum P. Biró idejében megközelítette az ideális családi nevelést.

A fiúk — kicsinyek és nagyok egyaránt — „hőn szeretett" P. Prefektusukról beszéltek. Növendékei nehezen váltak meg az intézettől. 1908-ban az egyik kongreganista ezt írta: „Utoljára június 24-én gyűltünk össze heti gyűlésre és hálaadásra. Valami nyomott hangulat vett rajtunk erőt. Inkább szomorkodtunk, mint örültünk. Még két nap választ el bennünket a búcsúzástól." A végzett növendékek, hacsak tehették, néhány napra vissza-visszatértek az intézetbe és nehéz szívvel távoztak onnan ismét. „Nem emlékszem az intézet történetében időszakra, — írja egy régi kalocsai növendék — mikor az intézetből kikapcsolódott, leérettségizett növendékek oly szívesen szálltak vissza az Alma Mater ölelő karjai közé, mint P. Biró idejében. Pedig akkor még nem szervezték meg intézményesen az érettségi találkozókat."

Az otthonmaradottak levelezni szoktak a távollevők-

kel. Többek közt e miatt is alapította P. Biró 1907-ben a Kalocsai Jézustársasági Stefáneum Levelező Lapját. Az idén „jobban vágyódik — írja ő — a nevelőanya eltávozott gyermekei után, mint valaha. Szorosabbra akarja fűzni az együvétartozás szeretet-láncszemeit. Ennek eszköze akar lenni a lap. Felnevelt, szeretett növendékeink gyermek- és ifjú szent emlékeinek megőrzése, a nevelő édesanyától kapott szellem ébrentartása s ezekben a jelen ideiglenes s jövő örök boldogságunk biztosítása, — ez lapunk munkaprogrammja és főcélja."

P. Biró maga is szerette a fiúkat, szerette az intézetet. Azért nehezére esett, amikor elöljárói 1910-ben hivatalától felmentették őt. „Nagy matematikus az idő, — épp augusztus 14-ére érkeztem ide 5 év előtt... Most augusztus 14-én lélekben, 16-án testben is, körüljárom kis birodalmam minden zegét-zugát, szervuszt mondani mindnek." „Nem könnyű ez, — folytatja — ha az embernek húsból való, emberi szíve van, és nekem az van! Ez megmond mindent!" A válás fájdalmát megenyhítette a tudat: „Jézus, a jó Gyermekbarát vezetett ide, ő ment fel hivatalomtól s küld egy másikat. Világos, hogy jól sikerült, kitűnően sikerült minden."

Kitűnően sikerült minden. Nemcsak P. Biró vélekedett így. Egyik volt munkatársa bevallja: „Az ő idejében a kalocsai konviktus szellem tekintetében csúcspontra hágott." Egy másik: „Meggyőződéssel mondhatom: P. Birónak nevelői tevékenysége, főleg a felső és középső szakasz növendékeivel folytatott önkéntes és nem ráerőszakolt lelki beszélgetései, felügyelőtársainak összefogása, támogató összmunkálkodása folytán a konviktus ő alatta a *legvirágzóbb állapotát* érte el mind tanulmányi előmenetel, mind a lelki élet szempontjából."

Ha P. Biró ilyen sikereket ért el, akkor felmerül a kérdés, miért nem hagyták meg továbbra is ez állásában? Erre nehéz megfelelni. Lehet, hogy egyesek túlzottnak találták azt a sok szokatlan eredetiséget, mely nevelői működését jellemezte. Előtte a tiszteletreméltó hagyománynak csak addig volt becsülete, míg segített a cél elérésében. Itt könnyű a túlzás, s ez kihívja a konzervatívok

kritikáját. Igaz, ő maga sem helyeselte minden újítását. Hivatali utódának például maga kötötte a lelkére, hogy ne engedje a „köztársaságokat" újra életre kelni.

Fájt P. Birónak, hogy el kell hagynia gyönyörű tevékenysége színhelyét. De azért volt szerzetes, hogy őszintén s nagy lélekkel engedelmeskedjék.

Pozsony és Budapest

P. Birót kíváncsian kérdezték növendékei, hová megy Kalocsáról és mit fog csinálni? „Néhány napra Pestre megyek, — írta — azután Pozsonyba, ahol főiskolai hitszónok, az urak és a gimnazisták két kongregációjának prézese leszek."

Nagy nehézségbe ütközött annakidején a diákkongregáció alapítása. Akkora port vert fel, hogy a kultuszminiszter elé került. Ez Pirchala Imre főigazgatót bízta meg annak kivizsgálásával, veszélyes-e az államra a kongregáció. Mailáth grófnénak köszönhető, hogy nem hiúsult meg az alapítás: elment a kultuszminiszterhez és megmagyarázta neki, mennyi haszna lesz az ifjúságnak a kongregációból. Most meg a gimnázium igazgatója kezdett okoskodni. Azzal takaródzott, kár minden fáradtságért, mert egy diák sem fog jelentkezni a kongregációba. A tapasztalat azonban rácáfolt. Már az első felszólításra 25-en jelentkeznek. Tíz év mulva pedig 150-en voltak a kongregációban, úgyhogy ketté kellett osztani. Ezt a virágzó ifjúsági egyesületet kapta meg P. Biró 1910-ben. Sok öröme volt benne. Nem úgy az urak kongregációjában.

Pozsonyt abban az időben a szabadkőmívesség eldorádójaként emlegették. Miklóssy István szerint 1910 végén 14 páholy működött ott 1235 taggal. Barcsay-Palatinus az összeomláskor 19-re teszi a páholyok számát. Ezek közül 16 bécsi és egy prágai volt. Minthogy Ausztriában a páholyok alakítása tilalomba ütközött, azért az osztrák szabadkőmívesek Pozsonyba jártak át s ott a budapesti nagypáholy védelme alatt dolgoztak.

P. Birónak vérzett a szíve. Panaszkodott is keservesen, hogy a magyar országházban Polónyi Gézán és Huszár Károlyon kívül nem mer senki sem rámutatni az ország halálos ellenségére, a szabadkőmívességre, mely

alapjában támadja meg Szent István alkotását és forradalmat szít a haza és Egyház ellen. Meg kellene találni a módját, hogy rádöbbentsük az országot a fenyegető veszélyre. „Én — teszi hozzá P. Biró — elsőrangú katolikus kötelességnek tartom ezt." A maga részéről az urak kongregációjával mindent meg akart tenni. A szabadkőmívesek azonban már korábban belopták bizalmi férfiaikat P. Biró emberei közé. Hiába kovácsolt tehát terveket: amikor kivitelre került a sor, a szabadkőmívesek már mindent tudtak és ügyes sakkhúzással ártalmatlanná tették.

Ki volt az áruló? Gyanakodtak erre is, arra is, de biztosat nem tudtak. Volt, aki „lovagias elégtételt" követelt magának. Ilyen bizonytalanság és bizalomhiány még egy elsőrendű kongregációnak is megbontaná egységét és megbénítaná átütő erejét. Ámde a pozsonyi nem volt ilyen. A bátor kiállás az Egyház és a haza érdekében nem tartozott erényei közé. Bizonyos lagymatagság jellemezte. Talán ez is szabadkőmíves befolyásra volt visszavezethető? „Nem vagyunk iskolásgyermekek, — mondták — hogy így tüzeljen bennünket. Eddig is megvoltunk békében! Minek zavarja most a vizet?" Azt sem bocsátották meg neki, hogy a német helyett bevezette a magyar nyelvet.

P. Biró annyiban mégis célt ért, hogy a lanyhákból kiváltak a buzgóbbak, akik belátták, hogy így nem mehet tovább, különben méltatlanok lennének a kongreganista névre. Erőteljesebben bele kell nyúlniok a társadalmi életbe. A katolikus sajtóügyet föl kell karolniok, ha a vallásosság, közerkölcs és szociális munka terén helyt akarnak állni. P. Biró elkezdte a tisztogatást. A kényelmeskedő vezetőség helyébe mozgékony fiatalabb elemeket állított. Ezzel azonban vihart szabadított magára: a sértődött „öregek" küldöttségileg kértek elégtételt P. Bús Jakabtól, az akkori tartományfőnöktől. Ez azonban jól ismerte az ottani viszonyokat s maga is azzal a célzattal küldte P. Birót Pozsonyba, hogy rendet teremtsen, s így védelmébe vette őt.

Az új tisztikar csakhamar működésbe lépett. A kon-

gregáció irodalmi szakosztálya nagybőjtre akadémiai felolvasásokat hirdetett a „Magyar Király" szálló nagytermében, hogy az értelmiséget a kor égető kérdéseiről katolikus irányban tájékoztassa.

Azonban a „Magyar Király" nagytermében egy bécsi páholy szokott vakolni. Bár megállapodás szerint a hárompontosaknak este 3/4 6-ra el kellett volna hagyniok a termet, készakarva nem tették ezt, hanem valósággal megszállva tartották a helyiséget, hogy botrányba fojtsák a „reakciós népbutítást". Az óra elütötte a hatot. Nagy tömeg hullámzott a szálló körül s türelmetlenül kért bebocsátást. Néhány perc mulva meg kellett volna kezdeni az előadást. A rendezőség a megállapodásra hivatkozva követelte a terem azonnali átadását. A szállótulajdonos hol a szabadkőmíveseknek könyörgött, hol meg a rendezőséget kérte, hogy engedjen. A kongreganisták végül is a rendőrséget akarták igénybevenni, amikor aztán a hárompontosok engedtek. Közben egyre nőtt a tömeg és zajosan tárgyalta az esetet. A szabadkőmíveseket kellemetlenül érintette az ultimátum; egymásután kalap után nyúltak s lehorgasztott fővel hordták el irhájukat a kongreganisták sorfalai közt. Nem is tértek többé vissza a „Magyar Király"-ba. Vereségük jó beharangozója lett a nagybőjti előadásoknak.

Nagyobb baj volt, hogy az idősebb kongreganisták állandóan surlódásban maradtak a fiatalos, tevékeny prézessel, azért tartományfőnöke a budapesti rendházhoz osztotta be.

1886 augusztus 1-én telepedtek le a jezsuiták a fővárosban. Először a Szentkirályi-utcában béreltek házat. Innen jártak a rend tanárjelöltjei az egyetemre. Csak P. Riesz Ferenc foglalkozott lelkipásztorkodással. Kitűnő szónok lévén, szinte szétkapkodták; kb. egy év alatt mintegy 260 szentbeszédet és előadást tartott. Magyar prédikációin fölháborodtak a nagyszámú németajkú polgárok. Ilyesmihez még nem szoktak hozzá. Távol is maradtak a templomtól, de Riesz vonzóerejének nem bírtak sokáig ellenállni.

Egyre nőtt az emberekben a kívánság, hogy a jezsui-

táknak saját rendházuk és templomuk legyen. A fáradhatatlan Győry Teréz grófnő vette kezébe az ügyet. Kilincselt és nem nyugodott, míg 1891-ben a mostani Jézus Szíve-templomot föl nem szentelték. Körülötte mint gyujtópont körül egyre jobban terjedt a vallásos élet melege. A hitközöny, mely a hívők, főleg az értelmiség lelkét megülte, a jezsuita atyák és más egyházi férfiak buzgólkodása nyomán lassan oszladozni kezdett a fővárosban. A komoly hitéletet élő s a szentségekhez gyakran járulók száma állandóan növekedett. 1897-ben megalakult P. Tomcsányi vezetésével — jórészt egykori kalocsai kongreganistákból — az egyetemi hallgatók Mária-kongregációja; P. Bóta Ernő pedig 1902 elején merész kezdeményezéssel ugyanazt tette az iparosifjakkal, majd az iparosmesterekkel. Ezt követte egy évvel később csaknem egyidejűleg a tisztviselők és az urak kongregációja. Az előbbit ugyancsak P. Bóta, az utóbbit pedig Zichy Nándor gróf, Barkóczy Sándor báró és Fuhrmann Ferenc sürgetésére P. Damián János alakította meg 1903-ban. E kongregációk létesítése talán csekélységnek látszik, de valójában nagyfontosságú esemény volt az egész magyar katolicizmusra nézve. Az egyetemi kongregációból kikerült tanárok, orvosok, mérnökök stb. szétszéledtek az országban és liberális vagy indifferens szellemű állomásukon feltűnés nélküli, lassú kovászmunkát kezdtek. Nyomában országszerte érdeklődés támadt a kongregáció iránt. Fokozására P. Bús Jakab 1907-ben Mária-kongregáció címmel folyóiratot indított. De ennél is többet tett. Belátta, hogy az országot teljesen behálózó szabadkőmíves páholyokkal csak a katolikus intelligenciának szintén az egész országra kiterjedő, jól megszervezett és központilag irányított szerve veheti fel a küzdelmet. Azzal a gondolattal foglalkozott tehát, hogy a vidéki városok értelmisége körében a budapesti Urak Mária-kongregációjának fiókjaiként ú. n. kolóniákat alakít. Ezek P. Bús elgondolása szerint a központból kapják az irányítást, főleg időszerű kérdések megvitatására vagy valamely országos mozgalomnak saját körükben való keresztülvitelére. Így a kolóniák elterjedése és megerősödése után az intelligens

katolikusok tömegeit lehetne szükség esetén azonnal csatasorba állítani az Egyház és a haza védelmére.

P. Bús a terv sikerének érdekében keresztül-kasul járta az országot. Munkáját megkönnyítették azok az urak, akik egyetemi polgárkorukban a budapesti kongregációnak voltak tagjai. A szervezés szépen haladt. 1908-tól 1910-ig 17 városban alakultak kolóniák. A terv, mint ilyen kétségkívül nagyszerű volt, s ha teljesen valóra válik, nagy erkölcsi erőt jelentett volna a katolicizmusnak. A jó eredménnyel biztató szervezkedés azonban néhány év mulva megakadt. Nem az elindítóján múlott ez, akiről Dőry Ferenc dr., az Országos Levéltár v. igazgatója úgy véli, hogy „kevesen vannak vagy voltak, kik ebben a században annyit tettek a hitélet emelésére, főleg az intelligencia körében, mint P. Bús".

A budapesti jezsuita rendházban nagyon mozgalmas élet folyt. Megfordult ott minden rendű, rangú és vallású ember. Alig merült fel fontosabb terv, melyre előzőleg ki nem kérték volna a páterek véleményét. Hogy csak a magyar katolikus megújhodás két vezéregyéniségét említsük, gróf Zichy Nándort és gróf Eszterházy Miklós Móricot, mindketten különös szeretettel keresték fel P. Tomcsányi Lajost, „ezt a páratlanul eszes jezsuitát, — állapítja meg róla Bonitz Ferenc — akinek nagy eszénél, érett bölcseségénél csak közmondásossá vált szerénysége volt nagyobb."

Ilyen környezetbe került P. Biró, mikor 1911-ben elöljárója Budapestre rendelte. Ott találta már P. Bangha Bélát, aki szinte emberfölötti munkát végzett a katolikus sajtó érdekében. — P. Biró 1924 augusztusáig maradt a fővárosban. Ezen idő alatt két évig házgondnok (miniszter) volt, majd 1913 augusztus 15-től 1916 szeptember 21-ig házfőnök, majd ismét egy évig miniszter. Vasárnaponkint szónokolt a templomban, mindennap gyóntatott, betegekhez vitte a haldoklók szentségeit, lelkigyakorlatokat adott. Később még „A Szív"-et is szerkesztette és különböző egyesületeket vezetett. Utóbbiak közül a Mária-kongregáció érdekel most bennünket.

1911 őszén átvette az Egyetemi Mária-kongregációt.

Ez az előző iskolai év végén mintegy 200 tagot számlált. „A nem oda való tagok felszaporodása — mondta P. Biró — elnöki szárnyaimra valóságos ólomsúlyokat rakott. Hányszor szerettem volna szárnyalni, repülni az arravalókkal egyetemben, de az örökös bibelődés a nem odavalókkal megnehezítette, sőt teljesen megakadályozta ideálisabb szándékaimat a kongregáció eredeti, kitűnőbb célja felé."

A kongregáció abban az időben egyáltalában nem volt népszerű. Az akkor oly hatalmas szabadkőmíves tábor mindent megmozgatott, hogy a kongregációs mozgalmat meggyűlöltesse és megbuktassa. Nem volt nap, hogy valamelyik zsidó-szabadkőmíves lap ne támadta volna, cseppet sem válogatva a rágalom, gyanúsítás, gúny és hazugság fegyvereiben. Majd egyesek, majd az egész intézmény volt támadásainak céltáblája. Egyik lapjuk kifakadt a kongreganista ígéret, mint „jezsuita műhelyben készült fogadalom" ellen, melyet a kongregációban az ifjakkal letétetnek, „akik még nem is tudják, mennyi vér, könny, gyűlölet, halál, üldözés, kínzás tapad a síma szavú jezsuiták multjához Mária nevében". A kongregáció nyilt gyűléseit úgy akarták feltüntetni, mint összeesküvő, titkos és veszedelmes szövetkezéseket. A Világ, az Úttörő, Az Est, a Galilei-kör versenyeztek a kongregáció befeketítésében. Annyira fejlődött már, hogy csak támadni volt szabad a kongregációt, s elveszett az, aki védelmére kelt. Végül az országház elé hurcolták a vádlottat s ott kiáltották ki reá a „feszítsd meg!"-et. A haragra gyúlt honatyákat Apponyi Albert gróf csendesítette le kijelentésével, hogy jó dolog a Mária-kongregáció, melynek ifjúkorától ő maga is tagja.

Bár nem volt népszerű a kongregáció, mégis a profán elem egy részét is vonzotta; nem is az eszme, hanem a haszonlesés, a protekció, melyet reméltek a nagy kongreganista egyéniségtől, Barkóczy Sándor bárótól, akinek szava sokat nyomott a kultuszminisztériumban.

P. Birónak nem lehetett fontosabb feladata, mint erős kézzel kisöpörni a kongregációba nem való haszonleső-

ket, akik még a tisztikarba is befurakodtak s lejáratták az intézményt a jóravaló ifjúság és a tanárok előtt.

Ez a tisztogatás azonban nem volt könnyű. Nem szolgáltatja-e ki őket ezzel az egyetemi diákságot kifelé képviselő apacsoknak, akik szélsőséges radikalizmust hirdetnek? Nem kerülnek-e majd egészen szabadkőmíves befolyás alá? Ehhez járult, hogy az egyetemi tanszékekről is sokszor istentelenséget, anyagelvűséget hirdettek. P. Birónak még legkiválóbb kalocsai növendékei is majdnem meginogtak; szinte megbabonázta a fiatalokat a nemzetromboló jelszó: „A megtartóztatás ártalmas!"

Kényes volt tehát a páter helyzete. Egyrészt mentenie kellett, ami még menthető volt, másrészt azonban a kongregációs elit-elvet sem áldozhatta fel.

Először is iparkodott kongreganistáit a hitben megerősíteni: a gimnáziumból magukkal hozott hitet férfiasan öntudatosította azáltal, hogy rámutatott a kinyilatkoztatott igazságok észszerűségére és hasznosságára. Meg kellett őket erősítenie a keresztény erkölcsi felfogásban és gyakorlati hitéletre szoktatnia.

Hogy az első kettő sikerüljön, megszerezte a többnyire liberális és szabadkőmíves szellemű tanárok előadásait s rámutatott kongreganistái előtt azoknak sokszor naív kirohanásaira és nevetséges ócsárlásaira.

Igen sok diák számára Szentírás a professzor szava, eszébe sem jut, hogy kritikát gyakoroljon. P. Biró iparkodott gondolkodásra bírni a fiatalembereket; erősen a fejükbe verte az elvet: „annyit ér valakinek a szava, amennyit bizonyít". Annyira kioktatta kongreganistáit, hogy egyik-másik professzor dühöngött ellene, sőt még papok is kérték, hogy ne exponálja magát annyira.

A legnagyobb nehézséget okozta neki az önmegtartóztató élet ártalmatlanságának, sőt üdvös hatásának bizonyítása. E miatt komolyan tanulmányozta a kérdést. „Az egyetemi hallgatók miatt — mondja ő — 1912—1913-ban komoly tanulmányt kellett erről végeznem." Azzal az eredménnyel zárta le kutatásait és szakorvosokkal való alapos megbeszéléseit, hogy semmiképp sincs tudományosan bebizonyítva a teljesen tiszta élet ártalmas

volta. Csak a destruktív elemek dobták a köztudatba ezt a frázist.

P. Biró nem érte be azzal, hogy maga oktassa és képezze ki kongreganistáit katolikus szempontból jövő hivatásukra, hanem önképzést, önművelődést követelt tőlük. Ezért nagy súlyt fektetett a szakosztályokra, melyek ugyan már előtte is megvoltak, azonban gyakorlati szempontból a különböző egyetemi szakok szerint rendezte át azokat. E beosztástól remélte azt, hogy kongreganistái egyrészt gyakorlati irányban fejleszthetik tudásukat, másrészt pedig a kongregációs eszméket erőteljesebben érvényesíthetik pályájukon. Igy a bölcsészek szakosztálya a keresztény pedagógia és filozófia kérdéseivel foglalkozott; a technikusoké szakkérdéseken kívül a szociális élettel keresett kapcsolatot; az orvosok a vallás- és orvostudomány érintkező pontjait tárgyalták meg; a jogi szakosztály a keresztény állambölcselet és az egyházjog művelését tűzte ki célul. A hitvédelmi szakosztály pedig tagjainak hitvédelmi kiképzésén munkálkodott. A szociális szakosztály munkakörébe tartozott tanoncotthonok vezetése, továbbá az elméleti és gyakorlati társadalomtudomány művelése.

S mivel a kereszténység és annak követése nemcsak a templomba vagy az otthon zárt falai közé való, hanem annak mindenütt biztosítania kell a maga helyét, ezért létesítette P. Biró a propaganda-szakosztályt.

Nagy gondot okozott a kongregációnak a katolikus egyetemi polgárok segélyezése. Hány derék katolikus ifjú volt kénytelen anyagi nyomor miatt tanulmányait a második, harmadik évben félbeszakítani! Az egyetemi hallgatók szociális bajainak orvoslására statisztikai lapokat bocsátott ki, hogy adatokkal állhasson a katolikus társadalom elé, rámutatva arra a veszélyre, mely a katolikus ifjakat az egyetemen fenyegeti. Az igen népes diákgyűléseken nem szűnt meg arról tanácskozni, hogyan lehetne a diákok szociális nehézségeit megoldani. P. Biró tervet dolgozott ki a szegény egyetemi hallgatók anyagi kérdéseinek gyökeres megoldására. A felnőtteknél azonban visszhangra nem talált.

Általános tapasztalat szerint míg a jók legtöbbször gyáván vagy szerényen meghúzzák magukat, addig a rosszak vagy kétesértékűek a hangadók, nagy szájjal árulják a maguk portékáit. Ezen a félszeg helyzeten akart segíteni P. Biró, amikor szónokképző kurzust alakított, vitaüléseket rendezett, melyeken kongreganistái eredményesen vették fel a küzdelmet a szabadkőmíves Galileikör szájhőseivel. A vitatkozások nem egyszer hajnalig húzódtak ki, s az ellenfél meghátrálásával végződtek.

Ez a futó bepillantás a budapesti Egyetemi-kongregáció életébe, igazat ad az évkönyvírónak: „Prézesünk — úgymond — lelkes agitációjának és irányító buzdításainak következtében kongregációnk életében — akár egy felbolygatott hangyarajban — örvendetes forrongás támadt; s hogy e nekihevülés valóságos tettekben forrott ki s igazi eredményeket ért el, mutatja az a buzgó és élénk működés, amely a szakosztályok ezévi életét (1912—13) jelentőssé és jövő események úttörőjévé tette."

A tagok száma annyira megnövekedett, hogy a kongregációt — eredményesebb munka érdekében — ketté kellett választani. A szép nekilendülést letörte a világháború, mielőtt gyümölcsét megérlelhette volna. Már az első mozgósítás elvitte 130 tagjukat. A következő sorozások erősen megritkították soraikat, úgyhogy a második szemeszterben 80-an, húsvét után pedig már csak 40-en találkoztak hetenkint a Nagyasszony otthonában.

P. Biró gyónógyermekei közt akadtak buzgó egyetemi hallgatónők is. Ezek eleinte (1912) a Sacré Coeur-zárda Baross-utcai helyiségében fennálló Tanítónők Mária-kongregációja szekcióját képezték. Karácsonykor tartott lelkigyakorlatuk után azonban önállóan kezdtek P. Biró vezetése alatt működni. E kongregáció létrejöttében különösen az orvostanhallgatónőknek volt fontos szerepük. A bölcsészeti kar nőhallgatóit is iparkodtak megnyerni a kongregációs eszmének; ebben nagy érdemük volt a kongreganista egyetemi hallgatóknak.

B. Biró szép eredményeket ért el náluk. „A leányoknak zöme — írja később — elüt az általános női típustól.

Nagyobb nyugodtság, nagyobb higgadtság, nagyobb következetesség található náluk. Kimértek, hidegebbek. A mellett igazán meggyőződésesen és következetesen vallásosak. Igen kevésnél találtam érzelmi és képzelmi túltengést. Néhánynál tapasztalható volt a nőknél oly gyakori rajongó szellem. Ezek nem is tartottak ki. Érdekes volt náluk megfigyelni azt is, hogy habár lelki életet élt akárhány közülük, a gyónásaikat, a lelki vezetési ügyeiket, néhányat leszámítva, igen józanul, katonás rövidséggel és határozottsággal végezték. Skrupulizáló alig volt közöttük. E jó tulajdonságokat én az értelem uralmának tudom be. A tudás, az ész emberei voltak. Érzelmeik, képzelmeik igenis voltak, hisz sok művészi lélek akadt soraikban. Egypár rajongót leszámítva, akik ki nem tartottak, még az érzelmi momentum is az eszesség, mérséklés imponáló alakjában jelentkezett náluk. Éppen e tapasztalatok után foglaltam állást a nő alapos, tudományos kiképzése mellett. Ezért sürgettem annyira leánykongreganistáimnál ezt az irányt s magát a Ward-kollégiumot.

Hasonló női típust találtam az őskeresztény korszakok tanulmányozásakor és a későbbi időkben is. Összemérve a multat a jelennel, kialakult bennem az a gondolat, micsoda kiváló női jellemeket lehetne nevelni, ha például beléjük lehetne vinni Szent Ignác szellemét s végeznének a jezsuitákhoz hasonló tanulmányokat."

Hátrányos volt, hogy a női kongregációknak nincs a főváros szívében otthona, ahol könnyen egymásra találhatnának. Különösen P. Biró érezte ennek hiányát. Eszméjét meleg érdeklődéssel felkapták a Sacré Coeur-apácák, és országos hírű intézetükben, a Sophianumban, testet öltött.

Az egyetemi hallgatónők kongregációja nem volt az egyetlen, mely P. Biróban üdvözli alapítóját.

Az angolkisasszonyok elemi és polgári képzőjének Mária-kongregációja is tőle származik. 1912. novemberi lelkigyakorlatból hajtott ki: az egy célért megdobbant szívek nem bírtak többé elszakadni egymástól.

„Micsoda hit égett — úgymond egy szemtanú — a törékeny, beteges jezsuita atyában! Átélte és másokban átélni segítette a kongregáció eszméit. ‚Nem a mennyiség, hanem a minőség számít', kiáltott fel, amikor az első gyérszámú jelentkezőket látta. De mint a tűz, a pünkösdi tűz, terjedt tovább az apostoli láng és mind többen és többen voltunk. Szűkek lettek a falak. Élmény volt egy-egy gyűlés, mert nem elvont szabályokat fejtegetett P. Biró, hanem — ha szabad így írnom — lehozta az eget közénk és fölemelt minket a mennyországba. Eljött dagadt foggal, lázasan, szédülve, de amint a kis csapat elé állt, elfelejtett minden fizikai nyomorúságot és csak a nagyszerű célkitűzés élt benne. Mennyi szent magot vetett lelkünkbe! Mennyire nem kímélte magát! A szeretet fűtötte a lelkek iránt és ezt sugározta át belénk is!"

Abban az időben még nem beszéltek Actio Catholicáról, de megvolt, P. Biró valamennyi kongregációja az volt.

Társadalmi és világproblémákkal szemben

1910-től kezdve P. Biró szinte maga előtt is érthetetlen benső átalakuláson esett át.

Ha futó pillantást vetünk eddigi irodalmi tevékenységére, nem térhetünk ki a benyomás elől, hogy vallásossága nem egészen reális, mintha egy letűnt kor eszméi közül olyasmit akarna megvalósítani, ami a magyar barokk kor tanulmányozásánál megragadta a lelkét, de a modern embert alig lelkesíti. S most mint maga is bevallja, „az elvont, majdnem absztrakt ideális vallásos világból az utcára" került, — az élet poros országútjára. „Habár már 46 éves volt, — úgymond — mégis eleddig ismeretlen világban látta magát; nem sejtett tapasztalatokra tett szert". Az utcával való megismerkedés kivetkőztette a barokk ízlésből; nap-nap után egyszerűbb, szemléltetőbb lett írásaiban és előadásaiban. Külön törekedett is erre. Iparkodott kiismerni a nép lelkét, észjárásába és kifejezésmódjába magát beleélni.

Mindig szerette a magyar népet, de csak most eszmélt rá, hogy eddig nemigen ismerte. Mintha eddig azoknak a rétegeknek szemüvegén nézte volna a magyar népet, amelyekben nevelkedett és forgolódott. Most látta, hogy ezeket nem szabad a magyar néppel azonosítani.

A nép igazi arcát a poros országúton ismerte meg, mely abban az időben „igen népes volt — mondja ő — a háború vérétől piroslott s milliók vándoroltak rajta ki a frontra vagy vissza sebesülten a kórházakba. Ezen az úton bőven volt alkalma úgy a templomban, mint a kórházakban a társadalom minden rétegéből való emberekkel találkozni."

Belátta egyfelől, hogy a mi népünk mennyire egyszerű, őszinte, becsületes, jóakaratú, másfelől mennyire hátramaradt a kultúrában, de főleg mennyire tudatlan

Az 1910-es években.

a vallásos dolgokban. Hánnyal találkozott, aki még a Miatyánkot sem tudta, sem azt, hogy kicsoda Jézus Krisztus, Szűz Mária, és más lényeges igazságok ismeretlenek voltak előtte!

Tiszta képet nyert a magyar értelmiségről is. Hivatalos foglalkozása folytán érintkezésbe került a társadalom felsőbb osztályaival. Látta és tapasztalta, hogy a mi katolikus intelligenciánk még vallásilag is, különösen a vallási elvek alkalmazását illetőleg, mily tudatlan, sőt gyakorlatilag mennyire hitetlen, még az intelligens női világ is. Úgy tapasztalta, hogy nevelésük elvont, gyakorlatiatlan. Hazánkban a katolikus iskolák elütőleg a külföldiről, „igen egyoldalúan fejlődtek — állapítja meg P. Biró. — Gyakorlati pályákra nevelő iskoláink egyáltalán nincsenek, leszámítva azt a pár katolikus női kereskedelmi iskolát. Mily másként állnánk, — sóhajtott fel P. Biró — ha megfelelő számban, kellő időben mindkét nembeli ifjúságunk számára nyíltak volna kereskedelmi, ipari, gazdasági stb. iskolák. Különös jelenség nálunk az is, hogy a tanítóképzőket, azt a pár jogi líceumot és papnevelőt leszámítva, semmi téren sem történt gondoskodás azon irányban, hogy a mi tömérdek alsó- és középfokú iskoláinkon felnevelt speciális tehetségek teljes kiképzésére nyitottunk volna legalább felső, diplomát adó iskolákat. A mi művészi vagy kézi ügyességgel megáldott gyermekeinknek el kellett menni állami vagy zsidó magánjellegű középiskolákba. Még csak egy katolikus zongora-, hegedűkonzervatóriumot sem tudtunk nyitni a továbbképzésre. Félmunka a mi egész katolikus iskolázásunk. Nem kell így azon csodálkoznunk, hogy a mi egész magyar kultúránk nemzetietlen és zsidó lett."

„Aki ismeri a mi leányainkat, tudja, hogy az iskolából a primitív családi rend, tisztaság, háztartás, házi gazdálkodás részére semmit sem szereznek. A falusi iskolából a csekély vallási ismeret mellett az életre magukkal visznek kis döcögő írást, olvasást, számolást, más semmit. Ezeket letagadni nem lehet. Lépten-nyomon tapasztaltam, amióta a gyakorlati életben mozgok" — írja P. Biró.

„A mi nevelésünk — folytatja megállapítását — az Istentől a magyar földdel nekünk adott misszióval nemcsak nem párhuzamos, hanem szinte ellentétes: egy agrárországban, amely az őstermelésre buján ad földerőket, s az őstermelés produkcióinak ipari feldolgozására és kereskedelmi forgalomba való hozatalára önmagát szemetszúróan felkínáló jó alkalmat nyujt, a nevelésnek és iskoláztatásnak, az iskolai típusoknak elvileg másoknak kellene lenniök."

„Elmulasztották a magyart reálisan, az ország speciális adottságainak megfelelően nevelni, ezért átengedte a szabadpályákat, a kereskedelmi, pénzügyi, ipari vállalkozásokat a zsidóknak, sőt megvetéssel kerülte azokat."

Mi lett a következménye?

„Tartsunk körutat Budapesten, — indítványozza P. Biró — ott, ahol a gazdasági élet lejátszódik. Itt vannak a nagy gyárak, a nagy kereskedelmi pontok. Mind pogány, zsidópogány. Itt-ott akad egy-egy keresztény bolt, gyár alig.

Mi ennek a kihatása a keresztény ipar, kereskedelem és gazdaság irányában? A zsidó abból gazdagodott meg, amit elprédáltak a keresztények. Vagyona átment a zsidó kezébe. A Wekerle-kormány a polgári házassággal gondolta a zsidó vagyont áthozni a kereszténység és a magyarság kezébe. De nem sikerült. A pénz, a nagyvagyon megmaradt a zsidók kezében. A keresztény pedig náluk kap alkalmazást. Ez a helyzet függő, mert ha nem teszi azt, amit mond, elcsapja."

De menjünk tovább! Nézzük a szabadpályákon dolgozó katolikusokat. Ugyan hány az, aki nem szolgálja a zsidót, aki nem hivatalnoka? „Szegény is a mi közép és felső intelligenciánk. Kulturális fajsúlya a nullára szállt alá; a zsidók béklyóba verték; gazdasági, kulturális és politikai rabszolgaságra jutott."

Ennek lavinaszerű következményei vannak.

„Egyszer — beszéli P. Biró — nagyobb városba meghívtak, hogy előadást tartsak. Ott Széchenyi programm-

ját fejtegettem, amelyről a zsidók említése nélkül beszélni nem lehet. És a főispánt, aki engem meghívott, e miatt a választásokon majdnem kibuktatták."

„Valahol — úgymond — az urak megemberelték magukat. Katolikus embert léptettek fel képviselőnek. Felzúdult az ellentábor, hogy katolikus férfiú nem lehet képviselő. Ez ellenkezik a zsidósággal, a protestánsokkal. Levették a listáról. Jött egy kikeresztelkedett zsidó lutheránus. Ez kellett. A katolikus urak elhallgattak a nyilvánosság előtt. Egyik vezérük kollégáinak bizalmas gyűlésen ezt mondta: ‚Mi gazdaságilag függő emberek vagyunk. Mi nem állhatunk ki a porondra. Nekünk gazdaságilag független embereket kell megnyerni ügyünknek, akik ilyenkor szólhatnak és cselekedhetnek.' Ezeket saját szememmel láttam és fülemmel hallottam.

Hol vannak a diktáló, független emberek? Azok, akik diktálnak az uralkodóknak, a miniszereknek, a fő- és alispánoknak, a polgármestereknek, a képviselőknek stb.

Ott, ahol az összes bankok, gyárak, kereskedelmi vállalatok vannak, ezek diktálják még a földgazdaságot is, a művészetet is, az irodalmat is, még a divatot is, — és csinálják a sajtót monstrum-nyomdáikkal.

Ezek diktálnak Krisztus ellen, az ő Egyháza ellen."

„A zsidóknak van pénzük, — állapítja meg P. Biró — azért az egész művészet, a nyomdai kar, a sajtó, a mulatóhelyek a kezükben vannak és rontják a keresztényeket és a magyarságot. Még a divatot is nem a hit szerint erősebb igazítja, hanem a zsidó. Önmaguktól a keresztény nők ilyen divatba nem mentek volna bele. Hiszen ez a divat nem az egészség szempontjából kell; dehát látja azt a keresztény és nem maradhat hátra. Igy a közerkölcsiséget ők csinálják. — A kormány és a társadalom tehetetlen.

Hogy történt ez?

A keresztény csak körmenetet tartott, búcsúkra járt, egyesületekbe tömörült, az intelligensebb nagygyűlésezett és a produktív pályára nemcsak nem nevelte gyermekeit, hanem azokat a pályákat lebecsülte. Miért? Mert mindenki úr akar lenni, még ma is. Nem kell neki az

ország teje, szalonnája, megelégszik a száraz kenyérrel és ha marad valami a tej vizéből, de úr akar lenni.

Ez a mi bölcseségünk.

A paraszt, ha kissé megszedi magát, úr lesz. Az iparos is, ha megszedi magát és tanul, nem akar iparos maradni. Más országokban vannak intelligens iparosok, parasztok. Nálunk nem.

A parasztság is nagyrabecsüli a zsidót. Körmenetezik, búcsút jár. A zsidó meg ezalatt jó boltokat csinál, mert a keresztény ilyenkor eszik-iszik nála."

Ez a sok probléma sűrű, sötét fellegként kavargott P. Biró lelkén. Nézte-nézte s nap-nap után törte a fejét, mit lehetne itt kezdeni. Lassankint derengeni kezdett a lelkében.

A társadalomnak Isten-akarta alapegysége a család. Szervezkedéseinkben, egyesületeinkben ezt kell szemmel tartani; ezt a családi együvétartozást elő kell segíteni. A családokat kell tehát vallási téren összefogni, megszervezni. A családokat kell vallásilag és kulturális — anyagi és szellemi — irányban emelni. Azonban sem a papság, sem a tanítóság nem bírja egyedül ezt a munkát. Tehát segítségről kell gondoskodni. De ez csak akkor lesz eredményes, ha ezek a segítők megfelelő kiképzést nyernek és hivatásszerűen fogják fel működésüket. Azonban élniök is kell ezeknek, mégpedig úgy, hogy senkinek terhére ne essenek. Tehát maguknak kell megélhetésüket biztosítaniok. De miből? Nagyon jövedelmező a sajtó. Foglalkozzanak vele. Annál is inkább, mert így közelebb viszik ezt az égető kérdést a megoldás felé. Idővel talán nagyrészben meg is oldják s így meg fogják gyógyítani az Egyház egyik legvérzőbb sebét. Ezeknek a hivatásszerű segítőknek vagy apostoloknak intézménye azonban csak akkor lesz biztosítva, hogy ha egyházi, amolyan szerzetféle intézménnyé alakul.

Hogyan adjon testet ezeknek az elgondolásoknak?

Hogyan? Hiszen ő örökölte P. Bóta Ernőtől a Jézus Szíve Szövetséget, annak igazgatója ő. Legyen a Szövet-

ség az egész családot felkaroló keret. Benne lehet apa, anya, gyermek és cseléd.

Minthogy P. Bóta az Egyház által helybenhagyott és búcsúkkal ellátott Jézus Szíve Társulat apostolkodó szakosztályának szánta a Szövetséget, azért általa az apostoli és kulturális tevékenységet is meg lehetne oldani. S valóban, valaki, aki megfigyelte a budapesti Szövetség működését, úgy találta, hogy „alighanem a modern pasztoráció legolcsóbb jobbkeze". P. Biró így egészítette ki ezt a megállapítást: „Mi pedig tudjuk, hogy nemcsak a legolcsóbb, de a legerőteljesebb is. A Jézus Szíve Szövetség olyan hatalmas segítségünk, mely elhatol mindenhová, ahová mi magunk személyesen el nem jutunk."

P. Biró elgondolkodott: az országban több mint 600 Jézus Szíve Társulat létezik egymilliónál több taggal. Mily hatalmas őserő ez! Föl kellene ébreszteni és meg lehetne vele változtatni az ország színét. Ő vállalkozott erre az ébresztő munkára. Terve — nagy vonásokban — a következő: Az országszerte létező Jézus Szíve Társulatok tagjait tevékenyebb hitbuzgalmi életre, a lelkipásztorkodó papság megsegítésére a Jézus Szíve Országos Szövetségébe kell tömöríteni. Az egyes önálló Társulatokat erkölcsi kapocs fűzi a központhoz. Az országos irányítás „A Szív" ujságban történik. A benne leközölt eszmék, tervek, vállalkozások és ajánlatok közül a körülmények szerint azt valósítják meg az egyes Társulatok, amit tudnak. Összműködés folyik a központ és a vidék közt. Az Országos Szövetség 1. Jézus Szíve Társulatokat létesít az egyházi hatóságok engedélyével s azokban megszervezi a Szövetséget; 2. a Szövetség havi gyűléseire az anyagot megadja.

A Szövetség néhány fontosabb vállalkozása:

1. A jó sajtó terjesztése a nép legszélesebb rétegeiben. Tőle telhetőleg mindenfelé megszervezi a sajtótermékek utcai árusítását, vásárokon, búcsújáróhelyeken, vasutakon, kávéházakban, tőzsdéken is. Szorgalmasan azon dolgozik, hogy kifogástalan kölcsönkönyvtárakat,

olvasóköröket és katolikus antikváriumokat létesítsen. Ha módját ejtheti, a nép számára nemcsak vallásos, hanem bármely hasznos tartalmú könyvet ad ki és a népirodalomra pályatételeket tűz ki.

2. A vallás igazságaira oktatja a népet. A sajtóterjesztés ezer alkalmat nyujt arra, hogy alkalmilag, sőt ahol az egyházi hatóság jónak látja, rendszeresen is katekizmusra oktassa a népet.

3. Profán, civil ismereteket közöl a néppel. A Jézus Szíve-tisztelők nem zárkóznak el ez elől, mert be kell látniok, hogy a hit ellenségeinek felülkerekedése épp onnét származik, mivel népünk az ilyen profán ismeretekben nagyon hátramaradt.

4. Vetítettképek (álló és mozgó) kikölcsönzőjét rendezi be. (Budapesten létre is jött a KIVE = Katolikus Ifjúságot Védő Egyesület néven.) Sőt iparkodni kell, hogy a rossz mozik helyett népünket jó moziba vigyék.

5. A keresztény katolikus családok Jézus Szívének való felajánlását rendezettebben terjesztő és megszilárdító országos titkárságot állít fel.

6. Az önkéntes apostolok mellett *hivatalos* apostolok intézményét szervezi meg. Ezek otthonukban vagy pedig együtt élnek vallásos háziszabályok mellett.

Ha a Jézus Szíve Szövetség Isten áldásából tiszta jövedelemhez jutna, saját megerősítése mellett a fölösleget karitatív és szociális célokra adományozza:

a) a nép szegény, de tehetséges gyermekeinek iskoláztatására;

b) papoknak, férfiaknak és nőknek állandó lelkigyakorlatos alkalmak nyujtására;

c) bel- és külmissziókra.

7. A Jézus Szíve Országos Szövetsége művészi újjáéledés zászlaja alá gyüjti az eszményi szép kultuszáért lelkesedő s magasztosabb tartalomra vágyó művészeket. Felkarolja az iparművészetet is, hogy az egyházi és más irányú iparművészeti szükségleteket művésziesen megoldja.

P. Biró „A Szív"-et, az időközben a Jézus Szíve Szövetség keretén belül létesült Kordát és a Kivét szerves egésszé, hatalmas szellemi és anyagi katolikus erősséggé akarta kiépíteni az Egyház nagy ügyeinek szolgálatára. Ezek mint önálló ipari és kereskedelmi vállalatok el nem rabolhatók és így válságos időkben biztos támaszai lehetnek az Egyháznak. P. Birót e téren is rendkívül sok támadás, megnemértés és lekicsinylés érte. Bár látta, hogy a hatalmas, szerves egység részekre bomlik, elgondolását sutba dobják, mégsem csüggedt el, hanem Jézus szentséges Szívében bízva iparkodott megmenteni Isten nagyobb dicsőségére azt, ami menthető volt.

Termékeny lelke nem nyugodott. Tovább forrott. Úgy látta, hogy a Szövetség általános világhivatást tölthet be. 1917 augusztus 25-én leközölte „A Szív"-ben a Nemzetközi Jézus Szíve Világszövetségnek tervét.

1. Tagja lehet minden katolikus, aki Jézus szentséges Szívét tehetsége szerint tiszteli.

2. Aki írásban a következőket fekteti le:

a) Óhajtja a világbékét s azért imádkozik, minden jócselekedetét erre a célra ajánlja fel Jézus szentséges Szívének.

b) Kéri a Szentatyát, hogy Jézus Szíve ünnepét írja elő kötelezően az egész Egyházban az emberiség bűneinek kiengesztelésére és az állandó béke fennmaradásáért.

c) Kéri, hogy építsenek az országban egy Jézus Szíve béketemplomot és Rómában egy nemzetközi Jézus Szíve béketemplomot, melyben minden hó első péntekén és vasárnapján külön ájtatosságot tartanak szentbeszéddel a világbékéért.

d) Kéri, hogy évente rendezzenek egyszer országos és nemzetközi békekongresszust, ahol az egyháziak és világiak tanácskoznak a világbékéről.

e) Kéri, hogy nemzetközi békebíróság létesüljön, amelyben a Szentatya és a Jézus Szíve Világszövetség is képviseltessék. Ez a bíróság hivatott ítélni a népek és nemzetek peres ügyeiben; ennek ítélete előtt meg kell hajolnia minden nemzetnek, ellenkező esetben az enge-

detlen országot az összes többi nép és nemzet közös erővel leszereli.

Ezt a tervezetet átvette egy svájci katolikus ujság és ennek révén bekerült a katolikus világsajtóba; a magyar püspöki karnak is rokonszenvével találkozott. Közben azonban nem várt események játszódtak le: az összeomlás, forradalom, az ország megcsonkítása, kommunizmus. P. Biró ezek után sem hagyott fel a Jézus Szíve Világszövetség tervével, továbbra is időszerűnek vélte. Valóban nincs olyan idő, amikor a világbéke nem időszerű. A tapasztalat pedig azt mutatja, hogy diplomatikus hátsó gondolatokkal nem lehet a közjót biztosítani, mert nem küszöböli ki a gyűlöletet, amely különböző táborokba kényszeríti az embereket.

Olyan társaság kell, — állapítja meg P. Biró — mely „kilökött a lelkéből minden diplomatikus hátsó gondolatot és csak a közjó föltétlen tiszta akarását hozta magával". S a páter már együtt is látja lelki szemével ezt a társaságot a Jézus Szíve Világszövetségében. „Repes az ember szíve, — írja — ha csak elgondolja azt az időt, mikor a földkerekség minden népének küldöttei ülésznek és tárgyalnak ugyanazon Szív forró szeretetétől átfűtött szívvel a népek igazi boldogulásának föltételeiről."

Azóta több mint 25 esztendő múlt el, de P. Biró álma nem valósult meg. A diplomatikus hátsó gondolatok nem adtak helyt a krisztusi emberszeretetnek. Meg is maradt a gyűlölet a népek közt. A szakadékok elmélyültek. S jólét helyett fellángolt újra a háború tüze... Még borzalmasabban, mint azelőtt...

Fog-e valamikor is teljesülni P. Biró szép álma?

A gyermekek hitoktatásáért

Budapesten az egyetemi hallgatónők Mária-kongregációjában találkozott P. Biró higgadt, okos és tárgyilagosságra törekvő leányokkal. Krisztus Királyért lelkesedő szíve azonnal tervezni kezdett.

Országszerte, de különösen a fővárosban nagy a paphiány. Csak Budapesten 16 ezernél több tanoncfiú — a leányokról nem is szólva — nem nyer hitoktatást. A vidéken pedig képesítéssel nem bíró, sőt gyakran másvallású tanítók és tanítónők végzik a hitoktatást. Miért nem végezhetnék el ezt az égető munkát olyan nők, akik alapos hittudományi és bölcseleti kiképzést nyertek? Miért éppen nők? Sajnos, világi férfi általában ilyen természetű munkára kevésbbé volt kapható és használható. Aki pedig bevált volna közülük, az a hazáért teljesített fegyveres szolgálatot.

Megfelelő előkészület után e nők miért nem részesíthetnék a népet mindenféle hasznos és szükséges kulturális oktatásban? Igy még a tanítói karnak is segítenének.

P. Biró nem is habozott sokáig. Az 1915—16. tanévben munkához fogott. Az angolkisasszonyok Mária-kongregációja keretén belül bölcseleti kurzust nyitott. Ő maga tanított egy világi tanárral, Turchányi Györggyel. Hetenkint kétszer jöttek össze előadásra.

A tapasztalat hamarosan megmutatta, hogy az adott keretek közt nem oldható meg a kitűzött feladat. A munka sem elég rendszeres. Hittudományi és bölcseleti főiskolát kellene létesíteni. 1915 második felében sokat tárgyalt erről Máter Almássy Mária főnöknővel, aki lelkesen karolta fel a tervet.

A létesítendő főiskola tervét P. Biró nagy elfoglaltsága miatt maga nem bírta kidolgozni, azért fölkérte erre

régi diáktársát, Wolkenberg Alajos egyetemi tanárt. Bár a kidolgozott terv nem felelt meg mindenben a páter elgondolásainak, mégis elfogadta, hogy 1916 őszén megkezdhessék a rendszeres tanítást.

Mivel az apostolnők társasága az angolkisasszonyok harmadrendjének készült, azért a főiskolát az angolkisasszonyok szentéletű alapítójáról Ward Mária-kollégiumnak nevezték el. Csernoch János hercegprímás 1917 február 24-én hagyta jóvá az új alapítást.

Közben P. Birót sok támadás érte a papság köréből. A hitoktatás profanizálását látták tervében. A vádakra „A Szív"-ben válaszolt. Történelmi adatokkal bizonyította, hogy kezdettől fogva, az ősegyházban is, a nők mindig segítségére voltak a papságnak az igehirdetésben, és szolgálatukat el is fogadták. Erősen bízott, hogy most is úgy lesz. Gyakran mondogatta növendékeinek: „Várjanak csak, még mielőtt végeznek, hívni fogják magukat hitoktatásra." És igaza lett. Alig végzett az első csapat, — oklevelét még meg sem kapta — máris megbizatást nyert 1919 őszén az első nyolc hitoktatónő a székesfőváros különböző iskoláiban. Számuk rohamosan növekedett.

A kollégium vezetése hamarosan kiesett P. Biró kezéből, mert állandóan betegeskedett s mint a budapesti rendház elöljárója túl volt terhelve munkával. S amúgyis mutatkoztak nehézségek. Különösen azt nem fogták fel, hogy miért kellene az apostolnőknek *gyakorlati* kiképzést nyerniök. Miért? Mert az eredeti elgondolás szerint a falu és kisváros részére kell intelligens vezetőket és hitoktatókat nevelni, akik a népet a hitoktatás mellett a háztartás jó vezetésére, sütésre, főzésre, varrásra stb. tanítják. Erre pedig képtelenek, ha nem értenek ahhoz, amit a falusi asszonynak tudnia kell. Csak annyi engedményt tettek a páternek, hogy az egyházi kézimunkát felvették az iskola programmjába.

Az adott körülmények között P. Biró jobbnak látta,

ha visszavonul a Ward-kollégiumtól. Vezetése P. Bernhard Zsigmond S. J. kezébe került, aki 1920 őszén a hitoktatónők lelki és szellemi erőinek fokozására s természetfölötti nagy gondolatának állandó ébrentartására s mélyítésére létrehívta a Sodalitiumot vagy teljes nevén: Sodalitium Doctrinae Christianae — a hitoktatónők társulatát.

Bár hiánytalanul nem vihette keresztül saját elgondolását, P. Biró mégis állandó figyelemmel kísérte a Ward-kollégiumot és melegen érdeklődött a Sodalitium iránt. 1927-ben mint tartományfőnök ennek élére került és „igazi meleglelkű, megértő atyánk lett, — olvassuk — kinek egész lénye csak úgy sugározta felénk a szívjóságot s kinek minden törekvése, hogy Istenért és a hazáért a Sodalitiumban életet és több lelkiséget teremtsen".

Nyolc évig volt a Sodalitium elnöke. Havonta két gyűlést, egy tanácsülést, nyolcízben egynapos rekollekciót és négyszer lelkigyakorlatot adott nekik. „Úgy jött a Sodalitiumba, — halljuk — mint Jézus szentséges Szívének kiválasztott apostola, ki nem akart mást tudni, hirdetni, mint Jézust, a végtelen szeretetet, a szentséges Szívet. És jézusi egyszerűséggel, nemes nagylelkűséggel megnyitotta gazdag lelkének szépséges kincstárát és gazdagította kegyelemkincseivel hallgatói lelkét. Megtanított az igazi, mélységes, a lelki életet átható és átformáló Jézus Szíve-tiszteletre, mely Jézust bensejében, legbensőbb szándékaiban, vágyaiban akarja megismerni és az Ő lelkületét akarja önmagában kialakítani. Megértette, hogy ez a Jézus Szíve-tisztelet csak centrális helyet foglalhat el életünkben és az Egyház jövőjében. Megértette, hogy e jelben győzni fogunk és azért akarunk is ennek a Jézus Szíve-tiszteletnek fáklyavivői lenni, hogy eljöjjön Jézus Szíve országa."

Egy éven át ismertette és magyarázta a pápai körleveleket, sok beszédet mondott a hitoktatás magasztosságáról, a gyermeknevelés fontosságáról, az apostoli buzgóságról; milyen legyen a jó katekétanő, a lelki élet mélységeiről stb. Lelkükbe véste Jézus legfőbb parancsát, az ő Szívének leghőbb vágyát, a felebaráti szeretetet.

„Oly ragyogó világossággal és meggyőző erővel állította életünkbe a főparancsot, — olvassuk — hogy azt onnan kitörölni soha senki és semmi nem lesz képes. Igy a szeretetről szólni csak az tudhat, aki nem Mestere ajkáról, hanem Szívéből vette az igéket, akinek a szentséges Szív dobogtatta lelkébe, hogy a szeretet az minden, a szeretet maga az Isten."

Nagyon szerette a Sodalitiumot. Ha mégoly rosszul volt is, mindig elment a gyűlésekre s utána ott maradt, hogy beszéljen azokkal, akik valamiben tanácsát akarták kikérni. Mennyi eszméje, terve volt, mennyit fáradozott a Sodalitium érdekében! Szerette volna átalakítani, életképessé tenni, de sajnos, nem értették meg. És ő nem haragudott, dolgozott tovább fáradhatatlanul.

Mennyire örült, ha valaki elmondott vagy leírt valamit tanítványai vagy szívgárdistái életéből.

„Nem tudok eléggé hálálkodni — válaszol tréfásan — hosszú és kedves leveléért. Tíz évet fiatalodtam és tíz fokkal egészségesebb lettem tőle. Ó, ha minden hónapban kapnék egy ilyen levelet ily édes kis történetkékkel, júniusig olyan egészséges lennék, hogy Szegedről Pestre ugranék." Igen szeretett volna a gyermekek életéből vett kis epizódokból példatárt összeállítani és kiadni. „Higgye el, — írja — ha évről-évre a Sodalitium kimutatta volna, hogy mit dolgozott iskolán kívül, másképp ítélkeznének fölötte. Ha a Szívgárda is kimutatná, hogy mit végzett a gyermekek, szülők és a katolikus Egyház érdekében, az szenzáció lenne. Hihetetlenül terjedne a Gárda és lelkesednének a pajtik, de hogy! Hiába, a példa vonz. De lelkesednének még sokkal jobban a gárdavezetők is. Nem? — Elnézem, hogy külföldön milyen kis dolgokat hoznak nyilvánosságra, nálunk meg a nagyobbakat sem. A lapok hasábokat írnak a rossz gyerekekről, a jókról pedig hallgatnak."

Örült minden összejövetelnek, érdekelte mindegyiknek sorsa. Mikor hallotta, hogy számukra a hitoktatás lehetősége veszélyben forog, ő volt az első, aki bátorított és vigasztalt. Leveleiből is kitűnik meleg szeretete az intézmény iránt.

„Nem fog elpusztulni a Sodalitium, — írja — megcsinálja az Úr Jézus, hogy megmaradjon. Annyi papra van égető szükség mindenfelé. Lehetetlen, hogy a nagyok pasztorálását elejtve, kicsiny gyermekek hitoktatásával bízzák meg őket. Ne veszítsük el bizalmunkat, imádkozzunk, reméljünk, dolgozzunk s hozzunk becsületet a Sodalitiumra." (1931 szeptember 17.)

„Szegény Sodások, — röviden így hívják a Sodalitium tagjait — tudom, hogy túlostul dolgoznak. Ezért csak egyet kérek tőlük. Ha tudnak eseteket, hogy a gyermek megtérítette rossz apját, anyját, írják röviden fel és adják nekem."

„Nagyon tiszteltetem a Sodásokat mind. Imádkozom értük, hogy ne bántsák már őket és hogy jól neveljék a gyerekeket. Gyakorlatilag neveljék őket, ahogy mondogattam." (1937 február 22.)

„Üdvözlöm a Sodásokat mind, mind, de egyet sem hagyva ki belőlük és megáldom őket erősen, úgyhogy odaragadjanak állásukhoz és egyet se küldjenek el közülük. Bízni kell! Ugye megmondtam. Jól prófétáltam?"

Pártfogolja továbbra is P. Biró a Sodalitiumot, hogy sok jót tehessen még ez a kitűnő alapítás a gyermekekért!

A Szív ujság és a Szívgárda

I. Ferenc József apostoli király 1914 december 8-án felajánlotta népeit az Úr Jézus szentséges Szívének.

A király példáját követte a püspöki kar. Felszólítására 1915 január 1-én, a hó első péntekén, minden templomban felajánlották az isteni Szívnek az ezeréves Magyarországot. Itt is teljesedett a régi igazság: per Mariam ad Jesum; így lett Szűz Mária öröksége Jézus Szíve országa.

De mit ér ez a felajánlás hitbeli és erkölcsi átalakulás nélkül? Ha a királyok Királya, a mi Urunk Jézus Krisztus visszaszorul a templomokba? Ha nincs szava a nyilvános életben?

Ha ebben változás nem történik, nincs sok értelme a felajánlásnak. Sőt, „a szívében elfajult ember — úgymond — P. Biró — dühödt vadállatként fog végigszáguldani Európán, romba döntve mindent, ami vágyainak ellenáll. És feldöntött trónok, rombadőlt templomok, sárbatiport nemzetek sírja fölött megáll a megdühödt fenevad és vágytól égő, sötét szemeit körülhordja az új Európán, de boldogságot, földi mennyországot nem lát sehol. Kétségbeesetten szívéhez kap és miután abban sem talál boldogságot, kitépi azt és a modern ember, a jövő embere lelép az élet színteréről, amelyen mindent megtalált, csak igazi boldogságot nem. Utódja kezdheti előlről, hacsak oda nem nyujtja kezét Teremtőjének, hogy a szeretet aranybilincseivel megkötözve, boldog rabja legyen Istenének."

P. Biró sötétnek látta a jövő képét. Mi segíthet itt? — kérdezte. IX. Pius pápával vallotta: „Nincs az Egyháznak és az egész emberi társadalomnak másban reménysége, nincs másban megmentése, mint Jézus legszentebb Szívében" és e szentséges Szív tiszteletében, mely által

az elfajult emberi szív megnemesedik az isteni példakép szerint.

„A Szív"

P. Biró égett a vágytól, hogy a magyar soha meg ne feledkezzék Jézus isteni Szívének tett felajánlásáról. Hogy pedig foganatja legyen a közéletben, s így kikerüljük a fenyegető rettenetes pusztulást, azért vallásos folyóirat alapítására határozta el magát. Ez ébren tartja majd a felajánlás gondolatát és gyakorlati Jézus Szívetiszteletre tanít meg. Aprópénzre akarta váltani azt a meggyőződését: „a földi emberre nézve csakis az a tanítás és gyakorlat igaz minden tekintetben, földi és égi boldogulásra kitartóan üdvös és fölötte hasznos, mely az egész embert testével, lelkével, földi és égi üdvösségével együtt öleli fel, neveli, vezeti és segíti előre."

Elhatározását tett követte. Hozzáfogott a lap tervének kigondolásához.

De lehet-e valamit kezdeni pénz nélkül? Lehet-e ujságot alapítani anyagiak híján? A felelet világos. P. Birónak pedig nem volt se pénze, se egyéb anyagi java. A háborús viszonyok sem kedveztek. Minden hozzáértő igyekezett őt lebeszélni.

Mit tegyen? Emberi okosság azt javallta, mondjon le a tervről. De ebbe nem tudott beletörődni.

Abban az időben a Jézus Szíve Szövetségnek elnöke volt P. Biró. 1915 júliusában a Szövetség havi gyűlésén tudomására hozta a tagoknak, hogy hetilapot óhajt indítani. Ez lesz az értesítőjük, összekötő kapcsuk. Nevét az isteni Szívtől veszi.

Általános lelkesedéssel fogadták szavait. P. Biró látván ezt, megilletődve mondotta: „Meg fogja magukat áldani Jézus Szíve, ha felkarolják s viszik Krisztus igéjét a családokba. Ebből az Egyháznak és családoknak nagy lelki haszna lesz." Buzdította is a tagokat, hogy imádkozzanak a sikerért.

Az augusztus havi gyűlésen papírtekerccsel jelent

meg a páter. Kibontotta. „Elkészült A Szív! — szólt. — De lesz-e, aki felkarolja? Szeptember 4-én már szeretném megindítani. Most kellene valaki, aki 20 rikkancsot hoz össze és a lapot kiadja."

Szavai néma csendbe vesztek. De csak néhány pillanatra, mert Fehér Lujza felállott és jelentette, hogy vállalja a lapterjesztést.

A Szövetségben azonban többen okoskodtak: „Nagy fába vágja a fejszét!" — mondták. Lujza azonban nem maradt adós a válasszal. „Isten segítségével — felelte nekik — széjjel is fogom hasítani." P. Biró pedig hálából „A Szív" királynőjének nevezte el.

A következő napokban Fehér Lujza, Komáromi Erzsébet és Kiss Anna hozzáfogtak a terjesztők toborzásához, és szeptember 4-ére együtt volt az áldozatos kis csapat. Ezalatt P. Biró nagy gondok közt vergődött. Nem volt se pénze, se irodája, se kiadóhivatala, se papirosa. A kéziratot ugyan már nyomdába adta, de azon töprengett, hogy visszakéri. Erre kopogtak nála. Egy világi úr lépett be hozzá. P. Biró elmondta neki szíve bánatát. „Ne tessék visszariadni! — biztatta látogatója. — Sok jót fog tenni ez a lap."

Erre nem kérte vissza a kéziratot.

Szeptember 4-én délután 2 órakor 10,000 példányban kinyomva, széthordásra kész volt A Szív. Mindenki lázas idegességgel várt. P. Biró sehol. Már 4 óra. Másnap vasárnap. Ha nem hordják szét idejében, a vállalkozás máris megbukott. De hogy vigyék, mikor nincs engedély? P. Biró éppen ebben az ügyben szaladgál. Végre megérkezik s közli a megdöbbentő hírt: hiába, nincs engedély... Szava pőrölyként sujtott le. Azonban a csüggedés nem tartott soká.

„A Szívnek mennie kell! 10,000 példányban ki van nyomva. Itt nem maradhat! Krisztus evangéliumát vinni kell."

P. Biró arcáról egy pillanatra eltűnt a gond és fájdalom. Néhány szót váltott P. Bernharddal s kiadta a

parancsot: „Vissza a gépbe A Szívet és rányomni: Kézirat gyanánt!"

Újra kész A Szív. Alaposan megrakodva és P. Biró áldásával, de egyszersmind tilalmával indulnak útra, hogy vidékre ne küldjék, „mert én — úgymond — Budapestnek szerkesztettem!" De hiába! Zárt borítékban eljuttatták a vidéknek, azzal a kéréssel, hogy terjesszék ismerőseik között.

Az első számból 9000 példány fogyott el. „Hála Istennek! — sóhajtott fel a Páter a leszámolásnál. — Kinyomtathatjuk a másik számot!"

Elérkezett a következő szombat. A Szívet ismét 10,000 példányban nyomták. P. Birónak azonban hosszú lótás-futás után ismét azt kellett jelentenie, hogy nincs engedély, tehát nem vihetik A Szívet.

Erre valóságos párviadal fejlődött ki közte és a három főterjesztő közt.

— Atyánk, ez nem lehet! A Szív kész. A Szívnek mennie kell! Krisztus evangéliumát vinni kell!

— Gyermekeim, értsék meg, nincs engedély! Nem lehet vinni! Gondolják meg, elfogják önöket, baj lesz! — csitította őket P. Biró.

— Nem! Jézus Szíve megsegít bennünket, hisz az ő evangéliumát visszük! — erősködött a három főterjesztő.

— Nem lehet, mert bedutyiznak engem és megbüntetnek 600 koronára!

— Ha atyánkat bebörtönözik, mi követjük! De A Szívnek mennie kell!

A Szív ismét a gépbe került s a második számra is rányomták: Kézirat gyanánt.

Elindultak a második számmal. P. Biró komolyan intette a terjesztőket, hogy nagyon vigyázzanak. Ők azonban megnyugtatták:

— Velünk van Jézus Szíve, Ő megsegít bennünket!

— Imádkozzanak! — kérte még őket elmenőben. S hozzáfűzte:

— Megírtam a levelet és odatettem az íróasztalomra, Jézus Szíve képe alá, hogy áldja meg és intézze el az engedélyt.

A Szív-ujság a háború borzalmaitól sujtott emberiséget vigasztalni akarta, enyhülést, békét és boldogságot szeretett volna biztosítani számára. Az Úr Jézus szavaival köszöntött be: „Jöjjetek hozzám mindannyian, kik fáradoztok és terhelve vagytok és én megenyhítelek titeket!"

Jézus szentséges Szíve szeretete, isteni melege, gyógyító balzsama megigézte az embereket s epedve várták A Szív másik számát. Alig győzték osztogatni az árusok.

Vidékről is jöttek megrendelések.

— Mit csináltak maguk? — kérdezte P. Biró a három főkolompost. — Én Budapestnek szerkesztettem A Szívet! Nézzék, mennyi előfizetés érkezett!

— Atyánk, — mondták ők — ne tessék ránk haragudni, hogy parancsát megszegtük, de szívünknek nem volt nyugta. Jézus Szívétől éreztük a sugallatot, hogy vidékre is küldjük, hisz ők is Jézus Szíve gyermekei.

A második szám is elfogyott. Amire pedig a harmadik elhagyta a sajtót, megérkezett az engedély is.

A Szív második és következő számai még csak fokozták a kedvező benyomást. Mi tetszett az embereknek? Megkapta őket a lapnak ujság formája, frissesége, a hittudományok népszerűsítése, szókimondása, az a „határozott és végig következetes katolikus élő szellem, amellyel a hit- és erkölcstani dolgokban a vallási téren tájékozatlan s minden más téren megalkuvással találkozó s tőle szinte már megcsömörlött modern közönségnek a kellő felvilágosítást nyujtja" — állapította meg egyik olvasója. (A Szív 1916 július 8.)

Állandó rovatai: a vasárnapi evangélium, később a szentlecke és magyarázata; a katolikus hittételek rövid kifejtése és bizonyítása; Jézus Szíve tisztelete; egyháztörténelem; a hit és a modern tudomány; liturgia. Tárcái érdekfeszítők és a gyakorlati életből véve. Híreivel az Egyház és a világ aktualitásairól tájékoztat. Vallásos költeményekkel és pedagógiai fejtegetésekkel is elég gyakran találkozunk. 1917 május 19-én gazdasági rovatot nyit a gazdák számára. S minél mélyebb bepillantást nyer P. Biró a való életbe, annál erősebben hangsúlyozza

a keresztény ipar és kereskedelem szükségességét vallásos és hazafias szempontból.

A Szív-ujság sikerét nem utolsó helyen P. Biró egyéniségében kell keresnünk. Igaz, nem vérbeli és kiforrott író, de minden sora nagy lelkének szeretetét sugározza, nem rejtőzik el a betűk és a tények hideg fala mögé.

Hogy mennyire nem személytelen az írása, mennyire eleven mása a lap, erre futólag rávilágít a következő idézet: „Volt atyámnak szíve. Értem ő mennyit fáradott! Anyámnak is volt még másabb szíve. Ez a szív értem mindent odaadott. Jézus Szíve mindkettőnél nagyobb; Jézus Szíve Isten Szíve." (1916 június 24.)

Áldották is P. Birót lapja miatt. Voltak, akik úgy vélték, hogy „száz misszionáriusnál, sőt ezernél is több, mert minden kis, szerény keresztény családban fölállítja szószékét és prédikál, és örömmel hallgatja minden tagja a családnak. Áldott legyen az eszme és akik keresztülviszik." (1915 október.) — Igy egy lelkipásztor.

Egy másik pedig elmondja, hogy abba a tanyavilágba, melyben ő él és működik, a Szív-ujság vitte az igazi tiszta, friss levegőt. (1916 október 7.)

A harctéren is örömmel üdvözölték. A kiküldött példányok kézről-kézre jártak vagy kisebb-nagyobb csoportnak felolvasták. S a katonák magukba szívták A Szív igéit, melyek gyujtottak, lelkesítettek, fölemeltek, vigasztaltak és főleg erősítettek. „Sajnálom, — olvassuk egy harctéri levélben — hogy a cikkek írói maguk nem látják ezt, hiszen ez volna a legszebb emberi jutalom. Most főkép a lelki erőre, a kitartás teljes fokozására van szükség, hiszen minden erre irányuló szó és sor aranyat érő nagy érték. Nem tudom, — teszi hozzá — kik a nagyobb hősök, azok-e, akik vérüket ontják, vagy azok, akik áldozatos lelkeknek táplálékot, a kitartásra való felbuzdulást adják?" (1916 szeptember 8.)

A Szívvel azonban nem volt mindenki megelégedve. Többen azt kifogásolták, hogy ujságban viszi a szent tanítást az utcára.

„Ne keressen kákán csomót senki, — felelte ezeknek

P. Biró — ne mondják, hogy ez nem illik szent vallásunkhoz, ne vigyük a szent dolgokat az utcára. Hát ahol és ahogyan a vallás ellenségei támadnak, csábítanak, ott és úgy védekezzünk és oktassunk mi is. Ők az utcán, mi is; ők rikkancskodva, mi is; ők az újságjaikban, mi is. Az egyik német centrumpárti katolikus vezér régen megmondta: utcai felvonulás nélkül manapság semmi jó se jöhet létre. Különben Jézus maga adta rá a példát. Tanított ő nemcsak templomokban, zsinagógákban, hanem magánházakban, az utcákon, mezőkön, hegyeken, völgyeken, szárazon és vizen. Valaki azt mondta, hogy ha Szent Pál ma élne, ujságíró volna." S P. Biró hozzáfűzte: „Van benne valami!" (1915 október 2.)

1916 szeptember 2-án P. Biró visszatekintett a kezdet gondterhes hónapjaira. „Amikor tavaly, szeptember első havi vasárnapján megszületett A Szív, — úgymond — nemigen jósolgatták a körülállók, hogy lesz ebből a gyermekből valami. Olyan szegény pára volt, hogy csak könyörületből került fedél alá; — övéi nemigen fogadták be. Még meg is haragudtak rá, hogy miért tolakodott be ebbe a kenyérszegény, árva világba; csipdesték a nevét, fricskázták ruháját, zugba való lelket láttak benne. Mennyit kellett lótni-futni, amíg elismerték törvényes gyermeknek. Kétszer nem is jelenhetett meg, hanem csak úgy ni, kézalatt kézirat gyanánt. Azonban különös volt mégis, hogy a nép — az bezzeg tárt karokkal befogadta. Eljöttek hozzája a jó pásztorok Betlehembe. Körülröpködték énekes angyalok. Sok-sok úri leányka a kezébe vette; a szegény árvácska sok mamára talált. Sok-sok buzgó lélek nevét az ajkára szedte, nem restelte, kínálgatta, énekelte: „Tessék, A Szív!" És a gyermek nevét emlegetni kezdték szomszédról-szomszédra; elterjedt a híre szép magyar Alföldön, Kárpátok hegyében, az egész országban." (A Szív, 1916 szeptember 2.)

A hajléktalan „kisdednek" a Szent Szív-apácák engedtek át irgalomból egy szobát Baross-u. 34. szám alatti intézetükben. Itt végezte Lafranco Margit, Bolváry-Zahn

Margit úrleányok, majd később mások is az irodai és kiadóhivatali teendőket.

A szerkesztés is rengeteg munkát jelentett. P. Biró nem bírta egymagában. Igen nagy hálával emlékezett meg mindig néhai Turchányi György gimnáziumi tanárról, akinek igen sokat köszönhetett. Hű munkatársa volt P. Bernhardt Zsigmond, aki külön ígéretet tett az Üdvözítő isteni Szívének, hogy amennyire az engedelmesség által reá rótt munka engedi, a Szív-újságot tollal és propagandával támogatja. Ő volt a felelős szerkesztője 1918 november 30-ig. Ettől kezdve Polgáry István dr., majd 1920 november 13-tól Czapik Gyula dr., rendkívül képzett egyéniség, agilis publicista, kinek éber szemét semmi sem kerülte ki s akinek érdemeit szóval nem is lehet kifejezni. Hogy A Szív az összeomlás utáni súlyos időkben terebélyes fává fejlődött, nagyrészben az ő kiváló képességei eredményezték. Azonban nem hallgathatjuk el Blaskó Mária nevét sem; ő csoportosította a Szív-újság köré a magyar gyermekvilágot. Meg kellene még emlékeznünk P. Biró többi munkatársáról is, de nagy számuk miatt mellőznünk kell őket.

A Szív-újság korszerűsége megérlelte a vágyat, hogy a hazai kisebbségek nyelvén hasonló irányú vallásos folyóiratot kellene indítani. A kívánság közóhajjá szélesedett. Ennek nem volt szabad ellenállni. P. Biró már 1916 júniusában akarta német és szlovák nyelven megjelentetni, bár a magyar lap is a legnagyobb nehézségekkel küzdött: papírja nem volt, az állandóan emelkedő nyomdaköltségeket pedig alig bírta. Elmúlt június hónapja és a tervből nem lett semmi, mert a beígért papírt nem szállították le. „Kéthavi lótás-futásnak hát ez az eredménye!" — panaszkodott a páter.

Végre szinte emberfölötti küszködés után megjelenhetett a Szív-újság szlovákul és németül.

P. Biró a béke szolgálatába állította lapjait. Lelkes örömmel karolta fel a béke nagykilencedét, melyet „Csanád apostoli lelkű püspöke híveivel egyetemben" indított

el. Az eszme az volt, hogy a hívek kilenc hónap első péntekén vagy vasárnapján gyónjanak és áldozzanak a megsértett isteni Szív kiengesztelésére, hogy adja meg az epedve várt békét a megkínzott emberiségnek.

P. Biró szava visszhangra talált az egész országban. 1917 február 2-re tűzte ki a második nagykilenced megkezdését „a háború mielőbbi győzelmes befejezéséért és a békéért". Ez a felszólítás sem hangzott el a pusztában.

Még el sem végezték, amikor XV. Benedek pápa az összes hadviselő hatalmaknál fokozott tevékenységbe kezdett a béke érdekében. A pápának ez a lépése mégjobban felvillanyozta P. Birót. Tudomást szerzett arról a szemrehányásról is, mely legmagasabb helyről érte a katolikusokat: „Ha a demokraták annyira sürögnek-forognak a béke érdekében, hát miért nem mozgolódnak a keresztény katolikusok még inkább?"

Ez sok volt neki. Bevallotta, hogy már régóta — talán még a szociáldemokrácia nemzetközi békemozgalma előtt is — foglalkozott ezzel a „legfontosabb kérdéssel. Leplezve írtam is már erről. Kijelentettük, hogy hatalmas programmunk van. Tettünk többfelé bizalmas lépéseket is már. Most azonban elérkezett az idő, hogy mi is a nagy nyilvánosság elé álljunk".

Békeprogrammja ez volt: Minden hadviselő államban tömörüljenek a katolikusok egységes Jézus Szíve Országos Szövetségbe és kényszerítsék kormányukat igazságos béke minél előbbi megkötésére.

Az összes országok Jézus Szíve Szövetségei egyesüljenek egy Jézus Szíve Világszövetségbe.

A nagyméltóságú magyar püspöki kar helyeselte és megáldotta ezt a békeművet. Az emberek pedig tömegesen csatlakoztak hozzá. „Hatalmasan nő a Jézus Szíve Békeszövetség tábora — írhatta már 1917 október 13-án P. Biró. — Immár ezrével jönnek az aláírások naponta. Lelkes levelekkel kísérik a bejelentéseket. Jellemző, hogy másvallásúak is nagyszámmal csatlakoznak mozgalmunkhoz — felszólítás nélkül."

„Das Herz" révén a Békeszövetség gondolata belekerült a külföldi sajtóba is.

Közben, míg az áhított béke érdekében P. Biró a maga részéről megtett mindent, iparkodott országszerte vigasztalni és az emberekben tartani a lelket.

Amint ő nem csüggedt, éppúgy nem tűrte, hogy mások elcsüggedjenek. Legszentebb meggyőződése, hogy az 1915 január 1-én Jézus Szívével kötött szövetség megmenti az országot és győzedelmes békét biztosít számára. Ezt a kétkedést nem ismerő bizalmat szuggerálta minden héten a frontokon küzdő és a front mögött bajlódó honfitársainak százezreibe. És mégis... 1918 őszén bekövetkezett a rettenetes összeomlás s nyomában a kommunizmus. Mit gondolhatott P. Biró? Nem érezte, hogy olvasóinak százezrei kérdőre vonják? Már 1918 szeptember 7-én borzasztó sejtelem gyötörte: „Megremegett a gondolattól, hogy nem lehetetlenség Istennél az sem, hátha visszavonja azt, amit nekünk adni szándékozott, mert bűneinkkel eljátszottuk." Október 12-én már bizonyos volt előtte, hogy elvesztettük a háborút. Rettenetes érzés! De bízott Jézus Szívében és iparkodott ezt a bizalmat az emberekben is ápolni. Azonban az ő lelkében is felvetődött annyi millió ember szörnyű kételye: „Hát hiába ajánlottuk fel Jézus Szívének az országot?" De meg is felelt rá.

„Rábíztam magam az Isten Fia Szívére a háború elején, — úgymond — és nem csalatkoztam. Nem volt itt éhínség, kolera, pestis, nem csapott le ránk és házainkra a repülőgépek mennyköve, nem rombolta össze épületeinket az ágyúk pokoli lövedéke, nem szántotta fel földeinket a háború szörnyű boszorkányekéje.

Ez semmi?

Oh, mily kegyesség vala ez is!

Jöttek a győzedelmek sűrű babérerdei. Európa nem győzte le a magyart."

Eleinte mintha nekünk szánta volna Isten a győzelem pálmáját. „Amikor az Úr Szíve kegyes hűségével sorra hozta nekünk a nagyszerű, a csodálatos győzedelmeket, — állapította meg később — akkor mi hűtlenekké lettünk hozzá és szörnyű vétkeinkkel elfordítottuk jóságát magunktól. A jobbak és nemesebbek is nagyot hibáztak,

amikor eltűrték a közélet kisebbségeinek és gyalázatos sajtójának garázdálkodását."

„Érdem volt-e ez jutalomra vagy büntetésre?" — kérdezte bizonyos keserűséggel. Ez az érzelem azonban csak átsuhant a lelkén, s azonnal iparkodott vigasztalni és bátorítani: Jöjjön bármi is, annak, aki Jézus Szívében bízik, nem kell csüggednie, mert „ügye a végtelen erő, a végtelen tudás és a végtelen szeretet kezében van" (1918 október 12).

Hit, hősies hit és rendíthetetlen bizalom az összeomlás sötét, reménytelen éjtszakáján, halálugrásnak látszik a teljes bizonytalanságba. Azonban a jövő igazolta P. Birót: szemünkkel láttuk, hogy a Jézus Szívének felajánlott ország ügye valóban a végtelen erő, a mindentudás és a határtalan szeretet kezébe van letéve.

Lapterjesztők

A 33. számmal A Szív Mikszáth Kálmán-tér 3. alá került. Itt 5 szoba állott rendelkezésére. Három helyiség, iroda és szerkesztőség. A csukott folyosó volt a kiadóhivatal, a másik két szoba pedig a lapterjesztők otthona; itt tartották meg gyűléseiket is.

P. Biró döntő jelentőséget tulajdonított a lapterjesztőknek. „A háború sorsa — úgymond — fronton dől el, a sajtó sorsa is nem a magas szárnyalások ormain, hanem az utca tülekedésében."

S nem is annyira az önkéntes, mint inkább a „hivatásos" lapterjesztőkre gondolt. Az önkéntesek is jók, de rájuk támaszkodni, velük ilyen fontos ügyet állandósítani nem lehet. De még ha lehetne is, akkor sem szabad; mert van ezeknek más Istentől rendelt elsődleges kötelességük. „Nem szabad hősiességet sem követelnünk tőlük, — fejtegette P. Biró — hogy fagyban, zuhogó esőben, hóban órákon át tegyenek szeretetszolgálatot. Az önkéntes lapterjesztők minden buzgóságuk mellett is olyanok, mint a háború kezdetén az önkéntes betegápolók. Eleinte sokan voltak és aztán leapadt a számuk. Maradt ugyan néhány, hogy jó szolgálatot tegyen, segítsen a *hivatásos* beteg-

ápolóknak. Igy van a lapterjesztésnél is. Nekünk ezt a fontos ügyet egyszer már biztos alapra kell helyeznünk és nem szabad kapkodva cselekednünk."

Hogy eleinte kapkodás is előfordult, egyáltalán nem tagadta a páter. „Azt hittük, — úgymond — hogy az utca lelkét azon a módon fogjuk megostromolni, ahogy a szobában magunk elképzeltük. Mikor aztán nem úgy történt, mikor az utcák emberfolyamai ellenséges indulattal vagy fojtogató közönnyel hömpölyögtek el mellettünk, egyszerre kapkodókká, kicsinyekké váltunk.

Csoda-e?

Talán jobban lehetne a budapesti utcákat nem folyamokhoz, hanem kiépített, ellenséges állásokhoz hasonlítanunk, melyeket tengerszéles drótmezők zártak el előttünk. Ott álltunk mi, apró kis patrulok a drótmezőben, amelybe darabka utat robbantottunk, a lemosolygásnak, gúnynak, gyűlöletnek, arcpirító, csúnya, lovagiatlan megjegyzéseknek gyilkos záporában ...

A tűzkeresztségen azonban, hála Istennek túl vagyunk. Igaz, a fürge csapatokból sokan elestek. De megmaradtunk néhányan, akik már ismerik az utat a drótmezőkön át az utca szívéhez és nemsokára megtízszerezett csapatok fognak ott „A Szív"-vel és más jó lapokkal utánunk törtetni." Igy írt P. Biró 1918 szeptember 17-én.

Nemcsak a saját lapját, hanem az egész vértelen katolikus sajtót akarta a páter felkarolni, élet- és versenyképessé tenni. „Sokat lótottunk-futottunk értük, — úgymond — de hiába! Nehéz ám ott nálunk valamit megmozdítani. Végre elhatároztuk, hogy megcsináljuk. Nagy tűzzel beszéltünk itt-ott. De biz olyan volt a szavunk, akár a száraz mennykő."

Hogy mennyire nem értették meg és nem vették semmibe, mutatja egy katolikus újságszerkesztő kijelentése: „A mi lapunk nem az utcára való!"

Nem az utcára való? Talán azért, mert üvegházi növény? Vagy azért, mert az utcát át kell engedni Krisztus

ellenségeinek? És nemzeti szempontból is nem megbélyegzendő-e az ilyen álláspont?

Nem az utcára való? Pedig „a katolikus sajtó győzelmi ügye a poros földön, az utcákon, a házakban, a templomnál dől el. Azaz attól függ a katolikus sajtótermékek kelendősége, hányan vannak, akik kínálják, eladják, terjesztik. Van itt Pesten egy főrikkancs, a Jézus Szíve-Szövetség személyeivel csak a vallásos lapokból egy év alatt félmillió példánynál többet közvetít. A többi nyomtatványokkal együtt fölmegy majdnem egymillióra. Képzeljük el, ha itt Pesten volna 3—4 ilyen! Mi lenne akkor? Mi is az a rikkancsolás? Van egy lap, amelynek címszalagos, rendes előfizetője van 13.000 és mégis terjesztők által naponta 40—60.000-t ad el; egy másik 14.000 előfizető mellett 50,000-t; harmadik 30,000 előfizető mellett 230,000 lappéldányt juttat kézhez. Istenem, mit lehetne tenni itt Pesten 70 hivatásos rikkanccsal és ha a vidéket is behálóznánk!" — sóhajtott P. Biró szíve mélyéből.

1917-ben levelet kapott a frontról. Az író panaszkodott, hogy a keresztténytelen és csúnya, erkölcstelen lapok ellepik katonáinkat. A következménye az lesz, hogy „az otthonlevők a béke első napjaiban kétségbeesetten fogják tapasztalni a vallásellenes szellem térfoglalását".

A levélíró nyomatékkal emelte ki ennek az elpogányosodásnak főokát, azt, hogy a magyar katolikus világ alszik és nem szervezi meg sajtótermékeinek terjesztését.

P. Biró erre 1917 augusztus 11-én „Te is alszol?" címmel cikket írt A Szívbe.

„Bezzeg — úgymond — megszervezte az ellenség! Akárcsak Hindenburg az offenzívákat.

Mi már — ott küzdve az utcákon és a templom körül két éve, szintúgy észrevettük, hogy a katolikus sajtónak rettentő nagy feje van, rettentő nagy tolla van, rettentő nagy hangja van, valóságos Illések és Mózesek mennydörögnek a hegyekről, de mikor a lapos földre szállnak le, bosszankodva látják, mint táncolnak és mulatnak a katolicizmus fiai az utcai, vasúti rikkancsok körül, hogy a bálványozás igéit az ujságokból magukba szívják.

Bocsánat, hogy kimondjuk: eszét vesztette ez a magyar katolikus sajtómozgalom az egész vonalon, mert kéz- és lábnélküli valamit csinált és azt tologatja ókori szekéren, értem a kétkerekű talyigát, s így terjeszti lapjait, amikor az ellenség gyors-, expressvonatokon, tán már léghajón is szállítja az ő mérges irományait.

Szinte kísértésbe jövök, hogy valamelyik zsidó ügynökkel beszéljek: nem volna-e hajlandó a katolikus vállalatok raktárain porladozó és sárguló irományokat terjeszteni, éppenúgy, mint teszik a zsidók a mi kegytárgyainkkal. Vállalkozhatnék, mert a katolikusok nem kapnak bele, zsidóuramnak meg igen jó haszna lenne belőle.

Katolikus sajtó vezéruramék! Instálom alásan, ne verjenek agyba-főbe, de Önök csodát várnak: *hős legénység nélkül mennek a háborúba.* Önök így Csernovicot sohasem vették volna vissza, mindörökre nem is fogják így megcsinálni a katolikus nagy sajtót sem!...

Cikkünk címe ez: Te is alszol?... Cikkünk vége heves kívánat, mely ott dörög a fülekbe: Lehet-e már jó reggelt kívánni? Az óra 11-et és 50 percet mutat!"

Ebbe az időbe esik a magyar keresztény sajtónak titáni erőfeszítése. P. Biró egész szívvel-lélekkel támogatta azt. Lapjaival nagyban hozzájárult anyagi föltételeinek biztosításához. Azonban nem érte be ennyivel. Tisztán látta, hogy a tőke egymagában nem teremti meg a katolikus sajtót. Ide Krisztus elveit élő és azokat hirdető írógárda kell. De ez még csak a vezérkar. Hol a legénység: a rikkancsok? Bizony nem egyszer mosolyogtak P. Biró e „különc ötletein". Le is szólták miattuk. E fölötti bosszankodása érződik ki előbbi soraiból. Vagy talán nem is annyira egyéni bosszankodása, mint inkább aggodalma az elindított katolikus sajtómozgalom jövője miatt. És ez a jövő igazolta a pátert. Bangha Béla, a mozgalom lelke, később maga is belátta, hogy a kereszténységet élő írók nélkül nem lehet a sajtókérdést megoldani és egy rikkancs-szerzet alapításáról is tárgyalt P. Biróval.

Minthogy P. Biró óriási jelentőséget tulajdonított a lapterjesztőknek, azért megértjük, ha azt halljuk, hogy szereti és lelkesíti, — mondhatnók — gyúrja embereit: „Hiába írnak jó könyveket és lapokat, — úgymond — ha nincs, aki terjessze. Ott penészedhetik a raktáron. Ti vagytok az én lábam, aki viszi a jó sajtót; ti vagytok az én kezeim, akik osztogatják; ti vagytok az én szám, aki kínálja; ti vagytok az én gyomrom, aki megemészti! Ti még nagyobb munkát végeztek, mint a szerkesztők! Ti vagytok az utca apostolai, ti vagytok a sajtó angyalai! Meg fog azért áldani benneteket Jézus Szíve!"

Érezték is ezek P. Biró szeretetét. Ez meg élelmessé, szinte fanatikussá tette őket.

Csak egy példát:

Hárman-négyen felszálltak a villamosra, mintha komolyan utazni akarnának, egy pedig Szív-újsággal mint árusító. Az a 3—4 megvette „A Szív"-et és olvasni kezdte. Erre az igazi utasok felfigyeltek és ők is megvették...

Eddig csak felnőttek terjesztették A Szívet. Nem lehetne a gyermekeket is ebbe az apostoli munkába beállítani? A gondolatot tett követte. P. Biró elment a budapesti angolkisasszonyokhoz, Blaskó Máriát pedig elküldte a Ranolder-intézet irgalmasnővéreinek kis növendékeihez. Megkérdezték őket: Akárják-e a Jézuska Szíve leveleit szétvinni a családokba, az ismerősökhöz, sőt még idegenekhez is?

Roppant tetszett a gondolat. Mindegyik a „Jézuska postagalambja" akart lenni. E két budapesti zárdából röppentek ki a „Jézuska első postagalambjai". Igy nevezték akkor a Jézus Szíve-tisztelők nagy családjának legkisebb sajtóapostolait.

A gyermekek komolyan vették az apostolkodást. P. Biró nagyon örült, hogy szavai termékeny talajba hullottak. Világos volt előtte, hogy a gyermekekkel számolni kell mint komoly tényezővel Krisztus országának terjesztésénél. Meg is bízta Blaskó Máriát, hogy ezentúl a gyermekeknek éljen egészen.

A „galambok" buzgóságát meg kellett jutalmazni:

P. Biró A Szívnek egy hasábját átengedte „Gyermekrovatnak". A kitört forradalom azonban meghiúsította a tervet; a lapot is be kellett szüntetni. Csak a vörös forradalom után látott újra napvilágot.

Számüzetésben

A kitört vörös fergeteg P. Biró életét kioltással fenyegette, azért a fővárost el kellett hagynia. Húsvét előtt beállított Vácdukán Béla unokaöccséhez. Bár polgári ruhában járt a páter, szakállt és bajuszt eresztett, az emberek mégis hamar fölfedezték benne a papot. A derék dukaiak nagy örömére megtartotta a nagyheti szertartásokat. Közvetlen modorával mindenfelé rokonszenvet váltott ki. Általában csak Feri bácsinak szólították. A kedvező hangulatot arra használta fel, hogy a családokat sorra járta s megismerhette a falu apraját-nagyját. Minden vasárnap misézett és prédikált nekik. Zsúfolásig telt meg a templom. Még a szomszéd faluból is jöttek a hívek. Annyira megszerették Feri bácsit, hogy minden bajukban hozzá fordultak tanácsért, segítségért. Azt kívánták, hogy állandóan köztük maradjon és plébánosuk legyen.

A házigazdának volt egy Béla nevű fia. Egy-másfél éves lehetett. „Gondozása — beszéli a páter — reám volt bízva. Játszottam, kocsikáztam vele. Öreg létemre leültem a földre; hancúroztam vele s megtettem mindent, amiről gondoltam, hogy örömet szerzek neki vele." Igy megszerette a gyermek, csaknem jobban, mint szüleit. (1934.) De nem kényeztette el. Annyira megnevelte a fiút, hogy szó nélkül, puszta szemrebbenésre engedelmeskedett.

Húsvét után P. Birónak társa akadt a számüzetésben; megérkezett P. Somogyi Jenő, rendtartományfőnöke. Mindkettőjüket kerti munkásként tartották nyilván. És joggal, mert szorgalmasan ásták a kertet, de fát is vágtak versenyben. Bujdosott ott akkoriban egy volt miniszter is, akivel sokszor elbeszélgettek, elpolitizálgattak és komoly terveket szövögettek a jövőre vonatkozólag. Mint-

egy két hétig éltek így együtt csendben és békében. A fővárossal megtartották az összeköttetést: P. Biró egyik munkatársa, Szigeti Lajos kereste fel őket időről-időre és számolt be nekik a helyzetről. Április végén ismét megjelent P. Bernhard Zsigmonddal, a rendtartományi titkárral. Jelentették, hogy P. Somogyit és Birót keresik a vörösök. Utóbbinak az a bűne, — mint mondták — hogy elrejtette a Szív-újságok pénzét. Nem volt sok vesztegetni való idő, mert a kommunisták megtudták P. Biró tartózkodását.

Dukát el kellett hagyniok. Kis táskába rakták a legszükségesebb dolgokat. Vendéglátójuk ellátta őket kenyérrel, szalonnával és tojással. Merre induljanak? Tanácstalanul nekivágtak a nagyvilágnak. Eddigi gazdájuk elkísérte őket az első útelágazásig. Közben szerencsés ötlete támadt: a nézsai plébános, Smeringa József jó ismerőse. Biztosan szívesen látja a pátereket és sértetlenségükről gondoskodni fog. Tájékoztatta még őket az út felől és a három földönfutó jezsuitát magára hagyta. Hosszú gyaloglás után elérték Nézsa határát. Közben szörnyű fergeteg kerekedett s a jeges tavaszi zápor bőrig áztatta a vándorokat. Kínosan dagasztották a sarat abban az ítéletidőben. A faluhoz érve, szűnni kezdett a zivatar, s ők sárosan, lucskosan, keserves látványt nyujtottak az eresz alól kikandikálóknak.

Amint P. Bernhard kinyitotta a parókia ajtaját, mérges bernáthegyi kutyák rohanták meg. Mit tehetett egyebet? Behúzta gyorsan maga előtt a kaput. Ezalatt az országút közepén a sártengerben küszködő P. Somogyi és Biró is megérkezett és lerúgta a lábáról a nehéz sártömegeket. Közben egy jólelkű öreg anyóka rendreutasítva a kutyákat, kaput nyitott.

Az udvaron áthaladva a kutyák nem bántották ugyan őket, de elképedtek, amikor egy katona tűnt fel a nyilt folyosón. Hát megelőzték őket a vörösök? Gyanakvó szemmel méri végig a jövevényeket. Hogyan titkolják el előtte kilétüket, jövetelük célját? Bemutatkozásnál bajszuk alatt mormogják el nevüket, hogy ne legyen tőle okosabb a mundéros. Faggatja is őket: mit keresnek?

Honnan jönnek? „A plébános urat keresik; — mondják — a jégeső utólérte őket, s a nagy sárban nem bírnak tovább menni; hanyatlóban a Nap, küszöbön az éjtszaka..." A katonaforma gyanúja pillanatról-pillanatra nő. Faggatja őket, hogy mit akarnak. Mikor nem bír velük zöldágra vergődni, a plébániahivatal felé utat mutat nekik. Rá is akadnak az öreg úrra. Csak az a katona ne volna állandóan a sarkukon... P. Somogyi óvatosan odasúgja a plébánosnak nevüket, jövetelük célját. Hiába volt minden óvatosság... A gyanús tolakodó elkapta nevüket... Mi lesz most? Gyanakvása, kemény szigora felenged. „Jaj, de ismerős a páter, — fordul P. Biróhoz. — Most jut az eszembe: lelkigyakorlatot adott annakidején nekünk pappászentelésünk előtt. Csak így civilben, bajusszal, szakállal nem ismertem föl."

A vörös őrségnek ez az embere mint tábori lelkész vett részt a világháborúban, s most Nézsán káplán. Az egyenruhát csak azért hordja hétköznap, hogy elhasználja; no meg azért is, hogy több tekintélyt biztosítson ebben a zavaros időben a parókiának. Bizonyára nagyot mulatott a derék káplán, amikor hallotta, hogy a vörös őrt gyanították benne.

A plébános végtelenül kedves úr, túláradó szerettel fogadta a hajléktalan jezsuitákat. Nadrágját, hálóköntösét, cipőjét, papucsát s reverendáját hozta elő, hogy száraz ruhát biztosítson az átázott „ürgéknek". Bár nem sok jutott ki a házigazdának a földiekből, húga, a jó Mari néni, azonnal hozzálátott a sütéshez, főzéshez. Épp aznap egy nyulat kapott ajándékba. A szellemes plébános Isten ujját látta ebben: mielőtt megérkeztek volna a vendégek, máris gondoskodott táplálásukról.

Hogy a három idegen feltűnés nélkül nem maradhat a plébánián, azt nem kellett bizonyítani. De hová menjenek? A plébánosnak mentő ötlete támadt. Másnap elküldte káplánját a váci püspökhöz és P. Somogyit kineveztette alsópetényi leányegyházának segédlelkészévé, P. Birót a nógrádsápi plébános káplánjává, P. Bernhardot pedig megtartotta magánál. Az újdonsült két segédlelkész azonnal el is foglalta állását. P. Biró a kommunizmus bu-

kásáig segítette plébánosát mindenben, nemcsak a lelkiekben, hanem felvágta minden fáját, kertészkedett stb. Szabadidejében rengeteget írt, keretbe foglalta szociális elgondolásait, reformterveit. Itt döbbent rá fokozott világossággal a Jézus Szíve-ájtatosság országos, társadalmi, családi és egyéni jelentőségére. Nagyon sokat törte a fejét egy olyan férfi szerzet alapításán, mely megvalósítaná azt, amire a népleányok csak szűk keretek között képesek.

A Szívgárda

A vörös forradalom után P. Biró a fővárosba sietett. Első gondja a Szív-újság megindítása volt. Amint 1919 szeptember 28-án újra megjelent, a „postagalambok" ismét pártfogásukba vették. Ekkor Blaskó Mária egy mesét írt a Gyermekrovatban arról, hogy az elemista Szív Gabi generális, Szíves Jancsi és Szíves Marika szárnysegédeivel gárdát toborzott Jézuskának. A szegedi gyermekek komolyan vették ezt a mesét s levélben tudósították Blaskó Máriát, hogy ők követni akarják Szív Gabi példáját. Ők is gyermekgárdát akarnak toborozni Jézuska Szívének.

P. Birót mélyen meghatotta a levél.

— Jézus Szíve csodája ez! — mondta Blaskó Máriának. Amit mesének szánt, azt a gyermekek komolyan meg akarják valósítani. Jézuska Szíve súgja ezt nekik. Legyen hát Jézus Szívének egy gyermekhadserege a magyar hazában! Menjen le Szegedre és eskesse föl a kis magyarokat Jézus Szíve zászlajára!

Blaskó Mária le is utazott Szegedre 1920 februárjában. Már kész sereg fogadta őt az állomáson. Az alsóvárosi iskolanővérek zárdájának kis elemista leányaiból toborozódott ez. Vezetőjük Mária Modeszta nővér. Fehér papírból óriási szíveket tűztek ki. Zászlajuk még nem akadt akkor. Helyette nagy keresztes Jézus Szíve-képet cipeltek elől. Hitoktatójuk, a kedves Sinkovits Frigyes bácsi, ferences atya hegedülte nekik a gárdaindulót, melyet Blaskó szerzett. Ezekből a kislányokból alakult az

első gárdacsapat. Jézus Szívéről nevezték el Szívgárdának. Az avatást Zadravecz István, a későbbi tábori püspök végezte 1920 március 25-én.

Híre terjedt a szegedi gárdának és az ország minden részéről jelentkeztek gyermekek szívgárdistának. Sőt Szegeden egyenesen bántotta a fiúkat, hogy a lányok megelőzték őket. — Most már rendes Jézus Szíve-jelvényt kaptak. Csoportokba osztották őket és a honvéd fehér seregének mintájára rangokat, csillagokat is kaptak a kiválóbbak. Katonasipkájukra szívgárdapajzsos hófehér tollat tűztek és aki megtehette, fölvette a nemzeti színű gárdista egyenruhát is: fehér inget piros nyakkendővel, zöld övvel és sötétkék nadrággal. Igazi kis katonasereggé lett a gárda.

A Szívgárda Jézus Szívét tisztelő és Jézusért apostolkodó gyermekek katonás szervezete. P. Biró elgondolása szerint a tömeg-gyermekpasztorációnak eszköze. Tagja lehet *minden* gyermek. Nagyon fájt a páternek, hogy „örökké csak azzal foglalkoznak, aki amúgyis jó". A Szent Szív a kis bűnösöket is hívja. A rossz tanulókat sem szabad kizárni. „Csak jöjjenek — mondotta ő — a gárdába megjavulni!" A szegény gyermekek miatt nem engedte meg az egyenruha kötelezővétételét; megkívánta, hogy a szegény és rongyosan ruházott gyermekeket is szerepeltessék a gárda ünnepélyein. Ha a helyi vezetőség erre nem hajlandó, inkább ne mutatkozzon kifelé a gárda, de legyen meg benne a mindenkit felölelő szeretet és az igazi bensőség. Ezért ne legyenek szabályszerű gyűlései, hanem családias összejövetelei. A szeretet pedig egymás segítésében, támogatásában mutatkozzék.

A gárdista Krisztus Király katonája, azért harcolnia, apostolkodnia kell Krisztus országáért. Apostolkodásának két főtere a család és a sajtó. A családi apostolkodás követeli a gyermek megnevelését. Ha otthon jó a gyermek, a szülők megszeretik benne a vallást és az ő kedvéért hajlandók lelkükkel is törődni. P. Biró szerint nem elég, ha a gyermek szorgalmasan eljár a gárdába, ha misét hallgat és áldozik. A jó gárdista olyan legyen, hogy

inkább nem megy gyűlésre, ünnepélyen nem szerepel, akárhogy is szeretne, ha például otthon beteg a mama és segíteni kell; inkább elhagyja hétköznap a szentmisét és szentáldozást, ha például édesanyja egymagában nem bírja a sok munkát.

A sajtóapostolkodás kétféleképen történik: először ráneveli már a kisgyermekeket arra, hogy a jó sajtót kell olvasni és pártolni; azért kötelezően olvastatja minden egyessel a gárda hivatalos lapjának, A Szívnek Gyermekrovatát. A másik mód az, hogy a gyermekek által juttatja a jó sajtó termékeit a családokba.

Hadd lássuk, hogy ez az elmélet miként fest a valóságban! Blaskó Mária* egy mintacsapatot mutat be, melyet P. Biró meglátogat. Az ünnepségre megjelentek fiúk és leányok.

— Vigyázz! — kiállt a kapitány és az előbb virgonc csapat egyszerre feszes vigyázba áll.

— Isten hozta, atyánk!

P. Biró mosolyog:

— Nem ez az első, pajtik! Mi az első és legfontosabb?

— Jézus szentséges Szíve, jöjjön el a te országod!

— Ez már igen. És most hadd hallom, hogy szeretitek Jézuska Szívét.

Kiáll a kis kapitány:

— Imádságainkat mindig úgy mondjuk el, hogy magunk elé képzeljük a Jézuskát. Ő megmutatja Szívét és mi egyenesen belésúgjuk imáinkat, így azután buzgóbban végezzük azokat. Majdnem mindennap áldozunk. Mert azok helyett is áldozunk engesztelésből, akik nem szeretik a Jézuskát és nem mennek gyónni és áldozni.

Most előáll Juci:

— Én csak vasárnaponkint áldozom. Mert jó atyánk úgy tanította, hogyha a szeretet parancsolja, akkor még a szentáldozásról is le kell maradnunk. Az én drága anyukám pedig beteges; minden reggel, amíg csak nem kell iskolába mennem, segítek neki, hogy ő kicsit pihenhessen.

* Az Atya kincsei (P. Biró Ferenc S. J.) 1942., 132—136. l.

— Nagyon jól tudjátok, pajtikáim, a gárdista leckét! — mosolyog P. Biró. — Hát a kötelességekkel hogy állunk?

Megint a kapitány felel:

— A pajtik, amennyire tőlük telik, jól tanulnak. Otthon is segítenek. Szüleink is mondják, hogy amióta Szívgárda van a községben, engedelmes és szorgalmas gyermekeik vannak.

P. Biró megint mosolyog:

— Látjátok, pajtik, az a legnagyobb gárdista kitüntetés, ha szüleitek megdícsérik gyermeki szerető szíveteket, otthoni jó viselkedésteket.

— Tudjuk! — kiabálják azok. — Hiszen jó atyánk mindig erre tanított minket.

— Hogy állunk a jócselekedetekkel? — kérdi P. Biró.

Erre a leány-csapatvezető felel:

— Atyánk megmagyarázta, hogy a szívgárdistát nem a fehér tollról lehet felismerni, mert azt akárki feltűzheti, hanem a jócselekedetekről. Mindig összeadjuk, amit megtakarítunk: filléreket, darab tésztát, kockacukrot és azt a szegény pajtiknak adjuk.

— Örömmel teszitek? Vidám a szívetek?

— Ujjé, de mennyire! Tudjuk már, hogy Jézuska nem szereti a savanyú, lógós orrú jámborokat. A játékidőben majd felforgatjuk a házat jókedvünkben. Persze, amenynyire anyuka megengedi.

— Igy van ez jól, pajtik. Lássák meg rajtatok a felnőttek is, hogy aki Jézuskát szereti, az boldog és vidám. Most még az apostolkodásról számoljatok be.

Jóska a gárdapóstás áll elő:

— Minden pajti legalább egy Szív-újságot elvisz; de van, aki többet is. A szomszédba is viszünk. A vak Anna néninek felváltva, mindig más gárdista olvassa fel. Az egyik pajtásunk rossz barátok közé került, elromlott. De nem hagytuk el a bűnöst. Utána mentünk és addig beszéltünk a lelkére, amíg elment gyónni és visszajött a gárdába.

Katóka is jelent:

— Mi, kislányok, addig kedveskedünk anyusnak, apusnak, amíg beleegyeznek, hogy a családunkat felajánl-

juk Jézus szentséges Szívének. A legtöbb helyen már meg is volt a családfelajánlás.

Ám a fiúk sem hagyják magukat és Pali előáll:

— Mi nem tudunk úgy kedveskedni, mint a kislányok. De pár barátommal mást találtunk ki. Odaálltunk férfiasan édesapánk elé és megkértük, adjon nekünk olyan munkát vagy tanulnivalót, ami nem is kötelesség, de amivel neki örömet szerzünk. És jutalmul kérjük a családfelajánlást.

— Igazi szívgárdisták vagytok! — dícséri meg őket P. Biró. — Épp ilyeneknek gondoltam el Jézus Szíve pajtikáit, amilyenek ti vagytok. Most pedig beszélgessünk a jövőről. Mi lesz belőletek?

Jancsi kezdi, aki nagyon jó tanuló, de szegény gyermek:

— A tanító úr azt mondta, hogy talán be tud segíteni a városi gimnáziumba. De én azt feleltem, amit atyámtól tanultam. Köszönöm szépen, jó lesz nekem a polgári, mert én nem akarom elhagyni a földet. Hazajövök gazdának; mert mi lesz a magyar földből, ha mindenki csak városba akar menni? A jó Isten azért adott nekem jó észt, hogy okosan tudjak gazdálkodni és a többi gazdát is tanítsam, jóra vezessem.

Hej, de örült ennek P. Biró! Ez egészen az ő gondolata.

Miki is jelentkezik:

— Én már most kezdek cserélgetni és amit fabrikálok, el is adogatom. Az egyik nagyfiú csúfolt; azt mondta, zsidó vagyok-e, hogy már most boltoskodom úrigyerek létemre. De én megfeleltem ám neki, úgy, ahogy atyánktól tanultam.

— Mit mondtál?

— Azt, hogy a zsidót nem csúfolni, ütni kell, hanem tanulni tőle. Azt csak jól teszi, hogy nem restel semmiféle munkát és ezt tanulják el tőle a magyar urak is! Ha szolgabíró is az apám, én bizony nem szégyenlem és boltot nyitok majd egyszer. Abból majd meggazdagodom jobban, mintha csak uraskodnék. És ha lesz sok pénzem, megnagyíttatom a kis templomunkat, hogy beleférjen a nép, amely most kiszorul.

P. Biró felkapta és a magasba lendítette ezt a kisfiút örömében.

— Pompás gyerek vagy, egészen az én fiam! Aranynyá, lelki arannyá változtatod a boltot, a pénzt, mert Jézuska dicsőségére szerzed, gyüjtöd és használod fel.

A leányok közül Piroska beszél:

— Nemcsak a fiúk tudják az atya tanítását, hanem mi is! Kató varrni tanul, pedig a papája körorvos. Én gazdasági iskolába megyek jövőre és Marika már most tanul kalapot csinálni. Amióta atyánktól megtanultuk, már nem resteljük a munkát! Ha lesz műhelyünk, gazdaságunk, hány szegénynek tudunk ott kenyeret adni!

P. Biró büszkén nézte kisleányait:

— Mindíg mondtam én, hogy meg lehet bízni a leánymunkában is! Ti is előre viszitek a haza sorsát és meg is szentelitek a Jézuska szeretetével. Ha ilyen fiúk, ilyen leányok vannak, akkor ki is küzditek, hogy Jézus Szíve országa legyen Magyarország. Most még egy utolsó vizsgakérdést adok fel: Kit szeret a szívgárdista legjobban az édes Jézus után? Ki az, akihez könyörgünk, hogy mentse meg hazánkat?

A gárdisták szeme felragyog. Egy szóval kiáltják:

— Szűz Mária!

Azután vigyázba álltak és rázendítettek arra az énekre, amelyet P. Biró szerzett:

— Ó Nagyasszony, nemzetünk reménye, — rád szegezzük könnytelt szemeink, — veszni indult István öröksége, — szép kertedben ős erényeink. — Szállj közénk és sírj te is velünk, — vigasztald és mentsd meg nemzetünk!

A gárda egységes vezetése megkívánta az ú. n. Szívhét megrendezését. Először 1921 nyarán jöttek össze a vezetők az ország minden részéből a lelkigyakorlatokkal kapcsolatos megbeszélésekre. Azóta minden évben megismétlődnek növekvő sikerrel. P. Birót nagy örömmel töltötte ez el; úgy vélte, ha Rómában tudomást szereznének az elért szép eredményről, egészen elcsodálkoznának.

A Szív-ujság olyan vallásos gyermekmozgalomnak lett elindítója, melyhez foghatót a magyar történelemben aligha találunk. Ha kezdetét nézzük, azt kell mondani, hogy emberi kezdeményezés és elgondolás nélkül indult el, szinte magától hajtott ki azokból a magvakból, melyet „A Szív" elhintett. Termése pedig meglepő. 1936-ban bevallotta P. Biró, hogy amikor Blaskó Máriával elindította az országban a Szívgárda-mozgalmat, nem is sejtette, hogy a jó gyermekek mily döntő hatást gyakorolhatnak szüleikre. „Nagyítás nélkül merem leírni, — úgymond — hogy szinte csodával határos az, amit a gyerekek művelni képesek a jó gárdavezetővel együtt. Valahol egy gyártelepen, hírhedt kommunista-fészekben, alig 2 év alatt oly hatást értek el szüleiknél a szívgárdista proligyerekek, hogy ezek szüleikkel egy vasárnapon Szűz Mária búcsúhelyén énekes misét mondattak, meggyóntak és megáldoztak."

*

P. Biró lapját megáldotta az isteni Szív. Az alapítástól számítva nem egészen két éven belül a „Scrdce", „Das Herz", „Fényszóró" és „Slnce" testvérlapok is napvilágot láttak. S ezek a lapok szép sikert értek el; olyat, ami eddig ismeretlen volt hazánkban a jobboldalon: heti 100,000—120,000 példányban keltek el. A „Fényszóró" és „Slnce" népművelő képes hetilapok voltak Tolnai Világlapjának mintájára, katolikus szellemben. Sajnos, ezek P. Birón kívül álló okokból nem élték túl a kommunizmust. Pedig az eszme még ma is aktuális: ilyen képes, érdekes, szépirodalmat és eseményeket egyaránt felölelő, igazán népies hetilapra nagy szükség lenne.

1929-ben végigtekintett P. Biró addigi munkáin. Őszintén bevallotta, hogy a Szív-ujság, majd pedig a Korda alapításával többet tett a katolikus Egyháznak és a lelkeknek, mintha 20 esztendeig egyik népmisszióból a másikba ment volna. „Belátják most azok is, — úgymond — akik eleinte kinevettek és ellenem voltak, hogy ezzel olyan dolgot csináltunk, amilyen más országokban nincs és igen nagy hasznot hajtottunk a lelkeknek és a

keresztény Anyaszentegyháznak. Nyugodt lélekkel lehet mondani, hogy a Korda intézménye a katolikus jó könyvek terjesztését 30 %-kal fölemelte az országban, A Szívujság pedig legkevesebb 50 %-kal."

Ezek a számok azonban nemcsak katolikus részen eddig hallatlan üzleti forgalomról beszélnek, hanem mindenekelőtt rávilágítanak Krisztus Király térhódítására a családokban és a nyilvános életben.

Egy gondviselésszerű alapítás: Jézus Szíve Népleányai Társasága

Az alapító eszméi

A világháború elején döbbent rá P. Biró a magyar vallási és kulturális elhanyagoltságára: találkozott olyan katonákkal, akik imádkozni nem tudtak, de majdnem minden második szavuk szörnyű káromlás volt. Prohászka püspök is tapasztalta ezt, s lelkét sötét kétségbeesés szállta meg. „Nem védekezem a rémséges gondolat ellen — úgymond — s a rámnehezedő borzalmas érzéstől, hogy a magyar nem győzhet. Ez a káromkodó nép okvetlenül megadja az árát, akármit csinálunk, ha körmeneteket is tartunk; a magyar földről magyar nyelven emelkedik égre a legútálatosabb s legalávalóbb káromlás... E nyelven akarunk áldást fegyverre, védelmet ellenség ellen, győzelmet s életet?" (1916 január 1.) P. Biró megrettent. A Nagyasszony népét verje meg az Isten? Igaz, megérdemelné hűtlensége és gyalázkodása miatt... Szegény haza!

Mit kellene itt tenni?

Először az isteni haragot kell megengesztelni és fenyítő ostorát elhárítani a nemzettől. A Szentírásból és a történelemből ismeretes, hogy az igazak bűnbánó és engesztelő élete milyen hatalmas villámhárító. Érdemes volna tehát külön intézményt létesíteni, melynek minden tagja égő áldozat elsősorban Magyarországért, de aztán az egész világ bűneiért; minden tette, cselekedete, lehellete, szíve dobbanása, szenvedése az áldozati tűznek egy-egy fellobbanása.

Másodszor a népet oktatni, felvilágosítani kell, hogy káromlás helyett Isten dicséretét zengje. Krisztus evangéliumát kell vele megismertetni, hogy Isten fiaihoz

méltó életet éljen. A pap erre egymagában nem képes; világiak segítségére szorul. Az új intézmény dolgozhatna ebben az irányban.

Az ember azonban nemcsak lélekből, hanem testből is áll, azért a földi, ideiglenes kultúra szempontjából is föl kell emelni őt. Minthogy az ember a test és lélek legbensőbb összeforradása, azért a vallásnak sem szabad pusztán a lélekre szorítkoznia, hanem a testet is föl kell karolnia. Az Úr Jézus is így tett: mielőtt megígérte a mennyei kenyeret, földi kenyérrel jóllakásig táplálta hallgatóit. A keresztény ó- és középkor hasonlóképen járt el: a papok, de különösen a szerzetesek szavakkal ki nem fejezhetően sokat tettek anyagiakban is a népért. P. Biró úgy vélte, ha a tervezett új intézmény eredményesen akar a nép lelke üdvén dolgozni, akkor földi boldogulásával is kell törődnie: modern köntösben utánoznia kell a régi szerzeteseket.

Mindehhez azonban biztos hit- és erkölcstani tudás szükséges; továbbá érteni kell mindenhez, amit jó háziasszonynak tudnia kell. Honnan szerezzék a szükséges tudást? Megfelelő iskola Magyarországon nincs.

Egyetlen megoldás, hogy az új intézménynek magának kell majd megfelelő iskolákról gondoskodnia. Erre a célra nyit majd egészen sajátos iskolát, melyet egyetemi képzést nyujtó akadémia tetőz be.

És miért nem járhatnának ezekbe az iskolákba külső növendékek is? Hiszen így elsőrangú vezetőket lehetne nevelni a nép köréből. Különben is a létesítendő intézménynek nagy súlyt kell arra helyeznie, hogy a falu kiválóbb fiait, leányait vezetőszerepre nevelje, úgyhogy jól tudjanak szavalni, szónokolni, beszélni és vezetni. Ezekkel mozgósítja, amikor kell, az egész községet és határt.

Ez iskola első két évfolyama annyi képzést fog nyujtani, amennyi elméleti és gyakorlati tudás szükséges, hogy a falusi, kisvárosi házi, háztartási, gazdasági munkákat tudatosan, önállóan, tervszerűen, jó eredménnyel s a mellett örömmel végezzék az intézmény tagjai, a külső tanulók pedig megelégedetten térjenek vissza

otthonukba. Érjék be falusi sorsukkal és eszükbe se jusson városi kisasszonyokká lenni vagy a városban alkalmazást keresni, hanem lelkesedéssel vigyék előbbre családjukban a szülők mellett a valláserkölcsi, gazdasági életet; később jó háziasszonyok, jó feleségek, jó anyák legyenek, akik családjuk, a falu és a haza felvirágoztatásán szorgalmasan munkálkodnak.

Ez iskolának mind a négy évfolyama pedig arra képesíti majd hallgatóit, hogy falun, kisvárosban és missziókban eredményesen taníthassák hittanra a gyermekeket, leányokat és asszonyokat, jegyeseket oktathassanak, könnyebb házassági és áttérési ügyeket elintézhessenek, lelkigyakorlatokat adhassanak, háztartási és gazdasági, háziipari, kereskedelmi, pénzügyi előadást tarthassanak, vetítéssel vagy a nélkül egészségügyi, csecsemő- és gyermekvédelmi jótanáccsal szolgálhassanak és veszély nélkül családi pasztorációt végezhessenek.

Ezek az iskolák terjesztik majd a falu és kisváros, a nép, a népviselet, népköltészet, népi táncok szeretetét; ápolják a lelkes törekvést a népnek nemcsak valláserkölcsi, hanem kulturális és gazdasági jóléte iránt is.

Az iskolákhoz azonban pénz kell. Pénz kell továbbá mindenegyes letelepedéshez és a megélhetéshez is.

De honnan vegyék a pénzt?

P. Biró kimondotta a merész szót: ha nincs pénz, akkor teremteni kell! Ne feledkezzünk meg a régi közmondásról: Segíts magadon, akkor Isten is megsegít! „Eszeddel, okosságoddal — úgymond — keresd ki a pénztermő eszközöket és fog menni, ha jámbor is vagy. Most pedig ki nem látja, hogy a földnél tízszerte, húszszorta, ötvenszerte nagyobb pénztermő eszköz az üzlet?"

Sajnos, — állapítja meg P. Biró — az üzletvilág, bár tulajdonképen Istené, ma nem neki szolgál. Apostoli céllal be kell állni tehát a kereskedelembe s visszahódítani azt a gonoszlélek uralmából és az Úr Jézus országának terjesztésére fordítani.

P. Biró elgondolkozott... Ó, hányszor volt már kény-

telen az Egyház legmagasztosabb eszméinek megvalósításáról lemondani... Csak azért, mert nem volt pénze hozzá... Abba az időbe esik Magyarországon a katolikus sajtó emberfölötti erőlködése; egyik legnagyobb akadályát a pénzhiány képezte. P. Biróban felvetődött a kérdés: miért ne tudna a tervbevett új intézmény a katolikus sajtó felvirágoztatásához, esetleg megoldásához hozzájárulni? És lélekben látja már a páter, amint leányai nemcsak imádkoznak, hanem tesznek is: kezük munkájával sikerül annyi pénzt összehozni, hogy egy eladó kis nyomdát megvehetnek. Lassú, de céltudatos munkával kifejlesztik. Ez lesz a katolikus sajtótermelés egyik alapja a magyar nép és értelmiség számára; ez lesz a szervezett katolikus rikkancsászatnak is a fundamentuma. Az Úr Jézus megáldotta a testvérek munkáját, mert 2—3 évtized mulva több száz katolikus ember megkeresi kenyerét üzemeikben. Több katolikus író él belőle. Nyomtatnak ott: egy tucat havilapot, számtalan könyvet és iratkát.

Igy, mintegy prófétai meglátással szemlélte P. Biró a jövőt. S ami a sajtóról áll, az vonatkozik a többi üzemekre is. Mennyi lehetőség rejlik ezekben a nép boldogítására!

Régi tapasztalati tény, hogy a magyar arra hallgat, akinek kenyerét eszi, mégha meg is fizeti. Úgy érzi, bizonyos fokban függ attól, akitől vásárol; magánál okosabbnak véli azt és követi tanácsát. Ismervén ezt, P. Biró nem tűrhette, hogy a magyar zsidónál vásároljon. Nem nézhette, hogy becsületes, jóravaló vérei zsidó boltoshoz forduljanak tanácsért ügyes-bajos dolgaikban, még hit- és erkölcsi kérdésekben is. Erejéhez képest segítenie kellett. Minthogy falvakban és kisebb városokban óriási jelentősége van a boltnak: egyesek életében még a templomnál is fontosabb szerepet játszik, mert oda nem jár el, de az üzletbe igen, hogy vásárlás közben megbeszélje dolgait, azért P. Biró úgy gondolta, hogy az ő intézménye nem zárkózhatik el az apostolkodásnak e modern formája elől. Ezt oly nagyra becsülte, hogy tréfásan mondogatta: ha leányai a századik falusi boltot

nyitják, kopogjanak a koporsóján, s akkor ő örömében megfordul.

Ma már nem elég, hogy templomba vezessük a népet, hogy előadásokra, kultúrterembe gyüjtsük; ma mintha több kellene ennél, mintha otthonában s munka közben sem volna szabad magára hagyni. Miért nem volna lehetséges, kérdezte P. Biró, hogy alapítandó intézményéből egyesek beállnának gyárimunkásnak? Vagy gyárimunkás miért nem léphetne az intézménybe, de úgy, hogy továbbra is megtartja eddigi helyét? Napi munka után lemossa magáról a port és egész lélekkel elmélyed az isteni élet titkaiba; boldogan csillapítja szomjúságát a szerzetek üdítő forrásaiból. Lelke megtelik isteni szeretettel és buzgósággal Krisztus királyságáért: apostol akar lenni munkástársai között. Az ilyen testvér, ha ügyes, milyen hódító munkát végezhet a gyárban, a munkatelepen! A nők manap nagyon fontos hivatalokat vezethetnek, sok ember függhet tőlük. Miért nem volna lehetséges, hogy egyik-másik testvér beáll hivatalnoknak? Ha okos és ügyes, nem érhetné el azt, hogy bizonyos idő mulva a gyárban vagy községben észrevétlenül diadalra juttatja a saját krisztusi és szociális felfogását, világnézetét?

Ha lehetséges ez, akkor P. Biró intézményének szakítania kell az eddigi szent hagyománnyal és szorosan vett egyenruhát kötelességszerűen nem írhat elő; de még az együttélés boldogságáról is le kell mondania s tagjainak részben kinn kell lakniok a családjuknál vagy ideegeneknél. Ennek megvannak a hátrányai, de nagy előnye, hogy közvetlen közelről gyógyítják a mai modern és beteg családokat.

A közszellemet alkotó és irányító tényezők közé tartoznak a szentignáci lelkigyakorlatok. Pótolhatatlan előnyük, hogy fenntartás nélkül Krisztus szolgálatába állítják az embert. Ma, mikor a nőnek akkora befolyása van a családban, a társadalomban, az iskolában, P. Biró úgy látta, hogy intézményének céltudatosan fel kell

karolnia a lelkigyakorlatokat, különösen a nők számára. Alapos kiképzés után tanyavidéken vagy ahol a papság rengeteg elfoglaltsága miatt nem ér rá, ők maguk adhatnának a népnek lelkigyakorlatokat. Különben pedig miért nem buzgólkodhatnának a lelkigyakorlatok érdekében? Talán lelkigyakorlatos házat is nyithatnának... Mily áldás áradna szét innen az egész országra...

P. Birónak nem kerülte ki figyelmét az sem, hogy az ország határain túl is vannak testi-lelki szegények. Ezek is támogatásra szorulnak, főleg a pogány misszióban; különösen Kelet népei lebegtek szeme előtt. Intézményének ezekről sem szabad megfeledkeznie. Eddig a misszió szinte minden idegszálával az anyaország anyagi támogatásától függött. Sajnos azonban az itthoni segédforrások lassankint elapadnak. Nem kellene-e inkább magában a misszióban a hithirdetés anyagi feltételeit előteremteni? Milyen alkalmas volna erre a tervezett intézmény programmja...

A megalakulás

Igy, lassankint bontakoztak ki P. Biró szeme előtt egy új vallásos társulat körvonalai. Nem csodajelre, sem mennyei figyelmeztetésre nem fogott az alapításhoz, hanem az élettapasztalat, a való élet kényszerítette rá. Teljesen igaza van a páternek, amikor 1921-ben megállapítja: „E Társaság teljesen a gyakorlati élet, a hétköznapi rideg, szürke, sőt kegyetlen élet poros, sáros országútján keletkezett. Szülei a földön szerzett tapasztalatok." S bizakodva teszi hozzá: „De azért hisszük, hogy nem az átkos göröngy bűnös szülötte ez az intézmény, hanem a Gondviselés malasztos gyermeke."

A vázolt magasztos eszmék „A Szív" kiadóhivatalával kapcsolatban kezdtek testet ölteni. P. Birónak az eddigi önkéntes rikkancsok helyett hivatásos lapterjesztőkre volt szüksége. De azt is világosan látta, hogy csak akkor ér el velük igazi eredményt, ha az evangéliumi tanácsok síkjára helyezkednek.

1916 folyamán közölte tervét néhány úrileánnyal. Ezek nagy lelkesedéssel karolták fel az eszmét. Egyelőre a Sacré Coeur, illetve az angolkisasszonyok harmadrendjének indultak. Kiképzésükre még abban az évben megnyílt a Ward-kollégium, hogy dogmatikában, erkölcstanban és egyéb vallást érintő tudományágakban magasabb kiképzést nyujtson nekik. Minthogy azonban a kollégium nem tette egészen magáévá P. Biró elgondolását, azért a fejlődő intézmény megvált tőle. Egyre világosabbá lett, hogy egy meglévő szerzet harmadrendje nyujtotta keretek szűkek, azért az alapító a Jézus Szíve Szövetség kebelén belül iparkodott megvalósítani gondolatait. Eleinte Magyarország Fogadalmas Leányainak hívta a tagokat. Mivel pedig ez a név a programmnak csak egyik pontját fejezte ki, azért Jézus Szíve Népleányai Társaságának nevezte el a keletkező intézményt. Ez magába foglalja hivatása egész lényegét: maradék nélkül Jézus Szívéé a testvérek, teljesen Jézus Szíve népéért élnek és egészen Jézus földi programmját iparkodnak megvalósítani a nép szolgálatában.

Az intézmény anyagi függetlenségének biztosítására P. Biró „Jézus Szíve Szövetség Katolikus Sajtótermékeket Terjesztő Vállalata" (később: Korda) néven könyvkereskedést alapított; 1917 március 19-én, Szent József napján nyílt meg. Anyagilag néhány buzgó munkatársa, Lafranco Margit, Bolváry-Zahn Margit, Messik Mária és Szentkirályi Teréz alapozta meg az üzletet. Ennek a vállalatnak nagy lett a hatása. Tekintélyes forgalmat teremtett. Még szakemberek is elismerték ezt. Feltűnően kísérte Isten áldása. Különös szerencséje volt, hogy később dr. Czapik Gyula, a mostani veszprémi püspök állt mellé s nagy tudását, sokoldalú és kiváló szakképzettségét a „Korda" vállalatnak fejlesztésére fordította, tudván, hogy ezzel Krisztus Király ügyét szolgálja.

Már az anyagi alap biztosítását megelőzőleg és azzal egyidejűleg beható lelki képzésben és aszkétikus nevelésben részesültek a jelentkezők. Közben, 1918-ban a bíboros hercegprímás jóváhagyta a Jézus Szíve Szövetséget s a kebelében megalakult Jézus Szíve Népleányainak Társa-

ságát megdícsérte és amennyire ez akkor lehetséges volt, helybenhagyta. Ugyanezt tette tíz más püspök is. Megengedték, hogy a Társaság próbaképen egyházmegyéjük területén letelepedjék. A forradalom alatt négy tag maradt együtt a Kongregációs Otthonban. Megszervezték a proletárkonyhát, melyben a Szív-ujság alkalmazottai és lapterjesztői dolgoztak. Ennek a konyhának köszönhették, hogy a vörösök ki nem dobták őket az Otthon épületéből. A kommunizmus után önként jelentkeztek azok, akik kezdettől csatlakozni kívántak, de a körülmények megakadályozták őket ebben. Ezentúl közösen éltek napirenddel, de mindenki külön gazdálkodott fizetéséből.

Közös élet azonban nehéz elöljáró nélkül, azért november 7-én megválasztották Kárpáthy Terézt főnöknőnek. A tagok ekkor kezdték egymást testvérnek szólítani. Az alapító egyre jobban bevezette őket a szabályokba és komolyan sürgette betartásukat. 1920 augusztus 15-én szegénységi ígéretet tettek. Ettől kezdve mindent közösbe adtak és közösből kaptak.

Ekkor már mások is felfigyeltek az alakuló Társaságra és segítették annak fejlődését. Gróf Vay Péter c. püspök nagylelkű adományban részesítette a fejlődő intézményt; anyagilag sokat köszön még Schandl Károly dr. főrendiházi tagnak azokon az egyházi személyeken kívül, akik a különböző helyeken letelepülő testvérek mellett álltak a kezdet nehézségeiben.

Égetővé vált a kérdés: egyházi intézmény legyen-e a Jézus Szíve Népleányainak Társasága? Amennyire világos volt P. Biró előtt kezdettől, hogy a testvérek a három evangéliumi tanácsot: a szegénységet, tisztaságot és engedelmességet követik, éppoly nehéznek látszott, hogy a Társaság egyházi intézmény legyen. Ugyanis a népleányok sajátos hivatása nem tűr meg kötelező szerzetesi egyenruhát; Isten dicsősége, a lelkek üdve meg a tagok előnye is azt kívánja, hogy egyesek, esetleg a tagok tekintélyes hányada, ne közös életet éljen. Továbbá a programm lényeges pontja az ipar és kereskedelem.

Lehet-e ezeket az egyházi intézményekre vonatkozó előírásokkal megegyeztetni?

P. Biró megkérdezte P. A. Vermeerscht, a világhírű belga egyházjogászt. Tetszett neki az intézmény, jónak, gyakorlatinak találta, azonban nem ajánlotta, hogy az egyházi jóváhagyás kikérésével nagyon siessen. 15—25 évig legyen meg valahogy. Ha ez alatt az idő alatt beválik és szép eredménnyel dolgozik, ennek feltüntetésével remélhető, hogy Róma kedvezően fogadja. Úgy látszott, hogy a legnagyobb nehézséget a kereskedelem fogja okozni, azért azt ajánlotta P. Birónak, hogy ejtse el ezt a pontot. Ő azonban hallani sem akart róla, hanem kitartott eredeti elgondolása mellett. Ebben megerősítette őt egy másik kiváló egyházjogász, a szintén belga származású I. Creusen, a szerzetességnek egyik legjobb ismerője. Az iparhoz és kereskedelemhez annyira ragaszkodott, hogy inkább kész volt az egyházi jóváhagyásról lemondani, mint erről; annál is inkább, mert az evangéliumi tanácsokat mint világiak is megtarthatják a testvérek. P. Biró ki is fejti, hogy miért nem mondhat le a Társaság a kereskedelemről: 1. A magyarnak nem kell a kereskedelmi pálya, azért példát akar neki adni arra nézve, hogy a tőkét mint kell a krisztusi eszmék szolgálatába állítani. 2. Nem akarja, hogy leányai megélhetésükkel a társadalomnak terhére legyenek; ne kéregessenek azoktól, akik közt apostolkodnak, hanem tartsák el önmagukat. 3. A Társaság működésének éppen ez az úttörő iránya: az anyagon, az üzleten át iparkodik hozzáférni a népnek ahhoz a rétegeihez is, amelyeket templomban vagy kultúrelőadásokkal megközelíteni nem lehet. 4. A Társaság a jó sajtó terjesztésének és előállításának praktikus megoldásához hozzá akar járulni. Ez azonban üzlet és kereskedelem nélkül nem megy. 5. Az Egyház céljaira új jövedelmi forrást kell teremteni. „Az Egyház — úgymond a páter — nem utolsó helyen azért is veszített annyit a lelkiek terén, mert nem voltak emberei, akik az anyagi boldogulás útján is segítették volna az emberiséget. Hiába, az ember nemcsak lélek, hanem test is. Nálunk, magyaroknál ez különösen fontos

kérdés. Mi lesz, ha a birtokreformnál elveszti az Egyház a földjeit? Ma is, ha az állam nem segítené, nem tudná papjait, iskoláit eltartani. Önerejéből egy nagyobb iskolát sem képes felépíteni és fenntartani. Mi lesz? Gúzsba köti az állam az Egyházat. — Az Egyház itt szegény földmívesekből és az államtól függő intelligenciából áll. Itt gondoskodni kellene új egyházi vagyonról. Új egyházi jövedelmi forrás megnyitása is valahogy a népleányok programmjában van." (1934 május 19.)

Hosszú és beható megfontolás után P. Biró a mellett döntött, hogy a népleányok mégis egyházi intézmény legyen. Az egyenruha hiánya, valamint iparral és kereskedelemmel való foglalkozás és az, hogy nem kell közösben lakniok, nem lehet akadálya az egyházi jóváhagyásnak. A népleányok szervezete egyike azoknak a társaságoknak, melyek a világháború óta különösen külföldön nagyobb számmal keletkeztek a megváltozott idők szükségleteinek megfelelően, melyeknek az érdemekben dús régi szerzetesrendek az egyházi jogtól szabott szűk korlátok között már nem bírnak teljesen eleget tenni.*

Ezen az alapon alakult meg véglegesen a Jézus Szíve Népleányainak Társasága 1921 január 1-én, amikor az evangéliumi tanácsok megtartására esküt tettek az első tagok: Lafranco Margit, Bolváry-Zahn Margit, Kárpáthy Teréz, Nagy Mária, Messik Mária, Jancsó Margit, Szentkirályi Teréz, Kárpáthy Petronella, Szvitofszky Erzsébet, Osztorics Anna, Dávid Gizella, Kartner Mária. A fejlődés ettől kezdve rohamosan haladt. Egyre többen kérték felvételüket a Társaságba. Egymásután alakultak meg az új házak a vidéken; a meglévő üzemek pedig bővültek. A Társaság saját erejéből szerezte meg tulajdonul a Horánszky-utca 14. szám alatti épületet; ez most az anyaháza. Miután már több helyen letelepedtek a népleányok, szükségessé vált az általános főnöknő megválasztása. Elsőnek Bolváry-Zahn Margitot állították az

* Ezekről a legújabb alakulatokról alapos jogi felkészültséggel ír dr. Hofmeister O. S. B. az Archiv für kath. Kirchenrecht című folyóiratban, 117. kötet (1937) 127—142.

intézmény élére (1921). Őt követte 1923-ban Kárpáthy Teréz, majd 1925-ben Lafranco Margit.

Az alapító halálával óriási veszteség érte ugyan a Társaságot, de megrázkódtatást nem jelentett ez számára: a fejlődés továbbra is P. Biró szellemében folyik. Az intézmény kiállotta a tűzpróbát: beigazolta, hogy az eszméhez, nem pedig halandó személyhez kötötte fennállását. A személy eltávozott, de lelke, szelleme, eszméje élteti a testvéreket, s a Társaság az eredeti szellemben fejlődik, működik és virágzik továbbra is.

A Társaság szelleme

A Jézus Szíve Népleányai Társaságának alapja és áramló vére a Jézus Szíve-tisztelet. Ez sarkallja apostolkodásra a testvéreket, viszont a szeretetből fakadó, önzetlen apostolkodással elégtételt nyujtanak az annyira félreismert és viszontszeretetben nem részesülő isteni Szívnek. Tökéletes áldozatnak kell lenniök az egész világ, de elsősorban Magyarország bűneiért. Lelki igényeiket is alá kell rendelniök az apostoli működésnek: necsak pap mellett dolgozzanak, hanem olyan helyen is, ahol nincs templom és lelkipásztor, s iparkodjanak ott a szükséges egyházi engedéllyel a lelkipásztort némikép pótolni. „Legyenek elkészülve az én leányaim arra is, — mondta P. Biró — hogy elhagyatva, pap nélkül halnak meg." A Jézus Szíve-tisztelet a hétköznapi, az általános szeretet parancsán túl többletet jelent. Ez a szeretet-többlet viszi rá a testvéreket, hogy életük külső kereteiben alkalmazkodva a reális környezethez, elmenjenek a családokba, a legkülönbözőbb munkahelyekre; ugyanaz a Jézus Szíve-tisztelet lemondást, imádságot, hallgatást, feltétlen odaadást, engedelmességet és minden igényüket feláldozó szegénységet kíván tőlük.

Tapasztalati tény, hogy a magasabb képzettségű apostoli lelkek szeretnek műveltségben hozzájuk közelebb álló rétegekkel érintkezni s így — talán nem is tudatosan — a nép közötti apostolkodásból átsiklanak az intelligenciához. Hány falusi vagy tanyai tanítónőnek

például forró vágya, hogy bekerüljön a városba. Sokszor panaszkodott e miatt P. Biró. „Nem bírják a népszagot!" — mondotta ilyenkor. Ezért kötötte leányai lelkére, hogy maradjanak a nép között és bár az intelligenciát sem szabad elhanyagolniok, működésük fősúlya az egyszerű népnél legyen. És ne felülről lefelé kezeljék az egyszerű embert, mintegy a magasságból leereszkedve, hanem éljenek úgy a nép gyermekei közt, mintha maguk is azok volnának. A falusiak testvérüket és nemcsak oktató mesterüket lássák bennük. Ezt a hivatásukat domborítja ki „népleány" nevük is. Ez nem azt jelenti, hogy csak a nép együgyű gyermekeit veszik fel; még kevésbbé azt, hogy saját szellemi fokuk a népével egyenlő legyen, hanem azt, hogy a testvérek akármilyen úri vagy arisztokrata családból származzanak és bármennyire is igyekezzenek minél nagyobb tudásra és műveltségre, mégis maradjanak meg áldozatosan a nép között, a népért dolgozva, mintha csak maguk is hozzá tartoznának. A testvérek magukévá tették alapítójuknak ezt a szellemét. Legtöbb házuk faluhelyen van; nagyobb városok házaiból pedig felkeresik a külvárosokat. Élvezik a nép bizalmát: hozzájuk fordul, ha beteg van a háznál, ha gyermek születik, ha a fiatalok összeházasításáról van szó; sőt még akkor is, ha a legények bicskázását kell megakadályozni.

P. Birónak egészen jellegzetes vonása az anyag megszentelése. Az anyagiaktól, a pénztől nem félni, hanem Krisztus szolgálatába kell állítani — nem győzte eléggé hangoztatni. Sokszor mondta: „Ha a pénznek esze és szava volna, de sírna és panaszkodna, hogy rosszra használják, amikor jóra éppúgy lehet fordítani." Nagyon bántotta, hogy hazánkban minél vallásosabb valaki, annál inkább irtózik az üzlettől és nem szeret az anyagiakkal bajlódni. Az anyagiakban egyoldalúlag csak az anyagiasságot látják, s nem gondolnak arra, hogy az anyagot is lehet, sőt meg is kell szentelni. Az evangéliumban nemcsak Júdás-pénz szerepel, hanem talentum is, amelyet nem szabad elásni vagy véka alá rejteni; kötelesség azt gyümölcsöztetni, Krisztus Király szolgálatába állítani.

Népleánynak nem szabad irtóznia a földiektől, az

anyagiaktól. Föl kell fedeznie bennük a teremtő Művész ecsetvonását; meg kell látnia bennük a mennyei Atya szépségének, jóságának visszfényét. Minden népleány legyen egy Loyolai Szent Ignác vagy Assisi Szent Ferenc, akik a teremtmények kulcslyukán át szemlélték a végtelen fenségű Istent. Igazi népleánynak azonban még ennél is többet jelentenek a teremtmények. A testvéreknek — mint láttuk — legjellegzetesebb sajátossága az engesztelő elégtétel: Jézus Szívének égő áldozatai ők a világ bűneiért. Engesztelnek ők megkérlelő imával, önsanyargatással, vezekléssel; a legtökéletesebb engesztelő elégtételük azonban a teremtmények helyes használatában mutatkozik náluk. Talán kissé talányszerűnek hangzik ez. Egy példa azonban megvilágítja. Tegyük fel, valaki ellopja tőlem azt az órát, melyet boldogult édesatyámtól kaptam. Nagyon bánt, sőt elkeserít az eset. Jóbarátom látván szomorúságomat, meg akar vigasztalni: kér, felejtsem el a lopást, sőt ha nekem úgy tetszik, még valami elégtételt is hajlandó nyujtani a tolvaj gonoszságáért, csakhogy felejtesse velem az engem ért igazságtalanságot. Kétségkívül jól fog esni barátom nemes szándéka, törekvése. Én mégis legjobban annak örülnék, ha barátom visszaszerezné az órámat, a tulajdonomat. Talán meg is mondom neki. — Igy vagyunk az Úristennel, az Úr Jézussal is. Jólesik neki a megkérlelő, engesztelő ima, a mások bűneiért nyujtott elégtétel, a mások gonoszságáért magunkra vállalt vezeklés, mindamellett Ő mégis azt mondja: ha valóban meg akarsz engesztelni, ha igazi elégtételt akarsz nyujtani, ha komolyan kívánsz megvigasztalni, add nekem vissza azt, amit elrabolt tőlem az ördög: szerezd vissza nekem, térítsd meg a bűnösöket, szabadítsd fel a sátán rabszolgasága alól teremtményeimet és állítsd őket szolgálatomba — akár élők, akár élettelenek azok! Ez az engesztelő elégtétel lángra lobbantja a vágyat, hogy minél több lelket megmentsünk, s hogy legalább annyi buzgósággal, odaadással iparkodjunk a földi dolgokat jóra felhasználni, mint a „világ fiai" rosszra. Ez a reális engesztelő elégtétel P. Biró képének legjellegzetesebb vonása; ennek az

engesztelésnek szinte fanatikusa volt. Ebből az eszméjéből hajtottak ki művei, ebből sarjadt a Népleányok Társasága. E nélkül érthetetlen P. Biró élete és működése, de érthetetlen az általa alapított Társaság programmja is. A népleányok ebben is hű őrei alapítójuk szellemének.

A Társaság működése

A Társaság működése bár két irányban halad, de mindig ugyanazt a célt szolgálja: a felebarát lelke üdvösségét. Munkáinak egyrésze közvetlenül, másik része pedig közvetve erre irányul. Először lássuk azokat a munkáikat, melyekkel közvetlenül szolgálják a lelkek üdvét.

A népleányok egyik legmagasztosabb hivatása a Jézus Szíve-tisztelet terjesztése. A Társaság minden háza a Szent Szív kultuszának kis központi tűzhelye. A testvérek a társadalmi osztályok különböző rétegeinek Jézus Szíve Szövetségében és a Szívgárdákban dolgoznak; ahol nincsenek, megalapítják azokat; sok helyen maguk vezetik. Terjesztik a családfelajánlást, az elsőpénteki engesztelő szentáldozást, a megkérlelő imaórát és általában a Szent Szív tiszteletét. A Jézus Szíve-körmenetek és Krisztus Király-ünnepségek megrendezése egyik legkedvesebb munkakörük; sok helyütt az ő buzgóságuk vezette be azokat az illetékes egyházi hatóság engedélyével.

Elsőádozók előkészítése, megtérők és jegyesek oktatása; családlátogatás, vegyesházasságok rendezése; vallásos előadások és ünnepségek tartása; különböző ájtatosságok megkedveltetése: ádventben „szállást keres a Szentcsalád", májusban Szűz Mária, júniusban Jézus Szíve tisztelete; hitoktatás, egyházi ének vezetése; segítség a lelkigyakorlatok, népmissziók előkészítésében; rávezetés a gyakori szentáldozásra, betegek látogatása és a gondoskodás, hogy idejében lássák el őket a szentségekkel; mindez az apostolkodás, a lelkipásztorok irányítása mellett, beletartozik a testvérek működésébe.

Felkarolják a pogány missziókat. Programmszerűen odatörekszenek, hogy minél előbb vessék meg lábukat pogány népek közt. Ezenkívül itthon is iparkodnak állandóan ébrentartani a hitterjesztés gondolatát és kötelezettségét. A misszionáriusok anyagi támogatására külön intézményt létesítettek: a Hitterjesztés Női Bizottságát. Azonkívül missziós gyűléseket, propagandaelőadásokat, missziós kiállításokat és ünnepségeket rendeznek. Évente igen tekintélyes összeggel segélyezik a külföldi hitterjesztést.

A Társaság munkái közt előkelő helyet foglalnak el a lelkigyakorlatok: ezeket nemcsak előkészítik és segítenek azok megszervezésében, hanem sokszor maguk is adják; erre a feladatra külön kiképzést nyernek a testvérek. Ezzel nem sajátítanak ki maguknak papi működést, hanem a lelkipásztort akarják tehermentesíteni. Ugyanis sok helyen a tömeg lelki gondozása annyira igénybeveszi a lelkipásztorokat, hogy különösen tanyavidéken, kisebb csoport számára több napra nem köthetik le magukat. Vagy nem kár a pap idejéért, hogy a felnőttek mellőzésével az ifjúságnak vagy gyermekeknek tartson előadássorozatot, amikor azt más is megteheti, ha rendelkezik megfelelő képzettséggel? A testvérek az Egyház szolgáit akarják megkímélni olyan munkától, amelyet más elvégezhet helyettük, hogy így több érkezésük legyen olyan lelkipásztori tevékenységre, mely föltételezi az egyházi rendet.

Nézzük most azt a működést, mellyel a népleányok közvetve szolgálják a lelkek üdvét.

Ahol a testvérek letelepednek, ott igyekeznek a nép *kultúráját* emelni. Tanfolyamokat rendeznek, előadásokat tartanak vetített képekkel vagy a nélkül. Mindenütt iparkodnak a kultúrérzéket fejleszteni. Üzleteik kis szellemi központok e téren. Sajtótermékeikkel elárasztják az egész országot. Több helyen hit és erkölcsi szempontból megbízható kölcsönkönyvtárt tartanak fenn. Énekkart szerveznek, hogy emeljék a nép zenei ízlését. Mindenütt felkarolják a népművészetet, terjesztik azt s igyekeznek

piacot teremteni számára. Kultúrházat rendeznek be. Van óvodájuk, sőt filmszínházuk is. A vallásos és kulturális nevelés a legszorosabban összeforr a testvérek működésében: amikor kulturális tevékenységgel közelednek a néphez, beleszövik a krisztusi gondolatokat és megfordítva, vallásos egyesületeikben profán ismereteket is nyujtanak: a szellemiség fejlesztésével emelik a népet.

Szociális működésük kiterjed mind az egyszerű falusi népre, mind pedig a városok szegényeire, elsősorban az ú. n. proletárokra. Vidéken a testvérek háza valóságos kis mintagazdaság. Pár hold földjükön maguk is úgy dolgoznak, mint a nép gyermekei, hogy példájukkal és eredményeikkel oktassák embertársaikat. Különböző tanfolyamokat rendeznek (kosárfonó, kézimunka, gazdasági ismereteket közlő stb.), hogy az emberek a telet is hasznosan, jövedelmezően töltsék. A városokban látogatják a nyomortelepeket. Résztvesznek a meglevő szociális intézmények működésében vagy maguk szerveznek meg ilyeneket. Ipari és kereskedelmi üzemeikben sok munkás nyer alkalmazást és így kenyeret nyujtanak sok családnak. A szociális működésbe bekapcsolják a karitászt is. Egy fővárosi nyomortelepen 8 évi intenzív karitatív, szociális és főleg lélekgondozó munka által az azelőtt vörös, proletár családokat annyira megnevelték, hogy a főváros méltányolni akarta lelki átalakulásukat, azért száz, szép kis kerttel ellátott lakást építtetett számukra.

Külön említést érdemelnek a *könyv- és kegyszerboltok:* valóságos kis lelki központok ezek, ahol a testvéreknek alkalom nyílik a helyes irodalmi tájékoztatás és műízlés kifejlesztése mellett az apostolkodásra. De talán még érdekesebbek fűszer- és vegyeskereskedéseik. Faluhelyen a bolt a legjobb összekötőkapocs a néppel. A tapasztalat teljesen igazolta P. Biró felfogását: „a kereskedő megelőzheti a pap munkáját". Vagy amint egy más alkalommal fejezte ki magát: „Egy bolt lehet a templomhoz vezető út kezdete. A jó kereskedő nagy misszionárius és reformátor." (1926 szeptember 29.) A vegyeskereskedésbe még az is eljár, aki nemcsak jó könyvet nem vesz,

kegyszert nem vásárol, hanem elkerüli a templomot és vallásos összejöveteleket. A falusi kis bolt petróleum- és kocsikenőcsszagú levegőjében, a lisztesládák és zsírosbödönök között, a kiszolgáló asztal mellett, melyen dekázzák a cukrot, vágják a szalonnát, mérik a pántlikát, csomagolják a dohányt, válogatják a fejkendőt, cipőfűzőt és apró csecse-becsét, a vásárlókkal elbeszélgetve hullanak a lelkekbe az első magok: ezekből lassankint kicsírázik az érdeklődés a lelkiek iránt. Később kihajt belőlük a templombajárás, a hosszú évek óta elhanyagolt szentgyónás és áldozás, a végén pedig a kilenc első-péntek megtartásával a Jézus Szíve-tisztelet. Mikor a pendelyes kisgyermek először szalad a boltba krumplicukorért, mikor a fejkendős asszony először lép be kosárral a karján, mikor a férfi először állít be cigarettáért, gyufáért, nem sejti, hogy a Jézus Szívéhez vezető út küszöbét lépte át, s az a „kiszolgáló leány" fogja őt lassan elvezetni az üdvösség felé.

A Társaság házai

A Társaság egyes házainak bemutatásánál nem ismételjük meg mindegyiknél azt a programmszerinti működést, melyet már láttunk. Csak a jellegzetes működési teret emeljük ki.

Budapesten Horánszky-utca 14. szám alatt van a Társaság központi háza: 15 éves fáradozásuk gyümölcse; külső segítség nélkül sikerült felépíteni. Innen folyik az egységes irányítás és vezetés. Itt képzik a jelöltek és ujoncok legnagyobb részét. A már kész testvérek dolgoznak a Jézus Szíve-tisztelet központi szerveiben: „A Szív" ujságnál, a Jézus Szíve Szövetség irodájában, a Jézus Szíve Hirnöknél, a Szívgárda-központban, a Magyar Kultúra és Mária-Kongregáció kiadóhivatalában. Többen mint hitoktatónők iskolai vagy iskolánkívüli hitoktatást végeznek. Mások a Hitterjesztés Egyesület Női Bizottságánál dolgoznak, a nyomortelepekre járnak ki, főképen a „Kiserdőbe". Áttérni akaró másvallásúakat oktatnak és általában résztvesznek a fővárosi központokból irányított különböző vallásos és kulturális mozgalmakban.

A „Korda" ipari és kereskedelmi részvénytársaság közelítette meg eddig legjobban P. Biró elgondolását az anyag megszenteléséről. A legszerényebb kezdetből sok áldozatos lemondás, önfegyelmezés és kitartó munka árán, valamint Czapik Gyula dr., mostani veszprémi püspök elsőrangú vezetése mellett fejlődött szinte rohamosan azzá, ami. Kegytárgy- és könyvosztályra oszlik. Ma nagyszabású és versenyképes, országszerte ismert és kedvelt vállalat öt vidéki fiókkal. A mélyebb lelki élet ápolására kiadja az „Utunk" című havi folyóiratot. Rónay Irma testvér alapította, aki kilenc éven át nagy szakértelemmel vezette a Kordát. Művészi ízlésű lelki könyveivel új irányt szabott. Kiadványai, könyvei saját nyomdájából kerülnek ki.

Nemcsak országos, hanem nemzetközi viszonylatban is hatalmas úttörő újítás az, hogy ilyen nagyszabású üzleti vállalkozás szerzetes szellemű nők kezén van. Az üzleti lárma, a zakatoló nyomdagépek, festéktől nedves lenyomatok, árajánlatot tárgyaló felek, elárusító asztalok között mint vezetőket, irányítókat ott látjuk a szürkeruhás testvéreket, akik az üzleti tárgyalások befejezésével és zakatoló gépek leállítása után hazasietnek kis cellájukba, hogy a végzett munka fáradalmait Jézus Szíve országának eljöveteléért ajánlják fel. Aki egyszer betekintett a testvérek munkájába, az felismeri P. Biró lángelméjét, mellyel a legszentebb eszmét az anyagi dolgokkal nemcsak összeegyeztette, hanem a legtökéletesebben össze is olvasztotta.

Budapesti után legnagyobb a *péceli* intézmény. Ez több ágra oszlik. Első helyen kell megemlíteni a testvérek házát, akik a közös programmon kívül az elemi és polgári iskolában hitoktatnak. Fontos működési körük a gazdaság: mintatelepeken művelik a kertészet és állattenyésztés különböző ágait. Állataikkal nem egyszer nyertek díjat az országos kiállításon. A község népét is megtanítják a mintagazdálkodás fogásaira és ilyen irányú tanfolyamokat rendeznek.

Külön említjük meg a péceli háztartási és gazdasági iskolát. Ide a társadalom minden köréből vesznek föl

leányokat, hogy szeressék meg a magyar földet és tanuljanak meg azon gazdálkodni. Az iskola magasabb hivatása, hogy jó hitveseket, kitűnő édesanyákat és igazi gazdasszonyokat neveljen. Bár magánjellegű, de állami felügyelet alatt áll és eddig még mindig a legnagyobb mértékben nyerte meg a kiküldött miniszteri biztosok elismerését. A növendékek együtt dolgoznak a testvérekkel, így sajátítják el tőlük az ismereteket. A szükséges elméletet nem hanyagolják el ugyan, de a hangsúly a gyakorlaton van.

A péceli lelkigyakorlatos ház a Társaság legnagyobb intézménye, mely egyenesen szolgálja az apostolkodást. A hatalmas kétemeletes épületet gyönyörű park veszi körül; mindenütt csend, béke honol, minden áhítatot lehel. Az itt lelkigyakorlatot végzett asszony a *gyakorlati* Jézus Szíve-tisztelettel töltekezik és mint jobb anya, jobb feleség, jobb háziasszony tér vissza otthonába: ezt az asszonyi szeretet-többletet ajánlja fel a Szent Szívnek. A leány, akár hivatalba jár, iparos vagy munkás, hazatérve a lelkigyakorlatból, nemcsak több lelkiséget visz magával, hanem több készséget is arra, hogy Jézus Szíve iránti szeretetből munkahelyén jobban állja meg helyét, mint azelőtt. Ez a gyakorlatiasság lengi át a Társaság lelkigyakorlatos házát. Ide nyugodtan engedheti a férj hitvesét, az apa leányát, a főnök alkalmazottját. Nem kell attól félnie, hogy olyan egyént kap vissza, aki a vallásos élet helytelen felfogásával lélekben eltávolodik otthonától, munkahelyétől. Ellenkezőleg: jobb feleséget, még jobb anyát, buzgóbb, szorgamasabb munkaerőt nyer benne.

Mezőkövesden a könyv-, papír-, kegytárgy-, kötött- és fonaláru kereskedésen kívül ki kell emelni az Industria részvénytársaságot. A testvérek vezetik. Egyik vállalatával, a Korona-mozgóval iparkodik a matyók szórakozását helyes irányba terelni. Másik vállalatával, a Szív-hímzővel igyekszik a matyóművészetet föllendíteni, ismertetni, terjeszteni és annak piacot biztosítani.

Szegeden és *Kiskunfélegyházán* könyv-, papír- és kegytárgykereskedés van a testvérek kezén. A Korda e

fiókjai apostoli munkák és lelki áramlatok elindítói, melyek Jézus Szíve szellemében akarják megújítani az alföldi magyar nép lelkét.

Kecskeméten a Korda fiókja mellett a tanyákon foglalkoznak az iskolából kikerültekkel és felnőttekkel. Kadafalván ők építtettek kultúrházat. Templom híján havonta egyszer itt van a szentmise. A testvérek itt tartják előadásaikat és az egyesületi összejöveteleket; itt rendeznek műsoros, vetítettképes előadásokat az egyszerű tanyai nép lelkiségének és szellemiségének fejlesztésére.

Hódmezővásárhelyen is fiókot tart fenn a Korda. A város óriási határának szétszórt tanyai népét a testvérek kerékpáron keresik fel. *Balatonfüreden* óvodát vezetnek, egyházközségi munkát végeznek. Nyári szünetben üdülők részére penziót tartanak fenn. Újabban pedig könyv- és papírkereskedést nyitottak. *Kálózon* a programm szerinti működés központja a vegyeskereskedés; a testvérek vezetnek óvodát és járják a tanyákat. *Monokon* az óvoda teremtette meg a testvérek számára az összekötő kapcsot a néppel. *Gyömörén* 50 holdas mezőgazdaságuk volt. Napközben ellátták a tanyákról bejáró iskolásgyermekeket. Népművészeti tanfolyamokat rendeztek, különösen a buzsáki kézimunka fejlesztésére. Leküzdhetetlen nehézségek miatt azonban ezt a helyet föl kellett adniok. Legújabban *Kolozsvárt* telepedtek le a testvérek. Áldásos működést fejt ki itt a Korda fióküzlete. *Csízfürdőn* most rendezik be a második női lelkigyakorlatos házat. *Kőszegen* pedig a szépen működő bolton kívül készülnek a harmadik lelkigyakorlatos ház megnyitására.

Csak futólag, néhány vonással vázoltuk az egyes házak életét és munkaterét. A testvérek mindenütt a nép közt élve, szinte beléolvadva fejtik ki működésüket. Csak a jó Isten tudja úgy igazán az eredmények „statisztikáját", mert P. Biró óhajára a Társaság sohasem tette közzé működése beszámolóját, követve alapítója elvét: „az angyalok statisztikázzanak helyettünk".

Ha egy pillantással mégegyszer végignézzük a Jézus Szíve Népleányainak történetét, szellemét és működését, azt kell mondanunk, hogy benne valósultak meg P. Biró eszméi; benne él és működik tovább ő maga Krisztus Király országának terjesztésére.

A józan és erényes lelkivezetés művészete

„Többször nyilatkoztam tréfálkozva a páterek előtt: írásaim közül legjobban sajnálom, hogy a közönség kezébe került a ‚Gyónás egészség' című kis füzetem. Annyi ember fordult hozzám annak olvasói közül, hogy valami lelki klinika felállításának gondolatával foglalkoztam. Már a multban is a lelkembe ragadt az eszme. Két évig annyira zaklatva voltam, hogy alig mehettem szobámba. És hány ember van Budapesten, aki ennek a kis könyvnek köszönheti, hogy a Dunának nem ment" — vallotta be P. Biró. (1923 szeptember 4.)

Kitűnően értett a páter a vergődő lelkek vezetéséhez és gyógyításához. Behatóan tanulmányozta a pszichiáterek munkáit. Nagy hasznát vette annak, hogy ő maga is hosszú éveken át gyötrődött lelkileg. Mások nevelésénél, lelki gyógyulásánál önmagából indult ki ez elve szerint: „Először önmagunkat figyeljük meg, mert az őszinteség és közvetlenség legteljesebb mértéke ez. Gondoljon vissza mindenki saját élményére. Mi volt a helyes és mi volt káros a nevelők részéről? Kövesse, illetve küszöbölje ki azt a saját neveltjével szemben."

Saját személyes tapasztalatai alapján úgy találta, hogy a lelki életnek egyik legfőbb akadálya a kedély hullámzása, illetve az, hogy rábízzuk magunkat a hullámzó kedélyre.

„Most megtagadom magam — így kezdi bizalmasan a páter — és elmondok egy pár dolgot életemből, hogy lássák, egészségi szempontból is mennyit árt az, ha az ember a kedélyére nem vigyáz.

Visszaemlékszem, mikor beléptem a rendbe (1889), mint 20 éves ifjú, nagy lendülettel és igaz őszinteséggel fogtam neki, hogy megfeleljek a követelményeknek.

Remegtem ugyanis a gondolattól, hogy esetleg elküldenek. Elhatároztam, ha elküldenek, nem megyek el. Ha kidobnak, lefekszem a lépcső elé és ott halok meg. Nagy erőfeszítéssel dolgoztam, úgyhogy szinte megijedek, ha visszagondolok rá; és hálát adok Istennek, hogy meg nem bolondultam. Igazán dühvel irtóháborút indítottam fogyatékosságaim ellen. Képzeletemet megfeszítve gyakoroltam magam Isten jelenlétében, aztán az alázatosságban. És mi noviciusok még tüzeltük is egymást. Én egy év alatt úgy lefogytam, hogy a gondnok páter mindig azzal csúfolt, valahányszor találkoztam vele: ‚maga valóságos héring'. Pedig makkegészséges voltam valamikor, de tönkre mentem egy év alatt. Táplálkozni sem mertem. Azt hittem, sokat eszem. Most azonban látom, hogy bőjtöltem állandóan.

A második esztendőben annyira legyöngült az idegzetem, hogy mint a parázs, úgy remegett bennem minden az érzelemtől, ha rágondoltam az Istenre. Mint gimnazistának olyan emlékezőtehetségem volt, hogy most irígyelném, s egészen elkopott. — Olykor úgy tűnt fel, hogy bűnt soha el nem követtem, máskor meg minden cselekedetem annak látszott. Magam nem mertem semmiben sem határozni, mindennel lelkiatyámhoz fordultam. Esztendők multán azonban be kellett látnom, hogy rossz csapáson haladok s elölről kell kezdenem. Tetejébe még az a veszély is fenyegetett, hogy nem lehetek pap. Igy telt el 11 esztendő. A tizenkettedikben (1901) elhatároztam, hogy a magam lábára állok s megfékezem érzelmeimet. Ha visszagondolok, azt kell mondanom, a legpéldásabbak egyike voltam, soha panasz nem hangzott el ellenem. Aki azonban megfigyelt, rögtön látta, hogy beteg vagyok. Szinte emberfölötti erőlködésemmel szentté lehettem volna és egészséges is maradhattam volna, ha helyes lelki életet élek. Szerzetesi életemnek 12. esztendejében beláttam ezt. Föltettem magamban, hogy lebunkózom képzeletemet, érzelmemet és csak az eszemre hallgatok, és nem fordulok minden csekélységgel lelkiatyámhoz. Borzasztó munka volt ez. Tartott ismét 11 esztendeig (1911), sőt tart még a mai napig is (1922).

Önnön tapasztalatom tett az érzelem gyűlölt ellenségévé. Beláttam, ha az érzelmektől vezéreltetem magam, nem élek istenes életet. Az ilyen élet lehet színház, de nem az, amivel Istent megdicsőítem és lelkeket nyerek meg. Elgondolom, milyen voltam... Csupa tűz... De ez nem elég!" (1922 november 21.) Hanem iparkodjunk önuralommal szelíd, csendes, vidám, derült lelki állapotra szert tenni. „Ez a szelíd, csendes, vidám lelkiállapot olyan, mint a napsugaras, derült ég. Ilyenkor lát az ember mindent legjobban; tárgyilagosan ismerhet meg mindent, ítélhet meg mindent és teheti a legjózanabb szabad elhatározásait" — vallotta P. Biró.

E szavak világosan mutatják, nem az érzelmeket ítélte ő el, hanem azok uralmát az ész és az akarat fölött.

Ezt a kívánatos kedélyállapotot azonban „másképp nem szerezhetjük meg, mint állandó önmegtagadás, önuralom, önmagabírás és tartás által. Ezért főelve az Úrral Szent Ignácnak: vince te ipsum — győzd meg magad! Azért mondom én is: ‚hidegen, nyugodtan — de ugyanakkor — vígan előre!'... Ilyen kedélyállapotban az ember mindig olyan lelkiállapotban van, hogy teljesen ítélhet, dönthet, cselekedhet. Ritkán téved... Én már több mint 26 éve azért gyakorlom a részleges lelkiismeretvizsgálatot arról: ‚hidegen, nyugodtan, de vígan előre!' És kész még most sem vagyok." (1926 július.)

Két és fél évtizedig dolgozott már önmagán, de azért kész még mindig nem volt, állandóan fékeznie kellett magát, hogy szüntelen nyugodt és vidám maradjon.

Jellemző kis esetet örökítettek meg róla: „A nagyheti szertartásokat végezte Dunanagyvarsányban — beszélik róla. — A testvérek első alkalommal látták el a sekrestyés teendőit. A ministránsok is sokat ügyetlenkedtek. P. Birónak tehát nagy türelemre volt szüksége. Nagyszombaton a tűzszentelés s a többi hosszú szertartás után igen kimerülten ment a szobájába. A házfőnöknő bekopogtatott hozzá és megkérdezte, mire volna szüksége. Ekkor kedvesen, de szomorkásan ránézett a testvérre és mondta: türelemre, türelemre."

„Hidegen, nyugodtan, de vígan előre!" — ez volt a páter főtörekvése. Hosszú évek gyakorlata folytán mesteri tökéletességre vitte benne. Ha olykor valami kellemetlen meglepetés ki is zökkentette egyensúlyából, mihelyt ráébredt, azonnal rendet parancsolt az érzelmeknek.

A népleányok újévkor megújítják az evangéliumi tanácsokra tett esküjüket. Egyszer az alapítójuk a kitűzött időre nem érkezett meg. Félreértés folytán nem várták meg. Mikor elkésve megjött s a portán hallotta, hogy megvannak az ünnepséggel, elöntötte a harag. Az eléje siető testvér látta, mennyire rosszul esik neki. Keresetlen szavakkal kérte, ne haragudjék, mert ilyen nagy napon nem szabad haragudni. P. Biró erre elmosolyodott s a testvérekhez sietett. Az ajtóban pedig rázendített: „Mennyből az angyal..."

„Arról nem tehet az ember, — hangoztatta a páter — hogy érzéki lény. Érzései mindig lesznek. Húsból vagyunk, szívünk van. De nem szabad, hogy az érzései lökdössék ide-oda, hányják-vessék."

„Egy alkalommal — beszéli egy szemtanú — P. Birót nagy bosszúság érte. Ugyanakkor alig negyedóra mulva ‚nagy potykát' kalauzoltam hozzá szentgyónás végett. Féltem, hogy a páter is ember lévén, talán nem lesz türelmes. De nem! — Kijött az én emberem és mondta: ‚Úgy fogja kézbe a tört emberi szívet, mintha előzőleg balzsamba mártotta volna ujjait."

Minthogy a nyugodt, vidám önuralom annyira bevált nála, azért lelki gyermekeinél nyomatékkal és nagy eredménnyel alkalmazta.

„Hidegen, nyugodtan, de vígan előre! Ezt — írja egyik gyónója — minden lelki gyermekének feladta. Egy ismerősömnek, 16 éves leánynak két évig nem adott más tárgyat a részleges lelki számvételre, mint a szomorúság elleni küzdelmet. S olyan alaposan kikúrálta bajából, hogy azóta mindenki a jó kedélyéről ismeri az illetőt."

„Legyen hű — úgymond — nagy önmegtagadással,

nagy alázatossággal, nagy vidámsággal. Ön legyen a házban a mosolygó nap, kacagó rózsa, fürge, vidám patak. Ezt nagyon kérem — a Jézuskáért." (1925 november 18.)

Lelkivezetésére jellemző, amit egyik melanchóliára hajló lelki gyermekének írt. „Legyen virágos kedvű, virágos testvér! Ez illik Önhöz. Szomorúnak nem szabad sohasem lenni. Erre nincs oka. De sok oka van az örömre, mégha ki is kapna... Gondol-e arra, hogy szent legyen? Nehéz az? Igen könnyű. Mi kell hozzá? Jókedv és utánozni a Jézuskát. De igazán ám! Olyannak kell lenni, mint Ő volt. Názáretben van ön is testvéreivel. Dalolja mindíg: ‚közelebb, közelebb Hozzád, Istenem!' Igen, aki csűri-csavarja az életszentséget, aki művészetet csinál belőle, az nem éri el soha. Mert a szentség a legtermészetesebb és legegyszerűbb dolog. Olyan, mint szeretni az édesatyát, anyát, testvért. Hát ez nehéz? — Dehát annyi nehézség! Nehézség csak ott van, ahol nincs szeretet. Nem volt nehéz Betlehemben, Názáretben, Kafarnaumban és végig az összes helyeken? Mégis volt életszentség. Miért? Mert volt szeretet, vidám-dalos pacsirta, fülemülés szeretet. Tudja, Gyermekem, legyen aranyos szívű, mint a Jézuska, aranyos, azaz szeretettel teljes, akkor lesz szentség."

„Önért, Gyermekem, állandóan imádkozom — írja máskor. — Amikor olyan nagyon szomorkás volt, azóta különösebben is ajánlgatom Szent Szaniszlónak, a Szűzanyának, a jó Jézus Szívének, mert kedélyállapota aggasztott. Ön nem is gondolja, mily örömöm volt nekem, hogy most, húsvétkor jó kedélyállapotban találtam. Adja Isten, hogy az maradjon is. De erre törekednie is kell, mert fontos dolog.

Más mód nincs, mint ha — amint kértem — ott lesz baloldalán *Szent Szaniszló* s hozzá naponta elmond egész *Salve Reginát.* Miért? Azt majd egyszer megmondom, azután elve lesz: *Hidegen, nyugodtan, de vígan előre!* Harmadszor elmélyedően átadja magát egészen, állandóan szorgalmaskodik, dolgozik, hogy ne jusson idő morfondírozásra. Negyedszer mindíg szent vallásunk

örömteli dolgaival fog lelkében foglalkozni, más egyebet kevésbbé forgat elméjében. Végül, ha észreveszi, hogy valamiképen azok a nehéz, bénító, melanchólikus érzületek kezdenek lelkében ébredezni, — nemcsak nem adja át magát, hanem készakarva ártatlanul tréfálkozik, viccel kedves testvéreivel. Így biztosan elérheti legalább is azt, hogy alá nem merül a terhes melancholiában.

Nagyon szívemen viselem, — fűzte hozzá — hogy kitartson és igen jó legyen. A kitartás, hűség, nagy jóság egyetlen alapja, biztosítéka nem lehet más, mint amit maga az Úr Jézus megjelölt: *a gyermekded alázatosság.* Ugye? Lásson őszinte szívvel utána, hogy ez isteni erény kenetteljességével teli legyen lelkecskéje, mert e nélkül még a Szűzanya sem lehetett volna kedves az Úr előtt."

Egyik lelki gyermeke, akit bizonyos körökben őszinte, félelmet nem ismerő kiállásáért és bátor hitvallásáért madame sans gêne-nek neveztek, őszintén bevallja, P. Birónak köszöni, hogy mer és tud érvényesülni. „Ő — írja — mindig józan eszünkre apellált s ez az ő híressé vált jelszava: hidegen, nyugodtan, ésszel, akarással, vígan előre! — úgy fogta körül az embert, mint védőpáncél és sok mindentől megőrizte. Emlékszem, mikor kész lettem tanulmányaimmal, nagyon félénk, gyáva voltam. Ott, ahova kerültem, sok nehézségem akadt önállótlanságom miatt. Akkor ez a fenti jelszó egy év alatt csodát művelt velem: határozott, bátor, nem drukkoló és jobb fellépő lettem, mint addig voltam, mikor még hangosan beszélni is féltem, saját hangom is megijesztett."

A következő levélrészlet közelebbről is megvilágítja P. Biró lelki vezetését: „Jó adottságaim az ő szeretettel teljes, gyöngéd és mégis erős vezetése és gondozása alatt szökkentek virágba. S mert sohasem volt okom előtte valamit szépíteni, eltitkolni, — nem förmedt rám semmiért, csak beláttatta a rosszat s megszerettette a jót, — ez tett nyiltan őszintévé."

Különben is P. Biró nem tűrt titkolódzást.

„Minden lelki baj ellen — úgymond — van orvosság. Dehát mutassák meg a hibáikat. Akkor tudunk segíteni."

„Testvérkéim! — mondta a népleányoknak — egyre igen kér atyátok: Legyetek mindig őszinte, alázatos gyermekek, mert csakis így tiszta a bor, amelyből ihat Isten és minden becsületes ember." (1921 február 9.)

Máskor meg:

„Gyermekeim, azt nem, soha, soha nem, hogy ha hibáztak, eltussolják, letagadják, füllentsenek egymásnak vagy nekem. Akkor végük lesz, ha ez bekövetkeznék, mert az ilyen lelket, ha az eltussolást megszokja, elhagyja a Szentlélek Úristen, amint az Írásban megmondotta, az ilyen lélektől ‚effugiet' — elkerülve fut a Szentlélek, mert ez hiú, kevély lélek; farizeizmusba és megcsökönyösödésbe rohan. Hibázni — az mindenkor emberi dolog marad, de a hibában megmaradni, nem javulni, — az csak buta, ostoba ember szokása, amint a latin mondás tartja és igen helyesen tartja." (1921 április 3.)

„Levelében — írja ő — nagy örömöm van őszintesége miatt és mert halad az önismeretben. Tehát Isten Lelke dolgozik Önben." (1921 május 26.)

„Hibázni emberi dolog, — mondta más alkalommal — de a hibában megmaradni, ostobaság — szól a közmondás. Örvendek, hogy hibáját belátta és sajnálja és bocsánatot kér. Higgye el, Gyermekem, van atyai szívem, oly szívesen megbocsátok, elfelejtek, szeretek! Legyen nyugodt!" (1924 július 2.)

Őszinte részvéttel volt azok iránt, akik komoly törekvésük ellenére is visszaestek a bűnbe s e miatt elcsüggedtek, már nem mertek imádkozni, kegyelmet kérni, mikor újra meg újra elveszítették azt. Az ilyeneknek meggyőzően magyarázta az Isten iránti bizalmat: „Nézze, — így szólt — menjen be a templomba. Térdeljen le szépen s mondja ezt: Jézuskám, látod, ilyen magot termett az én földem. Adtál kegyelmet, de haszontalan lévén, kevés volt nekem. Uram, adj még többet!"

Ha valakin unottságot vagy hanyatlást vett észre, higgadt, biztos kézzel iparkodott a nehézségen átsegíteni.

„Ne zavartassa magát azzal, — úgymond — hogy

itt-ott hanyagságon vagy unottságon kapja magát rajta. Megesik az mindnyájunkkal. Emberi dolog. Csak ha észreveszi, szelíden sarkantyúzza meg magát s tegye épp az ellenkezőjét. Igy cselekedett Szent Ignác is." (1921 április 5.)

Tudta nagyon jól, hogy a lelki unottságot, megrekedést, sőt hanyatlást a rossz vagy túlfeszített idegzet, kimerültség nagyban elősegíti. Akin észrevett ilyesmit, attól megkívánta, hogy minél előbb testileg hozza magát rendbe. Elismerte, hogy sokkal nehezebb a lelki élet annak, akinek rossz az idegzete, aki mostoha körülmények közt él, de tapasztalata szerint óriási tévedés: „sok minden másban, személyben és dologban látni és keresni az okot, hogy nem megyek előre, és nem *egyedül* önmagamban". Tévedés „sok mindent okolni és nem *egyedül* saját magamat. Homlokegyenest másként gondolkozott az Úr Jézus és a szentek, akik őt követték.

Az Úr Jézus nehézségei közepette sok mindent okolhatott volna mennyei Atyjától kezdve le az istállóig, az időjárásig. De nem tette.

A szentek is okolhattak volna a pápától és elöljáróiktól kezdve le a hivatalokig, kosztig, lakásig, testvérekig stb. sok mindent, de nem tették.

Csak önmagára nézett a Jézuska és tette a jelen helyzetben a legszentebbet. Éppúgy a szentek is.

Ne mondd azt, kedves jó Gyermekem, hogy ha nem volna ez, ha nem volna az, ha más időjárás volna, ha más dolgod volna, ha más egészséged volna, más elöljáród, gyóntatód, testvéred stb. volna, akkor te más volnál.

Nem, *egyedül* te vagy az oka, mert nem tagadod meg magad. Nem tagadod meg magad, mert jobban szereted magad, mint az Úr Jézust. Te jobb helyzetben akarsz lenni, mint az Úr Jézus volt?

Mondj le mindenről és önmagadról. Aztán kizárólagos szeretettel kövesd Jézust!

Halj meg, hogy éljen benned Jézus!

De hát ez borzasztó!

Külsőleg borzasztó. Belsőleg *szentség* és *igazi boldogság* e földön és Nála az égben mennyország.

Énekeld velem, testvérem:

‚Kisded Jézus, úgy szeretlek' ... Aztán tedd meg.

Énekeld velem ezt is:

‚Te mindenem,

Én *semmi sem;* (érted?)

Ó Jézus, Jézus, élj bennem! (1924 december 24. éjjel fél 10.)

Ehhez azonban élő hit kell. „Telítsen el minket a hit, és szentek lehetünk!" (1937 január 4.)

Nagyon fájlalta, ha könnyelműséget vett észre valakin. „Bárcsak megéreznők az ördög bűzét, — úgymond — amikor hozzánk közeledik, hogy elájuljunk ... Nem csókolódznánk vele ..." „Szerencsétlen lény az ember. Ha megvan mindene, hogy boldog legyen, szándékosan keresi a boldogtalanságot." (1938 január 4.)

P. Biró a lelkekért élt és halt s nem sokat törődött önmagával. Egyszer kérte valaki, hogy pihenjen és szemrehányást tett neki, hogy miért nem kíméli magát, ha beteg. „Mert emberek élnek a földön és azoknak halhatatlan lelkük van" — felelte. Később majdnem megbánás cseng ki szavaiból, hogy egészségét tönkre tette a jámborság karikatúráiért.

Mikor élhetetlen áhítatoskodóra gondolt, szinte kijött a sodrából és így kiáltott fel: „Mily borzasztó, mily szégyent hoz a vallásra!" S elmondta, hogy gyermekek gondozására vállalkozott egy 17 éves leány. „Napi áldozó, szent lélek. De hamupipőke. Semmihez nem ért", négy napig magukra hagyja a gyermekeket, mert barátnője tartóztatja. „Nem hiszem, hogy Istennek ilyen jámborság és szentáldozás kellene! Egyszer egy vállalkozásban oly szomorú tapasztalatokra, oly lelkiismeretlenségekre jöttem rá, hogy irtóztam és majdnem ellenszenv fogott el a jámbor személyek ellen. Egyik igen neves rendtársam, P. Somogyi Jenő mondta, hogy általában a nagyon jámbor cselédek ellen Nagyszombatban is nagy panaszok voltak. Ez az oka az én elvi felfogásomnak ebben a kér-

désben, hogy ellensége vagyok a hosszú és sokféle ájtatosságnak."

Az ilyen helytelen lelki életet élő embereket keményen fogta.

„Volt, — beszéli — akinek azt mondtam, imádkozzon feleannyit. S menjen dolgozni, de úgy, hogy belefáradjon a dereka... Azok a túlságosan ájtatosak sokszor csak sportból dolgoznak. Ameddig nekik jólesik. Ott is inkább csak parancsolgatnak, kritizálnak, de nem tesznek semmit!" (1938.)

Szinte gyűlölte a fínomkodó, kényelmes álszentséget. Valahol lelkigyakorlat alatt panaszkodott neki egy apáca, hogy tanult nővér létére a kertészetbe osztották be s „lelki embernek undorító földben kell turkálnia". Több sem kellett P. Birónak. Jól megmagyarázta neki, hogy talán Szűz Mária csak eléggé „lelki" volt s mégis művelte kis kertjét.

Az igazi keresztény tökéletességet a názáreti házban szemlélhetjük. Azért beszélt P. Biró annyit erről a szent hajlékról.

„Ó, az a názáreti hajlék! — úgymond. — S benne a három boldogságos szentség! Nézze, kövesse őket! Nemcsak belső, szellemi erénygyakorlatokkal: hittel, reménynyel, imádsággal, alázattal, szeretettel, hanem a külső csínyben, kedvességben, rendben, rendszeres, pontos, szép munkával is. Higgye el, nincs ennél szebb, boldogítóbb!" (1936 július 14.)

Az újabb századok lelki íróit nem kedvelte. Úgy beszélnek, hogy sokszor könnyen félreérthetők. Részben őket is terheli a felelősség a helytelen vallásosságért s hogy a kereszténység annyira kiszorult a hétköznapi életből. „Nem tudom, — úgymond — mutathatnánk-e valakit a Szentírásban, az ó- és újszövetségben, aki úgy szidná a teremtményeket, mint a mi aszkétáink." Nem csoda tehát, ha most „a teremtmények jórésze az ördög

rabságában van... Figyeljék meg. A breviárium szentjeinek hatvan százaléka jómódú volt." (1937 január.)

Hányszor mondotta P. Biró, mikor a valódi áhítatról beszélt, hogy „könnyű a virágos májusi oltár illatát szagolni s ott elábrándozni, de tessék ugyanakkor áhítatos lélekkel más helyett valami alantas munkát elvállalni, hogy más (édesanya, sokgyerekes szomszédasszony) eljusson a litániára, — ez lesz igazi áhítat!"

„Egyik kolléganőm — írja valaki — keresztény cégnél üzleti alkalmazott. Panaszkodott a páternek, hogy nagypénteken délután nem engedték el munkahelyéről szentsírt látogatni. — Nem kötelező a szentsír látogatása — felelte a páter. — Nagyobb nagypéntek az magának, ha akkor dolgozik és azt felajánlja, mint ha szép tavaszi időben sétálna egyik templomból a másikba!..."

Ezzel szemben nagyon tetszett neki és meg is dícsérte a Missziótársulat csobánkai árvaházában a munkásszellemet. Megfigyelte, hogy a reggeli takarításnál, melyben a gyerekek is résztvesznek, a 12 éves „nagylány"-nak hogyan segít a beosztott „kistestvére", 3—5 éves csöppség, — legalább a lapátot viszi a nagy gyerek után s mosolyog valamennyi. „Ez hiányzik a mai nevelésből, — hogy játszva tanuljanak a lányok dolgozni" — mondta.

Higgadt, nyugodt, vidám, reális vallásosságra való neveléssel érte el azt, hogy egyik spanyol rendtársának, aki intézménye iránt érdeklődött, azt felelhette P. Biró, hogy leányai előtt ismeretlen a lelki aggályosság. S az illető alig akarta elhinni. B. e. P. Tomcsányi Lajosnak is nagyon tetszett, hogy „világosan, csattanósan, katolikus módon végzik gyónásukat". S meg is dícsérte a pátert: „Jól végzik lelki dolgaikat. Jól kioktatta őket."

P. Biró mint lelkivezető szép eredményt ért el. Sikerének egyik titka, hogy nem válogatott az emberekben. Ő a lelket nézte s nem a rangot.

Körülbelül 25 évvel ezelőtt történt. P. Biró megígérte egy leánynak, hogy családját Jézus Szívének fogja felajánlani. Az édesapa régivágású, hit nélkül

nevelkedett. Felesége és gyermekei csak titokban gyakorolhatták vallásukat. Még azt sem tűrte, hogy templomba járjanak. Hogy gondolhattak tehát a család felajánlására? Az egyik leány, akit atyja igen szeretett, addig könyörgött neki, míg megkapta rá az engedélyt. Ez a gyermek tovább ment. Addig kérlelte atyját, míg megígérte, hogy otthon marad és hallgatólagosan résztvesz a felajánláson.

Kitűzött időben megérkezett P. Biró. Elvégezte a felajánlást és kedves, szívhez szóló beszédet mondott. A felajánlás után marasztalták, de ő bocsánatot kért, hogy nem maradhat. Amikor ugyanis otthonról elindult, utána küldtek, hogy a főherceg várja. P. Biró visszaüzente: mondják meg a fenséges úrnak, nemsokára hazajön. — Az apa a villamosig elkísérte a pátert. Rendkívül meghatotta, hogy kis családja miatt még magasrangú vendégét is megváratta. — A férfin hamarosan változás volt észrevehető. Eleinte még titokban, de már eljárt a templomba. Később úgy gyakorolta vallását, mintha mindig ezt tette volna. Sokat emlegette a pátert: „Ha minden pap olyan volna, mint a P. Biró, — mondotta — jobb lenne a világ." S mikor a páter temetéséről elgondolkozva haza ballagott, csendesen megjegyezte: „Tudod-e, leányom, hogy megtérésemet én a jó P. Birónak köszönhetem?"

A munka embere

P. Biró szikár termete még élete delén meghajlott. Nem csoda; a vállára nehezedő munka még óriást is földre nyomott volna.

Gyönge fizikumát erős, Istenért és az emberekért alkotni kívánó lelke megacélozta. Ez megmutatkozott éles, aszkétikus vonásain.

A páter bámulatos munkabírásáról meggyőz egy pillantás a jézustársasági magyar rendtartomány évkönyveibe. Vegyünk egy évet, pl. az 1913-at, amikor házgondnok és három egyesület elnöke volt, lelkigyakorlatokat adott és lelkészkedett. Mint házgondnok helyettesítette az elöljárót, az atyák kisebb ügyeikkel hozzá fordultak; a testvérek és szolgák szinte kizárólag hozzá tartoztak. A ház anyagi ügyeiről is neki kellett gondoskodnia. Még ugyanazon év augusztus 15-én a budapesti rendház főnöke lett, ami újabb megterhelést jelentett. Az egyesületek száma is idővel növekedett, a tagok sokasága miatt pedig a gyűlések megkétszereződtek. Bár reggel fél 5-kor kelt, hogy az egyórás elmélkedésben Krisztust jobban megismerje, belőle erőt merítsen, mégis sokszor ezt sem sikerült nyugodtan elvégeznie, mert a sekrestyés testvér máris kopogott és hívta őt gyóntatni. P. Biró sokat gyóntatott. A szóbanforgó évben pl. több mint 17,000 gyónást hallgatott.

Múltak az órák, míg a templomban elvégezte a munkát. Utána betegekhez hívták, s ezzel vége is volt a délelőttnek. Délután elő kellett készítenie a különböző egyesületek gyűléseit; a vasárnapi szentbeszédre is kellett készülnie és még a papi zsolozsmát sem mondta el!

Alig fog neki a munkának, máris kopognak. Egy férfi lép be Dícsértessékkel. „Csak egy pillanatra" — mondja. S a pillanat megnyúlik. Szerencséje a páternek, hogy a portára hívják. Különben az egy pillanatból talán

két óra is lett volna. Szerencse, hogy a társalgóba hívták? Mekkora önmegtagadásra és szeretetre van szüksége új látogatójával szemben. Egy idegroncs várja, aki olvasta a páter „Gyónás és egészség" című füzetét és most csak hozzá van bizalma. Tízszer elmondta már neki baját, szerencsétlen életét s ugyancsak tízszer hallotta a pátertől, mihez tartsa magát, ha szabadulni akar bajától. Most tizenegyedszer kezdi, mintha mindenről megfeledkezett volna.

Kinn a folyosón már 20 perce türelmetlenkednek az egyetemi hallgatók. Egyik szabadkőmíves egyetemi tanárnak legújabb egyház-, vallás- és erkölcsellenes kirohanásairól akarnak P. Birónak beszámolni s a támadásokkal kapcsolatban fölmerült kételyekre felvilágosítást kérni. Folyik a tárgyalás, közben megszólal a telefon. Kétségbeesett, elcsukló hang hívja a pátert. Családi tragédia, öngyilkosság, de még él... Könyörögve kérik, hogy azonnal induljon.

Azonnal? Háromnegyed óra mulva kezdődik a kongregációs gyűlés. Mikor készüljön?

Féltíz felé vetődik haza. Hátra van az egész napi breviárium, a posta is elintézetlen; öt nap mulva német nyelvű nyolcnapos lelkigyakorlatot kezd Budapesten; az elmélkedéseket írásban kellene kidolgoznia.

A lelkigyakorlatba beleesik a vasárnap. Este prédikáció szokott lenni a jezsuiták templomában. Ki beszéljen? Mindenki el van foglalva. P. Birónak kell beugrania. Akkor száll le a villamosról, amikor a Jézus Szíve-templom harangja elnémult. „Jöjj el, Szentlélek Úristen..." — csendül fel a nép ajkán. S a szónok? Hatalmas léptekkel rója az utat a templom felé...

Már mint diák P. Biró előadásaival magasan kitűnt társai közül. Később is elragadóan beszélt, hallgatóit valósággal elbűvölte, és észre sem vették az idő múlását. Közben pedig meglágyultak a bűntől megkérgesedett szívek, még olyanoké is, akik egy Prohászka szeráfi szavaira hidegek és kemények maradtak... Valahol egy évtizeden át nagy elismerést és lelkesedést váltott ki

hallgatóiból a kiváló püspök nagybőjti konferenciáival. Egy azonban mélyen bántotta őt: művelt hallgatói nem gyóntak, nem áldoztak ilyenkor. Ez szinte elkeserítette apostoli szívét és nem vállalta többé az előadásokat. A vezetőség erre a jezsuitákhoz fordult szónokért. Az elöljárók P. Birót küldték a szószékre, ahonnan hosszú éveken át élvezték egy ritka szellemóriás elragadó igéit. Méltán merülhetett fel a kétely a páter szívében: Meghallgatnak-e egyáltalán? Első beszédén csak néhányan lézengtek. A másikon már megteltek a padok; a harmadikon pedig zsúfolásig megtelt a templom és 300-nál több művelt férfi gyónt és áldozott; legtöbbje már 20—25 esztendeje messze elkerülte a gyóntatószéket. A következő esztendőben egyenesen P. Birót kérték fel az urak a konferenciák megtartására; úgyszintén a harmadik évben is. Ekkor azonban már nem akarta elfogadni a meghívást. A rendezők erre az elöljárók révén nyomást gyakoroltak P. Biróra, s most még a szociáldemokraták is megjelentek legfőbb emberükkel. Alig győzte a páter a sok életgyónást.

Mi tette olyan vonzóvá szavát? Lebilincselő egyénisége kívül az örök és súlyos, de megszokott igazságok időszerű, sokszor korát meghaladó beállítása s a mindennapi életbe való begyökereztetése. Valahol papoknak adott lelkigyakorlatot. Ekkor Magyarország egyik legnagyobb intézetének igazgatója fölkereste s vagy háromszor is mondta neki: „Egészen paff vagyok! Micsoda beállításban adja ön ezeket a lelkigyakorlatokat!" Kérte, nyomassa ki azokat. A páter azonban ismerte korát, tudta, hogy még nem érett meg eszméi befogadására, félre fogják magyarázni és sok baja lesz miatta. Ezért maradt el előadásainak kinyomatása.

Finom lelkével ösztönösen megérezte, hol mit kell mondani. Az 1910-es években az egyik budapesti gimnáziumban lelkigyakorlatot kellett adnia. A fiúk szinte kivétel nélkül valamennyien szabadkőmíves befolyás alatt álltak. Mikor P. Biró megjelent, fülsiketítő ordítással, sértő kifakadásokkal, fenyegetésekkel távozásra akarták kényszeríteni. Az igazgató hiába iparkodott a tanárokkal

rendet teremteni. A diákok makacsul követelték a jezsuita eltávolítását. P. Biró nyugodtan állt az emelvényen és szemlélte a szenvedélyek tobzódását. Majd forogni kezdett s feltűnően emelgette lábait. Az örjöngőket meglepte ez a nem várt jelenet és elhallgattak. A páter pedig megragadta a pillanatnyi csöndet s a magasba emelte a lábát: „Nézzétek, fiúk, — úgymond — nincs ám nekem lólábam!" A lázongó diákok le voltak szerelve s legnagyobb figyelemmel hallgatták végig három napon át az összes beszédeket.

P. Biró 1913-ban 209 előadást tartott, de ebbe nincs beszámítva a két nyolcnapos és a 12 háromnapos lelkigyakorlat. Ez ismét több, mint 200 előadást jelent. És mégis, ez az év aránylag nyugalmas volt. Jött a háború a rengeteg bevonuló és sebesült katonával. Egyre mélyebb bepillantást nyert a magyar egyház és a haza bajaiba: míg katonáink vérük ontásával védik a hazát a külső ellenség ellen, addig itthon a belső elenség ellen kell síkra szállni férfias bátorsággal és fáradtságot nem ismerő elszántsággal. Recsegett-ropogott minden, tehát menteni kellett, ami menthető volt. Megszületett A Szív, Das Herz, Srdce, Fényszóró és Slnce. Ennyi lapot szerkeszteni és nagy részben írni is rendes elfoglaltsága mellett! Mikor? Napközben — sokszor bujdosva a „jámbor" időrabló látogatók elől — és éjjel. Megtörtént, hogy a fölkelő nap első sugarai P. Birót az imazsámolyra roskadva találták, ott aludt el, amikor késő éjtszaka végzett munka után letérdelt esti imára.

A népleányok társasága határozottabb alakot öltő vállalataival, a katolikus rikkancsintézmény stb. is egyre több és több idejét vette igénybe. Majd kitört a kommunizmus. Látszatra minden munkája dugába dőlt. A vidéken akarva, nem akarva pihennie kellett. Gondozta itt a népet, fát vágott, kertészkedett és szociológiát írt „A győzedelemes világnézet" címen; azonban nem merte XI. Pius szociális enciklikája előtt közzétenni. Félt, hogy forradalmárnak kiáltják ki, s így többet árt, mint használ. XI. Pius körlevele azonban mindenben igazolta P. Biró

elgondolását, ez nagy örömére szolgált. A kommunizmus leverése után az újjáépítés, az újból való kezdés, az Egyház és haza jövőjének új vágányra való terelése vette igénybe minden idejét és erejét.

P. Biró igen sokat, rengeteget dolgozott és dolgoztatott is. Nem akart ő mindent egymagában elvégezni. Eszméket adott, ezek megvalósítását irányította s a munkára felügyelt. Megvolt az a ritka tulajdonsága, hogy a munkát és munkatársakat meg tudta választani. Mintegy hatodik érzék vezette ebben. Munkatársait rajongásig fel tudta lelkesíteni, sőt mondhatjuk: fanatizálni az elébük tárt célért, amint maga is lelkesedett a szépért és jóért. Ilyenkor törékeny alakja megnyúlt, kék szeme tüzelt, hangja ércessé keményedett. Ha pedig Istenről vagy emberről volt szó, meghatottság rezgett hangjában, szeretet csillogott a szeméből s nem nyugodott, de másokat sem engedett tétlenkedni.

Bár munkatársai szerették, sőt rajongtak érte, mégis arra nagyon vigyázott, hogy ez kellő határok közt maradjon. Nem a maga, hanem Isten dicsőségéért keresett munkatársakat. Ezért nem tűrt meg semmiféle rendetlenséget.

P. Biró jól nevelte meg lelki leányait és munkatársait, az Úr Jézushoz kapcsolta őket s egy nagy eszme lángját gyujtotta fel bennük! Ennek köszönhető, amikor lehúnyta szemét, a Jézus Szíve Népleányai Társasága nem bomlott fel. Nem hullott darabokra, mert nem ő fűzte egybe tagjait. Sőt halála még közelebb hozta egymáshoz a testvéreket. A közös célratörés, a programm-megvalósítás utáni vágy még erősebben és világosabban áll előttük.

Amikor a páter éltesebb korában végiggondolta munkás életét, kemény kritikát gyakorolt önmagán és kortársain.

„Az ember nem bírja ki — úgymond — a folytonos teherhordozást, szüksége van pihenésre úgy testileg, mint lelkileg. Szüksége van az embernek testi és lelki pihenésre, erősödésre és vigasztalásra. A keresztény katolikus Anyaszentegyház is ilyen életet folytat!

Az Egyházban megvan a változatosság: a komolyság,

a vigság és az egyszerű, szürke, hétköznapi élet váltakozik benne. Az Egyház életét tekintve, azt kell mondani, hogy leszámítva a nagybőjti időszakot, — ha nem is fokozott, mint a húsvéti időszakban — állandó allelujás és örömteli életet él. Aki ezt a maga életében be nem tartja, az a nyavalyák életét éli, boldogtalan életet él s kárát vallja testének, lelkének. Nem egy ezért került az őrültek házába. Nem is hiszik, hogy e miatt mennyien únnak bele az életbe és bűnös, rossz, tobzódó örömökre vetemednek.

Ennek a kedves, bájos krisztusi és egyházi életnek átélésére szüksége van az embernek. A jelen kor azonban nem kedvez neki.

A modern ember teljesen a géphez szabta életét. Az állat tud sivítani, nyöszörögni, de a gép nem. Azért olyan irgalmatlan az emberiség a társadalomhoz, mert látja, hogy a gép állandóan, éjjel-nappal és hosszú ideig jár, az elkopott részt hamarosan, akárhányszor félóra vagy pár perc alatt pótolja vagy megjavítja. Ezért húzza az embertársát, hogy az is géphez hasonlóan cselekedjen.

Régebben a leggyorsabb közlekedés az omnibusz volt. Ma minden gép, minden rohan, nincsen ideje az embernek semmire sem. Ez hozza magával a gépszerű életet. Ez a rohanás eredményezi az egymás iránti kíméletlenséget tekintet nélkül mindenkivel szemben. Az embernek szinte erőlködnie kell, hogy nyugodtan tudjon enni, pihenni s hogy kis időt engedhessen magának üdülésre, valamint arra is, hogy a szentmiséjét nyugodtan elmondhassa.

Felfordult a mai világ! Itt nincsen semmi kenetteljesség! Talán ezt érzik sokan s azért rohannak ide-oda. Most különösen sokan rohannak a liturgikus mozgalomhoz és a miszticizmushoz. Azonban ez sem fog használni, mert a liturgiához és miszticizmushoz sem lesz idejük. Ha pedig ezt idő hiányában erőszakolják, nem elégíti ki őket, s az ilyenekbe aztán nagyszerűen bele tud kötni az ördög.

Ennek a hajszának az a következménye, hogy az ember alig talál férfit vagy nőt, aki átérezné, átélné az istenes élet boldogságát. Ez alól még a kolostorokban élők sem képeznek kivételt. Nem érzik az istenes élet boldogságát, következőleg nincs megelégedettség. Nincsenek,

akik megtapasztalnák, amit az Irás mond: Mily kellemes a te lelked, Uram; olyan az, mint a méz, mint a lépesméz. Világos, hogy 50—55 éves koromban nem tudtam volna így beszélni, mert reggeltől-estig én is lótottam-futottam, és estére maradtak a lelki dolgok. Őszintén bevallom, hogy 18 évig rettenetesen éjtszakáztam, dolgoztam. Akkor nem tudtam volna így beszélni, de hogy ez mennyire rossz és káros, ezt mint öregember nagyon érzem s ezért tudom méltányolni, hogyha csökkentjük a munkát.

A testet és lelket megőrlő gépélet ellen védekezni kell, mert nem lehet kibírni. Az ember szinte meghasonlik önmagával, összerogy és temérdek bűnt követ el, különösen türelmetlenséggel, kritizálással, elégedetlenséggel stb."

„Tehát mit csináljunk, — kérdi P. Biró — hogy Isten tetszését megnyerjük? Én nem tudok mást mondani, — hangzik a felelete — mint azt, ha törik-szakad, időt kell találni a lelki dolgok elvégzésére s arra, hogy nap-nap után megpihenjünk s összeszedhessük magunkat, a hajszolt életet pedig igyekezzünk magunktól távoltartani!" (1934 október 3.)

Isten embere

P. Biró lelkében állandóan ott égett a vágy Isten után. „Nekem elég az Isten egyedül; — úgymond — ez egyszersmind a nyolc boldogság lényege."

„Jézus — írja — a mi szeretetünkre vágyó szívünknek való.

Valakit vagy valamit keresünk mindig és kell is nekünk, aki és ami húz, vonz, megörvendeztet, lelkesít minket, aki és ami eszünket, szívünket, egész valónkat kielégíti.

Ezt egyedül Jézus teheti. De ismerni és szeretni kell Őt.

Jézus ember, de Isten is. Ha csak ember volna, a mi végtelen vágyunkat a szeretetre, az örömre, a boldogságra nem bírná betölteni. De Ő Isten is. Benne az istenség testileg lakozik.

Az embernek való módon, az ember által megfogható módon, érzékelhetően nyilatkozik meg benne az isteni jóság, szépség, szeretet, öröm, kellem, báj, ragyogás, gyönyör, szendeség, — hatalom, erő, dicsőség, mindenhatóság, végtelenség; az Úr a bölcseség, a tudás megmérhetetlensége; a teljes és tökéletes végtelen boldogság Jézusban érzékelhető módon tapasztalható. Ez kell a mi emberi szívünknek.

Jézus a szentség és igazság, végtelen tisztaság, türelem, szelídség, nyájasság, leereszkedés, alázatosság, megható egyszerűség; kiolthatatlan hűség övéi iránt; határtalan irgalom minden szenvedés iránt; legyőzhetetlen hatalom ellenségei felett.

Óh, kicsoda az Úr Jézus?

Isten, — azért mindenem!

Ne lelkesedjünk érte? Ne szeressük?" (1923 július.)

P. Biró mély lelke állandóan szomjazta az életszent-

séget: „Magam is vágyom *mély* lelki életre, s mert erre vágytam 16 éves korom óta e napig, azért mondhatom, hogy szinte *állandóan egyik legfőbb lelki problémám* volt a mély lelki élet" — írja 1929 februárjában.

Komolyan vette az életszentséget azért is, mert tudta, hogy e nélkül sem Istenért, sem pedig a lelkekért nagyot nem tehet. 1906 július hónapjában a lelkigyakorlatok alatt írásba foglalta ezt a meggyőződését: „Készület az apostoli életre, — úgymond — amely megnyitja az eget és ránk hozza a Szentlelket, ez: elszakadás, alázat, imádság, engedelmesség a legkisebb előírás iránt. Munkáim gyümölcse ettől függ a gyermeknevelés terén is. — Több életszentség, több bizalom! Bűnbánat, önsanyargatás, imádság, harc a rossz ellen: ez az előkészület a nagy tettekre; ez a keresztény életnek oszlopa.

Halhatatlan lelkem van. Arról kell gondoskodnom első helyen. Erősen láttam, hogy Jézus követése, az erények gyakorlata az az út, amely megnyílik számomra, ha önuralommal, Istennel egyesülve maradok és lelki ember leszek, aki fölötte áll hivatalával járó igen sok hercehurcának. ‚Jézus pedig hallgatott', ezt az elvet keresztülviszem. Alázatosan tűrök és többet bízok Istenben; jobban bízok benne; mindent reá bízok. Minden ügyemet Istennek ajánlom fel forrón és megnyugvással, hisz ő tud mindent s tőle függ minden."

1919 december 21-én, úgy látszik, az évi lelkigyakorlatok alatt, latin nyelven görög betűkkel az életszentség rövid, de mély programmját állította össze magának:

„Orare (imádkozni)
humiliationes (megaláztatások)
tacere (hallgatni)
pati, mitis (szenvedni, szelídség)
obedire (engedelmeskedni)
charitas (szeretet)
Cruce adimel (A keresztfáról végy magadhoz!)"

Ez a néhány velős elhatározás *teljes* leszámolás az önző, érzéki emberrel. Hogy soha meg ne feledkezzék róla,

állandóan az asztalán akarta látni; hogy azonban kíváncsi szemek föl ne fedjék, azért írta görög betűkkel.

Szentségre való komoly vágya és törekvése kicseng leveleiből. „Jézus Szíve, a szentség forrása, — így imádkozik a kisded Jézus jászolánál — Szűz Anyád iránti szeretetedre kérlek, tégy szentté engem, tedd szentekké testvéreimet." (1926.)

Majd folytatja: „Szent versenyre keljünk, kedves Gyermekeim, abban, hogy ki mennyire veszi be lelkébe az Úr Jézust, hogy ki mennyire lesz hasonló Hozzá!"

„Verjük ki fejünkből — úgymond — azt a legnagyobb kísértést, hogy e lelki tökéletességnek volna más akadálya, mint csakis és egyedül mi magunk, — mert nem akarunk. Önmagát csapja be az, aki állítani meri, hogy ez-az a valaki, hogy ez-az a valami okozója az ő hibáinak, hátramaradottságának az Úr Jézus hű követésében. Nem! csak ő maga, egyedül ő maga az oka, mert nem akar; — nem akarja magát megtagadni, nem akarja az áldozatot meghozni. Őrizzen meg minket a Jézuska ettől a legnagyobb kísértéstől. Aki tehát hátramarad és nem akarva nyögdécsel, magára vessen, mert csak akaródzik-vakaródzik, valóban azonban nem akar." (1926 június 1.)

„A feltámadt Úr Jézusra nézzenek, — biztat ő. — Őt szeressék, Őt kövessék; hasonlóvá lenni hozzá mentől jobban, ez legyen egyetlen hő vágyuk; ebben adjanak egymásnak példát. A szeretet legyen szemükben, arcukon, nyelvükön, szívükben. Ez tüzesítse tökéletességre munkájukat, nehogy a pogányoké jobb legyen! Ez adjon hősi erőt szent hivatásukban. — Kedveseim, szentek legyünk! Nyitott ég alatt megyünk a mennyországba! Ezt ne felejtsük! — A pacsirtákkal dalolva az égbe fonódjunk! Igen? Úgye, egyhangú az erős válasz: Igen, igen, igen." (1926 április 1.)

„A jelszó legyen: *Szentek legyünk!* — úgymond. — Ezt kérem a szentmisében naponta az Úr Szívétől, a Szűzanyától, Szent Józseftől maguknak és magamnak." (1926 május 22.)

„Megbocsátanak, — kérdi — ha régi nótára gyujtok? Folyton fülemben cseng. Annál erősebben, mentől jobban cipelem rozoga testem a sír felé. Szentek legyünk, mert az Övéi vagyunk, Ő pedig végtelenül szent. Oh kedvesim, ugyan mire jöttünk, mit is akarunk? Mit keresünk? Folyton ezt kérdezzék maguktól naponta hétszer és hetvenhétszer: Mire jöttél? Mit keresel itt? Ugyebár azt, hogy Övé legyek, szent legyek? Buzdítsuk azért, jó gyermekeim egymást szóval; húzzuk egymást példaadással előre az életszentség útján!" (1926 június 1.)

„Úgy kívánom, — írja máskor — hogy mindnyájan szentek legyenek, de igazán. És ez lehetséges, mert Ő szomjúhozza, s hiszem, hogy maguk is óhajtják. Igen, kedves jó gyermekeim, szentek legyenek! De igazán. Oh, ha lelkembe látnának, mint kívánom én is azt! Higgyék el, hogy a Jézuska bőséges kegyelmet ad hozzá, csak maguk is iparkodjanak, vegyék komolyan! Ott a hétköznapi életben, a cselekedetekben örvendező elszakadással, kiüresítéssel, önlegyőzéssel, de nagy szeretettel folyton, — reggel, délben, este imádkozva és dolgozva, szenvedve is, még álomban is folyton mondják, imádkozzák — Jesu, similis esse volo, Jézushoz akarok hasonlóvá lenni!" (1925 december 22.)

Az életszentségnél szebbet, jobbat névnapra sem kívánhat. „Isten éltesse — úgymond — sokáig, nagyon szentül, igen szentül! Ezt aláhúzom, aláfestem vastagon, kiemelem. Ha törik, ha szakad, legyen szent. Vagy nem lehet? Biz' lehet! Nem akarja tán a jó Jézus? Ki akadályozhatja? Akadály nincs, ha akarja. Volt akadály Betlehemben, Názáretben stb. és mégis szentek voltak. Tehát akadály nincs, csak a lustának. Jó Gyermekem, szent lesz! Jaj, de szép ez! Jaj, de jó ez! Előre! Én nem veszem tréfára. Ön sem! Úgye, nem? Gyermekem, ha nehéz is, legyen vidám szeretetből, szeretettel azért, akinek annyi baja volt, — de ő szeretett és igen vidám volt. Utánozza őt, a mi édes, kedves Jézusunkat!" (1934 július.)

Szentség utáni vágy beszél belőle, amikor tréfásan

megfenyegeti lelki leányait, hogyha nem kerülnek ki soraikból szentek, „lejövök a mennyországból pálcával — úgymond — és szétütök maguk közt".

Miben is áll az igazi, csalódástól mentes életszentség? „Az Istenembernek, Jézus Krisztusnak mentől jobb megismerésében, mentől nagyobb szeretetében és mentől hasonlatosabb követésében" — feleli P. Biró.

Ezt a megállapítást a Szentírásból és a dolog természetéből meríti: „Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, az egyedül igaz Istent és akit küldöttél, Jézus Krisztust." (Ján. 17, 3.) Az Úr Jézus általában és egyesektől az üdvösség föltételéül a tökéletesség elérésére *követését* követeli. Az apostolok megtérítése és meghívása is ezen szóval történik: Jöjj, kövess engem."

„De a dolog természeténél fogva sem lehet másként. Az Istenember, Jézus Krisztus életénél tökéletesebb, szentebb élet nem lehetséges. Azért minden emberi élet csak annyira szent, amennyire bensőleg hasonlít az Úr Jézus Krisztus életéhez."

P. Biró az Úr Jézus ismeretének és követésének két kiváló eszközét jelöli meg. Az egyik az evangéliumi Jézus életébe való imádságos elmélyedés, a másik Szent Szívének tisztelete. Minthogy ez utóbbiról később bővebben lesz szó, azért itt csak az első eszközre szorítkozunk.

„Hogy az Úr Jézus életét — úgymond — mindig jobban megismerjük, őt mindig lángolóbban megszeressük és minél jobban hozzá idomítsuk magunkat, ez csakis úgy sikerülhet, ha az Úr Jézus *egész*, történelmi, reális életét olvasgatjuk, abba elmélkedés által elmélyedünk s folyton könyörgünk a mennyei Atyához, a Szentlélekhez, a Szűzanyához, Szent Józsefhez, őrzőangyalunkhoz azért a nagy kegyelemért, hogy az Úr Jézust megismerjük, mert akkor meg is fogjuk őt szeretni s lesz erőnk magunk életét komoly önmegtagadás által az ő életéhez hasonlóvá alakítani.

Az Úr Jézusnak ezt az egész, reális, történelmi életét minden emberi hozzáadás vagy elvonás vagy emberi ala-

kítás nélkül és teljes eredetiségében máshol le írva nem találhatjuk meg, mint egyedül a Szentlélek sugallatából megírt négy evangéliumban.

Sajnos, — folytatja — lelki életet élő emberek is általában nem ezt a Jézus-életet olvassák, nem ennek eredeti szövegébe merülnek el, hanem csupa másod-, harmadrangú forrásokból merítik magát az Úr Jézus életét s azonfelül sok mindenféle gyakorlatba és ájtatosságba helyezik lelki életüket, tökéletességüket, de már magának az Úr Jézus életének, szavainak, cselekedeteinek megfontolásával, az abba való elmélyedéssel vajmi keveset törődnek. Innét van azután nem ritkán az a különös és szinte érthetetlen jelenség még a jámboroknál, igen ájtatoskodó, sőt szent hírnévnek örvendező személyeknél is, — akik gyakrabban érintkeznek velük, csakhamar tapasztalják — mennyi szenvedelem rútítja, hány szeszély rángatja, hány tücsök-bogár ékteleníti el őket. Nemigen lehet ezeken az Úr Jézus Krisztus életéből való vonásokat látni, amint-hogy ők sem nézték meg az Úr Jézus életét, hogy őt igazán kövessék. Más ám az ájtatos, jámbor élet és más a keresztény és istenes élet az Úr Jézus példája szerint. Ime, az Úr Jézus idejében a farizeusok igen jámbor, a szőrszálhasogatásig jámbor emberek voltak, de belső tartalom, igazi erény nélkül. Azért az Úr Jézus elvetette és elkárhoztatta őket."

„Az evangélium legyen mindig kezünknél, ebben olvasgassuk, azaz *nézdegéljük* a legelevenebb és legigazibb színekkel megfestett Úr Jézus Krisztust. Azután epedve fohászkodjunk, kérjük, könyörögjünk, keressünk, zörgessünk, amíg meghallgattatunk, amíg megtaláljuk az Úr Jézust s minket bebocsát szentséges istenemberi személye közelébe. Kérve-kérjük őt, amíg hozzánk nyájasan leereszkedni kegyeskedik, és teremtse belénk az ő eleven képét úgy, hogy mi hozzá hűen hasonlatosakká váljunk."

Amit P. Biró másnak ajánlott, azt maga meg is tette: nagyon sokat forgatta az evangéliumokat, Szent Pál leveleit, hogy a történelmi Krisztus személyét, tetteit és tanítását minél jobban megismerje. Lelkes érdeklődéssel tanul-

mányozta Palesztina kultúrtörténetét, „mert a Szentírást és az Úr életét úgy, amint az tényleg lefolyt, csakis a kultúrtörténeti háttérben lehet megérteni és mert a gyakorlati életben az Úr követése által megvalósítandó vallásosságot, életszentséget nemcsak elvontan, hanem konkréten is szemeink elé kell állítani." P. Biró szorgalmas és kitartó munkával ritka jártasságra tett szert a Szentírásban. Sokan nem tudják, mit kezdjenek Krisztus Urunk 30 esztendeig tartó názáreti életével. A páter ellenben különös szeretettel foglalkozott vele. Az Üdvözítőről szóló könyveket is a szerint értékelte, hogy mennyire világítanak rá erre az elrejtett életre.

Miért? Mert fontos és gazdag évek ezek. „Az a 30 éves názáreti élet — úgymond — hangosan tanít minket arra, hogy az igazi nemes életnek lényegéhez nem tartoznak kiváló cselekvések, különös hőstettek, fényes eredmények babérjai; megtanuljuk, hogy Isten kedveltjei ezrivel vannak az egyszerű és észre nem vett emberek között. Ha isteni akarsz lenni, rejtőzzél el, mint az Isten! — a csendes názáreti élet keménysége és bájossága ezt susogja a lelkünkbe. *A közönséges élet nagyszerűségét* tanítja az Úr 30 éven át. A közönséges élet istenivé válik, ha olyan lelkülettel éljük azt, mint az Úr Jézus, Szűz Mária, Szent József.

Az apostolságnak egyik legkiválóbb nemére oktat az Úr elrejtett életével: a példa apostolkodására és a kötelességek hű teljesítésének példájára. A nagy eszmékért szándékolt elrejtett élet legalább is oly nagy, ha nem nagyobb apostolkodás, mint a direkt apostolkodás, amelyre csak 3 évet szánt az Úr. Nem ér a hosszú elrejtett életben gyakorolt erényes élet példaapostolkodása nélkül a nyilvános és direkt apostolkodás semmit. Épület az alapzat és falak nélkül. Vajjon hányan követik Őt nyilvános tanításának útján? Kevés a kiválasztott. De mindenkinek, az egész emberiségnek követnie kell őt a názáreti életben. Nem szabad a 3 éves apostolkodást a 30 éves elrejtett élet rovására művelni. Sőt éppen, mert a gyakorlatban elhomályosult a 30 éves rejtett apostolkodási mód, azért van oly kevés 3 éves apostolkodásra rátermett apostol; s ami

van, az is vajmi kevés életerős és termékeny fát tud termelni. Szabad azt a megjegyzést is megkockáztatni, hogy a modern apostolkodás betegsége éppen az, hogy az Úr 30 éves apostolkodására alig térnek vissza az apostolok, akár saját életükben, akár beszédeikben és működésükben. Jézusnál a család és a családi életre ható apostolkodás a súlypont."

P. Birónak szentségre való komoly törekvése nem veszett kárba. Sokat legeltette mohó szemét a tökéletesség példaképén, az Úr Jézuson; vonásai bele is égetődtek lassan-lassan a lelkébe, és szívét lángra gyullasztották iránta.

„Vajha — így fohászkodott — minket is megárnyékolna valamiképen a Szentlélek Úristen, mint egykor a Boldogságos Szent Szűzet, hogy mi is betelnénk az Úr Jézus Krisztussal. Vajha mi is elmondhatnók Szent Pállal: „Nem szándékoztam másvalamit tudni köztetek, mint Jézus Krisztust, éspedig a megfeszítettet." (I Kor. 2, 2.)

Jézus elég. Jézus oly nagy és oly jó; ő Isten, tehát kell, hogy elég legyen mindenkinek. Minden egyéb, mivel e földön foglalkozni kell és amire rászorulunk, hogy legyen ruhánk, lakásunk, táplálékunk, mindez valamiképen szükséges a halandósághoz, de *semmi* az egy szükségeshez képest, — ez Jézus Krisztus, akit bírunk, aki a mienk.

Éljen bennünk a meggyőződés, az eleven hit: Isten, Jézus Krisztus elég az embernek mindig és minden helyzetben. Jézus elég és csak ő elég, minden más semmi!" (1935 december.)

Fiatalabb korában sok gondot fordított lelki életének elméleti mély megalapozására. Később elég volt neki egy pillantás Krisztusra. „Most — úgymond — csak ennyit teszek: Krisztus így tett! Ez nekem elég!"

Imádságos élet

Orare — imádkozni! Ez áll P. Biró programmjának első helyén, mert ami a halnak a víz, az az embernek az ima. Ima nélkül nincs lelki élet, nincs Isten-szolgálat.

P. Biró szeretett imádkozni. Már mint kisfiú is sokat imádkozott szülei egészségéért, életéért, meg hogy jeles bizonyítvánnyal örömet szerezhessen drága édesanyjának, jó édesatyjának. Imádkozott ő ezenkívül is. Hogy miért? Talán maga sem tudta. Csak érezte, hogy a teremtménynek imádkoznia kell. No, meg szeme előtt lebegett imádkozó szüleinek képe. S ezt haláláig sem felejtette el. Drága örökségként a szülői otthonból vitte magával az imádságos lelkületet, mely megkönnyítette neki az élet sok-sok megpróbáltatását és hidat vert Isten és ő közé.

Diákkorában több hitbuzgalmi egyesületnek tagja lett; az így vállalt imákat férfias következetességgel végezte. „Mikor diák voltam Szatmáron, — úgymond — Szent András napján bekerültem a konviktusba. A rekreációban egyszercsak közrefogtak: ‚Beíratkoztál-e már a Szűz Mária szeplőtelen Szíve Társaságába?' És beiratkoztam. — Máskor meg: ‚Nem szeretnél kongreganista lenni?' És a következő év február 2-án felavattak. Már két egyesülethez tartoztam. Akkor azt mondták: ‚Beiratkoztál már a Jézus Szíve Társulatba?' — Igy fogtak meg. Mind a három társulati imát egész életemben elmondtam mindennap." (1923.)

„Mind a társulati, mind pedig a kongregációs imát nem azért mondom el rendesen, — vallotta be bizalmasan — hogy búcsúkat nyerjek, hanem hogy Istenbe kapcsolódjam." Saját magán tapasztalta, hogy az imák rendszeres elvégzése által kegyelmet és erőt kapunk. „Miből akarjuk az erőt meríteni, — kérdezte később igen gyakran — ha nem Istenből?"

Egy laikus testvér, — vallomása szerint — aki hosszabb időt töltött mellette, nem emlékszik, hogy P. Biró este lefekvés előtt valaha is elmulasztotta volna a szentséglátogatást, bármilyen fáradt is volt. A szentmise után a hálaadást — mondja ugyanaz — mindig pontosan és áhítattal végezte el. Imái közben sohasem látta kitekingetni vagy elszórakozni.

Sok elfoglaltsága miatt szinte lopnia kellett imára az időt. Nagyon jellemző reá, amit egyik testvérnek ajánlott: „1. Ahhoz szokjék, gyermekem, hogy röviden, de nagyon gyakran imádkozzék; 2. sokszor menjen a kápolnába, hacsak egy térdhajtásra is; 3. kérje sokszor az Urat: Uram, áldj meg engem, áldd meg testvéreimet, házainkat, vállalatainkat; 4. így fogja fel gyermekem: Uram, ha tetszik neked, válassz ki engem; én akarok a legkisebb, a legmegvetettebb lenni, a legtöbbet szenvedni . . ."

P. Biró, amikor csak tehette, imádkozott . . . Azonban parancs az, hogy állandóan imádkozzunk: orate sine intermissione — szünet nélkül imádkozzatok.

Szünet nélkül . . . A páter papirost és ceruzát vesz elő. Szerzetes ő, tehát hivatása az ima; az ima emberének kell lennie. És mégis, aránylag milyen kevés időt szentel közvetlenül Istennek. Ha naponkint 3 órát fordít imára, szentmisére, „50 éven át csak 54,750 órát ájtatoskodik az ember és 383,250 órát nem. Hát mit csinál? A teremtett dolgokkal foglalatoskodik. Mily fontos tehát, miként foglalatoskodik velük. Vajjon tud-e ájtatoskodni akkor is? Nehogy a 383,250 órával elvesszen az az 54,750 óra is, s a dőre szűzekkel együtt elkárhozzék. Ha tehát mindig kell imádkozni, akkor a 383,250 órát is imává, istenszolgálattá kell átváltoztatni. Mert ha valakinek nem sikerül az és életének legnagyobb részében nem marad valamiképen Istennel egyesülve, lassan-lassan nem ízlik neki a rendes, előírt, reggel végzendő elmélkedés, imádság sem; megrövidíti azt, sőt el is hagyja."

Ebből következik, hogy nem szabad különbséget tenni — úgymond — Istennek szentelt élet és profán foglalko-

zás közt, amint az apostol is int: „Akár esztek, akár isztok, akár bármi mást tesztek, mindent Isten dicsőségére cselekedjetek." (I Kor. 10, 31.) Majd ismét: „Bármit cselekesztek, szóval vagy tettel, mindent tegyetek az Úr Jézus Krisztus nevében és adjatok hálát az Istennek, az Atyának ő általa." (Kolossz. 3, 17.) „Óriási tévedés tehát, — állapítja meg a páter — hogy volna külön vallásos és külön profán élet; az Istennek szentelt papi vagy szerzetesi élet ugyanis csak *különösebben* Istennek szentelt élet."

Miáltal lesz tehát egész életünk még az ú. n. profán foglalkozásokban is, amilyen az evés, szórakozás, alvás stb. istenszolgálattá, imádsággá?

Azáltal, hogy Loyolai Szent Ignác tanítása szerint mindenben Istent keressük, szeretjük és mindent őbenne legszentebb isteni akarata szerint.

Mit jelent ez? Talán azonos a jószándékkal, amellyel mindent, még a profán dolgokat is Istennek ajánljunk föl?

Több a puszta jószándéknál.

„De hát mi az: a teremtmény*ben* Istent keresni és szeretni és Isten*ben* minden teremtményt?" — kérdi P. Biró.

A teremtmények az isteni szépségnek és jóságnak természetes képei és utánzatai; sőt az emberben a kegyelem folytán még természetfölötti, reális hasonképűség is fennáll. Tehát minden teremtményben van valami isteni. Helyesebben minden teremtmény a maga egészében visszatükröztet valamit az isteni szépségből, jóságból, szeretetreméltóságból; annak teremtett utánzata. Ezt meglátni annyi, mint Istent megtalálni a teremtményekben; ezt szeretni annyi, mint Istent szeretni a teremtményekben. Az édesanya fényképe, — ha gyönge is, édesanyánkat ábrázolja, ha tökéletlenül is. Ha a fényképet nézzük, édesanyánkat nézzük. Ha azelőtt nem ismertük, általa fogalmat szerzünk róla. Ha szeretjük a fényképet, benne édesanyánkat szeretjük. Igy látom és szeretem a teremtményekben az Istent, akinek halvány képei ők.

Mindent Isten*ben szeretni*... Szent Pállal így lehet ezt megfogalmazni: Istenben élünk, mozgunk és vagyunk.

A teremtmény természetéből következik, — mondja P. Biró — hogy csakis az isteni fenntartás által marad meg

a létben, mozog és él. Ez az isteni fenntartás pedig szinte azonos a teremtéssel, amennyiben az isteni mindenható erőnek szüntelen befolyása ad újra és újra létet, mozgást, életet minden teremtménynek. Amint a napsugár addig van, amíg a Nap létezik és ebből kiárad; a tükörben a kép addig látszik, amíg előtte van a tárgy: úgy a teremtmény is addig van, mozog, él, amíg Isten van és mindenható ölében tartja azt. Azért a teremtményt Istenben szeretni annyit tesz, mint látni és tudni azt, hogy Isten tartja, működteti, életet ad a teremtménynek. Így jut el hozzánk a teremtmény s szolgál nekünk. Ebből ösztönszerűen következik, amikor a teremtményt szeretjük, — mert jó nekünk — még inkább és előbb szeretjük Istent, aki a teremtménynek létet, mozgást, életet ad értünk. A gyermek szereti a cukrot, amelyet édesanyja ad neki, de ugyanakkor még jobban szereti magát az édesanyját, akinek kezében van és kezéből jő a cukor."

A teremtmények azonban nemcsak léteznek és működnek Isten által, hanem Isten „*személyesen* adja át nekünk adományait, a teremtményeket. És ezek az adományok — mind a *végtelen* jó, a végtelen kegyes, a végtelen igazságos, a végtelen irgalmas, a végtelen szerető, a végtelen boldogságos Istentől szállnak le hozzánk, mint a Napból a sugarak, mint a forrásból a vizek, úgyhogy azokban az adományokban tulajdonképen Isten önmagát adja nekünk *fizikai hasonképűsége szerint,* azért: minden teremtményben szerethetjük és szolgálhatjuk Isten Őszentfelségét magát".

„Istenben vagyunk, mozgunk és élünk" — ez a letagadhatatlan igazság a gyakorlat által válik az emberben öntudatossá. Távolról sem passzív és Istenben édesen szendergő misztikus élmény ez az Istent mindenben kereső és megtaláló lelki beállítottság, hanem erősen tevékeny, apostoli szeretet, nagyon is egyszerű, közvetlen hitet és tiszteletet fejez ki az isteni Fölségnek mindenütt való jelenléte iránt, — de semmiképen sem fájó fejtörést és fura felcsigázottságot okozó erőlködéssel, hanem szívesízes gyakorlattal, mint mikor a jó anya kedves férje-

uráért, szeretett gyermekeiért reggeltől-estig és azontúl is sürög-forog, süt-főz, mos-vasal, szab-varr egész lelkével a nélkül, hogy egy szót is szólna, mi van benne. Nem mást jelent ez, mint állandó imát."

Istent keresni és szeretni mindenben és mindent őbenne — ez „abban áll, hogy a teremtmények használatánál, vagy ha azok eszesek, — a velük való érintkezésnél, munkálkodásnál, élő hittel arra gondolunk, hogy Isten adja azokat nekünk, hogy utánzatban Isten önmagát adja nekünk, mi pedig hálás szeretettel fogadjuk el azokat és viszontszeretettel adjuk is vissza Istennek a szerető jószándék által az Ő dicsőségére, a felebarát és magunk lelki üdvösségére: ‚Sume, Domine et suscipe semper!' Vedd el, Uram, és fogadd el mindig! Mert szűnös-szüntelen használom a teremtett dolgokat, a profán dolgokat összehasonlíthatatlanul többször, mint a szent dolgokat.

Nem kell ezt így mindenegyes esetben végiggondolni, hanem — amint Szent Ignác mondja — a gyakorlás által *szokást* szerezve, egy gondolattal aktuáljuk ezt a bennünk levő szokást: ‚Vedd el, Uram, és fogadd el!' Valahogy úgy, amint nem teszünk külön elhatározást, mikor a sötét szobába lépünk, hogy na, most így és nem úgy kapcsoljuk a villamos áramot, hanem belépve, máris ott a kezünk, ujjunk s egy nyomásra világosság van a szobában."

„Assisi Szent Ferenc — úgymond P. Biró — új dicsőítő éneket szerzett az Úr teremtményeiről, melyeket nap-nap után használunk, melyek nélkül nem élhetünk s amelyek helytelen használatával legtöbbször vét az emberi nem Teremtője ellen.

Nos, Assisi Szent Ferenc költői gondolatát a gyakorlati és reális felfogású Szent Ignác praxissá tette. Ez a mi aszkézisünk ismérve: Mindent Isten nagyobb dicsőségére! Mi sem tehetünk másként!"

Sok évi gyakorlat révén és Isten kegyelmével P. Biró valóságos művészetre tett szert az állandó imában; mindenben látta és szerette Istent s mindent Őbenne.

„Kedves Testvéreim, — úgymond — hidegen, nyugodtan, vígan előre! Én az Úr Jézusért szolgálok, az Úr Jézus nekem mindenem. Senki semmi nekem, csak az Úr Jézus. Nagy dolog idáig eljutni! De ez az emberi méltóság teljessége. Boldog ember az, akinek senki sem imponál. Nem Prohászkát szeretem, hanem Istent, hogy benne olyan szépen beszélt. Ha egy csinos alakot látok, arra gondolok: Istenem, milyen szép lehetsz Te!" (1922 október 11.)

Pécelen történt egyszer, megállt egy terebélyes platán alatt. „Gyermekeim, — mondta kíséretének könnyekig meghatódva — legyenek reálisan misztikusak. Mikor ezt a platánfát látják vagy bármit az anyagvilágból, juttassa eszükbe az Istent s bármivel foglalkoznak, a leghétköznapibb dolgok is emeljék magukat Istenhez!"

P. Biró szeme előtt nagyszerű kép lebegett: a teremtmények körforgása. Minden teremtett lény az isteni Háromság legbensőbb életéből, az örök Fényből, Szépségből indul ki s oda kellene visszatérnie. Az ember magától képes erre a körforgásra, az észnélküli teremtmények azonban csak az ember segítségével juthatnak vissza forrásukhoz, Istenhez. Az ember azonban nem segíti őket vissza Istenhez, ahová természet szerint vágynak; — sőt erőszakot követ el rajtuk.

A páter elleste Szent Pállal a teremtett dolgok sóvárgását. Mély börtön nyirkos fenekéről feltörő sóhaj ez. A teremtett világ sóvárog szabadulás után, mert romlott szolgaságba vetette, a bűn szolgálatába kényszerítette az ember. Mintegy vajúdik fájdalmában, hogy nem térhet vissza Istenhez, hogy a bűnösöknek kénytelen szolgálni még akkor is, ha Isten ellen fordulnak, ha vétkeznek. Epedve várja a teremtett világ, hogy Isten fiai vegyék birtokukba, hogy kikerüljék a legbensőbb lényükkel ellenkező rabszolgaságot és Isten fiainak szolgálva: jó, szent célra felhasználódva hódoljanak Teremtőjüknek s térjenek vissza abba az óceánba, melyből fakadtak.

P. Biró meghallotta a teremtett világnak ezt a szívettépő, velőkig ható sírását, segélykiáltását. Az ő szíve is

felzokogott, mert a természetben tulajdonképen Isten zokog. „Krisztus Jézust — mondta egyszer — kidobták *az Ő tulajdonából;* az Ő tulajdonából, mert minden anyagi jó az Övé, az Ő dicsőségére és szolgálatára van teremtve; másra használni bűn ellene.

Akinek hite és szeretete van, nem fog-e felsikoltva zokogni az Úr Jézus e meggyaláztatásán?" (1926 december 24.)

Más alkalommal pedig így szólt:

„Ha az anyagi dolgok gondolkozni és érezni tudnának, akkor azok menekülnének azoktól az emberektől, akik nem az Istent szolgálják. És az a ruha, az az étel, amit egy-egy ember elfogyaszt, boldog volna olyan embert szolgálni, aki az Istent szolgálja. *Ez az örök halmok kívánsága.* Az emberek kötelessége lehetővé tenni az anyag számára, hogy az emberen keresztül Istennek szolgáljon." Míg beszélt, megeredtek könnyei, valósággal patakzottak.

Meghallotta a teremtmények segélykiáltását és felszabadító hadjáratra határozta el magát: Szent Pál megrendítő szavait (Róm. 8, 19—22.) a Népleányok alkotmányába iktatta, mint alapításának egyik indítóokát. S céljukká tette: a teremtmények helyes használatával megváltani azokat.

„Mindent egybefoglalva — úgymond — az Úr Jézus példája szerint, aki körüljárt és mindenkivel jót tett, a Társaságnak hasonlóképen kell mindenkivel a nagy és végső szükség adottsága szerint átmenetileg karitatív jót is tenni, azonban a Társaság tulajdonképeni szeretetprogrammja teljesen szociális téren valósul meg a nép testi s lelki javára szolgáló munkában és alkotásban, amelyek mindannyian azt az eszmét leheljék ki magukból, hogy minden teremtett dolgot a legtisztább szándékkal a bűntől megváltva arra használjanak fel a keresztények, hogy a mi Teremtő és Megváltó Urunkat és Istenünket, Jézus Krisztust, főleg az ő üdvözítő Szívét szeressék, tiszteljék, dícsérjék, szolgálják, azután a teremtett dolgok helyes használatával egymást tettekkel s mint az ő titok-

zatos testének tagjai, a földön boldogítsák, és még inkább egymást segítsék az örök üdvösség elnyerésére."

Úgy vélte, ha *ilyen* világszemléletre nevelték volna az ifjúságot, „aligha úszott volna el az ország kétharmada és a megmaradt egyharmadban aligha volnának a katolikusok olyan élhetetlenek". (1938 február.)

Nincs külön vallásos és külön profán élet. Megkapóan mutatja ezt be a páter egyik levele. A Kordának írta. Benne tükröződik folyton aktív, de állandóan Istenben elmerült mély lelke.

„Ne akarj semmi mást tenni, — úgymond — mint annak szerető Szívét engesztelni, akit naponta tömérdek nyomdatermék, megszámlálhatatlan betű csatasora megsebez, megbánt, gyűlöl, halálra üldöz. Neked ezek helyett az engesztelés rózsáit kell a szerető Szív köré fonnod a te nyomtatványaiddal, a Te betűid védő csatasorával. *Ó, mily fenséges hivatás!* Ó, mily kedves engesztelés az Úr meggyötört Szíve vigasztalására.

Őrizd meg minden pillanatban hivatásod szentségét! Minden kiszedett betűdre ujjaidon át nyomd rá forró szíved szerető csókját, amely az ő Szívéhez szól: ‚Szeretlek jobban, mint azok ott túl gyűlölnek!' — Ez elég! Ezzel fog Ő Téged naggyá tenni a földön, hát még az Égben! . . . Látom, hogy a Korda-nyomdából mint szállnak fel a betűcskék forró csókkal az Égbe és hullanak a glóriás Istenember lángoló Szívére! Ó, mily jó dolguk lesz egykoron az isteni Szívnél a Korda-nyomdászoknak! Úgy legyen!" (1934 december 4.)

Az alázatos szívű Jézus nyomában

Talán nincs a kereszténységben még valami, ami követői és a kívülállók előtt annyira idegen és érthetetlen, mint az alázatosság. A nemkeresztény rabszolgavonást lát benne; a legtöbb keresztény pedig tehetetlenséget vagy álarcot lát benne, melyet azért vesz fel, hogy dícséretet, elismerést, sőt előnyt nyerjen. Az igazán alázatos ember szinte olyan ritka, mint a fehér holló, pedig az Úr Jézus ennek az erénynek komoly gyakorlására hívta fel követőit: „tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű!"

P. Biró fenntartás nélkül iparkodott Krisztust követni, s így nem kerülhette ki figyelmét az isteni Szív legjellegzetesebb vonása: az alázatosság. S akik ismerték őt, be is vallják, hogy szívből alázatos volt. „A másik dolog (az első buzgó Jézus Szíve-tisztelete), ami P. Biróban feltűnt nekem, — írja egyik kiváló rendtársa — az a mély és tettetés nélküli alázatossága. Nem adott magára semmit. Gyermekded őszinteséggel elmondta hibáit, természetes fogyatékosságait is, és nemcsak bizalmasainak. Nem csinált titkot azokból, nem iparkodott azokat elrejteni, — kivéve természetesen, ha az okosság vagy más érdek kívánta. Egész megjelenése roppant egyszerű, közvetlen és természetes volt, de nagy erényt sugárzott vissza. Minden póz távolállott tőle. Püspököknek, ha nem is voltak megyéspüspökök, mint tartományfőnök is térdhajtással kezet csókolt."

1929-ben bevallotta P. Biró, hogy 16 éves kora óta mély lelki életre vágyik; egyik legfőbb problémáját a mély lelki élet képezte. „Sokat olvastam erről, még többet gondolkoztam, tettem, gyakoroltam több vagy kisebb eredménnyel, nagyobb vagy kisebb tévedéssel. Tapasztal-

tam, hogy a lelki problémák megoldására az öregkor ad érettségi bizonyítványt."

Öregkorában pedig úgy találja, hogy a lelki élet mélysége a gyermekded alázatosságban rejlik, mely diadalra juttatja a szeretetet.

Nem könnyű dolog ez. „Szerény tapasztalatom szerint is — úgymond — az igazi alázatosság a legnehezebb erény."

Nehéz, de nagyon fontos: „Csakis az igazi alázatosság hoz mély békét, megelégedést. Valódi és szolíd erény sem lehet igazi alázatosság nélkül. Az apostoli működéshez szükséges, hogy bírjuk az emberek bizalmát, hogy jó és megnyerő benyomást keltsünk. Ámde ez lehetetlenség igaz alázatosság nélkül. Még az ördög is, hogy célhoz jusson, az alázatosság bájos, bizalmat, megnyerést keltő köntösét veszi magára. Alázatosság nélkül tiszta szándék sem lehet s azért sem tökéletesség, sem érdem. — Felebaráti szeretetet alázatosság nélkül gyakorolni nem lehet, legfeljebb cimboraságot. — Engedelmeskedni alázatosság nélkül csak rabszolga és farizeus módra lehet. — Különös, hogy Szent Ignác az alázatosságot, engedelmességet, szeretetet szinte egy erénynek veszi."

P. Biró példája mutatja a legvilágosabban, hogy az igazi alázatosság se nem rabszolgaság, se nem tutyimutyiság.

Az igazi alázatosság — mondja ő — „a legpasszívabb, de egyszersmind a legaktívabb erény. Látszólag együgyűség, a valóságban a legnagyobb életrevalóság az erkölcsi törvények korlátai között. Ha a kettő nincs egybekapcsolva az alázatosságban, akkor nem igazi alázatosság és nem is erény, legkevésbbé keresztény erény.

Önmagunk és mások nevelésénél erre ügyelni kell, különben kárt vallunk magunknál és másoknál.

A legpasszívabb erény, ha kell. Miért?

1. Mert öntudatosítja, hogy az ember önmagától semmi. Ami jó benne és másokban van, az Istentől van és Istené. — Ezért az alázatos embertől távol áll a büsz-

keség, az önteltség, az elismerés-, dícséret- és kitüntetéshajhászás. De viszont megvan benne a szent önbecsülés és tiszteletbentartás és mások becsülése, tiszteletbentartása.

2. Mert meggyőződésünkké teszi, hogy Isten segítsége, közreműködése nélkül semmi jót sem tehetünk. Azért az alázatos ember tehetetlenségének teljes tudatával csügg Istenen és imádkozik, folyton imádkozik, Istenhez kapcsolódik, folyton kéri őt.

3. Mert megmutatja azt is, hogy amit az ember csak önmagától bír, az a sok rossz. A sok rosszért csak megalázkodás, megaláztatás, büntetés jár a földön és az örökkévalóságban. Súlyos bűnökért végtelen büntetés, végtelen megaláztatás.

Azért mondja Szent Ágoston: ‚Oportet, ut oderis in te opus tuum et ames in te opus Dei' — ‚Szükséges, hogy gyűlöld önmagadban a te művedet és szeresd magadban az Isten művét.'

Ez a bűntudat eredményezi, hogy az igazi alázatos szó nélkül mindent képes eltűrni és soha igazságtalanságról nem panaszkodik, mert tudatában hordja, hogy ez-az, amit éppen most szenved, még nem a pokol; továbbá, hogy érdemtelennek tartja magát bármely jó bánásmódra; hogy elbújik, restelkedik minden szereplés miatt; s végül érdemtelennek tartja magát bármely munkára és az ahhoz szükséges kegyelmekre.

Ezeknek az eleven gondolatoknak kell az emberben élniök, hogy üdvözülhessen és hogy veszély nélkül szerepelhessen, amikor kell.

Ez az igazi alázatosság passzivitása.

Ez termi meg az emberben az első hétről szóló igen komoly, örök igazságot a szent lelkigyakorlatban.

Az igazi alázatosság azonban egyszersmind a legéletrevalóbb, a legcselekvőbb; bátor és hős erényeket termel, mihelyt az alázatos ember isteni felvilágosításra vagy az elöljáró szavára valamely munkára, vállalkozásra megbízást kap. Miért?

Tudatában van ugyanis annak, hogy Isten megadja

neki a szükséges, — sőt jóságánál fogva a bőséges segítséget, kegyelmet. Teljes biztonsággal mondhatja tehát: Mindent megtehetek abban, aki engem megerősít, Istenben. — Ezt csak az alázatos teheti. Mert neki senki és semmi nem imponál, csak az Isten; más becsvágya nincs is, mint azt, amire megbizatást kapott, Isten dicsőségére jól elvégezze. Hiú, büszke, öntelt gondolata nincs; emberi tetszés nála ki van zárva. Soha nem szolgál puszta embernek. Bármily magasrangú ember, mint ember, neki semmi. A nagyok is csak olyan szegény emberek, mint ő maga. Csak az isteni tekintély előtt hajlik meg és az előtt, akiben az megvan. Csak neki szolgál és azért mindenre képes. Nem veti meg az embereket, de azok nem imponálnak neki, nem fél tőlük, nem jár kegyükbe. Ez nagy lelki függetlenség, szabadság, fennköltség. Az alázatos embernek van bátorsága, hogy szerényen az igazat bárkinek megmondja.

Nem retten vissza semmi nehézségtől sem, hisz Isten van vele.

De nem hangolódik le semmi sikertelenség miatt, mert csak Istent keresi és nem önmagát.

Ha szomorú, ez csak azért van, mert Isten dolga nem sikerül.

Újra és újra nekivág rettenthetetlenül a megbizatásnak, amíg Isten vagy az elöljáró nem mondja: elég.

Mert csak Istennek akar tetszeni, őt szolgálni, az ő dicsőségét előmozdítani és bűneiért fényes elégtételt nyujtani, azért forrnak benne a gondolatok, tervek, erők. — S ha jő az isteni indítás, hogy szóljon az elöljárónak, szól, és ha helybenhagyást kap, rögtön nekivág a tervezett munkának. Az alázatos ember folyton munkálkodik és neki is szól az Úr Jézus mondása: ‚Atyám e pillanatig dolgozik, hasonlóképen én is.'

Alázatosság nélkül nem lehet a társadalmi kérdést megoldani, mert alázatosság nélkül nincs üdvös jog, nincs nagy és kicsiny között kiegyenlítődés. Egymagában még a szeretet sem képes erre, mert ha a gazdag érezteti az ő nagyságát a szegénnyel, akkor csak ellen-

szenves dacot vált ki alamizsnájával. Alázat nélkül nincs tekintélytisztelet; de az engedelmesség sem lesz meg, ha a tekintély hordozója nem mondhatja magáról, mint az Úr Jézus: szelíd vagyok és alázatos szívű.

Sajnos, ezt az erényt is kevéssé ismertetik a maga valójában, kevéssé nevelnek rá Magyarországon a nevelők. Azért van oly sok helytelen és rendesen szerencsétlen pályaválasztás; innen a nagy szegénység éppen a katolikusoknál; ezért van oly nagy élhetetlenség a keresztény katolikusoknál és van oly kevés fennkölt jellem és szent. Szinte megemészt mindent az úrhatnámság, a cifra nyomorúság, a cím- és rangkórság, a hiúság, a büszkeség, a kevélység, — elsősorban pedig a lelki függetlenséget. A nevelők is, egyháziak és világiak egyaránt hízelegnek a nemzeti bűnöknek, s a helyett, hogy kiirtanák, nagyra nevelik azokat. Igy vélekedett már Zrínyi, Széchenyi, Deák a különben oly sok jó tulajdonsággal megáldott magyar természetről. Szívleljék meg ezt a jövendőbeli nevelők és lelkipásztorok a maguk és mások boldogulására."

Igy fejtette ki P. Biró az alázatosságról vallott felfogását. Ez azonban nem volt puszta elméleti eszmefuttatás, hanem mélyen alázatos lelkének önkénytelen feltárása. Azt is mondhatnók: névtelenül a saját példáján mutatta be, milyen az igazán alázatos lélek.

Mindig hangoztatta a páter, éppen azért, mert annyira fontos és oly nehéz az igazi alázat, azért sokat és buzgón kell érte imádkozni. S amit ő másnak ajánlott, azt maga is megtette: sokszor imádkozott igazi és szívbeli alázatosságért. Szinte megborzad az ember, ha olvassa azt az alázatossági litániát, melyet annyiszor mondott el, hogy papirosa elszakadt, írása pedig szinte olvashatatlanul elmosódott. Őszintén kérte a szelíd és alázatos szívű Jézust, szabadítsa meg a kívánságtól, hogy mások megbecsüljék, szeressék, tiszteljék, dícsérjék, előnyben részesítsék, kíméljék; forrón könyörgött ugyanannak a Jézusnak, adjon neki erőt a megaláztatás, meg-

vettetés, rágalom, elfeledtetés elviselésére. Sőt a maga részéről azt akarja, hogy másokat nála jobban szeressenek, többre becsüljenek, őt magát pedig félretolják és elfelejtsék.

Néhány példa beszédesen szól P. Biró alázatáról. Idős páter beszéli: „Még most is meghatódom, ha eszembe jut az a jelenet, mely köztem és P. Biró közt lejátszódott. Annakidején mint fiatal tanár a kalocsai konviktus tűzoltóparancsnoka voltam. Egyszer a szokásos Jézus Szíve-körmenetet P. Biró rendezte meg. A rend fenntartása a tűzoltóparancsnok dolga volt. P. Biró azonban beavatkozott ebbe. Erre én mint parancsnok figyelmeztettem, hogy két szakács elsózza a levest. Mire ő továbbállt és nem avatkozott többé az én dolgomba. Este, mikor lefeküdni készültem, kopognak az ajtón. P. Biró lépett be és térdreborulva bocsánatot kért. — Talán ingerült vagy goromba volt a páter, mikor figyelmeztette őt a parancsnok? Nem. — Nem bírtam magamba zárni ezt a szokatlan élményt és másnap közöltem az egyik páterrel, mint valami rendkívüliséget. Csodálkozásom még csak fokozódott, amikor hallottam, hogy ez P. Biró rendes eljárása, ha valakit véletlenül megbántott vagy kellemetlenséget okozott neki. Sőt, ha csak gondolja is, hogy megsértett valakit, mindig így cselekszik."

Igy iparkodott megnemesíteni impulzív, áttörő, az eszmét minden akadályon keresztül föltétlenül diadalra juttató természetét. Az ilyen adottság sok kellemetlenséget okozhat, ha nem áll állandó ellenőrzés alatt. Különben Kalocsán főprefektus korában annyi herce-hurca közt több ízben előfordult, hogy nem uralkodott eléggé magán. Ilyenkor nem szépítette hibáját, hanem őszintén bevallotta az alprefektusoknak, hogy megfeledkezett magáról s hozzátette: „az akarat ugyan kész, de a fizikum gyönge".

Munkáiban nem kereste önmagát. Ezért ellensége volt a külsőségeknek és az eredményekkel való dicsekvéseknek, a statisztikázásnak. — Jellemző eset, hogy mikor a Szív-ujságnak és a Szívgárdának címkés levél-

papírt csináltattak, egészen elszomorodott. Ekkor már nem volt szerkesztő, másképen talán meg sem engedte volna ennek a papírnak használatát. Ebben is dicsekvést látott.

Minthogy Isten dicsőségét kereste, azért nem ismert szűkkeblűséget. Egyáltalán nem volt az az ember, aki csak saját szervezeteinek akar mindent megtartani. Egy alkalommal egyik világi munkatársa kérte, ne adja ki jó ötleteit másoknak. „Ha a Jézus Szíve-tiszteletet az ördögnek kellene megmagyarázni, — felelte — azt is megtenném. Nem az a fő, hogy a mienk legyen a dicsőség, hanem hogy Jézus Szíve tisztelete terjedjen."

Nem bízott sem magában, sem más törékeny halandóban, hanem abban, aki az alázatosakat felmagasztalja. „Többször szólottam már Önökhöz, — mondta a Népleányoknak — akik önmagukban igen kicsinyek, olyan dolgokról, amelyek ha nem nézném a kegyes Szűzanyát, ki önmagában szintén gyenge volt, de Isten kegyelméből fönséges munkát végzett, s nem látnám, hogy az ő nyomdokaiba lépve hány nő mennyi és milyen magasztos munkát végzett az Egyházban, mondom, ha nem lebegne előttem a kegyes Szűzanya és a szent asszonyok és leányok példája, akik Isten szent kegyelméből táplálkozva, ily nagy dolgokat vittek véghez, nevetséges volnék önmagam előtt, amikor Önöknek oly magasztos dolgokat hirdetek s Önöktől oly nagy dolgokat várok. Tehát alázatos akarok lenni és valóban nem is építek a természetes erőkre, különösen nem magamra és nem Önökre, kicsinyekre, hanem arra, akire épített a kegyes Szűzanya, aki az angyaltól hallotta, hogy az Istennél semmi sem lehetetlen." (1934 január 24.)

Alázatosságában attól félt, hogy árt a Népleányok intézményének, mely Isten áldása folytán hamarosan szép virágzásnak indult. „Önök pedig, gyermekeim, — írja — lelkesüljenek az Úr szeretetének terveiért az Ő népe javára. Lelkesüljenek és szeressék intézményüket. Nagy dolog ám az, mind jobban és jobban belátom. Amikor ezt leírom, lelkiismeretem előtt tudom, hogy nem magam dí-

csérem, mert én bűneimmel csak akadályul szolgálok, hogy extenzíve és intenzíve tökéletesebben kifejlődjék. Úgy szeretném átadni másnak, ha volna, aki értené és akinek kezeibe helyezhetném. Ne gondolják, ó ne, hogy tán beleuntam! Nem. Csakis az a tudat, hogy én hátráltatom bűneimmel ezt a nagyszerű művet; ezt hozom tudtukra. Nem púpos alázatosság ez nálam, hanem valóság és igazság."

Bár nem kereste önmagát, mégis jólesett neki az elismerés. „Jó levelét köszönöm — írja egyik rendtársának. — Meglepett. Ember vagyok én is, azért jólesett. Öntudatomban nem találom azt, hogy ez a jólesés hiúság lenne. Nem. Hanem az, hogy nehézségeim közt megerősített."

Alázatos lelkülete lovagiassá tette.

Amikor főnöke lett egy régi munkatársának, kivel évekkel előbb nézeteltérése volt, szóba se hozta a félreértés témáját, hanem az illető működésének még sokkal nagyobb tért engedett, mint azelőtt, olyan irányban is, amely előbb szándékával ellenkezett.

Szép fényt vet alázatos lelkületére, hogy a népet nagyon szerette. A Szív-ujságot is a népnek szánta. Ezért állandóan figyelmeztette munkatársait, hogy a nép nyelvén írjanak. Ne ragadja el őket a büszkeség, hiúság. Az olvasóra gondoljanak mindig, a népre.

A legcsaládiasabb kapcsolatot teremtette a szerkesztőség, kiadóhivatal és a rikkancstábor között. Sikerült is neki egyetlen nagy családba olvasztani őket. Rikkancszsúrokat, karácsonyi ünnepségeket rendezett, ahol a legintelligensebb szerkesztő és az analfabéta rikkancs együtt volt.

Mély alázatosságból fakadt nyugalma és derűje.

„A legfontosabb a lelki életben — írja valakinek — mentől éltesebb leszek, annál inkább látom, hogy így van — a mélységes és állandó alázatosság gyakorlása. Erre folyton szükségünk van. Figyelje csak meg magát, ha bármi miatt nyugtalankodik, annak oka mindig az, hogy még nem elég alázatos, még ad magára, még megsértődik,

még kesereg, hogy ez-az történt meg vele, amit méltánytalanságnak tart.

Imádkozom, hogy segítse meg az Úr Jézus és tegye szentté!"

Alázatosságában szívesen kért másoktól tanácsot. Mondotta, hogy gyermektől is elfogad irányítást és útmutatást. — Máskor meg: „Épp most is egy nagyon kényes ügyet kell elintéznem. Közlöm másokkal is, pedig már 60 éves elmúltam. Kérem véleményüket. Az embernek magát ellenőrizni és ellenőriztetni kell. Ezáltal kikerüli az elöljáró azt a vádat, hogy egyoldalúan és igazságtalanul cselekszik." (1929.)

Szokása volt a nehézségeket megtárgyalni, az összes ellene és mellette szóló érveket megbeszélni. Ellenvetéseket is tett. De őnála ez mindíg tudományos és tárgyi síkon mozgott. A veszekedést nem ismerte. A noviciátus óta megmásíthatatlan elve volt a szabály intézkedése: „Mindenki, amint szerzeteshez illik, mérsékelt hangon szóljon. Ne is ereszkedjék senki mással szóvitába, hanem ha valamiben eltérő véleményen vagyunk és tisztázását szükségesnek tartjuk, az okokat szerényen és szeretettel adjuk elő abból a szándékból, hogy az igazság győzzön, ne pedig hogy felsőbbségünket mutogassuk."

P. Biró valóban mester volt ebben.

Az engedelmes akarat hőse

„Az emberben levő akadályok legnagyobbika — mondja P. Biró — a veleszületett vágy szabadság, függetlenség és önrendelkezés után. Ez ösztönök uralma alól nagyon kevés ember van kivéve." S ő, a Sajgó fia, a szabad természet nagy kedvelője, nem tartozott a kivételek közé.

Saját magán érezte, hogy „míg más erénnyel szemben az ösztönösség felhagy bennünk a korral, addig az önrendelkezési vágy, a szabadságvágy és függetlenségi ösztön: saját eszünk és akaratunk követésének vágya mindig csak növekszik". (1934.)

Ezen nem is lehet csodálkozni. Mert „míg az érzéki ösztönök — úgymond — a korral kialszanak, úgyhogy akárhány ember megjavul, nem azért, mert ő hagyta el a bűnt, hanem azért, mert a bűn hagyta el őt, vagyis már nem tud vétkezni, mégha akarna is", addig a szabadságvággyal szemben más a helyzet. Az ember teste elkophat, de lelke nem, mert szellem. „Sőt — úgymond — a kor haladtával aránylagosan, folytonosan növekszik, — hacsak valaki nem agyalágyult vagy bolond — mert a lélek mindig többet lát, hall, olvas, tapasztal s így okosodik az ember és mindig több észbeli tudással rendelkezik. Ez az oka annak is, hogy az öregebbek szinte magától értetődőnek tartják, hogy a fiatalabbak hajoljanak meg véleményük előtt és teljesítsék akaratukat.

Ebből a természetes fejlődésből következik, — állapítja meg P. Biró — hogy a korral együtt növekednek nehézségeink az engedelmesség terén. Különösen, ha az öregek szellemileg frissek és tudnának is kormányozni, de testi fogyatékosságuk miatt erre képtelenek, és azért helyettük fiatalok kormányoznak, úgy könnyen megesik, hogy az öregebb, tapasztaltabb ember igen nehéz körülmények közé kerül az engedelmesség dolgában."

„Még más oldalról is meg lehet az engedelmességet világítani — folytatja ő. — Főleg két parancsolat van, amelyet az életben leggyakrabban áthágnak. Az egyik a VI., a másik a VIII. Sőt merném állítani, hogy a VIII. parancsot még többször szegik meg, mint a VI-at. Az emberek szűnös-szüntelen kritizálnak, az újságban sem tesznek egyebet. Mit jelent ez a tünet az életben? Azt, hogy mennyire hajtja az embert az ösztön, hogy saját feje szerint gondolkozzék, és mindazt, ami az ő gondolkozásával ellenkezik, mindjárt megítéli. Mivel minden ember nagyon is egyénileg gondolkozik, innen van aztán az, hogy ahány fej, annyi gondolat. Annyira, hogy még komoly, művelt emberek is, — úgy a férfiak, mint a nők — ha például tanácskozásra jönnek össze, alig van közülük kettő, aki egyetért, aki egy véleményen van. Ez az oka annak, hogy például a szerzetekben, habár liliomos lelkületűek vannak is együtt, örökösen kritizálnak.

Hogy mindent és mindenkit megkritizálnak, ebből az tűnik ki, hogy mily erős bennünk az ösztönösség, hogy saját véleményünk szerint rendezkedjünk be. A magunk akarata, ítélete és a magunk kénye-kedve szerint akarunk élni. Ezért olyan nehéz az engedelmesség.

Amikor az ember öreg lesz, az érzékiség már nem bántja, gyomra is összezsugorodott, nem kívánja a különlegességeket, sőt undorodik tőle. Az ilyennek bőjtölni nem vicc. Az engedelmesség azonban a korral mindig nehezebb lesz, mert a lélek gyarapszik, s ezért nehezebb ennek az erénynek gyakorlása."

A testi erő hanyatlásával P. Biróban nem fogyatkoztak meg a lelki képességek. Szinte prófétai éleslátással volt megáldva. Mintha nem is annyira a puszta értelem működött volna benne, hanem ritka intuíció: a helyest, a valóságot ösztönösen megsejtő érzék. Hányszor csóválták a fejüket, egyenesen rosszalták a páter álláspontját, nézetét; el is vetették, de a jövő neki adott igazat. P. Biró nem foglalkozott csip-csup tervekkel, hanem a legégetőbb egyházi és társadalmi kérdésekkel. Ezeket szem előtt tartva megértjük, hogy a páter önnön vérével írta az engedelmes-

ségről szóló súlyos szavakat. Hogy ágaskodhatott benne a természet! Egyszer majdnem derékban kettétörte, amikor súlyos ügyben az elöljáró úgy vélte, hogy Isten, a Társaság és a páter érdeke mást követel, mint amiről P. Biró szentül meg volt győződve. De engedelmeskedett. Úgy látszik, hogy akkor (1924) esett át a vérkeresztségen. S következménye? Rengeteget használt a Jézustársaságnak azáltal, hogy a rendi ifjúság az ő befolyása alá került; nagyon sokat nyert ő maga is, mert lelki élete méginkább elmélyült. Ő is fordulópontnak, mondhatnók az érés idejének érezte ezt. Erre az esetre céloz később egyik levelében, mely sajátos fényt vet hősies engedelmességére és küzdelmére:

„Ön sem hallgat úgy rám, — írja — amint kellene. Ha hallgatott volna, már rég szent lehetne. Épp az kell az életszentséghez, hogy meg ne értsenek. Sorra így szenvedtek a szentek. Rám is hivatkozik. Hát biz engem sem értenek meg a mai napig. Segített az Úr, mert 3 és fél évig csendben megvoltam. Átestem mindenen. Mért nem tehetné meg Ön is? Van kereszt az asztalán? Van rózsafüzére? Hát imádkozzék. Azt mondja, hogy nem tud. Mért ne tudna, ha megtagadja magát? Hja, ha nem tagadnám meg magam, rég nem volnék sem pap, sem jezsuita. De az Úr Jézus sem lenne az, aki, ha nem tagadta volna meg magát. Lám, rajtakaphatjuk magunkat lépten-nyomon azon, hogy nem a reális, nem a történelmi, egész Krisztust követjük. Aki önmegtagadással követi őt, az bőséges kegyelmet kap. Aki eljátssza, az jajgat. Most is mi mindent terveztem szeptember második felére. Jézus súlyos arcekcémát adott s a szobát kell őriznem. Felborult minden terv. Lesz belőle talán kár is. Jajgassak? Deo gratias! Hallgatok. — Hihetetlen, hogy undorodom ettől a Pesttől. Az Úr is undorodott Jeruzsálemtől. Odament, ott volt. Hát én miért nem?" (1928 szeptember 18.)

Nehéz az engedelmesség. Hogy mégis sikerüljön „Szent Ignác atyánk azt mondja, — figyelmeztet P. Biró — hogy nagyon tagadjuk meg magunkat." S hozzáteszi: „Legyünk olyanok, mint a jó ló, mely nem törődik semmi-

vel. Ha hallja: gyí, elindul; ha hallja: hó, akkor megáll. Minden hangra mindjárt kész. Hát még az ökröket hogyan dirigálják! Pár szót megjegyeztem még gyermekkoromból, például pohó, csali, psz, psz, és azok mind szépen szótfogadnak, megértik és tudják, hogy melyik szóra hová vagy honnan kell menniök. Nem törődnek azzal, hogy jó-e, kiváló-e a parancs. Azt sem bánják, hogy kitől jön, mindjárt cselekszenek, mert így vannak bedresszírozva."

„Nagyon boldog lesz az, — állapítja meg P. Biró — aki a jó Istennek lovacskája, ökröcskéje, marhácskája, s mikor hallja az elöljáró szavát, tudja, hogy mit csináljon és meg is teszi minden további nélkül. Csak az az erős tudat legyen meg benne, — és ebben ne legyen se lovacska, se ökröcske, se marhácska — hogy mindezt Isten kedvéért teszi és azért, mert Istent szereti. Ez nagy bölcseség."

„Ez a vak engedelmesség — folytatja a páter — nagyon szükséges, mert nélküle sem külsőleg, sem belsőleg meghódolni Isten előtt nem lehet. Hogy azonban ez sikerüljön, sokáig kell magunkat iskolába fogni és soká kell pofozni azt a túlhajtott önrendelkezési vágyunkat, eszünk féktelen csapongásait, akaratunk forradalmaskodását, hogy legerőteljesebben hathassunk magunkra és gyorsabb léptekkel haladjunk előbbre az engedelmesség iskolájában."

„Nem tudom Önöknek eléggé ajánlani az Úr Jézus példáját, — mondja ő — melyről Szent Pál oly szépen szólt a filippiekhez írt levelében (1, 13.), ezt kívülről kellene tudni. Tudják-e? Mondhatom, hogy ebben megvan a legmeghatóbb példa és ok arra, hogy tudjunk engedelmeskedni. Az Úr Jézus egész élete engedelmesség a mennyei Atyával, földi elöljáróival, sőt még keresztrefeszítőivel szemben is. Ha ezt átérzem, könnyű a következtetés: ha az Úr megtette, megtehetem én is iránta való szeretetből, önzetlen szeretetből, ahogy ő tette. Neki ebből igazán semmi haszna nem volt. Akkor hogyne tehetném meg ezt én iránta való szeretetből, mikor nekem igen nagy hasznom van belőle. Ez az egyik indítóok, hogy az engedelmesség iskolájában gyorsabban haladjunk előre.

A másik indítóok a gyakorlati életből vett hétköznapi példa. — A kommunizmus alatt egy családban voltam, ahol egy kicsi fiú gondozása volt reám bízva. Játszottam, kocsiztam vele, szóval pesztonkáltam. Öreg létemre leültem a földre, hancúroztam vele s megtettem mindent, amiről tudtam, hogy örömet szerzek neki. Nem azt tettem, ami nekem tetszett, hanem én alkalmazkodtam a gyermekhez. Igy a gyermek nagyon megszeretett, csaknem jobban, mint szüleit és jobban ragaszkodott hozzám.

Igy az éltesebb ember minden további nélkül tegye meg azt, amit más kíván. Tegye félre saját akaratát, csak azért, hogy másnak örömet szerezzen és így vakon engedelmeskedve alkalmazkodik máshoz, mindent annak kedvére téve, kivéve ami bűn."

Vajjon az engedelmesség nem erőszak-e az emberi szabadság ellen, nem megbecstelenítése az emberi méltóságnak? Nem! Sőt ellenkezőleg, tökéletesíti szabadságunkat és fölemeli méltóságunkat.

„Mi történik akkor, — kérdi P. Biró — ha én az engedelmesség által átadom akaratomat, szabadságomat az Istennek; ha hozzákötöm akaratomat s azt az övével egyesítem; ha egyesítem az ő szabadságával, akaratával, parancsával, előírásával? Ha én ezt megteszem, akkor akaratomat kivetkőztetem abból a tökéletlenségből, hogy hibázhat, eltévedhet és eltérhet a végső céltól. Miért? Mert összekötöttem akaratomat, szabadságomat — már amennyire ember összekötheti — a változhatatlan és végtelen tökéletes akarattal, szabadsággal. Ha egyesülünk az isteni akarattal, világos, hogy emberi lehetőség szerint szinte azt mondhatnók, vétkezhetetlenné tesszük magunkat. Kizárjuk a vétkezés lehetőségét s ezért a legtökéletesebb szabadságot élvezzük." (1934.)

„Aki engedelmeskedik, az mindig a legjobbat, legtökéletesebbet és legszentebbet cselekszi. Törheti valaki a fejét akár a világ végéig, ennél jobbat, szentebbet és tökéletesebbet nem tud kitalálni. Ennélfogva senki sem oly derült kedélyű, vidám és folytonosan zenélő szívű, éneklő pacsirta, mint az, aki örökké engedelmeskedik.

Az ilyennek az élete csupa derű, csupa muzsika és napsugár. Halála is koncert."

Itt azonban felmerül a kétség, hogy lehet Istennek öröme az engedelmességben, amikor az elöljáró tán haszontalan vagy esztelen dolgot parancsol. Nem az esztelenségben telik öröme, hanem a készséges meghódolásban a törvényes elöljáró előtt, aki számára Istent helyettesíti. Az elöljáró felelni fog Isten előtt minden parancsáért, „minden szaváért helyt kell állnia és vizsgát tennie, hogy mit parancsolt. Az alattvaló számára nagyon vigasztaló, hogy nincs felelőssége, csak az, hogy szíves-örömest engedelmeskedett-e".

Nem szabad azt gondolni, hogy az engedelmesség megbénítja az egyéni vállalkozási kedvet. Ezt világosan mutatja P. Biró élete. S ezt láttuk is már, amikor az alázatát bemutattuk.

A páter gyakorolta a vak engedelmességet és másoktól is megkívánta ezt, de azért távolról sem mondott ő mindenre igent s másoktól sem követelte meg azt. Az ő szemében a vak engedelmesség is eszes. Azért, ha felfogása az elöljáróétól eltért és Isten dicsőségére szükségesnek vagy legalább is hasznosnak találta, közölte az okokat a följebbvalóval. De utána, bármikép is döntött az elöljáró, belenyugodott.

Bár Isten helyettese az elöljáró, mégis csak ember s mint ilyennek vannak hibái és fogyatékosságai; intézkedései nem mindig a legjobbak; sőt az indítóok olykor nagyon is fogyatékos lehet. P. Biró mindezt jól tudta. Sohasem tagadta. Sőt ennek tudatában foglalkozott a fennforgó hibákkal és azokról tárgyalt, ha ezt Isten dicsősége és a lelkek java úgy kívánta. De mindig tárgyilagosan. Ilyenkor csak a hibát nézte, azt helytelenítette; a személyben Istent tisztelte.

Jellemző a következő eset:

Mint „A Szív" szerkesztője tárgyalt főmunkatársával egyházi ügyekről. Bizalmas embere csípős kritikát gyakorolt. A páter erre a legszigorúbb hangon figyelmeztette,

hogy soha többé nem fog vele hasonló dologról beszélni, ha ilyen kritizáló hangot használ.

P. Biró az engedelmesség embere volt. Rendi szabálya előírja, hogy betegség idején mindenki tiszta szívből engedelmeskedjék, necsak lelki feljebbvalóinak, hogy lelkét igazgassák, hanem ugyanazon alázattal testi orvosainak és ápolóinak, hogy testének gondját viseljék. Megható volt, hogy utolsó betegségében mily alázattal engedelmeskedett nemcsak orvosainak és betegápolóinak, hanem látogatóinak is. Engedelmessége szinte csodás dolgokra képesítette. Nagyon kellemetlen ízű porokat kellett szednie. Biztonság kedvéért az orvos dupla ostyába csomagolta. A jelenlevők, akik a gomolyagot látták, megijedtek. Hiszen áldozáskor a szentostyának csak egy részét veheti magához. Hogy nyelje le ezt a „tömeget"? Mégis szerencsét próbált az orvos. A halálos beteg az orvosra nézett, aztán az ostya-gomolyagra, majd engedelmesen kinyitotta száját és mindenkinek nagy meglepetésére lenyelte. Csodálták az engedelmességét.

Tegyünk pontot e fejezetnek végére P. Biró szavaival: „Sokan mondják, hogy a tisztaság által mártírrá válik az ember. Hát akkor az engedelmesség által mivé lesz?"

„Összeforr Isten akaratával és szentté lesz."

A szenvedés útján

Ha évtizedeken át kéri is valaki Istent, — mint P. Biró tette — hogy halmozza el szenvedéssel és megpróbáltatással, a szenvedés mégis sötét rejtély marad számára.

„S mivel megérteni nem bírjuk, — írja a páter — azért mindenkor és mindenben alázatos megelégedettséggel, türelemmel, zokszó és panasz nélkül meghódolni igen nehéz dolog. Annál is inkább, mert valahogy rossz természetünk és az ördög is éppen akkor juttatja eszünkbe az Isten tulajdonságait, amikor nehéz az isteni Gondviselés előtti meghódolás, meghajlás, a szófogadás, az engedelmesség. Eszünkbe juttatja, hogy az Isten végtelen jóságos s mennyire szeret minket. Mintegy felejteti velünk, milyenek voltunk azelőtt és mennyire megérdemeltük volna a végtelenül igazságos és jóságos Istentől épp az ő igazságossága révén az örök kárhozatot. Ezeket nem juttatja eszünkbe, hanem csak azt, hogy most milyen jók vagyunk. S azért felkél lelkünkben a kérdés, hogy ez a végtelen jóságos Isten hogyan vezethet bennünket így és hogyan bánhatik velünk olyan keményen. Hogyan okozhat nekünk ennyi fájdalmat és szenvedést?" (1934 március 14.)

Titokzatos és fölérhetetlen az isteni Gondviselés útja! S boldog, aki meg nem botránkozik benne! „Előfordul, — mondja P. Biró — hogy valakinek, míg nem közeledik az Úrhoz, semmi baja sincs. Azután annyi a baja, hogy alig győzi. Jól emlékszem, — fűzi hozzá mosolyogva — míg a jezsuiták el nem bolondítottak, — jó értelemben mondva — vadul éltem. Nem volt semmi bajom soha! Mikor 16 éves koromban hallottam egy lelkigyakorlatot a jezsuitáknál, attól a perctől kezdve nem volt nyugtom. Pedig mennyire akartam e nyugtalanságtól szabadulni!

— Hát egytől megszabadított az Isten 11 év után. Mikor múlt el? Amikor ezt mondtam: ‚viselem a halálomig, adj még többet!' Akkor elmúlt." (1923 április 19.)

Mily érthetetlen ez a pusztán természetes embernek...

„Minél jobban törekszünk az Úr Jézust követni, — mondja P. Biró a Népleányoknak — annál több ellenségünk lesz, mégpedig halálos ellenségünk. Ez meg van írva, ez kikerülhetetlen, ez alól maguknak sem lesz menekülésük."

„A tanítvány nem lehet több a Mesternél! Önöknél is abból tűnik ki, jó-e valaki vagy sem, hogy vannak-e ellenségei, van-e működésében kereszt vagy sem. Ha nincs, akkor talán nem is dolgozik komolyan. S hogy lesznek ellenségeik, arról nyugodtak lehetnek, ha a programmjuk szerint dolgoznak. Ilyen az élet, itt nem lesz kímélet s nem is lehet."

P. Biró sem maradt megkímélve a kereszttől, de ő készséggel szenvedett: „Itt van egy dolog, — írja — amely nagymértékben megaláz. Tudom, hogy hírnevem is szenvedhet, szenvedni fog bizonyos körökben. De én nem megyek tovább, pedig úgy rájuk csaphatnék. Még egypár esztendővel előbb talán nem így tettem volna. De most érzem, hogy így nagyobb vagyok és Isten is közelebb van hozzám. És ezt kívánja tőlem az Isten. Szokják meg Önök is, hogy ha Önöket megalázzák, lenézik, szót se szóljanak, sőt imádkozzanak az illetőkért és jót tegyenek velük, mert azok legnagyobb jótevőik." (1922 október 21.)

Elismerte, hogy nehéz a szenvedés, de nem akarta, hogy e miatt valaki meghátráljon előle.

„Nehéz? — kérdi egy lelki gyermekétől. — Hát nekem könnyű? Hát az Úr Jézusnak könnyű volt? Ő az ártatlan, mi a rosszak... Mily példa! S mi meghátrálnánk? Hogy nézhetünk a szemébe, majd ha az ítéletkor találkozunk? Az nem lehet. Megesküdtünk, hogy az övéi leszünk, megfeszítve is. Hát leszállhatnánk a keresztről? Nem lehet! Egyre kérem: zokszó nélkül, némán szenvedjen. Lépten-nyomon mondja: Deo gratias! Úgy — bizo-

nyára — nem bánnak Önnel, mint a mennyei Atya az Úr Jézussal bánt." (1928 április 25.)

„Ma van, — úgymond — az Úr Jézus mennybemenetelének ünnepe. Ez azt mondja nekünk, érdemes tűrni, szenvedni, még vértanúsággal is meghalni, csakhogy eljussunk az égbe! Nézzen felfelé és lesz ereje. Isten segítse." (1928 május 17.)

„Ne is panaszkodjunk, — int máskor — még ha kell is valamicskét vagy tán sokat szenvednünk; három okból. *Először* azért, mert az nem a pokol, amelyet pedig talán megérdemeltünk. *Másodszor,* mert érdemes szenvedni azokért a nagy és végtelen örömökért, amelyeket a szenvedéssel szerzünk. *Harmadszor,* mert ezzel az Úr Jézust, aki értünk oly kegyetlenül és sokat szenvedett, vigasztaljuk, az Ő Szívét engeszteljük, sőt bizonyos értelemben az Ő szenvedését kevesbítjük. Azért jól írja nekünk Szent Pál, hogy még összehasonlítani sem érdemes a földi szenvedésekkel — oly semmitmondók — azokat a jövő dicső dolgokat, melyekre el fogunk jutni. Tehát bátorság! Itt is áll, éppen az említett okoknál fogva, hogy hidegen, nyugodtan s vígan előre!" (1937 február 27.)

Szenvedni kell, mert e nélkül nincs életszentség, de még kereszténység sem.

„Ugye fáradtak? Úgy sajnálom magukat. Ez az Úr keresztje. Tégy jót és a végén üldöznek. Deo gratias! — mondják velem. — Ez a szentség útja. Ez Krisztus reális követése. Erős étel, de úgy nő tőle a lélek. Használják jól ki az alkalmat önmegszentelésre. Legyenek nagyon vidámak, énekeljenek!" (1926 szeptember 10.)

„Tetszik nekem, — írja valakinek — hogy szenvedni akar, nem fut előle, nem jajveszékel miatta, mert ez az egyedül helyes. Szenvedni kell, ez alól nincs kivétel! Jezsuita vagyok, szenvedtem és szenvedek, de ennek így kell, kell, kell lennie, azért vagyunk keresztények." (1924 július 2.)

„Ma — írja a népleányoknak — a szentmisében kétszer is nagyon kértem az Urat, hogy tegyen engem és kedves gyermekeimet *szentekké.* Mindig megszoktam ezt tenni, de ma jobban. Emlékeztettem alázattal az Urat szent

Szíve tisztelőinek tett ígéretére, hogy a lanyha lelkeket buzgókká, *a buzgókat szentekké fogja tenni.* Igen, gyermekeim, ostromolják szüntelen az Úr Szívét. Lehetetlen, hogy meg ne hallgasson; hisz épp ezt akarja ő is a legjobban. Természetesen hő óhajunk teljesedésével szükségképen össze van kötve az, hogy *sok megpróbáltatáson, szenvedésen kell átmennünk;* ezek nélkül nem lehet senki sem szent. Az Úr a fájdalmak férfia, a Szűz a fájdalmas Anya, s a mennyei Atyától el van rendelve, hogy szentekké csak azok lesznek, akik az Ő Fia ábrázatához hasonlókká lesznek. Azért szentségre való törekvésünkben okvetlenül rá kell szánnunk magunkat elsősorban arra, hogy szeretetből az Úr iránt *akarunk szenvedni,* s ha jő valami kellemetlenség, nehézség, megaláztatás, ellentmondás, kritika, kísértés, rosszullét, betegség, szárazság, unottság, kedvetlenség akár Istentől, akár elöljárótól, akár emberektől, akár ördögtől, akár mimagunktól, akár az időjárástól, akár az ú. n. sorstól, akkor rögtön mosolyogjunk és szívből mondjuk: Deo gratias! Köszönöm! hiszen a legjobb adományt, a legszebb gyöngyöt kaptuk az Úrtól a mi életszentségünk megvalósítására. Ó, ne dobjuk el e drágagyöngyöket! Ne legyünk oktalanok! Az Úr velünk lesz, oltalmunk lesz, nevelőnk lesz, vezetőnk lesz, sikerünk lesz, számtalan lelket küld hozzánk, számtalan lelket fog általunk üdvözíteni! Ha netán *külsőleg* rossz dolgunk is lesz, de *belsőleg* az ő Szíve boldogsága allelujáz bennünk állandóan. Gyermekeim, ilyenek akarjanak lenni és legyenek is! Az Úr szentséges Szíve hű; ígéretei szerint segítse mindnyájukat." (1926 december 10.)

Valaki más házba vágyott, azt hivén, ott könnyebb lesz a keresztje. P. Biró így írt neki: „Ön valamikor keservesen siratni fogja, hogy nem hallgatott rám és a szenttélevés oly sok és kitűnő alkalmát elszalasztotta. Ha más házba megy, higgye el, öregember írja, nem talál nyugtot, mert magával viszi oda önmagát. De azonnal nyugtot talál, ha mindenkinek szolgája lesz és nem várja, hogy Önnek szolgáljanak; ha mindenkit örömmel szeret, de senkitől sem várja, hogy szeresse; ha más tótágast áll

is és minden felfordul is, Ön egy szó kritikát nem mond, senkinek nem panaszkodik, csak az Úr Jézusnak. Egy 60 éves írja ezt. Az Úr Jézus nagyon szereti magát, mert sok alkalmat ad a szenvedésre. Nagy viszontszeretetét azzal mutassa ki, hogy megragadja a szenvedést." (1928 szeptember 18.)

Imádkozzunk a szenvedés idején.

„Egyesülj az Úr Jézussal — úgymond P. Biró — és ajánld fel neki szenvedésed, mert akkor igazán vele együtt megváltod magad és az embereket."

„Amikor bajban vagyunk, ne szaladgáljunk olyanokhoz, akik úgysem tudnak rajtunk segíteni, hanem menjünk magához az Úr Jézushoz és nála imádkozzunk kitartóan. És amint a mennyei Atya megvigasztalta az Üdvözítőt angyal által, minket is meg fog vigasztalni. Ha jól kiimádkozzuk magunkat, legtöbbször már nem is kell az emberekhez menni, mert Isten megvilágosított." (1930 július 31.)

Aki Jézusnak igazi követője, annak nem lehet különb dolga, mint neki volt.

„Legyen meggyőződésem, hogy nekem rosszabb dolgomnak kellene lenni. Mert kit követek én? Az Úr Jézust. Ő pedig megvetette a tiszteletet és mindazt, ami gyönyört hozott volna. Ebben van a tökéletesség. Ez az erény. Gondoskodik az Úristen jó szerzetben az egészről és az egyesekről is, hogy érezzék azt, hogy áldozatok, hogy meg vannak feszítve, hogy az elevenükből nyiszálnak le, hogy hiányzik valami, ami nagyon kedves volna. Ezt én tudom, ezt én választottam és legalább türelemmel vagyok vagy törekszem arra, hogy adott körülmények között boldog is legyek." (1922 július 21.) Különben is: „Szégyelném magam, ha jobb sorom lenne, mint az én egyetlen Mesterem, Jézusom Szívének volt."

•

P. Biró csakugyan „egész szerzetesi életén át — mint egy kiváló rendtársa írja — testileg-lelkileg igen sokat szenvedett. Az utolsó hónapokban, mikor testi szenvedései elhatalmasodtak, a felüdülés idején többször meglátogattam, mindig nagyon uralkodott magán, másról

beszélt, nem magáról; mosolygott, érdeklődött minden iránt."

Szenvedéseinek egyik forrása éppen az volt, hogy sok tekintetben megelőzte korát. Csak kevesen értették meg, mert messze kimagaslott a szürke hétköznapiasságból. Nagy lélek volt. A nagy lelkeknek pedig az a végzete, hogy magánosan, értetlenül járják az élet útjait. Ez sok és mély lelki fájdalomnak szokott a forrása lenni. P. Biró többször hangoztatta, hogy P. Tomcsányi értette meg a legjobban és ő tartotta benne a lelket. Őt azonban elszólította az Úr. Támogatásra és buzdításra pedig ugyancsak rászorult P. Biró. Ez világosan kicseng a következő sorokból: „Némelykor szinte megremegtem, vajjon a helyes úton járok-e... Ezt annál is inkább éreztem, mert sokan kifogásolták azt az irányt, amelyet követni kezdtem." (1934.)

Látta a népleányok szép sikereit. Ebből arra következtetett, hogy Isten helyesli alapítását. Olykor azonban az ellentmondások közt fájdalmas kételyei támadtak: „Már-már azt gondolom, hogy Isten nem akarja. Vajjon a Népleányok Társaságának eddig elért szép eredményei nem pusztán természetes és legfeljebb az úton kívül eső nagy léptek?" Időről-időre mélységes lelki elhagyatottság és szomorúság kínozta. Levertségén és nehéz hangulatán azonban hősiesen győzedelmeskedett. Egyszer bizalmasan elmondta, hogy egész életében csak kétszer volt igazán nagy lelki vigasztalása. Először ünnepélyes fogadalma napján, másodszor pedig, amikor a népleányoknak az első lelkigyakorlatot adta. „Jól emlékszem, — beszéli el egyik résztvevő — betegen érkezett, arca erős fogfájástól megdagadva és fekete kendővel felkötve. Azonban egész lényéből mennyei derű és boldogság sugárzott. Gyönyörű pontokat adott. Alig bírt magával a boldogságtól."

P. Biró sokat szenvedett. De szerencséje, hogy még a noviciátusban elvül tűzte ki magának: „Dei voluntas — maxima mea voluptas" (az isteni akarat az én legnagyobb gyönyörűségem). És nem maradt meg a puszta elv mellett,

hanem átültette azt a gyakorlatba; ez tartotta benne a lelket.

„Nem tapasztalta-e még, — kérdezte egy sokat szenvedőtől — milyen kitűnő szer ez: *Mea unica voluptas Domini voluntas!* Az én egyetlen gyönyörűségem az Úr szent akarata! De hol van ez a Jézus szent akarata? A hétköznapi konkrét életnek szövevényében. Miből szövődik össze ez a konkrét élet? Napirendből, szabályokból, esküből, elöljárói parancsból, ú. n. balesetekből, sorscsapásokból, hidegből, melegből, betegségből, kísértésből, munkából, félreértésekből, megszólásból, szidásból, hideg ételből, ennek-annak hiányából. Lám, ezt mind jó kedvvel kell venni, tenni és mindenre Deo gratias-t mondani. Így sohasem jön ki az emberfia a sodrából. Ez az Úr Jézus szent akarata. Nem így volt-e az Úr életében? Nem így tett-e Ő is?" (1931 február 11.)

A „Deo gratias — hála Isten" és „legyen Isten akarata" állandóan ajkán volt s leveleiben újra meg újra visszatér.

„Hála Istennek, — úgymond — jó megpróbáltatásokon visz bennünket keresztül az Úristen. Legyen meg az Ő szent akarata. Tudja Őszentfelsége, mit miért tesz." (1921 november 10.)

„Most, hogy elsőízben támadják nyilvánosan Társaságunkat, — írja a népleányoknak — adjunk hálát Istennek, kérjünk bocsánatot hibáinkért, viseljük örömmel a keresztet, fogjunk össze szent szeretetben és szentelődjünk meg. Most legyünk csak igazán vidámak!" (1926 augusztus.)

„Legyen meg Isten szent akarata, ezzel kezdem el levelemet — írja máskor. — Ezt mondogassa gyakran. Sőt törekedjék arra is Isten szent kegyelmével, hogy hozzá tehesse: Deo gratias! Hála, hála, köszönöm! Mert amint a szabály mondja, a betegség nem kevésbbé Isten ajándéka, mint az egészség.

Arra nagyon kérem, hogy most mutassa meg igazán, hogy az Úr Jézus jó gyermeke és igazi népleánya — valóságos élő áldozat; — azért angyal lesz türelemben, csupa szeretet és mosolygás az Úr szenvedésével, az ő szentsé-

ges Szíve szándékával. Sok egyeben kívül legyen jó és gondoljon reánk is, testvéreire. Kérje az Urat, hogy ha Őszentfelségének tetszik, gyógyítsa meg, különben pedig nagy megadással hajtsa fiatal fejét az Úré alá a keresztfán, mondván: ‚Atyám, kezeidbe ajánlom lelkemet. Jézust szeretve, hidegen, nyugodtan és vigan előre!' (1926 jan. 23.)

„Most hallom, — írja valakinek gyöngédséggel — hogy nagyon beteg. Részvéttel vagyok, imádkozom. Egyesüljön a szenvedő Jézussal, az neki nagyon tetszik. Sokszor sóhajtson fel: Deo gratias, Deo gratias! Ne zavarodjék meg a miatt, hogy száraz belsőleg és elhagyatott. Tudom, vele van biztosan az Úr Jézus. Lám, Ő is mily elhagyatott volt a keresztfán! Egyesüljön vele, mondogassa vele: Istenem, Istenem, miért hagytál el engem! Jó lesz? Imádkozom, hogy az Úr erősítse és vigasztalja meg." (1932 február 8.)

„Lelkületére jellemző a következő levélrészlet: „Pénteken d. u. utazom vissza Szegedre. Biz nem gyógyultam meg. Deo gratias azért is! Van elég, amit le kell szenvedni, vezekelni." (1937 július 26.)

Erős szenvedései ellenére is boldog.

„Én boldog volnék, ha meggyógyulnék, de így is boldog vagyok, hogy a szenvedő Úr Jézussal szenvedhetek. Az könnyebb, ez nehezebb!" (1937 október 27.)

Az örök boldogság nem esne neki jól, ha nem kellene érte megszenvedni. Lelkigyakorlaton kérdezte őt egyszer egy tanítónő: Miért nem teremtette Isten az embert úgy, mint az utazótáskát? Ráírják: Debrecen; feladják és pontosan megérkezik. A páter erre ezt felelte: „Nekem az ilyen mennyország nem kell... Különösen, ha látom, hogy az Úr szenvedett értem..."

Olykor azonban kissé elcsüggedt, de Isten akaratán megnyugodva, szívesen szenved.

„Haragszik rám a Jézuska, — úgymond — azért nem is gyógyít meg, habár igazán annyian és annyit imádkoznak értem. Legyen meg Isten szent akarata. Teljes szívvel és szeretettel akarom ezt mondani." (1937 december 26.)

„Változó állapotban vagyok. Egyszer jobban, más-

kor rosszabbul, de állandóan fáj. Kérem, ne búsuljon. A jó Isten kezében vagyunk. Ő sokkal jobban szeret minket, semhogy ne gondoskodnék jobban rólunk, még a Szűzanyánál és millió jó anyánál is jobban. Ha az Úr Jézusnak tetszik, rögtön meggyógyulok; ha pedig neki nem tetszik, nekem sem tetszik. Deo gratias! Mondja Ön is ezt velem!"

„A fájdalmakat leszámítva jól vagyok. De azokkal is jó. Deo gratias! Ha annyi jót szívesen vettünk az Úrtól, hát miért ne vennők legalább is éppen oly szívesen a kis szálkát az ő szentséges keresztjéből? Alleluja, alleluja, alleluja! Hogy rohan az idő! Elmúlt a bájos karácsony és már villan messziről a fönséges húsvét!" (1938 január 16.) Az utolsó húsvét P. Biró életében...

Boldog volt szenvedései ellenére, mert — mint írja — „a tapasztalás mutatja, hogy mindig az a jobb, ami az embernek nehezére esik, ami fárasztó". Ha valami fájdalmas testi szenvedés érte régebben, — a háború alatt — ezt szokta mondani: „Úgy látszik, a jó Isten akar valamit", t. i. valami nagy dolgot akar elérni a Szívujsággal, amelyen akkor dolgozott. „Ezért szenvedéssel kell ezt a sikert megalapozni."

A szenvedés művészetében annyira vitte, ha nagy gond nyomta, a felüdülés idején feltűnő vidámsággal tréfált és élcelődött. „Minél jobban szenved, — írja valakinek — annál vidámabb legyen. Ne is gondoljon arra, hogy szenved. Ha érzi, akkor énekelje a Te Deumot. Nem így tett-e Szent Erzsébet?" (1925 november 18.) P. Biró is dalolt, sokat énekelt, úgyhogy az ember azt hitte volna, hogy nótás természetű.

Nagyon jellemző rá a következő levélrészlet:

„Igen boldog alleluját kívánok Önnek, egész házanépének, senkit sem véve ki. Sőt beszámítva még a bejáró ismerősöket is, nem tekintve azt, hogy fiatalok vagy öregek, gazdagok vagy szegények, nyomorgó koldusok. Nagyon hiányzanak most az én szemeimnek azok a piszkoska, rongyos, éhes gyerekek, szegénylegények, nénik, akik eljöttek és mindig kaptak valamit. Úgy

örültem, hogy én is adhattam nekik legalább egy darabka cukrot. De tiszteltetem egész Pécelt is! A fa, a cserje, a bozót, a tövis, a sokféle virág, a nyuszi, a tehén, a röfi, a hanhanhan, Bodri, Sajó, pipi, kotkodács, kukurikú, háp-háp-háp, tratrárá, no meg a szél és levegő és napsugár, a hold meg a csillagfény, a kút és víz, a villany, a tűz, — annyi sok, sok testvérem: mindegyikkel együtt tapsolok, énekelek, dícsérem azt a boldog, dicső, szép, fényes, ragyogó, feltámadott Úr Jézus Krisztust, különösen az ő drága, aranyos, édes-kedves Szívét! Alleluja! Hol a karmester? Elő, — ejnye, nem jut a neve az eszembe! — Üsd a taktust, énekeljünk, éjjel-nappal, reggel-este, csak énekeljünk, mert — nem halljátok? — azok mindíg, mindíg énekelnek. Én is minap, hogy a műtőn feküdtem és már meguntam, egy óráig tartott és igen fájt, elkezdtem *énekelni.* Nevettek, de használt. A jó énektől fut az ördög, mint a kutya a trombitálástól." (1937 március 21.)

„Most, — állapítja meg P. Biró egyik buzdító beszédében — a jelen időkben is meghajolni az isteni Gondviselés előtt és nem panaszkodni, nem elégedetlenkedni, igen nehéz. Ezt csak szent ember tudja megtenni. De hol vannak ezek, hol találunk ilyeneket? — Hol vannak most az istenfélő Jóbok, akik meggyőződéssel mondják: Isten adta, Isten elvette, áldott legyen az ő szent neve?" (1934 március 14.)

P. Biró ezek közé a könnyek közt is dalolva hálálkodó Szent Jóbok közé tartozott.

A Szent Szív apostola

P. Biró úgy érezte egyszer, hogy számadással tartozik azoknak, akiknek Jézus Szíve tiszteletét oly nagy hévvel hirdette. Úgy vélte, magyarázattal tartozik nekik, hogy miért szentelte egész életét az isteni Szívnek.

Megkönnyítette beszámolóját az a tudat, hogy ezáltal is előmozdítja nagy életcélját.

„Lelkem kényszerít, — úgymond — hogy azoknak írjak, akik régtől fogva ismernek; s hogy azokkal lelkem egy titkát közöljem, mert gondolom, ez is lendíthet az Úr Szíve kegyelméből az ő buzgóságukon, Jézus Szíve országa megteremtésében.

Nem szívesen szólok magamról, de az Úr országáért meg kell tennem. Kijelentem, hogy 19 éves koromtól az Úr Jézus Szíve mentett meg engem, vezetett és tett azzá, ami vagyok.

Régen volt, 1888-ban, amikor mint nyolcadikos gimnazista olvastam Zádori János esztergomi kanonok kiváló könyvét az Úr Jézus szentséges Szíve ájtatosságáról.

Ez a könyv nagy hatást tett rám és ez a hatás elkísért életemen át mind a mai napig."

Zádori e könyvében Széchenyi szavait idézi: „Elsülylyedünk már régóta, mi oly felette ügyetlen hajósok, ha a földinél erősb kéz néha meg nem ragadja a gyenge bárkánk kormányrúdját, s tenger zivatarjaink annyi szirtek és sziklák s örökös meghasonlások között, valami magasb láthatatlan hatalom nem ment meg a hajótöréstől minduntalan. Már rég el volna temetve a legutolsó magyar, sőt egykori létünk emlékezete is örökre elsülylyesztve már, ha felsőbb hatalom segédkezet annyiszor nem nyujt."

Majd ezeket fűzi Széchenyi szavaihoz:

„Hogy a magyarság mint nemzet él, hogy még állami

konzisztenciával bír a földön, hol annyi nép sírja domborul, azt Isten kiváló kegyelmének köszönhetjük... Vajha lenne, aki a felszínen úszó hibás közérzületet, félszeg közvéleményt a vallásilag tespedő nemzetből kiirtaná, kiválasztása öntudatát fölébresztené, hogy e tudat elszánt, vallásos tettek gyümölcsöző mezejévé válnék s kimutatnók, hogy van képességünk, miszerint alkalmas eszközül szolgáljunk Istennek. Vajha volna lánglelkű férfiú, aki a Vezúvba mártott tollal a haza beborult egére rárajzolná a lángoszlopot, mely az ígéretföldjére vezessen!... Nemzeti létünk a legiszonyúbb veszélyek közt evez... Sok száz évvel előbb mondotta Dante hazánkról: Boldog Magyarország, ha nem engedi magát tévútra vezetni... Ilyen vészterhes körülmények között a közönséges eszközök, úgylátszik, eredménytelenek: azért Jézus Szívéhez kell fordulnunk. A lehetetlennek látszó sikert, hogy t. i. országunk annyi idegen nép között el ne vesszen, csupán úgy véljük elérhetőnek, ha Jézus Szívéhez folyamodunk. Vajha megérhetnők hazánk felajánlását Jézus Szívének!"

P. Biró nem bírta elfelejteni ezeket a szavakat.

„Fogékony ifjú lelkemet, aki akkor telítve voltam a Szent Szív szeretetéből, ez az eszme hatalmasan megragadta és azóta sem hagyott el. Kitetszik ez abból is, hogy mihelyt rendi elöljáróim engedelméből a szószékre léphettem, szavaimat ezen eszme szolgálatára szenteltem."

Hogy felujjongott és megkönnyebbült a lelke, mikor „milliók vágya teljesedett 1914 december 8-án, a Szeplőtelen Fogantatás ünnepén azáltal, hogy I. Ferenc József trónját és népeit az Úr Jézus szentséges Szívének ajánlotta fel..."

„Király őfelségének ez az istenes cselekedete — mondja ő — a világháború legértékesebb és legmélyebbre ható eseménye... A király megértette a Gondviselés szavát, mert meghajolva élő hittel és bizodalommal annak titkos tervei előtt, a legújabb fellegvárba, Jézus szentséges Szívébe zárta be magát és országát, neki ajánlotta fel mindenét, ami drága kincse van földön és égben."

P. Biró komolyan vette IX. Pius pápának szavait: „Nincs az Egyháznak és az egész emberi társadalomnak másban megmentése, mint Jézus legszentebb Szívében." Azért 1915-ben, — mihelyt „Magyarország felajánlása a szentséges Szívnek megtörtént, — úgymond — ennek az eszmének megörökítésére és állandósítására alapítottam A Szív, Das Herz, Srdce hetilapokat; a Jézus Szíve Szövetségének ezen eszme szolgálatára megfelelő programmot adtam; a Szövetségben e szolgálatra hivatásos női intézményt létesítettem; tervbe van véve egy hasonló férfi intézmény is. S azóta küzdelmes életem minden áldozata, beszéde, cikke, írása erről az eszméről szól. Budapest legszebb körmenetét, a Jézus Szíve nagykörmenetet is ennek az eszmének tüntető hordozójává tettem.

Előttem állandóan rettentő kép áll:

Látom, hogy a királyok Királya, a mi Urunk Jézus Krisztus, mindenek Teremtője, Megváltója és született örökös parancsoló Ura, miként szorul vissza a templomokba, a sekrestyékbe, a hitbuzgalmi egyesületek gyülekezéseibe, a magánélet rejtekébe, de nincs helye az iskolákban, az egyetemeken, a művészet csarnokaiban, a gazdasági, a kereskedelmi, az ipari, a pénzügyi birodalom beláthatatlan területein; — főleg nincs helye, szava a sajtó mindenható országában. Ezek mind Krisztus nélküli pogányok, sőt az antik tisztes pogányságnál is nem egy pontban alábbvalók."

A Király száműzve . . . „Tulajdonába jött, de övéi nem fogadták be" . . . Hű katonájának hogyne szorult volna össze a szíve! A Királynak vissza kell szerezni a trónt . . .

P. Biró ebbe a küzdelembe olyan férfiakat szeretett volna beállítani, akik mint szónokok vagy írók nagy tekintélynek örvendenek. Iparkodott őket meggyőzni arról, hogy a Jézus Szíve-tisztelet terjedése mennyire mozdítja elő Krisztus királyságát, uralmát. Nemes törekvése azonban sokfelé meddő maradt. Ez fájt neki.

Mit tehetett egyebet? Ő maga ragadott tollat. Valami hajtotta, — mondja ő — „E jelben győzni fogsz!" című füzetének megírására, „holott ugyanakkor valami mégis

bennem volt, hogy mire is fárasszam magam, ne tegyem meg, úgyis hiába! Mégis megtettem." Ezek a szavak világosan mutatják, hogy a sok kudarc, megnemértés szinte kedvét szegte a 65 éves P. Birónak. De nem! Ő Krisztus Király katonája; a katonának pedig küzdenie kell, míg vezére nem győz. S a Király győzelme ebben az esetben a szebb és jobb emberi jövőt is jelenti.

„Régtől fogva ég bennem a vágy, — írja említett füzetében — hogy a meggyötört és a szíve mélyéig beteg emberiségen, melyet most már nem is annyira víz, — mint inkább vér- és tűzözön fenyeget, erőmhöz mérten némiképen én is segítsek. S már villámlik, lángol az égalja Kelet felől, sőt ki-kigyúl Nyugaton, nálunk is az egész társadalmat fenyegető vörös tűztenger."

Mi az oka ennek a fenyegető veszélynek? Az, hogy az emberek szíve teljesen megromlott, elhidegedett az Isten hívó szeretetével szemben.

„Az emberiség ugyanis — leszámítva az evangéliumi kisded nyájat — a 18. század vége óta — írja P. Biró — elhanyagolta mind jobban és jobban a *belső* ember, vagyis az *akarat*, a *szeretet*, a *szív* megnevelését. Technikai kultúrát teremtett és abban élte ki magát. Csak az érzékelhető, anyagi jó érdekli. Világfelfogása teljesen anyagi. Ha beszél is szellemi értékekről, azon csak az észt, a tudást, a tudományt érti, de nem a lelki jóságot, erkölcsiséget, erényt. Műveltsége külső formalitás, kizárva a szemérmetességet és a belső tartalmat. A jó benne, ha van még, szabadkőmíves ‚emberiesség', de ezt is csak az elvtársakkal szemben gyakorolja." Elve, hogy az élet harcában el kell pusztulnia a gyöngébbnek. „Egyik prófétája szerint átok az emberiségre Isten, Jézus, az Ő evangéliuma és tízparancsolata. A ‚szőke fenevadnak' jogában áll korlátlanul kiélnie magát." Az ember belefúrta magát a földbe, annak szeretetébe, valamint önmagának imádásába és szeretetébe — az Isten gyűlöletéig. Uralkodó szenvedélye az önzés. Eskü, adott szó, szerződés, szövetség, jog, igazság, tulajdon, erény semmit sem számít, hanem csak a haszon és önzés. Maga a házasság

és barátság is általában haszonlesésen alapszik. „Valóban megromlott e nemzedék természetének alapszenvedélyében, szeretetében, azért megromlott alaposan, gyökerében."

Nem túlsötét-e ez a kép? „Még Krisztus helytartója is — feleli P. Biró — azt mondotta minap, hogy már nem szól ehhez a világhoz, hanem csak imádkozik érte Istenhez."

A szívük mélyéig megromlott embereket csak a legerősebb ellenszer, az isteni szeretetnek örök forrása s jelképe: Jézus szentséges Szíve képes meggyógyítani. S amint a megromlott szív oka az emberiségre szakadt és a még fenyegető bajnak, úgy csak a meggyógyult, megnemesített emberi szív képes a rettenetes bajoknak véget vetni. Igy tekintve a Jézus Szíve-tiszteletet, azt kell mondani, hogy óriási gazdasági, társadalmi és nemzeti kihatásai vannak.

Igy megértjük IX. Pius szavát: „Az Egyháznak és a társadalomnak nincs másban reménye, mint egyedül Jézus szentséges Szívében." Ezért meri XIII. Leó kiejteni a merész szót: „Ez a tisztelet szolgáltatja a hatékony gyógyszert a szenvedő világ bajai ellen"; ezért ajánlotta ő fel a világot Jézus szent Szívének. XI. Pius pedig kifejezetten vallja, hogy ennek az ájtatosságnak szociális, az állami és társadalmi életre kiható reformfeladatai vannak. Ez a pápa felvilágosít arról, — mondja P. Biró — hogy a Krisztus Király ünnepe a Jézus Szíve-ájtatosságból fejlődött ki, annak koronája; továbbá „betetőzése és gyakorlati megvalósítása annak az általános felajánlásnak, mellyel XIII. Leó pápa az emberiséget Jézus Szívének ajánlotta fel. Hogy ezt a lényeges összefüggést a Krisztus Király ünnepe és a Jézus Szíve-ájtatosság közt állandóan emlékezetben tartsa, azért rendelte el azt is, hogy ezentúl Krisztus Király ünnepén újítsák meg az egész földkerekségen az emberiség felajánlását Jézus Szívének."

Miért nincsen az Egyháznak és a társadalomnak másban reménye, mint Jézus Szívében?

Erre P. Biró először azt feleli, hogy így tetszett ez az isteni Gondviselésnek. Amint az Egyház első korszakában a véres üldözés idején, a Nagy Konstantinnak megjelent égi kereszt volt a győzelem előjele, úgy most Jézus szent Szíve a kedvező jel. Isten ehhez a jelhez rengeteg kegyelmet és segítséget fűzött.

A másik felelet Jézus Szíve tiszteletének lényegében rejlik: aki Jézus Szívét komolyan tiszteli, annak szíve, vagyis erkölcsi énje, meggyógyul a kor bajaitól; az elsősorban maga körül teremt rendet és iparkodik másokat is jobb belátásra bírni. S jóllehet, egy csepp még nem tenger, mégis cseppekből tevődik az össze. Éppígy állunk Jézus Szíve tiszteletével: ha egy jószívű, nemes jellemű ember nem is változtatja meg a társadalom színét, mégis igaz, hogy a társadalom egyedekből áll. Amilyen mértékben terjed tehát Jézus Szíve tisztelete, olyan fokban gyógyul a társadalom és az egész emberiség.

P. Biró kimutatja, hogy a „szív" egyházi és köznyelven nemcsak a testi szívet jelenti, hanem az ember egész belső, erkölcsi életét, lelki világát. A lélek világának pedig s az ember erkölcsi életének alapereje a szeretet. Még a gyűlölet is alapjában szeretet. Ebből az következik, hogy mindenki olyan ember, amilyen a szeretete. „Igaz értelemben — folytatja fejtegetését — az ember értékét nem esze határozza meg, hanem szíve, szeretete... Nagyobb dícséret gondolkodó emberek előtt nincs, mintha valakiről állítják: jószívű, nemes szívű, aranyos szívű ember. S ezek a dícsérő kifejezések végelemzésben azt jelentik, hogy az illetőnek feltűnően nagy szeretete van."

Ezek után mit jelent Jézus Szíve-tisztelete?

Jelenti az Istenember testi szívének és vele együtt belső, erkölcsi, lelki világának kultuszát; lelki világában pedig első helyen jelenti istenemberi végtelen *szeretetét* mennyei Atyja és az emberek iránt.

Így értve Jézus Szíve tiszteletét, „már nemcsak egy

darabot tisztelünk az Úr Jézusból, hanem az *egész Jézust*, éspedig — ha szabad így beszélni — a legértékesebb, a legvonzóbb, a legboldogítóbb beállításban. A legerősebb beállításban is, mert a szeretet az egyedüli hatalom, amely megfog, lefog, felolvaszt, alakít, átalakít, egész odáig, hogy szinte megszűnik az ember és lesz mintegy Krisztussá, aztán megy és cselekszik, mint Krisztus, körüljár ő is mindenkivel jót téve."

Jézus Szíve tisztelete tehát mindenekelőtt Jézus erkölcsi világának, elsősorban pedig isten- és emberszeretetének imádása, tisztelete és követése.

Aki azonban követi az Úr Jézust istenszeretetében, annak hatékonyan kell szeretnie felebarátját, mert Szent János apostol szerint az Isten szeretetének próbaköve a hatékony, nem csupán szavakban, hanem tettekben megnyilvánuló emberszeretet. Tehát téved az, aki elhiteti magával, hogy szereti az Istent, de felebarátját bántja, elhanyagolja, engedi éhezni, nyomorogni, lakás és ruha nélkül, jóllehet segíthetne rajta.

Ebből következik, hogy Jézus Szíve tisztelete nem egyéb, „mint az isteni és felebaráti szeretetnek, vagyis a főparancsnak kultusza, éspedig teljesen az Úr Jézus elgondolása szerint".

Jézus Szíve ájtatosságának tehát szükségképeni velejárója „a főparancs lelkiismeretesebb gyakorlata — állapítja meg P. Biró. — Az isteni és felebaráti szeretet érvényesülése pedig a szívekben, meghozza majd úgy a családi, társadalmi, mint az állami, sőt nemzetközi vonatkozások javulását is. A szeretet szelleme azután kitalálja — mert a szeretet találékony — azokat a hatékony reformeszközöket is, amelyekkel békésen megoldhatjuk a szociális problémákat, egymással megbékéltethetjük az embereket, az osztályokat, sőt nemzeteket is. *Hiába, a béke lelkét a szívek szeretete teszi.*"

Hogy megy végbe az egyesek lelkében ez az átalakulás?

Nem szólva azokról a kegyelmekről, melyeket az isteni Gondviselés ehhez az ájtatossághoz fűzött, ezzel a

hasonlattal élhetünk: Aki izzó kályha közelébe kerül, az fölmelegszik. Márpedig Jézus Szíve tisztelete a Megváltó istenszeretetét és egyszersmind önzetlen, végtelen, irgalmas, megbocsátó, mindenható és egyedül boldogító emberszeretetét tárja szemünk elé, — azoknak az embereknek szeme elé, akik sokat csalódtak a szeretetben, azért végleg lemondtak róla, de alapjában mégis szomjúhozzák, mert érzik, hogy nem lehetnek meg nélküle.

A Jézus Szíve-tisztelet valóban alkalmas, hogy megkapja az embereket; általa a Megváltó szeretetének izzó kohójához férkőznek s gyógyító balzsamtengerében megfürödnek. Márpedig lehetetlenség, hogy itt meg ne gyógyuljanak, Istennel és felebarátjukkal szemben föl ne melegedjenek. Akit megfogott az ájtatosság és nap-nap után buzgón tiszteli az Úr Jézus szent Szívét az Egyház szándéka szerint, — mondja P. Biró — az megszokja az evangéliumi eseményekben „az Urat látni, nézni, hallgatni, cselekedeteit átérteni a szív, a lélek legbensőségesebb mélységeiben, a szeretetben, s így maga is a legközvetlenebb és a legerősebb szeretetre gyúlhat az Úr Jézus iránt és mindazok iránt, akiket ő olyan nagyon, ‚usque in finem', a végsőkig, a halálig szeretett, — tehát minden felebarátunk iránt. Ez a szeretet az Úr Jézus Szíve szemléletén át belénk égetődik. Ez a szeretet nemcsak összeforraszt az Úrral, hogy vele egyesülve maradjunk, hanem csodálatosan hajtja is az embert a kifelé való munkára, amint Szent Pál mondja: ‚Krisztus szeretete sarkall minket!', minthogy nem hagy békében és sürget a kimerülésig dolgozni Jézusért, a lelkekért, az ő országáért."

P. Biró nem kételkedett abban, hogy ha a keresztény világ tudatára ébred annak, hogy az isteni Gondviselés Jézus Szíve tiszteletével akarja megmenteni „a jelenkor végső veszedelembe sodort nemzedékét... s a jobb időket számára meghozni", óriási lendületet vesz majd. Ő a maga részéről a legnagyobb komolysággal, minden képességének latba vetésével terjesztette ezt az ájtatosságot.

Mikor még a Szív-ujságnak szerkesztője volt, munkatársai sohasem írhattak neki eleget Jézus Szívéről.

A kommunizmus ideje alatt nagyon sokat foglalkozott a Jézus Szíve-tisztelet kimélyítésének gondolatával. Akkori tartományfőnökének hozzájárulásával fogadalommal akarta magát kötelezni arra, hogy ezentúl kizárólag e tisztelet terjesztésének szentelje magát. Szándéka az volt, hogy sorra járja a falvakat, azok egyes házait s Jézus Szívének ajánlja fel a családokat. Szeme előtt XV. Benedek intelme lebegett: „A családok ajánlják fel magukat ünnepélyesen Jézus szent Szívének olymódon, hogy a ház legelőkelőbb helyére, mintegy trónra, függesszék fel az ő képét, jeléül annak, hogy Jézus Krisztus, a mi Urunk, látható módon uralkodik a családban. Habár XIII. Leó pápa az egész emberiséget felajánlotta Jézus Szívének, mégis az egyes családokban ez a külön felajánlás fogja elősegíteni az általános felajánlás célját."

Hogy az Úr Jézus Szívének felajánlott családok vallásilag megerősödjenek, egymásra találjanak, egymáshoz közelebb jussanak, hogy képesek legyenek lelki és anyagi érdekeik megóvására, kifejlesztésére, hogy hatékony egységben dolgozzanak, azért alapította meg P. Biró a Családok Jézus Szíve Szövetségét.

Programmjául a következőket tűzte ki:

I. A család a Megváltó Szívéé. Ezért képezni kell a nő szívét, hogy legyen gyöngéden szerető anya, önfeláldozóan hűséges feleség, gondos, szorgos, de királynői méltóságú háziasszony. — Képezni kell a férfi szívét, hogy legyen szelíd alázattal szigorú apa, tisztaságosan hű férj, izzadva kenyérkereső, de királyi nemességgel kormányzó háziúr és gazda. — Képezni kell a gyermekek szívét, hogy a család kertjében legyenek tisztelettudó, szorgalmas, szerető tavaszi virágok, kedvesek Isten és emberek előtt. — Képezni kell a házi alkalmazottak szívét, hogy legyenek igaz keresztény értelemben cselédek, vagyis kis családtagok, nem idegenek, hanem szívvel-lélekkel a családhoz tartozók s mint ilyenek, a hűség, engedelmesség, a szorgalom, szeretet érzelmeivel saját földi és égi

boldogulásuk érdekeit lássák és keressék a család érdekeinek lélek szerinti előmozdításában.

II. Összefognak a családok, hogy a krisztusi szociális szeretetet uralomra juttassák, amely megteremti a családalapítás anyagi és szellemi előfeltételeit; a nőt, az anyát, feleséget és háziasszonyt megillető magasztos tisztére foglalja le egészen; — a férjnek biztosít annyi anyagi jót, hogy családját tisztességesen eltarthassa, gyermekeit becsülettel fölnevelhesse; — összefognak a családok, hogy az árva és elhagyott gyermekek testi és lelki jövőjét biztosítsák; — karitatív munkájukkal a testi-lelki nyomort megszüntetik.

III. Állást foglalnak a családok a társadalmi vallásosság és erkölcsösség, hazafias érzés, nyilvános tisztesség védelmére, főleg a sajtó, a művészet, az iskoláztatás és a nevelés terén.

IV. Kultúrmunkájukkal *intézményesen* törekszenek az alacsonyabb fokon állókat — a népet és munkásságot — főleg falvakban, alkalmas, modern eszközökkel emelni.

V. A családok Jézus Szíve Nemzetközi Szövetségébe beállva, közreműködnek a katolikus internacionálé kiépítésén.

P. Biró nagyon megörült, amikor 1934-ben a jubileumi katolikus nagygyűlés igazolta a családra vonatkozó reformgondolatait és eddigi fáradozásait.

„Hálát adok az Istennek, hogy íme, a jubiláris katolikus nagygyűlés beszédeiben olyan dolgok hangzottak el, amelyeket Önök (a népleányok) réges-régen hallottak ajkamról."

„Nem kétlem, — folytatja — hogy még jobban vonzott volna a nagygyűlés, ha erősebben rámutatott volna arra, amire most sokkalta nagyobb a szükség, mint valaha a történelem folyamán. Látnia kell a családnak, hogy milyen volt a názáreti Szentcsalád. Kell, hogy tudja az apa, milyennek kell lennie. Lássa a férfi, hogy olyannak kell lennie, mint Szent József volt. Az anyának, mint a Szűzanya volt, s a gyermekeknek pedig olyannak, mint a kis Jézus volt... Ezt még nem értik meg!

Ha minden jogforma, minden teológiai, biológiai, pszichológiai ok érvényesül is a családban, az mégis holt lesz, ha nem élteti a szeretet, nem élteti a szentséges Szív... Erre nem értünk még meg!"

A családoknak egyenkinti felajánlásán kívül nagyon szorgalmazta P. Biró az ország hivatalos felajánlását. Igaz, 1914-ben megtette azt I. Ferenc József és 1915 január 1-én a magyar püspöki kar követte példáját, de a páter nem érte be ezzel. Szerette volna, ha „az országgyűlés mindkét háza szentesített törvénnyel ajánlja fel a Szent Koronát és Magyarországot a Megváltó végtelen irgalmas és hatalmas Szíve örök szeretetének és nyilvánítsa az ünnepét kötelező munkaszünettel elsőrangú nemzeti ünnepnek".

Ebben az ügyben sokat tárgyalt a vezető körökkel, különösen 1933-ban, a Megváltó halálának, a világ megváltásának 1900 éves fordulóján. Ezirányú fáradozását siker nem koronázta.

P. Biró szerette szószerint venni az Alacoque Szent Margit-féle Jézus Szíve-ígéreteket és kijelentéseket s meg volt győződve arról, hogy a Szent Szív-tiszteletet még külső dolgokban is szinte biztos meghallgattatás kíséri. Ezért nem csüggedett, amikor szkeptikusabb kollégái figyelmeztették arra, hogy az ígéretek nem mindig teljesednek be evilági értelmezésben, hogy például a monarchia ünnepélyes felajánlása az Üdvözítő szent Szívének nem akadályozta meg sem a háború elvesztését, sem a monarchia széthullását, sem a háborút vesztett népek mérhetetlen testi-lelki nyomorát a háború után. A szenvedés és megpróbáltatás is Isten ajándéka, mondotta erre P. Biró, s ha a felajánlással csak annyit értünk is el, hogy helyzetünk még rosszabb nem lett s hogy bajainkat nagyobb lelki erővel tudtuk elviselni, az ígéret máris teljesedett rajtunk.

A Jézus Szíve-ájtatossági gyakorlatok közül P. Biró különösen a jóvátételt és kiengesztelést szorgalmazta.

A népleányoknak kimondottan feladatul tűzte ki, hogy életük feláldozásával és vezekléssel engesztelják ki az Úr Jézus Szívét az egész világ bűneiért, de főleg Magyarországért. Tudta ugyanis, hogy „egy vagy több kiválóan szentéletű szolgájáért megkegyelmezhet Isten egész országoknak is. Feltűnő — úgymond — a magyar nemzet történetében a tatárjárást követő időszak, az a nagy fellendülés a vegyes házakból származott királyok alatt. Szinte Európa súlypontja lett Magyarország. Bizonyára azért, mert IV. Béla angyali leánya, számos más magyar leánnyal kiválóan vezeklő és szent életet élt a szentmargitszigeti kolostorban."

P. Biró gyakorlatiasan fogta fel az engesztelést. Szerinte előfeltétele a súlyos bűntől való mentesség. Lehetetlenség ugyanis, hogy súlyos vétek állapotában levő ember, „aki halálos ellensége az Úr Jézusnak, aki mintegy újra keresztre feszíti az Urat és lábbal tiporja az ő vérét, bármiképen is engesztelje. Az engesztelésnek nem felel meg teljesen az a lelkület sem, ha valaki a súlyos bűntől tartózkodik ugyan, de könnyelműsködve, *készakarva és megszokásból* kis bűnöket mégis elkövet. Miért? Mert a kiengesztelésel az Úr Jézus félreismert, elfeledett, megbántott Szívének különösen akarunk kedveskedni, Őt vigasztalni, neki örömet szerezni, az ő fájdalmait, szenvedéseit enyhíteni, kisebbíteni törekszünk. Természetes követelmény az, hogy aki ilyen szolgálatokat akar az Úr Szívének tenni, az őt ne sértegesse oly hibákkal, bűnökkel, amelyekről tehet, azaz amelyeket komoly akarással elkerülhet. Ilyenek természetszerűen a szándékos, a megfontolt, főleg a *szokás* szerint elkövetett bocsánatos bűnök".

Az engesztelés nem ájtatoskodás vagy szép imák ismétlése, hanem lényege az engesztelő lelkület, mellyel vidáman és becsülettel végezzük kötelességeinket, elviseljük a megpróbáltatásokat, iparkodunk lelkeket menteni és a teremtményeket Isten szolgálatába állítani.

Valóban, igazat kell adni P. Biró egyik kiváló rendtársának, aki így jellemzi őt:

„Leginkább egészen rendkívüli Jézus Szíve-tisztelete tűnt fel nekem. Teljesen betöltötte, áthatotta őt; egész életét ennek szentelte. Mert ha sokat tervezett is, minden műve egy-egy megvalósítása akart lenni az ő egészen gyakorlati Jézus Szíve-tiszteletének; mindennek Jézus Szívét kellett szolgálnia. Hihetetlen, hogy mennyit fáradozott, mennyi megaláztatást és kellemetlenséget vállalt a Szent Szív tiszteletének terjesztéséért... Egyszóval ezt mondhatom: nem ismerek újabban senkit sem, aki ily átfogó módon és a végső következményig és ily gyakorlatiasan tisztelte volna Jézus Szívét, mint ő."

A szeretet hirdetője

P. Biróról mint Jézus Szívének kiváló tisztelőjéről előre sejthetjük, hogy a szeretet főparancsa volt szemében a legfőbb törvény. Ezt tűzte ki magának főerényül a Szent Szív követésében.

„Krisztus evangéliumában — úgymond — legfőbb a szeretet. Ezt az Úr *főparancsnak* nevezi, amelyben a többi mind bennfoglaltatik. A főparancs maga: egy gyökérből felszökő, egy derekat képező kettős rózsagallynak két teli virága; *Isten szeretete* mindenekfelett: Szeresd a te Uradat, Istenedet teljes szívedből stb. és a *felebarát szeretete* mindenekelőtt — Istenért: Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat."

Pompásan virult e két rózsa P. Biró szívében!

Istenszeretete

Istenszeretetéről föllebbenti a fátyolt az a beszéd, melyet 1928 április 13-án intézett rendtársaihoz:

„A lelkigyakorlatokban képzett jezsuita életének középpontjában — úgymond — a reális, a történelmi Jézus Krisztus áll. Az igaz jezsuita, aki néminemű érdemmel viseli Jézus nevét, teljes és nemes rajongó szeretettel csügg az Úr Jézuson. És követi Őt, de nem akárhogyan, hanem ‚insigni modo', kiválóképen és teljes akarással mindaddig, amíg megvalósul egész lényében az eszme, hogy *ő mást nem tud, mint a mi Urunkat Jézusunkat, a Megfeszítettet; szinte meghalt, kiüresítette önmagát mindenből, még önmagából is — és él, de már nem is ő él, hanem az Úr Jézus él benne. — Jesuita — Jesus ita.*

Az igazi jezsuita az Úr Jézus reális, egész és teljes történelmi élete berendezésében megtalálja saját élete minden mozzanatának berendezéséhez az okot. Az ok pedig egyetlenegy: *az önzetlen szeretet az Úr Jézus*

szentséges istenemberi személye iránt. Az igazi jezsuita arra a kérdésre, hogy miért gondol, érez, vágyódik, tervez, képzel, beszél, cselekszik, szenved így és nem másképen, válaszul állandóan azt az egyet adja: mert Jézus így tett és így akarja.

Miért? — *Mert szereti Őt.*

Kisebb-e, nagyobb-e ilyen cselekvési mód miatt az ő személyi haszna, érdeme, vigasza vagy bánata, az mind mellékes, ő önzetlen szeretettel cselekszi azt, amit az Úr Jézus cselekedett. Hihetetlenül buzgó, tevékeny, áldozatkész állandóan a felebaráti szeretet gyakorlásában. Miért? Mert Jézus így parancsolta, így tett is. Az igaz jezsuita örömmel írja az Úr Jézus élettörténetét saját életébe: Körüljárt, mindenkivel jót téve."

Felebaráti szeretete

Ezzel az utalással el is vezetett bennünket P. Biró a főparancs másik hajtásához: a felebaráti szeretethez. Ezen mérte le ő az isteni szeretetet és minden más erényt.

Az ő szemében „a szeretet elleni vétek a legnagyobb. Nagyobb az, mint a részegség, a lopás. A szeretet megsértéséért fogunk Istentől a legjobban kikapni".

„A gyakorlati életben — úgymond — előtérben a felebaráti szeretet gyakorlása áll. A felebarát a látható Krisztus. A legjobb kritérium, hogy mennyire szereti valaki az Úr Jézust, ha megnézi, mennyit hibázik a felebaráti szeretet ellen, mennyit tesz tökéletes szeretetből."

Bántotta, hogy a lelki írók néha oly mostohán bánnak a szeretettel. Az aszkéták — úgymond — „alig írtak a főparancsról, alig buzdítottak arra, ha egybevetjük azzal, amiket írtak s amikre buzdítottak más irányban. Vajjon nem állandóan az van-e tollukon, szájukon: tagadd meg magad, tartsd meg a szabályokat; vigyázz a tisztaságra; légy engedelmes; légy alázatos; imádkozzál; gyónjál; áldozzál; mondj le mindenről; vess meg mindent; fuss a világtól és a világból? Pedig mi a legfontosabb?

Ahhoz szó sem fér, hogy a szeretet a fődolog. Épp azért *ennek* hangsúlyozása és a gyakorlata is a *fődolog.*

Tehát arról kell természetszerűleg *legtöbbet* beszélni. Azt kell a szemek és lelkek elé *legtöbbször* állítani; az *ellene* elkövetett hibákat *legfőképen* észrevenni és a *legsúlyosabban* meg is büntetni. Ezek a következmények *természetszerűleg* folynak a főparancsból. Igaz? — Világos, mert amit egyszer az Isten fődolognak mondott, az fődolog, ezt úgy is kell kezelni. Nemde?

Azonban a *gyakorlati élet* és a véges, hamar egyoldalúvá váló emberi természet *gyöngesége* szempontjából állítani kell azt is, hogy rá kell külön és névleg mutatni, *miként* hibázik az ember önös szeretete a főparancs ellen, meg nem tartva és áthágva a *többi,* az *egyes parancsokat,* amelyek bennfoglaltatnak ugyan a főparancsban, csakhogy az ember nyomorúsága vagy szenvedélyessége azt *nem veszi észre, — belefáradván az egyoldalú, hamis szeretetbe.*

Igy van-e? Ime a bizonyítás.

Nem halljuk-e, — és mily gyakran az életben — hogy ez, az, szereti az Istent, Jézus Krisztust, sőt nagyon is, — állítja — s ugyanakkor alig van isteni és egyházi parancs, amelyet át nem hág. *Áldozik szeretetből naponta és súlyos bűnt követ el kötelességei ellen naponta...*

Viszont éppoly gyakori azoknál a nemesebbeknél és jobbaknál a *hamis szeretet* esete. Azokat értem, akik igen lelkiismeretesek és szigorúak az egyes parancsok, előírások, szabályok megtartásában, folytonos emlegetésében és sürgetésében; de viszont észre sem veszik, mily súlyos mulasztásokat követnek el maga a szeretet ellen. A szeretetről ritkán szoktak beszélni, ritkán sürgetik is! Ez az emberi gyarlóság és egyoldalúság. E nagy gyarlóság ellen, hangsúlyozom, gyakran rá kell mutatni különösen és névleg a *főparancsra.* Hanem ezeket felébreszteni félszegségükből sokkal nehezebb, mint az előbbi bűnösöket... Valahogy — csak távoli hasonlatkép említem — olyanok ezek, mint az ótestamentumi farizeusok, akik szörnyű módon tartották a törvényt, de a törvény szellemét, amely a szeretet, nem bírták. Krisztust sem értették meg, elleneszegültek neki."

„A megoldás tehát ott van, — állapítja meg P. Biró

— hogy igenis a fősúlyt a főparancsra kell fektetni. Arról kell legtöbbet értekezni, azt kell kimondottan legtöbbször gyakorolni, de rá kell mutatni a többi kötelességre is, úgy azonban, hogy ezek megtételét is *a szeretet indítóokából kell sürgetni.* Sőt ezek megtétele is *a szeretet cselekvése legyen az Úr tanítása szerint.*"

„Miért beszélnek az aszkéták aránylag kevesebbet a szeretetről?" — veti fel a páter a kérdést.

„Sokkal nagyobb tisztelet van bennünk az aszkéták iránt, hogysem felettük ítélkezni mernénk. De azért mégsem írhatjuk alá az *ő módszerüket.* Túlbuzgók voltak ők *sajátos szerzetesi kötelességek kidomborításában,* amely a szabályok betartásában nyilvánul meg főleg, s a mellett szintén túlozva feltételezték ők, hogy egy szerzetes magától érthetően tisztában van a főparancsolattal s inkább rászorul arra, hogy a betartandó sok egyéb szabályt emlékezetében tartsa, értékelje és megtegye s ne tévedjen a hamis szeretet útjaira.

Rendben van. De bocsánatot kérve tőlük és mindenkitől, aki ennek a módszernek híve, nem is vitatkozom senkivel, én mégis inkább követem az apostolokat, főleg a jelen szívtelen világban s a Szent Szív tiszteletének korszakában, s úgy magam teszem, mint kérem azokat, akik reám hallgatnak, hogy ők is tegyék velem és erősen domborítsák ki életükben, szavaikban és írásaikban a szeretetet Jézus és a felebarát iránt.

Azért általában mégis csak megfelelőbb az a módszer, amikor együtt történik a tanítás és buzdítás úgy a főparancsra, mint a többi parancsra és előírásra, de előtérbe helyezve mindig a *főparancsot,* a szeretetet; hisz azért *főparancs.*"

A páter azt a nézetet vallotta, hogy ha háromszor beszélünk, akkor kétszer szóljunk a főparancsról és egyszer másról, „de akkor is bele kell venni abban az egy esetben a szeretet lelkét".

„Nem kell félni, — nyugtat meg — hogy a szeretet előtérbehelyezésével a többi erény visszafejlődik, a hibák pedig felburjánzanak. Ez ellenkezik az *igazi* szeretettel.

Erről kezeskedik Szent János és Szent Pál. Higgyünk nekik és általuk az Úr Jézus szerető Szívének."

P. Biró maga járt elől jópéldával. „Immár — írja — két éven át a szeretetről szólok írásaimban. Miért írok így? Sok oka van ennek. Nem részletezem. E helyen csak egyet említek. Valahogy eljutottam az élettapasztalat szükségességétől kényszerítve s a magasabb kor tisztultabb látása által kijózanodva oda, ahová eljutott az öreg Szent János apostol és evangélista, — bocsánat a vakmerő összehasonlításért — aki folyton csak azt hajtogatta beszédeiben a hagyomány szerint: ‚Fiacskáim, szeressétek egymást! Mert ha ez megvan, elég.'

Mint a gyermek — tehetetlensége érzetében ösztönszerűen a legjobbat teszi s abban boldog — csügg édesanyja és atyja szeretetén, úgy az élemedett, magas korú ember is rájön tapasztalatai alapján, hogy ő is a szereteten csüggjön. Természetszerűleg teszi meg azt, amit az Úr követel: *‚Hacsak meg nem tértek és nem lesztek mint a kisdedek, nem mentek be a mennyek országába!'*

A szeretet utáni vágy, a szeretet gyakorlata, a szeretetben való megnyugvás szinte szükségképen odanevelt, hogy jobban belássuk, hogy a tökéletes szeretetben van az ember tökéletessége, életszentsége is, s a szeretet utáni vággyal Isten és ember iránt jobban előtérbe jut a vágy is: szentté lenni. Észre is vehették rajtam, hogy írásaimban és élőszóval is gyakran szólítom fel Önöket, hogy *legyünk szentekké, legyenek szentek!*

Ugyancsak az élettapasztalat által képesül az ember olyan korban, amilyenben csekélységem van, arra is, hogy élesen látja a különbséget *az igazi szeretet és a hamis között.* Felismeri az igazi szeretetet, amely megnyugtat és boldogít és életszentségre emel, s a hamisat, amely undorral tölt el, piszkít és bűnökbe húz le, ha nem is mindjárt érzéki szeretet az." (1926 június 26.)

Milyen az igazi szeretet?

Erre is megfelel P. Biró. „Az igazi szeretet szükséges *természete* az *ingyen* szeretet, — úgymond — amilyen az Úré volt."

Az igazi szeretet nem önző, nem törődik a rokon- és ellenszenvvel, hanem *mindenkit* szeret Istenért „vagy a személyben az isteni *dolgot*, például, hogy az képmása Istennek, az Ő gyermeke, megváltott ember és hasonlók."

„Az igazi szeretet gyakorlásában — folytatja P. Biró — a rokon- és ellenszenv miatt főleg azon személyeknek kell nagyon ügyelniök, akik természettől erős vagy gyengéd, bő érzelmekkel, dús képzelettel vannak megáldva, mert könnyen csalódnak, és hamar válik szeretetük alacsony testi szeretetté, sőt bukásba lehúzó szerelemmé. Ezeknek — igen tapadó szívük lévén — elvként kell elfogadniok azt, hogy ha gyöngéd szimpátiával kezdenek valakihez vagy valamihez vonzódni, rögtön parancsoljanak maguknak és vagy kerüljék az alkalmat okvetlenül, vagy ha nem lehet, nyomják el a vonzalmat kemény, katonás viselkedéssel. Főleg ne ragadjon *szemük* azon, ami vonz, mert biztosan lezuhannak, ha mégoly magasan állnak is. Boldog, aki ezt hiszi és keményen meg is cselekszi!"

P. Birót gyengéd szívvel ajándékozta meg a természet.

„Szeretete a szenvedők és betegek iránt felülmúlta még az édesanyáét is. Rendkívül gyengéd volt a betegekhez. Hosszú betegségem alatt tapasztaltam ezt" — írják róla.

Tudatában volt ő is szerető szívének. „E levelemből — írja — vonjon le egy következtetést. Ha én küszködő gyermekem iránt oly jósággal tudok lenni, miképen nézhet akkor Önre az Úr Jézus végtelenül jó Szívével? Szereti Önt, főleg nagy küzdelmeiben." (1928 január 31.)

Szeretete azonban nem volt lágy s azért megmaradt mindig az ideális magaslaton. Szeretete a józan ész uralma alatt állott, azért kemény, sőt nagyan kemény tudott lenni, ha megfelelő ok követelte.

„A szeretet gyakorlása — úgymond — nem jelent *elkényeztetést*, mert a szeretet *igaz* természetéből kifolyólag igen erős, sőt kemény is szokott lenni. Még súlyosan büntetni is tud, épp mert félti azt, akit szeret. Az Úr

csupa szeretet volt, mégis ostorral is dolgozott, de akkor is szeretett."

„Megfigyelendő az Úr szeretetgyakorlata is — mondja más alkalommal. — Mindenkivel jót tett, szeretett mindenkit, de hibát nem nézett el senkinél sem. Valamelyes formában mindig megalázta a rosszat és megbüntette.

A keménység, erős kritika, kíméletlen ostorozás nemcsak szóval, hanem még a valóságban is megtalálható az Ő Szíve szeretetében.

Szóval az Úr szeretete egészen más, mint a miénk. Mi, emberkék, amikor tökéletes szeretetről álmodozunk, akkor úgy gondoljuk, hogy a szeretet csakis akkor igazi és csakis akkor tökéletes, ha soha *semmiféle bajt, szenvedést, csapást, kellemetlenséget nem hoz annak, akire irányul.* A szeretett személyt testileg-lelkileg kényeztetni, tejben-vajban fürészteni, annak minden néven nevezendő óhaját teljesíteni, a mi felfogásunk szerint ez az igazi és tökéletes szeretet."

Isten felfogása azonban más. Isten is tud tejben-vajban fürészteni, de lelkileg; különben olyan úton vezeti azt, akit szeret, mely ellenkezik a természetes hajlamaival.

Az út tövisei közé tartoznak a nehézségek az elöljárók részéről is.

„Az elöljárók — mondja P. Biró — lehetnek olyan ügybuzgók, mint amilyen szerető szívvel volt Jézus szülei, Mária és József iránt; lehetnek olyanok, mint amilyen volt a mennyei Atya szent Fia iránt, *még akkor sem lesz szeretet szenvedés nélkül.* Maga a mennyei Atya gondoskodik arról, hogy *a szeretet nálunk is keresztrefeszítéssel járjon.*

Lelkileg azonban nagyon rosszul állna az, aki az elöljárói vagy testvérei részéről tapasztalt szeretetlenség vagy mellőzés miatt kritizálni, pletykálni, elégedetlenkedni merészkednék vagy oly véleménnyel lenne, hogy íme, nincs szeretet a házban. A hiba hiba marad, ahhoz szó sem fér. De az is bizonyos, hogy elöljáróink és test-

véreink sohasem bánnak velünk oly keményen, mint ahogy a mennyei Atya bánt szeretett egyszülött Fiával."

Még a legszentebb helyen is bőven kijut a szenvedésből a nélkül, hogy rosszakarat okozná azt. Akadhat félreértés a legnemesebb szándékkal, de esetleg igazi hibából is. Felbecsülhetetlen értékű ilyenkor a megértő testvéri szó. Ilyet akar látni P. Biró a népleányok minden házában.

„Minden házban — úgymond — legyen legalább egy ‚Máriás-lelkületű' népleány. Minden házban legyen legalább egy ilyen példás életű testvér, aki mindenkire nagyon jó hatással van. Legyen egy testvér, aki ha hibát lát, azt mondja: imádkozzunk a tévelygőért, hogy megjavuljon. Legyen egy, akihez mindenki bizalommal van, akihez mindenki bátran megy, akinek mindenki föl tudja tárni a lelkét s akire a többiek bizalommal emelik tekintetüket és nyugodtan elmondják bánatukat. Imádkozom, hogy legyen minden házban egy olyan testvér, aki ha a legfelsőbb elöljáró valakit rossznak tart és elküldésre érettnek nyilvánít, szívjóságában azt mondja: imádkozzunk érte, hisz nem tudja szegény, mit cselekszik. Imádkozom, hogy legyen, aki ezeket meg tudja vigasztalni és szívből megígérni és meg is tenni, hogy imádkoznak értük, ha esetleg nem lesznek már a Társaságban."

Ezekben öntudatlanul saját magát jellemezte P. Biró. Róla írja egy jezsuita segítőtestvér: „Mindig nagyon kedves ember volt, de annyira soha, mint mikor 1903-ban Nagyszombatban engem fogadott. Mint aspiráns érkeztem oda. Ezt a fogadást soha el nem felejtem. Olyan volt, hogy ha nem lett volna hivatásom, akkor bizonyosan megkaptam volna.

A testvéreket kiváltképen szerette. Bárkinek bármi ügye volt, felkarolta azt. Ha az ügy a saját hatáskörébe tartozott, akkor maga intézte el; ha nem, akkor a magasabb elöljárónál járt el érdekében.

Szavaiból nem egyszer kivettem, hogy másokért sokat imádkozik. Nekem is azt mondta: ‚Sokat imádkoztam Önért, kedves Fráter.'

Szavajárása volt: ‚Szeressük egymást szőröstül-bőröstül.' De ezt nemcsak mondta, hanem meg is tette.

Elég volt őt egyszer látni vagy vele beszélni, hogy az ember többé el ne felejtse.

Én mindig arra gondoltam, hogy ebben a jó atyában az Úristen maga lakik."

A következő levélrészletben a hanyatló Nap előreveti árnyékát, az ősz fagyos lehelete meg-megcsap, de megcsillan a gyönyörű, érett gyümölcs is.

„Ha az ember megöregszik, a szíve kihagy, a halál ráteszi az emberre hideg kezét, akkor olyan furcsa gondolatai jönnek. Máskép nézi az életét. Ha a lelki dolgai lettek volna a legelsők, sok minden máskép lett volna; inkább a munkák maradtak volna el, mint a lelki dolgok. Látja az ember, hogy csak azok a cselekedetei maradnak meg és értékesek, amelyek vallásos cselekedetek voltak s amelyek szeretetből történtek. Nem igen bántja az embert a halálos ágyon az, ha kelleténél nagyobb szeretetből enyhén ítélt, de az sokszor bánt, ha nagyon is ridegen, a jog és igazság szerint ítéltünk."

A szeretet, így vallotta P. Biró, nem csodálkozik azon, ha felebarátunk esetleg nagyobbat is hibázik.

„A tanítványok is elhagyták az Üdvözítőt alig pár órával elsőáldozásuk után. Ilyen az ember! Ebből következik, hogy legyünk nagy türelemmel felebarátaink, testvéreink iránt. Ne botránkozzunk meg nagyon könnyen és ne ítéljük meg felebarátainkat. Ne hozzunk hamar ítélet, mintegy megvetve őket, hogy úgysem lesz belőlük semmi. Ezt a hirtelen ítélkezést, ezt a lenézést kerüljük!"

P. Biró felveti a kérdést: „Mi fáj a szentséges Szívnek a legjobban?" S azt feleli: „Ez a kettő: a szeretetlenség és uralomvágy. Ahol ez a kettő föllép, ott darabokra szakad az intézmény, felfordul minden." (1922 október 22.)

Ha szeretjük felebarátunkat, ne fojtsuk magunkba

szeretetünket. Ha mások érzik szeretetünket, csodákat művelhetünk.

„Mutassuk meg a világnak a mi lelkünk nagy szeretetét — szólít fel P. Biró — és meglátjuk, hogy a szeretet varázserejének a hideg szívek nem tudnak ellenállni. Ha szeretettel vagyunk teli, megtaláljuk a boldogság titkát. Vigyünk szeretetet felebarátaink életébe s ezzel a mennyországot terjesztjük itt a földön."

P. Biró valóban nem fojtotta magába szívének nagy szeretetét. Őszinte jóakaratot éreztetett mindenkivel. Ennek a szeretetnek csak kevesen tudtak ellenállni. Egy kálvinista tanár katolikus felesége révén megismerte a pátert. „Ha még egypárszor érintkezem ezzel a szentéletű és hangsúlyozottan egyszerű emberrel, — vallotta be a tanár — akkor én is katolikus leszek." Ennyire lenyűgözte őt P. Biró evangéliumi jóságával és egyszerűségével. Ugyanezt tapasztalta Vass József, Klebelsberg Kúnó gróf, Gömbös Gyula s mások, akik bizalmukkal és barátságukkal tüntették ki.

Ebben a tulajdonságában: a szeretet felsőbbségének s mindenekfölöttvalóságának tudatában s következetes gyakorlásában rejlett P. Birónak nemcsak életprogrammja, hanem igazi nagysága és a szívek fölött elért hatalma is.

Szociális szeretete

P. Biró fölvetette magában a kérdést: mikép történhetett, hogy a nagy egyházellenes agitáció hatása alatt egyes országokban csak 1925 folyamán 1.500,000 ember lépett ki a katolikus Egyházból? Miként történhetett ez ott, ahol a papok rendesen ellátták tisztüket? A feleletet ő maga ebben találta meg: *„ennek a századnak kevés a szeretete."*

„Ma bizony a vallásos élet főproblémája nem az, — úgymond — miként töltsük meg a vasárnapi szentmisére a templomainkat, bármennyire igaz, hogy a szentmise a keresztény élet középpontja, de az is igaz, hogy a szentmise Krisztus szeretetáldozata. A templomokat meg kell

tölteni, de az egybegyűltek előtt komolyan kell hangoztatni a szeretet parancsának súlyos követelményeit is. Különben megalkuvásunkkal a templombajárók előtt is lejáratjuk a kereszténységet. Krisztus szelleme a *szeretet,* nem pedig a megalkuvás szelleme. A szeretetnek első bizonyítéka a bátor igazságszeretet, mégha az áldozatot is követel nem egy hűséges templombajárótól."

„Az Egyháztól való elszakadás — folytatja P. Biró — mindaddig nem szűnik meg és a hittől való elhidegülés mindaddig magától értetődő dolog lesz, amíg az ‚új törvénynek' követéséhez, ahogy Szent János a szeretet törvényét nevezi, teljes komolysággal hozzá nem látunk. A hitehagyottak és a tőlünk távolállók minket nem abból ítélnek meg, hogy hányszor prédikáltunk, mit írtunk, hanem a mi cselekedeteinkből. Ezzel önkénytelenül is azt a mértéket állították fel, amelyet az Úr is mint egyedül helyeset jelöl meg. (Mt. 7, 20; Ján. 13, 35.)

Minden hitközség váljék tehát szeretetszövetséggé és akkor majd a távolállók nem sokáig törik a fejüket, hová forduljanak. Minden katolikus legyen polgártársai között a szeretet angyala, és akkor majd meglátjuk, hogy Krisztus nyája hogyan növekszik és a hitetlenség hogyan szorul vissza oduiba. A krisztushívők szeretete az első századokban is jobban hatott, mint imájuk és hitük. A szeretet készítette elő az utat a szívekhez a keresztény tanítás részére."

A szeretetnek azonban nemcsak az egyesek lelkületét kell áthatnia, hanem a *társadalom,* a *közületek* s az *államok* életét is.

„Az az állam áll eszmei alapon, — állapítja meg P. Biró — ahol nemcsak sok a templom, hanem sok a szeretet, a keresztény szeretet intézménye is. Ha a kettő közül választani kellene: vagy Isten házát építeni vagy népjóléti intézményeket létesíteni, én a karitatív munkát választanám." (1929.)

P. Biró sokat elmélkedett a társadalmi bajokról s ezzel kapcsolatban az Egyházról, különösen a kommuniz-

mus alatt. Nem tagadja, sőt nyiltan vallja, hogy az Egyház állandóan hangoztatta, sürgette ugyan Krisztus szeretetparancsát — elvben, de sokakban ennek a parancsnak gyakorlata már a középkor hanyatlása óta egyre jobban elhalványodott. Inkább értelmi, elméleti szeretetté lett.

A szociális szeretetről P. Biró külön tanulmányt írt: „A kommunizmus és Jézus Szíve" címmel. Szociális szeretet nélkül lehetetlen a társadalmi reform, írja benne, s ha mégis megpróbálják, holt reform lesz az. Sajnálja, hogy erről a szociális szeretetről Magyarországon eddig nem írtak sokat a „Miserentissimus Redemptor" kezdetű pápai körlevél magyar fordításán kívül. Pedig hogy milyen hatalom ez a szociális szeretet, mutatja az első századok tapasztalata. S erősen reméli a páter, hogy napjainkban sem téveszti el hatását, ha komolyan vesszük.

Mi a szociális szeretet?

Nem alamizsnálkodás. Több annál! A társadalmi elesettek életszintjének *intézményes* emelése. Alamizsnával ezt nem érjük el, amint égő házat sem olthatunk el egy-két pohár vízzel.

Jóllehet az alamizsna nem oldja meg a társadalmi kérdést, P. Biró még sem nézte le azt sem. Amint ő maga nagyban gyakorolta az alamizsnálkodást, éppúgy sürgette azt másoknál is. Aligha tévedünk, ha 400,000 pengőre becsüljük azt az összeget, melyet vagy ő maga adott vagy közvetlen behatására mások juttattak a szegényeknek. Ahol csak lehetett, segített. Egyszer egy szívgárda-csoport nevében egy kisleány köszöntötte fel. P. Biró észrevette, hogy a gyermek cipője rongyos. Azonnal intézkedett, hogy a Szív-újság pénzén cipőt vegyenek neki.

Nem igazi lelkipásztorkodás az, vallotta, amelyet jótékonykodás nem vezet be; illetve nem kísér. 1937 telén P. Biró betegen feküdt a budapesti rendházban. A nála megjelent fiatal rendtagoknak ezeket mondotta: „Ha fiatal volnék, sohasem mennék misszióba tarisznya nélkül. Mutassanak nekem egy szentet, apostolt, aki nem koldult a szegényeknek, aki nem lett a szegényeknek mindene!

Maga az Eucharisztia példája követeli, hogy a kegyelemmel együtt kenyeret is adjunk!"

Erről máskor bővebben szólt egy házi buzdítóbeszédben. „Őseink példája — úgymond — Szent Ignáccal az élükön, világosan, meggyőzően hirdeti a nagy gyakorlati valóságot, ha maga az Eucharisztia, amikor a földön élt láthatóan mint Istenember, csakis úgy hódította meg a szíveket, hogy az égi kenyér mellett a földi, a mindennapi kenyeret is nyujtotta nekik és úgy mutatott jobbjával a mennyországra, hogy baljával ugyanakkor legalább egy darab kenyeret és halat a földi országnak is adott, hát akkor mi azt hisszük, hogy a XX. században másként nyerhetjük meg a modern embereket az Eucharisztiának? Nagy csalódás lenne ez! Pedig ezt teszi jórészt a modern kereszténység. Ezért alig vonz az Eucharisztia, egyeseket talán inkább taszít is. Talány marad az az embereknek, hogy az Eucharisztiának adott annyi hódolat és annyi szentáldozás, szentmisemondás után a szocializmus és kommunizmus hogyan pusztítja az Eucharisztia hitét s templomait." (1937 november 5.)

Az alamizsnát már azért is nagyra becsülte, mert a Szentírás és hagyomány szerint ez meglágyítja Isten szívét és bő áldását vonja le. „Az én nevemben — írja egy népleánynak — kérjen a főnöknő testvértől 2—3 pengőt s ossza azt szét szeretetből 1—2 fillérjével a szegények közt arra a célra, hogy az Úr világossága és békéje szálljon a lelkébe. Higgyen az alamizsnálkodás erejében!" (1928 január 31.) „Az adósságot — írja más alkalommal — lassan-lassan majd kifizetik. Csak bízzanak és adjanak valamivel több alamizsnát, és jobb lesz minden!" Valaki panaszkodott neki, hogy nagy anyagi kár érte. Erre biztatta, hogy bővebben alamizsnálkodjék, és jóra fordul minden. „Ezt tapasztaltam én is", — fűzte hozzá. Tapasztalatát ezekbe a szavakba sűrítette: „Adjatok Jézusnak és az Ő helyettesének, a felebarátnak igaz és örvendező szeretetből minél többet, és annál többet kaptok!"

Vallja, hogy hasznos, sőt szükséges az alamizsna, de

ma nem elég. Intézményesen gondoskodó szeretet kell. Ez a szeretet is „megvolt a hithagyás évtizedeiben, — úgymond — szó sem férhet hozzá. Számos alkotást hozott létre, kiválót is, de ezek is inkább egyoldalúak voltak. A modern karitász intézményei legnagyobbrészt a városok javára létesültek, s a falvak, az egyszerű nép, a nagy tömegek elhanyagoltattak. Tehát kimaradt belőlük épp a hallgató Egyház zöme. A szeretet tüze alábbhagyott; megvolt, de nem volt oly élénk, öntudatos, mint régen s főleg — ami a szeretetnek jellemző sajátsága — a *találékonyság* nagyfokban hiányzott belőle."

Éppen akkor történik ez, amikor az idők változtával a szociális kérdés kezdett kiéleződni. P. Biró úgy vélte, hogy a keresztények megoldhatták volna az égető modern társadalmi kérdést, ha bírnak elég találékony szeretettel. Vagyon volt bőven, pénz is akadt. S ha nem lett volna elég, eladták volna az egyházi vagyon egy részét és gyárakat létesítettek volna, melyekben feldolgozták volna az egyházi birtokok nyers terményeit. Ezzel megindult volna a hatalmas vagyon *intenzív* megművelése, ami megélhetést biztosított volna a tömegeknek. A gyárakban pedig foglalkoztatták volna azoknak nagy részét, akik az őstermelésből kiszorultak. A nagy forgalom megengedte volna a munkások jó fizetését s így az istentelen szocializmus, majd pedig a kommunizmus nem talált volna köztük talajra. Az Egyház így nemcsak elméletben, hanem gyakorlatban is megoldotta volna a szociális kérdést — legalább Magyarországon. Ha ezt el nem mulasztja, akkor ma független volna s nem szorulna állami támogatásra; lehetnének kifogástalan egyetemei, fő- és szakiskolái stb., s volna befolyásos tényező a közéletben is.

Hiába most már minden sopánkodás! A szociális kérdés itt van! Bántotta ez P. Birót nagyon és sarkalta, hogy tegyen meg minden tőle telhetőt. Ez volt egyik vezető gondolata akkor, amikor a Jézus Szíve Népleányai Társaságát alapította. Programmja reform-kultúrprogramm épp az elhagyatott kisvárosi, falusi és tanyai nép számára. (1937 december 12.)

„Jó, — írja — hogy nem tudtam meg fiatalabb kor-

ban annyi sok minden nem jó dolgot, mert tán forradalmárrá lettem volna! Igy meg valamicskével hozzájárultam, hogy lassan-lassan, az Önök, az én jó Gyermekeim angyali türelme és kiolthatatlan szeretete is változtasson a helyzeten." (1938 március 28.)

Mikor az egyik népleány beszámolt szomorú szociális tapasztalatairól, így válaszolt neki: „Szegény nép! . . . Legyen erős hitében, bizalmában, ne botránkozzék meg. Örvendek, hogy buzgó és tenni akar." (1938 május 12.)

„Ugye belátja, — kérdi — miért adtam én olyan programmot az intézménynek s miért tettem be a nevükbe is a szót: ‚nép'? Úgy örülök, hogy a monoki házukkal már a hatodik helyen kerülnek a falusi nép közé." (1937 december 12.)

A népleányok programmjának összeállításakor a szociális reform szempontjából tanulmányozta az Egyház történetét s arra a megállapításra jutott, hogy „amint az Egyháznak, a vallásnak kiszorítása a gazdasági térről hozta azt, hogy a munkáskérdés annyira elfajult, úgy rögtön üdvös javulás fog bekövetkezni, ha az Egyház a gazdaság minden területén érdekelve lesz az ő anyagi képviselete által; ha egyházi szakemberek tudásukkal és gyakorlati érzékükkel ott lesznek a küzdőtéren. A régi időket kell modern formában felújítani. A régi szerzetesi, egyházi gazdasági telepeket, vállalkozásokat kell modern alakban feltámasztani. Az egyházi birtokokon legyenek nyersterményraktárak, ipari feldolgozó gyárak, mégpedig megfelelő szellemi, lelki irányítás mellett teljesen altruisztikus, részesedési alapon, sőt bizonyos kereten belül kisajátítási alapon; értendő: a részvényeket sorsolás útján az alantasok megvehetik, míg az egész üzem sajátjukba megy át, de egyházi felügyelet alatt marad. Ez nemcsak tetemesen emeli az Egyház jövedelmét, de oly szociális reformot jelent régi mintára, hogy beláthatatlan időkre az éhes és nyugtalan tömegek is ily gazdasági berendezkedés mellett megtalálhatják a boldogulásukat. Hasonlóképen legyenek más gazdasági területek is a vallás szent uralma alatt. Távolról sem gondolunk

arra, hogy talán az egész gazdaság egyházi uralom alá kerüljön; de igenis legalább ott legyen meg, ahol egyházi vagyon van."

Kellő lelki képzés mellett az Istennek szentelt személyeknek nem árthat, a vallás és kultúra anyagi oldalának is csak használhat, „ha a világiak látják, tanulnak, buzdulnak azon, hogy egyházi személyek is elsőrangú gazdászok, gyárosok, technikusok, iparosok, iparművészek és egyéb művészek. Régen nem így volt? Nem válik-e dicsőségére az Egyháznak és vallásnak, nem szolgált-e az emberiség igazi hasznára, hogy a feltalálók jórészben papok és szerzetesek voltak? Ugyan mi kivetnivaló volna tehát azon, hogy a gazdaság minden ágában is ugyanúgy tűnne ki az Egyház, mint hajdan?

Nem kiáltja-e felénk a jelen sivársága azt, hogy a szent vallás térjen vissza a természettől és Istentől adott teljes missziójához és necsak az égiekkel foglalkozzék, hanem a földiekkel is, amint az Irás mondja: *‚az ájtatosság pedig mindenre hasznos, ígérete lévén a jelen és jövendő élet felől'.* (I Tim. 4, 8.)"

Példaképe ebben is az Úr Jézus. „Ő boldogítani akarta az egyest, a családot, az államot *időben* és az *örökkévalóságban. Ideiglenes boldogulás által örök boldogulásra akarta őket kalauzolni.* A rendes folyamat az, hogy az ember boldogulásához, mert az ember testből is áll, kell *anyagi* boldogulás is."

Az Úrnak ezt a példáját tűzte a Jézus Szíve Népleányai Társasága elé.

„A győzedelmes szeretet élete legyen e Társaság élete. Élettörténete legyen a Mesteréhez hasonló: Mindenkivel jót tett. Körüljárt, jót téve." (1921.)

Vajjon nem utópisztikus-e ez a programm? Nem múlja-e felül a női természet erejét?

Természetes, hogy a világot átfogóan és áthatóan nők egymagukban nem bírják a szociális reformot megvalósítani. De ha a nők nem tudják is az egész terjedelmében megvalósítani az eszmét, kicsiben mégis megtehetik s ezáltal ösztönzőleg hathatnak másokra. E mellett közvet-

lenül is jelentékenyen enyhíthetik a társadalmi feszültséget. Ehhez azonban kell, hogy Szent Erzsébet lelkülete töltse el őket, akinek „a királyi trón magasságából gyönyörűséges útja volt le a mélységbe, — a néphez, melyet szívből szeretett és amelynek szeretetből szolgálóleánya lett. Boldog Ön, — írja egyik testvérnek — hogy Istentől ugyanazt a szent hivatást kapta. Bírja Szent Erzsébet szívét, szeretetét, úgyhogy ne tudjon elhaladni egy szegény mellett, akár gyerek az, akár asszony, akár férfi, hogy kegyesen rá ne mosolyogjon, legalább pár szót ne intézne hozzá! Ezek legyenek az Ön számára Szent Erzsébet rózsái!" (1920 november 19.)

Széchenyi hazaszeretetének örököse

P. Birónál a vallásosság és a lángoló honszeretet teljesen egybeolvadt. Hogy az ő szavával éljünk: „Atyám a haza, anyám az Egyház. Mindkettő drága szülőm. Mindkettőhöz hozzánőtt gyermeki szívem. Mindkettőért él a testem és a lelkem." (1916 június 17.)

Ez a tősgyökeres honszeretet családi örökség volt, amelyet a szülői otthonban szívott magába. Anyja meleg honleányi bánattal beszélt neki a haza gyászos éveiről és benső, meleg szeretettel és lelkesedéssel dalolt hős tetteiről. P. Biró maga beszéli: „Édesanyámtól tanultam ezt a 48-as éneket:

Véres a föld lábam alatt;
Lelőtték a pajtásomat;
Én sem leszek rosszabb nála;
Bérohanok a csatába —
A csatába, —
Rosszabb nála —
Én sem leszek rosszabb nála;
Bérohanok a csatába!
— — — — — — — — —
A szabad föld legelőször most ázik,
Szabad ország legelőször virágzik;
Szabad ország, szabad ember, jaj de szép,
Mint a magyar, mint a magyar
Félvilágon nincs oly nép!"

Hogy P. Biró hazaszeretete elsősorban családi örökség, mutatja István bátyja példája is, aki a cseh megszállás alatt a munkácsi magyarság lelke volt. A darabokra tépett ország mély gyásszal töltötte el. Bánatában fogadalmat tett, hogy mindaddig nem beretválkozik, míg Rákóczi városában újra nem leng szabadon a magyar zászló. A páter sem törődött bele hazájának megaláztatásába: dacolt a trianoni békediktátummal s nem optált. Mikor e miatt baja támadt, nyiltan odamondta a tisztvise-

lőnek: az optáljon, aki aláírta a szerződést. Ő sohasem fog lemondani arról, hogy apja, anyja, testvérei magyar földben pihenjenek. Ő nem tagadja meg sohasem hazáját. Ha akarják, utasítsák ki, de Munkács magyarságát meg nem hazudtolhatja.

Mind a két testvér sírba szállt anélkül, hogy megélhette volna a magyar csapatok bevonulását Munkácsra...

P. Biró lángoló hazaszeretete mellett is elkerülte a kis lelkeket jellemző szélsőségeket. „Szeretem a hazámat, — úgymond — szívem szentélyében lobog a lángja, de tud az én szívem szeretete úgy kitágulni, oly nagy lenni, hogy hazám osztatlanul megőrzött szeretete mellett benne van az egész világ is és minden embere; hazámért szeretem a nagyvilágot s a nagyvilágban a hazámat." Ezt a világháború idején mondta. (1916 augusztus 26.) Komoly hazaszeretete indította arra, hogy Széchenyit tanulmányozza s az ő eszméit segítsen népszerűsíteni.

Miben áll az igazi hazaszeretet?

Abban, hogy a hazának és minden fiának jót akarunk és jót teszünk; a fenyegető bajokat pedig iparkodunk elhárítani, ha kell, súlyos áldozatok árán is. Segíteni kell: ez a fő.

Lehet még a nemzetnek jobb jövője! Ez a remény éltette P. Birót. Ezért dolgozott, írt, szónokolt. Hogy a magyarnak vannak hibái, érthető, de végzetes volna, ha megmaradna bennük. „Emberi dolog, — úgymond — hogy hibázunk. Hanem a hibában megrekedni csakis ostoba ember szokása, a bölcs emberé pedig az, hogy mentől előbb kiemelkedjék a hibából." Azonban hibáink ismerete nélkül nem javulhatunk meg s a javulás nélkül nem szerezhetünk jobb jövőt. „A *belső* ember reformja nélkül minden egyéb *csak* külsőség és előbb-utóbb önmagában összedől. Széchenyi felfogása szerint csakis a magyar lélek *sajátos, nemzeti hibáitól való megszabadulásával* foghatunk hozzá egész erkölcsi lényének kiművelésére, az ő magas hivatásához, halhatatlan szelleméhez méltó módon."

Nemzeti hibáink mélyen belénk idegződtek. Van-e remény a kiirtásukhoz? Feleletként Széchenyit idézi: „Valamint Istenben, úgy hiszek én az emberi tökéletesebbhetésben." Bár igaz, hogy „csak magunkban van a hiba, de egyszersmind magunkban is a feltámadási erő".

„Mindnyájunk lelke epekedik, fohászkodik az egekbe jobb, hatalmasabb Magyarország után. De mi az a jobb és hatalmasabb Magyarország?" Minthogy Szent Ágoston szerint az idők mi vagyunk és amilyenek mi vagyunk, olyanok az idők, azért „azt a jobb és hatalmasabb Magyarországot én és te és ő és mi és ti és ők fogjuk megcsinálni" — állapítja meg P. Biró.

„Lehet-e? — kérdi. — Hogyne lehetne! Biztosan lehet? Biztosan! Mikor? Mától fogva! Igen, csak akarnunk kell.

Akarjuk-e? Rajtunk áll! Meg kell javulnunk a hibáinkból, de mindnyájunknak vagy legalább is a többségnek."

Találó a közmondás: „Kiki a saját szerencséjének kovácsa."

„Javuljon meg minden magyar s akkor megkovácsoljuk a jobb és hatalmasabb Magyarországot.

Miben javuljunk főleg? Megmondja a nagy Széchenyi. Olvasd el az ő lelki tükrét, nézz bele, ismerd el, bánkódjál és erős akarattal javulj.

Hej, ha a szülők, nevelők fiainkat és leányainkat megőriznék a nemzeti bűnöktől, lenne akkor még olyan Magyarország, amilyen még Mátyás király idejében sem volt."

Erre szemünk elé állítja P. Biró nemzeti bűneinket. Első helyre teszi a hiúságot. „Ebből a mérges gyökérből burjánzik fel a büszkeség, a rátartiság, a nagyravágyás, a tisztelet- és cifraság-hajhászás, címkórság, önhittség, önámítás, önbecsapás, a rideg valóságtól való elzárkózás, az álmodozó és a főleg folyton a mult dicsőségén ábrándozó, a jelennel és a jövővel nem törődő, legfeljebb folyton panaszkodó és kritizáló lelki állapot. Ebből ered a minden vagyont felfaló luxuskodás, Dárius kincsét is el-

verni tudó dáridózás, pazarlás, adósságcsinálás, végén a tönkrejutás. Ebből következik a pogányságra emlékeztető úrhatnámság, amely fogva tartja a nemzet művelődési törekvését és szükségképen csődbe viszi. Az a téves felfogás innen ered, hogy a művelt ember, az ‚úr' méltóságán alul állónak tekinti az iparral, kereskedelemmel való foglalkozást, vagy hogy úr létére maga művelje, gondozza földjét, azaz maga személyében foglalkozzék gazdálkodással. ‚Úrnak' csak a lateiner pálya való, — mondják. Ezért aztán nálunk nem fejlődhetik keresztény magyar középosztály. Nálunk a termelés összhozamából épp az uraknak vagy művelt elemeknek jut a legkevesebb.

A hiúság és luxus kótyavetyélte el a nemzeti vagyont idegeneknek és vándoroltatta ki a magyarokat Amerikába még a boldogabb békeidőben."

Majd Széchenyire hivatkozik: „Nagy hiúság azon fatális nyavalya, amelyben mi magyarok igen nagyon szenvedünk. Századokon keresztül a magyar *hízelkedéshez* szokott, amiből honosaink nagy részének önmaga túlbecsülése, gőgje s hiúsága támada, az igaz, egyenes szótól pedig elszokott, amiből soknak azon teljes meggyőződése vevé eredetét, hogy Hunniát mint dicsőségtől ragyogót, s lakósit mint magas helyen állókat a világ bámulja és imádja."

Ehhez hozzáfűzi P. Biró: „Az uralkodik a magyaron, aki ezt a mi gyöngeségünket felismerte, hízelegni tud nekünk. Vajjon ki tud a magyarnak legjobban hízelegni? Szemetszúróan tudjuk, sőt látjuk és körünkben érezzük, de..." Itt elhallgat s nem nevezi meg a nevén.

„Hej Széchenyi, te ezt is előre megmondtad! Dehát a végzetes hiúság!...

Egyetlen mentőgyógyszerünk a keresztény alázat."

Második helyen említi az üres lelkesedést. „Szalmalángolás, meggondolatlan hevülékenység, vak és süket rajongás, népvezérség, népszerűség. Értelmetlenségek!"

Mi ennek a szalmalángolásnak az oka? P. Biró erre is Széchenyivel felel: „Sokan, akik erről ítélnek, azt hiszik, hogy egyedül keleti gyorsabb vérünk, egyedül természetünkbe nőtt nyughatatlanságunk okozza ezt. Én azonban

másutt keresem e tulajdonnak kútfejét. Abban tudniillik, hogy eddigelé a magyarnak vezetői jobbára, sőt kirekesztőleg mindig a nemzet enthuziazmusára hivatkoztak. Számítási tehetségét azonban sohasem iparkodtak kellőleg ébrentartani és azt tervük alapjául venni, honnét azután természet szerint többnél-több láng és füst és ebből támadó hamu vevé ok szerint eredetét, de annál kevesebb életmeleg fejledezett, amely igazi és tartós egészségre emelhette volna nemzeti testünket."

„Azért vagyunk *állhatatlanok;* — állapítja meg P. Biró — a *szívós kitartás hiányzik belőlünk.* Nálunk fő a szép szónoklat; szavaló, ünneplő, ‚szavak dagályától szédelgő nemzet' vagyunk. Ilyesféle nálunk jórészben még a vallásosság is, a tett, a gyakorlat csak ímmelámmal megy. Azért ki meri mondani Széchenyi: ‚Zsarnokaink a népszenvedélyekkel ügyesen kacérkodni tudó kortesvezérek.'

A hiúság szalmalánggal párosulva okozza azt, hogy a magyar természet kiváló képességeit a mai napig sem tudtuk kifejleszteni, sőt amennyiben azt némileg ki is fejlesztettük egyik-másik irányban, önhazánk és önnemzetünk javára nem tudtuk kamatoztatni, nem tudtunk magyar nemzeti vagyont, gazdasági, ipari, kereskedelmi kultúrát és középosztályt teremteni. Másodszor még a lateiner osztály maga sem bírt vagyonilag és szellemileg oly nemzeti vonzóerőt alkotni, amely megfogta s egységesítette volna a gyengébb ipari és gazdasági osztályt. A lateiner osztály nálunk állandóan szinte szembekerült az ország földmívelő, sőt iparos részével is, amely inkább hallgat más elemre, mint reá.

Harmadszor, valóságban és igazságban elprédálta majd külföldön, majd itthon a nemzeti vagyont.

Negyedszer, a kereskedelem és ipar a két hibával egyáltalán nem fér össze; tulipánvirágok ráfestésével és trikolordíszítéssel nemzeti ipart és kereskedelmet csinálni, nagy naívság.

Ötödször, az említett hibából folyó ‚közértelmiségi' hiány és önmegnemtagadottság okozta régen és most is azt, hogy amint a magyar léleknek nem imponál a magyar

szellemi alkotás, úgy nem kell a hazai ipari cikk sem. Már Deák, a haza bölcse, panaszkodik: ,a pazarlás valódi átkunk, mert míg ez másutt legalább ipart teremtett s fölemelte a polgári osztályt, addig nálunk csak elszegényedést okozott."

Majd így fejezi be P. Biró: „S a magyar szülők és nevelők álló két évszázadon át nem tudták megjavítani ezeket a nemzeti hibákat; még nem is gondolnak reájuk, nem tűzvén ki célt a magyar nemzeti nevelés elé."

P. Biró előadásaiban és írásaiban gyakran tér vissza ezekre a nemzeti hibákra.

Nagyon óv attól a veszedelemtől, hogy közepes eredménnnyel beérjük és „önelégülten a lélek lusta bőrére" feküdjünk le és felhagyjunk „az öntökéletesbülés buzgóbb munkájával".

„Ez a veszedelem nálunk, magyaroknál — úgymond — természetünkből folyik. A magyar természet minden egyéb jósága mellett azon sajátos s vastag hibában leledzik, hogy a megkezdett munkában kitartani, tökéletességre jutni, amint mondani szokták, ,szakemberré' lenni ritkán tud. Azért oly kevés a tisztább magyarságban a ,szent', a ,jellem', a tudós, a tökéletes szakmabeli. Mi inkább olyan kóstolódzást, olyan mindenhez való konyítást szeretünk. Azért munkáink legnagyobbrészt ,félmunkák' az egész vonalon. Igazi, azaz tökéletes munka és ember vajmi kevés van nálunk. Az élet harcában magával hozza ez a csúnya sajátosság a magyarság inferioritását, a sok félegzisztenciát más nemzetekkel szemben, azt a sok balkezű, szerencsétlen embert, akik minden téren parazitái a társadalomnak s magának a szent vallásnak is." (1921 július 12.)

Széchenyi műveinek tanulmányozása közben P. Biró rádöbbent arra a katasztrofális magyar hibára, mely csak pusztulást okozhat, „hogy tudniillik a magyar nem tud *magyarral* szemben — mással igen — tisztes *ellenfél* lenni, hanem csakis *gyűlölettől tajtékzó ellenség,* aki nem törődik azzal, hogy ellenfele elpusztul és hazája is

s a végén valamennyiöknek halálos ellenségévé lesz minden; — ezt ő semmibe sem veszi, csak pusztuljon az ő ellenfele, akár politikai, akár vallási, akár gazdasági téren legyen az." (1927 január 24.)

Amit P. Biró hirdetett, azt iparkodott a maga hatáskörében meg is valósítani.

Már 1911-ben látjuk ennek nyomát, amikor a pozsonyi kisdiákok Mária-kongregációjában Szent Alajos-ájtatosságot tart. Szent Alajost, a megszokottal ellentétben, mint „a *munkálkodás* eszményképét" állítja a fiúk elé. Kioktatja őket, hogy *minden* munkát meg kell becsülni Szent Alajos példájára, akár szellemi, akár testi. Súlyt helyez arra, hogy a megbecsülést tettben mutassák ki azáltal, hogy otthon segédkeznek. „Én — mondja — hálát adok Istennek, hogy drága szüleim engem ilyenekre korán rászoktattak."

A munka mellett azonban tisztelni kell a munkást is, akár cseléd, akár gyári munkás, mesterember vagy földmíves. Sajnos, ez hiányzik nálunk, azért „idegen fajra van szükségünk, hogy helyettünk űzze a kereskedést, az ipart, a gyári munkát. De a tönk szélére is kerültünk vele, míg az idegen faj, mely minden munkát elfogad, dúsgazdag lett. Nem igaz-e?"

„Mikor jő el az idő, — kérdi — hogy a magyar ifjúság is be fogja látni, mivel mutathatja meg legnemesebben haza- és fajszeretetét? Akkor, — feleli — ha a magyar ifjak is becsülni fogják a kereskedelmet, az ipart, s ezen pályákat is el fogják özönleni.

Szent Alajos példája nyomán — fejezi be — gondoljatok komolyan szavaimra."

Ma talán már nem hatnak úgy P. Biró szavai, mint annakidején. A háború s az összeomlás óta sok minden megváltozott; azért hajlandók vagyunk a mai ember szemüvegén át szemlélni az akkori állapotokat. Pedig ez téves volna. Vakítóan világít rá az akkori viszonyokra, hogy P. Biró felujjongott, amikor a háború alatt hallotta, hogy Budapesten egy okleveles tanítónő varrodát nyitott.

A magyarnak növekvő elszegényedését, az egész országnak gazdasági, kulturális és politikai rabságát szemlélve, arra a megingathatatlan meggyőződésre jutott a páter, hogy annak oka a magyar maga, mert az ipari, kereskedelmi és pénzügyi pályákat teljesen a „recipiáltaknak" engedte át. Rettegve vette észre, hogy az ország feltartóztathatatlanul rohan a katasztrófa felé. Egyre azt kérdezte magától, hogyan segíthetne hazáján? Azért szónokolt, tüzelt, agitált, „azért emelte fel szavát ‚A Szív' hasábjain, — beszéli maga — azért alapított két külön lapot, hogy figyelmeztessen, buzdítson a szabad, a gyakorlati pályákra, iparra, kereskedelemre, pénzügyre. Jelszava lett: ‚Talpra magyar, hí az üzletvilág, e nélkül, hidd el, elveszett hazád!" (1921.)

A „Tengerre magyar!" álma sem hagyott neki nyugtot. „Nálunk — úgymond — a tengerreszállásból legföljebb kivándorlás lett. Ez pedig szégyen és nagy baj. Nem az ilyen tengerészetre gondoltak azok, akik fülünkbe dörögték, hogy tengerre magyar! Az ő lelkük előtt a nagyvilág lebegett, amelynek összekötője a világtenger. A nagyvilág kereskedelmével, iparával, műveltségével való érintkezés a vizeken át történik. A nagyvilágban felhalmozódott természeti és művelődés alkotta kincseket megszerezni, a nagyvilágban látott, hallott, tapasztalt dolgokat itthon értékesíteni, viszont cikkeinket a nagyvilágba eljuttatni, művelődésünket a még műveletlenek között terjeszteni, végül kölcsönhatások által a világuralom mozgató erőire hatni, a beleszólás jogát megszerezni, fajsúlyt birtokolni, ezeket jelenti a nagy szózat: Tengerre magyar!" (1918 augusztus 26.)

Az ifjúságot is erre figyelmezteti: „Hej, hogy megbosszulja magát, ha a magyar fiú és leány válogatós és nem akar ipari, gyári, kereskedelmi pályára menni! Nézz körül, hol a pénz, hol a parancsoló hang? Hol a befolyás? Kinek a zsebében vagyunk? Ifjú, ébredj! Egy munkát se szégyelj! Ne csalogasson a cifra nyomorúság! Hogyan lehet a gazdag Magyarországon szegény egyetlen magyar is? Csak úgy, hogy Jézust az ácsműhelyben még nem

értették meg; csak úgy, hogy igen sokan még mindig ezt hajtogatják: enni, inni jól tudok..."

A Szívgárda is az életrevaló, helyes nemzeti nevelést célozta. P. Biró egészen megdöbbent, amikor betegen az ujságokból arról értesült, hogy az egyik Szívgárda-kurzuson erről szinte megfeledkeztek.

„Olvasom az ujságban, — írja egyik munkatársának — hogy mit beszélnek a Szívgárda-kurzuson. Ez mind jó, szükséges és kell. Ámde ha Ön visszaemlékszik arra, hogy milyen gondolatkörben alapítottuk mi a Szívgárdát, akkor azt fogja velem együtt konstatálni, hogy a Szívgárda is lecsúszott egy egyszerű *hitbuzgalmi* egyesületté. Pedig — tanú rá az első Szívgárdavezető-füzet — a hitbuzgalom ugyan lelke a Szívgárdának, de a teste a gyakorlati életre való nevelés, *a szociális és gazdasági programm,* amelyet a gyermekek és ifjak kora, képessége, helyi viszonyaihoz mérten kell nemcsak elméletben megmagyarázni, hanem az életben is gyakoroltatni. Azért domborodik ki a mi területünkön a názáreti ház kultusza; tisztelni, szeretni és tenni azt, amit a kis Jézus, Szűz Mária, Szent József tett. Ez egyszersmind a család eszméjének regenerálása, visszatérés ahhoz és szeretése annak. Ez a vallásnak nem pusztán gyakorlata, hanem *gyakorlati vallás,* Krisztus lelke, Szíve bevitele a hétköznapi életbe. Mert a katolikusok, éppen a katolikusok maradnak le ebben, nem érvényesülnek, mert kevés köztük az életrevaló ember.

Engem kinevettek egykor, amikor a tanítónők lelkigyakorlatán egyik jófeltételül ajánlottam, hogy évente két-három *nemes cseresznyefát* neveljenek fel. Sajnos, úgy látom, hogy a mai napig egyes vezéreknek fogalmuk sincs a gazdasági dolgokról. Teoretizálnak sine fine. Közben mások elvisznek mindent maguknak.

Ön tudhat mindent a legjobban, mint egykori bennfentesem; hát legyen esze, bátorsága erősen megmondani, hogy hol a mi szörnyű bajunk. Amiket most a kormány is hirdet, mikor hangsúlyoztuk azt már mi? Tizenöt, húsz év előtt. És a katolikusok rá nem eszméltek még. Veszélybe viszik még a Szívgárda eszméjét is!

Lényegesen összefügg a mondottakkal az, hogy mi Széchenyi lelki tükre szerint rá akartuk venni a gyermekeket, hogy küzdjenek a nemzeti hibák ellen. Tehát mi hadat üzentünk a nemzeti bűnöknek, melyek miatt keresztény magyar nem érvényesülhet gazdasági téren. Ma talán már azt sem tudják, melyek azok a jellegzetes nemzeti bűnök." (1935 november 11.)

Sok-sok fáradozását sejtetik P. Biró következő szavai: „Magam, aki mint szerzetespap, kora hajnaltól késő estig és még a késő éjtszakába is belenyúló munkákba ugyancsak beleszoktam, amidőn életem utolsó öt évében itt Budapesten jobban beleláttam az üzletvilág életébe, elmondhatom, hogy még az én hajszolt szerzetespapi életemnél is idegölőbb, nyugtalanabb, kényelmetlenebb, óriásibb szellemi energiát követelő az üzletvilág élete. Lehet, hogy ez a tapasztalatom jórészt onnan származik, mert keresztényekkel kellett dolgoznom, akiknek ez a világ majdnem oly idegen, mint a kínai nyelv: oly keveset hoznak magukkal a mai iskoláztatásból, hogy nehéz magukat ebbe a világba beleélniök." (1920.)

Sokan megmosolyogták P. Biró temperamentumos, talán néha félre is érthetően „üzletiességre" nógató szavait, de sokan tanultak is belőlük; mások persze félre is értették, mint az a derék tanító, aki a frontról megfenyegette és alaposan lehordta a pátert, hogyan meri pap létére „a tisztességes magyar ifjúságot a kereskedő pályára csalogatni, amikor közfelfogású dolog, hogy ez a pálya becstelen. A gazemberek pályája a kereskedelem!" Különösen azon botránkozott meg a levél írója, hogy „A Szív" a vallásosság örve alatt buzdítja erre a magyar fiatalságot.

A forradalmi megrázkódtatás után P. Biró új honfoglalást és honalapítást hirdetett, nemcsak az országcsonkítás miatt, hanem főleg azért, mert még a megmaradt csonknak kétharmada sem a magyaré. Az új honfoglalásnak érdekében tovább dolgozott fáradtságot nem ismerve. Sok-sok előadást tartott mindenfelé; így

többek közt a nemzeti hadsereg és csendőrség tisztikara előtt.

Már akkor hirdette a nemzeti munkaszolgálatot, mert úgy vélte, hogy ez közelebb hozza egymáshoz a nemzet fiait: az intelligencia megismerheti így a népet; elvégzik továbbá azokat a fontos munkákat, például útépítést, melyekre az államnak pénze nincsen, de van kincset érő munkaereje.

P. Biró előadásainak kis része nyomtatásban is megjelent „A magyar nemzeti ipar és kereskedelem" címmel. (1920.) Jeligéül választotta: „Talpra magyar, hí az üzletvilág, e nélkül, hidd el, elveszett hazád!"

1935-ben kiadott még egy füzetet „A kereskedelem és üzletvilág reformja" címen, „Széchenyi szeretetével a reformnemzedéknek ajánlva".

„A borzasztó összeomlás után sem kell kétségbeesni, — úgymond — mert van még a nemzetben erő. Ennek forrása a magyar föld. Ehhez kell visszatérni. Ez hordozója a magyar kultúrának. A haladás két főtényezőjének, az iparnak és kereskedelemnek szintén a földhöz kell símulnia, ha azt akarjuk, hogy nemzeti legyen. A multban annyira felkapott és szorgalmazott gyári nagyiparnak is szolgálnia kell a földgazdaságot, illetve a rajta felépülő ipart és kereskedelmet.

„Sajnos, — állapítja meg — iskolarendszerünk majdnem semmi tekintettel sem volt agrár mivoltunkra és a vele kapcsolatos mezőgazdasági iparra és kereskedelemre. Mindenben majmoltuk a külföldi nagyipari és kereskedelmi államokat és a mellett a magyar természetet és a magyar föld természetét — ezt a két kincsesbányát — alig is méltattuk komoly figyelemre. Csak pár éve történt ezirányban némi javulás. Pedig mennyi magyar specialitást teremthetett volna a puszták fiának sasszeme, ha a modern technikai haladás eszközeivel fölfedezte volna önmagában és hazája földjében a magyar keresztény Amerikát és ha lettek volna hivatott vezérei, akik fejét, szemét kellő irányba terelik! Nem csoda, hogy gazduram hátramaradt a kultúrában, s meg kellett élnie több mint ezeréves öreg fejének azt a legmegszégyenítőbbet is,

hogy a jövevény arcába vágja a világ füle hallatára a szót: *a legértéktelenebb elem Magyarországon a magyar.*"

Az új honfoglaláshoz tőke kell. Honnan vegyük azt? Tanuljuk meg ennek titkát a „zsidóktól, — mondja a páter — akik a Vereckei-szoroson batyuzva jöttek be és most zsebükben tartják egész Magyarországot. Ha a magyar nemzet ezt a titkot megtanulja, bizonyára ő fogja zsebrerakni a zsidókat. De amíg a mi intelligenciánk jórésze most, amikor haldokló hazánk ágya mellett virrasztunk, csak bálozni, mulatni tud, addig majdnem kilátástalan a jövő."

Megérti-e ezt a magyar? Ez aggasztotta P. Birót. Hogy megnyugtassa saját magát, sorra kérdezte az illetékeseket. „Minapában — úgymond — beszélgettem erről a tárgyról az egyik képviselővel. Azonban a beszélgetés fonala hamar elszakadt, mert a képviselő úr meglepetésszerűen így vágott vissza: ‚Kérem, a kereskedőpálya nem való magyar embernek!'

Elképedtem! Művelt ember szájából a XX. században ilyen választ hallani, ez mégis sok! És mégis — úgy látszik, — ez nálunk a közfelfogás. Sorra vettem ugyanis készakarva számos nagy emberünket, hogyan vélekednek ők e kérdésről. Sajnos, kettő-három leszámításával ugyanazt állították, amit az a képviselő... Nemrégiben nyilvános gyűlésen egy úr szólalt fel ellenem és hangoztatta, hogy az ő atyai szíve nem engedheti meg a kereskedői pályát gyermekeinek, mert alacsonyabb művelődési állapotba nem taszíthatja vissza őket." (1935.)

Hogy a magyarnak nem való a kereskedelem és az üzletvilág, ez a gondolat P. Biró szerint kultúr- és vallásellenes, és végeredményben nemzetpusztító.

Hogy kivesszen ez a tévhit, az üzletvilág érdekében a magyarság javára meg kell reformálni az iskola- és nevelésügyet. Ez a csonka ország elbírna „legalább mégegyszer annyi embert, ha céltudatosan és erőteljesen produktív pályákra nevelnők ifjúságunkat".

„Könnyű azt állítani, hogy a magyar nem való a kereskedelemre, amikor komolyan és célkitűzéssel erre

a pályára nem is nevelték, még elégséges számban gyakorlati kereskedelmi iskolákat sem létesítettek, sőt még a meglevő kereskedelmi iskolákat is úgy csinálták meg, hogy azokban inkább tisztviselőket nevelnek, semmint kereskedőket. Tudok esetet, amelyben a kereskedelmi tanár így oktatta tanítványait: ne gondolják azt, mert kereskedelmi iskolában tanulnak, azért kereskedőknek kell lenniök, hanem inkább legyenek tisztviselők. Úgy is volt. Egy kereskedelmi iskola igazgatójától megkérdeztem, hány növendéke ment kereskedelmi pályára. Ezt a választ adta: tíz év óta mindössze egy, de három év multán ez is otthagyta ezt a pályát és városi tisztviselő lett.

A kereskedelmi és üzletvilág reformja ott kezdődik, hogy sok *gyakorlati* kereskedőiskolát nyitunk, azokba a kereskedelemért lelkes tanárokat teszünk, az ifjúságot oda édesgetjük és e pályára neki kedvet is csinálunk. Ez igenis lehetséges dolog." (1935.)

Felfogásához következetesen azt hirdette P. Biró, hogy a földbirtokreformnál sokkal fontosabb és előbbrevaló az üzletvilág megreformálása, mert e nélkül egészséges és igazságos földreform sem sikerülhet s nélküle a munkanélküliséget sem tudják megoldani.

„Egyéni tapasztalataimra támaszkodva, — vallja be a páter — majdnem kétségbeesem hazám jövője felett, mert tartok tőle, hogy a magyar intelligencia még most sem fogja tudni hivatását megérteni, még most is irtózni fog azon utak fáradalmaitól és nélkülözéseitől, amelyeket pedig rendületlen kitartással és céltudatossággal vállalt a galíciai, amikor bejött a Vereckei-szoroson batyuval, s a végén neki díszlik most az országban a palotaerdő; a nemzet vagyonának 70 %-a az övé és az övé a hatalom is, a politika is." (1920.)

Kétségbeesése azonban nem bírta megbénítani akaratát, mert sokkal jobban szerette népét, Egyházát és hazáját. Aligha tévedünk, ha azt mondjuk, hogy többet nem tehetett e téren, mint amennyit tett. S vajjon sikerrel? Kétségkívül! Öneki is érdeme, hogy a magyar gondolkodás, legalább valamelyest, megváltozott. Azonkívül

konkrét eredményre is hivatkozhatik. Egyik levelében beszámol erről. A levelet 1921-ben egy apának írta, aki leányát nem akarta népleánynak elengedni, merthogy ezek kereskedelemmel is foglalkoznak.

„Az is visszatetszik — úgymond — főleg a magyar úrivilágnak, hogy Istennek szentelt lelkek az üzletvilággal, gazdasággal, iparral foglalkoznak, mert ez felfogásuk szerint nem úri dolog. Ámde épp ez a mi legnagyobb jelentőségünk: *a szerencsétlen hazát arra akarjuk rászoktatni, amitől irtózva, tönkre tette magát s nyakába ültette a zsidóságot.* Nagy missziót töltünk be. Három év alatt csak magam mintegy 82 keresztény üzletet alapítottam, a háttérben még a Move is valahogy tőlem származik. Különben is azelőtt az ú. n. szerzetesek kultúrhatása éppen ezeken a területeken mozgott. Erről sokat írhatnék. Jelenben ez a legnagyobb apostolkodás, igazi vallás- és hazamentés. Csak egy vállalatunkkal a főváros szegényeit 7 hónapon át 6 millió erejéig segítettük."

Ezek csakugyan reális eredmények, nem merő délibábos álmok, és P. Biró magvas hazafiságának ékes bizonyítékai.

A rendtartományfőnök

„Legnehezebb lesz a számadásom azokról az évekről, mikor Budapesten vicerektor voltam", mondta többször is P. Biró. Tudta, hogy mily súlyos az elöljáró felelőssége. „Senki a világon nem lehet oly derült kedélyű, oly vidám és folyton zenélő, akár egy pacsirta, mint akinek csak engedelmeskednie kell. Az ilyennek egész élete csupa derű, csupa muzsika és napsugár. Még halála is koncert neki. Az ilyennek ítélete is könnyű. De már a föllebbvalónak minden szaváról helyt kell állania és vizsgát kell tennie, hogy mit parancsolt. Az alattvalónak az a jó és vigasztaló, hogy nincs felelőssége, csak az, hogy szívesen és örömmel engedelmeskedett-e."

Pedig P. Birónak kijutott az elöljáróságból is. Előbb Budapesten volt 3 évig házfőnök, majd 1926-ban szegedi rektorrá nevezték ki, 1927 november 13-án pedig a magyar rendtartomány főnökévé. Állandó betegeskedése ellenére csak azért fogadta el a szegedi rektorságot, mert remélte, hogy így többet használhat fiatal rendtársainak.

A Jézustársaságban három évenkint ül össze a rendtartományi gyűlés (congregatio provincialis). Ilyenkor egy megbízottat küldenek ki Rómába, aki az általános rendfőnöknek az illető rendtartomány ügyeiről beszámol. 1927-ben ismét esedékes lett a gyűlés. P. Biró maga beszéli, mikor a gyűlésterem kilincsére tette rá a kezét, hallani vélte, hogy őt fogják Rómába küldeni. Így is lett. Sőt amikor Rómából visszatért, az általános rendfőnök őt nevezte ki a magyar rendtartomány főnökévé.

P. Biróra most már az egész rendtartomány gondja ránehezedett. „Provinciánk — írta 1934-ben a magyar rendtartomány 25 éves jubileuma alkalmából — még csak ötéves volt, mikor szinte belesodródtunk a háborúba, s

a megerősödésre, kifejlődésre időnk sem jutott. A háború s a rákövetkező súlyos évek hosszantartó viharként vonultak el fölöttünk. Sok kárt okozott ez a vihar, de a Gondviselés kegyéből termékenységet is adott. Elvesztettük provinciánk kétharmadrészét; alapítványaink elpusztultak; házaink megtakarított pénzét a haza oltárára helyeztük; ami még megmaradt, fölemésztette a rémuralom és az elértéktelenedés. Bizony megfogyatkoztunk számban és el is szegényedtünk."

De nemcsak hogy elszegényedett a magyar rendtartomány, még adósságba is kellett vernie magát. A férfi-lelkigyakorlatos házzal nem lehetett tovább várni, az elvesztett nagyszombati ujonczház helyett is mást kellett szerezni. Ezt P. Biró közvetlen hivatali elődje holland kölcsönnel oldotta meg, mely most 7.5 %-os kamatjával az ő nyakába szakadt. Azonkívül a szegedi bölcseleti főiskola rozoga épülete szűknek bizonyult annyi ember befogadására. Ezen föltétlenül változtatni kellett. Elődjének is sok gondot okozott ez, de megoldást nem talált.

P. Birónak belföldi kölcsönnel sikerült 1928-ban fiatal rendtagjai számára Szegeden szerény, de egészséges és nyugodt lakást biztosítani. Majd megnagyobbíttatta a városon kívül fekvő kertjükben a kis hajlékot, hogy a rendtagok megerőltető szellemi munkájuk közben felüdülést találjanak.

Isten kegyes intézkedéséből az ujoncok és hamarosan a bölcselet- és hittudományhallgatók száma szépen megszaporodott; ez azonban szintén fokozta a kiadásokat, főleg mivel a hittudományhallgatók külföldön végezték tanulmányaikat, ahol az élet jóval drágább, és a devizakorlátozás miatt a fizetés szinte lehetetlenné vált. Ennek következtében újabb külföldi adósság fejlődött ki ugrásszerűen kamatos kamataival.

A helyzet tehát ez volt: egyik oldalon hatalmas tartozások és kiadások mutatkoztak, másik oldalon pedig a gazdasági válság miatt a bevételek állandóan kevesbedtek. Nem csoda, ha már 1929 januárjában a rend-

tartomány hírei közt ezt olvassuk: „Budapest a nagy gondok helye. A sok adósság terhe nyom. Kevés a bevétel. Mise-stipendiumokat is alig kapunk." Majd ismét: „A provincia anyagi helyzete folyton rosszabbodik. Azért a mieink első helyen gyüjtsenek alamizsnát a saját fiatal rendtagjaink *neveltetésére* s nem egyéb célokra... Segítsék egyesek és a házak a provinciát gondjaiban sok-sok imádsággal és szerezzenek jótevőket."

Ezek a nagy gondok nyomták P. Birót, de ő bízott az Úr szent Szívében és Szent Józsefben, akinek vállára nehezedett annakidején a názáreti Szentcsalád anyagi gondja is.

A munkák vállalásánál a szentignáci elv: a „majus Dei obsequium — Isten nagyobb, messzebbre kiható szolgálata" volt P. Biró irányelve. Azért igyekezett odahatni, hogy inkább kevesebb munkát vállaljunk, de az legyen értékes, nagyhatású tevékenység, s ne forgácsoljuk szét erőnket sokféle csip-csup foglalkozásra. Ne az legyen törekvésünk, hogy új dolgokba kezdjünk, hanem a meglevőket folytassuk és segítsük diadalra. „Illenék hozzánk tradicióink értelmében is, — írja — hogy résztvegyünk az ország tudományos irányításában. A tollforgatás művészetében és az ékesszólás mesterségében az elsők közé küzdjük fel magunkat" s amennyire lehetséges, minden téren: egyházi és világi tudományokban egyaránt.

A tudományos működés gondos kiképzést igényel, olykor tetemes pénzáldozatot és mentességet követel másirányú, bárha magukban véve fontos munkáktól. P. Biró nagyon jól ismerte ezeket a föltételeket. S hogy mégsem szerzett érvényt valamennyinek, az nem rajta, hanem a körülmények vaskényszerén múlt.

Jól tudta, hogy ha valaki belekóstol a *közvetlen* apostolkodásba, az nemigen fanyalodik többé tudományos működésre. Ezért egyeseket hivatalból kell erre kijelölni. Jó alkalom nyílott erre, amikor a csanádi püspök, valamint a nagyváradi és szatmári egyházmegyék magyar területre eső részeinek főpásztorai azzal a kitüntető kéréssel fordultak P. Biróhoz, hogy az általuk Szegeden

létesítendő egyházmegyeközi hittudományi főiskolán és papnevelőintézetben a tanítást, illetve nevelést a jézustársasági atyák vállalják el. A páter örömmel tette magáévá a tervet, már csak azért is, mert akkoriban a legbiztatóbb remény kecsegtette, hogy ez az új intézmény mint hittudományi kar fog az ottani egyetembe bekapcsolódni. Meggyőződése szerint Magyarországnak nagy kulturális hivatása van Kelet felé, különösen a turáni népekkel szemben. Szép reményeket táplált, amikor a legmagasabb kormánykörökben megértésre talált. Lelki szemével látta már azt a tüzes, fiatal csapatot, mely elsajátítja a török s a többi rokonnépek nyelvét, ezek kultúrájába elmélyed s utána lángbuzgalommal nekiindul, hogy megvigye véreinek Krisztus evangéliumát és kultúráját. Látta, amint a rokonnépek fiai Szeged felé özönlenek, hogy a közös származáson kívül lelki és szellemi kapcsolatba kerüljenek a tőlük Nyugatra szakadt testvéreikkel, a magyarokkal.

Klebelsberg Kúnó, az akkori kultuszminiszter, aki P. Birót különösen kedvelte, Szegeden hittudományi kart szeretett volna szervezni, amolyan magyar Innsbruckot, a jezsuitákkal mint tanárokkal. Ez lett volna az ország második katolikus teológiai kara, amivel a protestánsok két teológiai karával létrejött volna a paritás. Tervben volt az is, hogy a szegedi hittudományi karon a missziós tudománynak külön tanszéke lesz állandó missziós múzeummal, főleg a rokonnépekkel való vonatkozásban.

„Ehhez majd teljesen külön épület kell, — úgymond P. Biró — mert az egész országból, sőt nemcsak az ország különböző részeiből jönnek, hanem még külföldről is. Ezért idegenforgalom szempontjából is fontos vállalkozás ez." A hittudományi kar — álom maradt; a papnevelőintézet azonban megnyílt 1930 őszén. A Kelet felé irányuló remények és tervek lassan halványodni kezdtek. P. Biró azonban haláláig nem mondott le egészen róluk. Nagy örömére szolgált, mikor legutolsó éveiben külföldről érdeklődni kezdtek a szegedi hittudományi főiskola iránt, de helyszűke miatt az érdeklődőket vissza kellett utasítani.

Részint a fennálló pénzügyi nehézségek miatt, részint hogy nagyobb súlyt adjon vele a szegedi hittudományi főiskolának, 1935-ben elhatározta, hogy a Jézustársaság magyar rendtagjai ezentúl többségükben az Alföld metropolisában fogják teológiai tanulmányaikat végezni. Ez a terve valóra is vált.

P. Biró mint elöljáró övéinek szerető édesatyja akart lenni. Ezt tűzte ki magának programmul. Nem annyira szóval, nem a paragrafusok rideg alkalmazásával, mint inkább példájával prédikált és kormányzott. Senki sem fordult meg a szobájában úgy, hogy öröm és szeretet ne lángolt volna a lelkében.

Mintegy a maga igazolására P. Biró a következő sorokat írta le:

„Baj az egy szerzetesházban, ha a testvérek nagyobb szeretetet éreznek s ezért bizalmasabbak is egymáshoz, mint az elöljáróhoz. Az Úr példája szerint nem igazi elöljáró az, aki előtt alattvalói négyszemközt tisztelettel meg nem nyilatkozhatnak, nem beszélhetik ki magukat, mert ő rögtön ellentmond, torkukra forrasztja a szót; vagy

ha alattvalói iránt nincs részvéte, vigasztaló szava, — még ha tévednének is és tisztelettel kijelentenék, hogy épp ellene van nehézségük;

ha nincs mély szíve, hogy kijelentéseiket magában tartsa, kivéve, ha a haszontalan testvér szabályellenesen járna el;

ha alattvalóinak csak némelyike bír előtte akkora súllyal, hogy szavára hallgasson, mást eleve meghallgatásra méltónak sem tart, ami teljesen helytelen;

ha nem néz a vitás ügyekben személyesen a dolgok után, vagy ami helyesebb és az elöljáró kötelessége is, hogy gyakran maga jár körül s a háznak minden zegezugát, minden tárgyát, helyét megvizsgálja. De ki tudná azt mind leírni, amit a találékony szeretet ösztönszerűleg felszínre vet és megtenni javall, főleg az elöljáróban, ha igazi szeretet él a szívében."

Feltételéhez hű is maradt. Szinte végtelen, kifogyha-

tatlan türelemmel hallgatta meg övéinek panaszait, terveit s iparkodott őket lelkesíteni és fölemelni.

Minthogy ő maga is sokat betegeskedett, azért teljesen együttérzett a betegekkel, gyöngélkedőkkel. Nagyon fájt neki, ha látta, hogy a betegekről nem gondoskodnak úgy, ahogy azt a szabály előírja. Oda hatott, hogy a segítőtestvérek közt legyenek alaposan képzett s hivatásuk magaslatán álló betegápolók. Rendtársai egészségének biztosítására s munkaerejük fokozására üdülőt is szerzett.

P. Birónak, aki annyira tisztelte az Úr szentséges Szívét, a testvéri szeretet volt a szemefénye. „Alkotmányunk alfája — úgymond — a szeretet törvénye, melyet a Szentlélek ír lelkünkbe; omegája pedig Jézus Szíve, a szeretet lángoló tűzhelye. Ó Jézusunk szeretetreméltó Társasága, te is a ‚szép szeretet anyja' vagy! Ó szeretett Társaság, a ‚szeretetnek Társasága!' Főtisztelendő Atyák és kedves Testvéreim, ha egyedüli Mesterünknek és törvényhozó Jézusunknak hinni kell, midőn azt mondja, hogy a legnagyobb és első parancsolaton függ az egész törvény és a próféták, akkor higgyünk az ő szeretetének, hogy a mi egész törvényhozásunk és konstitúcióink is ugyanazon a parancsolaton függnek. Törekedjenek tehát állhatatos lélekkel erre az erényre és irgalmatlanul üldözzék mindazt, ami vele ellenkezik és akkor bizton remélhetjük, hogy kis provinciánk mind Isten, mind emberek előtt nagy, kedves és dicsőséges lesz."

Érzékenyen érintette őt a szeretetnek minden megsértése; viszont nagyon örült a szeretet ápolásának. Megértő szeretetének szép vonása, hogy nem rágódott örökké mások hibáin, de alattvalóit is rá akarta nevelni, hogy vegyék észre a jót és szépet is egymáson, hogy fejlesszék magukban ezt az érzéket. Ha ezt megteszik, tapasztalni fogják, hogy több a jó, mint a rossz és nem fognak szeretetlenül ítélkezni testvéreikről és embertársaikról. Különben is „ha valaki másban mindig hibát lát, az rossz ember" — mondogatta.

Az őszinte javulásnak senki sem örült annyira, mint

ő. Sohasem hánytorgatta fel többé a hibázónak a mult hibáit; csak a jó jelen iránt volt többé érzéke. A tanároktól és nevelőktől is elvárta ugyanezt a tanítványokkal szemben: „Hadd kövessék — mondta — az irgalmas Isten példáját, aki egészen elfelejti a megtért bűnös minden gonoszságát."

Megértő szeretetének s finom tapintatának bizonyítéka, hogy azokról is bőkezűen gondoskodott, akiket elbocsátott a Társaságból.

Minthogy szeretetét a józan ész szabályozta, azért szorgalmas és lelkiismeretes munkát követelt, de elítélte a hajszát. Elve volt: „A hosszú időn át végzett túlfeszített munka megárt a szervezetnek, az ember előbb-utóbb megbetegszik, kidől. A Társaság önmagát ásná alá, ha rendszeresen több munkát kívánna tagjaitól, mint amennyit a szabály előír. Itt is áll az, amit a közmondás tart: ‚Lassan járj, tovább érsz!' Ha egyes szentek életében azt olvassuk, hogy állandóan végkimerülésig dolgoztak és ezért nem egy 10 év után meghalt, *ebben* őket követni hiba és bűn lenne. Ezeket föltehetőleg a Szentlélek Isten, maga az isteni Törvényhozó hajtotta és ezzel mintegy fölmentette őket az V. parancs alól s pótolta, amit a természet maga pótolni nem tud... A túlfeszített munka nemcsak a testre, hanem a lélekre is katasztrofális lehet. Hogyha általános a Társaságban az V. parancs állandó megsértése, akkor az elöljárók emberölők volnának a túlfeszített munka rendszeresítése miatt. Nem is volna Isten áldása a Társaságon és sok más baj következne belőle. Igy fejlődnék ki az intézményben, a közös életben a nagy baj: az elégedetlenség. Az elégedetlenség pedig mindig rossz tanácsadó. Utána sok hiba következik... Megszűnik a kölcsönös megbecsülés. Sőt az általános szeretet az elöljáróval szemben és az elöljáró nagy szeretete az alattvalóval szemben. Elégedetlenséget szokott okozni az is, ha az elöljárók annyi munkával halmozzák el alattvalóikat, hogy egyfelől nincs idejük elvégezni nyugodtan a lelkigyakorlataikat, másfelől nincs idejük megadni a testnek a szükséges pihenést és némi szórako-

zást is. Így nincs idejük arra sem, hogy lelküket naponta valamicskét műveljék s nincs alkalmuk nemes szórakozásra sem, ami pedig szükséges dolog. A túlhajtott munka folytán embereink elcsigázódnak, esetleg elhanyagolják lelki dolgaikat és ezáltal nincs erejük az önmegtagadásra sem, hogy egyensúlyban tartsák lelküket. Így aztán hátramaradnak a lelki előmenetelben is. Végül aztán jön a kedvetlenség s talán az elkeseredés is."

P. Biró nagy súlyt helyezett arra, hogy mindenki becsülettel kapja meg azt, amire táplálék, ruházat, lakás dolgában szüksége van. E tekintetben nagy testvéri szeretete különös érzékben, éles szemben nyilatkozott meg. „Amit most látnak a társadalomban, ugyanaz következik be a mi Társaságunkban is, ha a tagok a szegénység határán belül nem kapják meg a munkájuknak megfelelő táplálékot. Ez annyira igaz, hogy épp a jámborok körében alakult ki a latin közmondás: ‚Amely szerzetben jó a szakács, ott jó a szabályok betartása is.' Miért? Mert az okos gazda is csak akkor hajtja a jószágát és követel jó munkát lovától, ökrétől, barmától, ha azokat jól megabrakolta. Ha szegényesen, nem jól abrakolta, táplálta őket, nem bírják a strapát. Éppígy van az Istennek szentelt személyeknél. Sokáig, nagyon sokáig, hősiesen is lehet ezt győzni, de egyszer csak elszakad a türelem, és kezdenek zúgolódni, elégedetlenkedni, hogy nem kapják meg azt, amire szükségük van.

Hogy valaki szegénységi fogadalmat tett, ez még nem hatalmazza fel az elöljárót arra, hogy így gondolkozzék vagy cselekedjék: ‚Hisz ezek szegénységet fogadtak, hát úgy bánhatok velük, ahogy nekem jólesik, s nekik mindennel meg kell elégedniök, akár a korpapogácsával is.' Nem! A szegénység értelmében is meg kell adni mindazt, ami a test épségben tartására szükséges." Ha nem adjuk meg, ez anyagilag is megbosszulja magát, mert „később az orvos és patika drágább lesz, mint lett volna annak idején a rendes élelem".

Amint megkívánta az elöljáróktól, hogy nagylelkűen

adják meg mindenkinek azt, amire szükségük van, éppúgy megkövetelte az alattvalóktól, hogy ne tapadjanak szívükkel-lelkükkel a mulandókhoz. Egyszer elmondotta, hogy novicius korában nagyobb ünnepen ebéd után szokás szerint a kápolnába vonultak szentségimádásra. Útközben megszólította egyik társa s nagy vidáman azt súgta neki, hogy alig bír mozogni, úgy ízlett neki a jó ebéd. Ő pedig gondolta magában: no, ez biztosan nem marad meg a Társaságban. Úgy is lett. S P. Biró hozzáfűzte, megfigyelése szerint az ilyen lelkületűek nem maradnak meg a rendben.

Elöljárói gondoskodásában P. Biró nem ismert határt. Jóllehet már akkor jóformán minden fizikai lépés és főleg minden lépcsőjárás nehezére esett, állandóan járt-kelt, hol minisztériumokban, hol a városházán, hol egy-egy főpásztornál. Mindenütt, a legmagasabb helyeken is, szívesen látták és szerették s rajta keresztül megszerették a Társaságot olyanok is, akik egyébként messze álltak a katolikus vallásos intézményektől. A rendházakat is, mint provinciális fáradhatatlanul látogatta. Nem érte be az évi szokásos látogatással, hanem évközben is hol ebben, hol abban a rendházban termett, hogy valamely kényesebb ügyet személyesen, az ő saját személyes közbejöttével, minden akadályt és nehézséget legyőző, tapintatos és gyógyító szeretetével elintézzen, minden nehézséget elsímítson. Csak külföldi utakra nem mert vállalkozni; ilyenkor másokat küldött ki, de súlyt helyezett arra, hogy a rendtartománynak külföldre került fiatalabb tagjait az ő nevében valaki időnkint szintén meglátogassa, megvigasztalja, erősítse.

P. Birót nagy vállalkozó kedve, minden jóért és szépért azonnal tüzetfogó lelkesedése miatt egyesek fantasztának és kapkodónak tekintették. Egyben-másban igazuk is lehetett; jó szíve és élénk képzelőtehetsége egyes esetekben szinte elragadta. Azonban nem szabad elfelejteni, hogy lelkesedése mellett a körülményeket leméró, józan gondolkozás, a „megimádkozó megfontolás" egyik vezető tulajdonsága volt, másfelől nagyot az Isten

országának előmozdításában csakugyan csak azok szoktak alkotni, akikben képzelőerő és vállalkozó kedv is van. Ha ez a vállalkozó kedv és képzelőtehetség egyszer-egyszer túllő is a célon, nem jobb-e még így is, mintha teljesen hiányzik?

P. Biró nem annyira a külső fegyelmi előírásokat, paragrafusokat sürgette, mint inkább a lelket, a szellemet. Nem érte volna be soha azzal, hogy apró, külső fegyelmi előírásokban élje ki magát vagy megnyugodjék, mihelyt külszínre minden szabályszerűen folyik. Ellenkezőleg: utánajárt a bajoknak, gyökerükben igyekezett orvosolni azokat; lelkileg gyógyított, irányított, lelkesített, vigasztalt, erősített. Lehet, hogy ebben sem találta el mindig a legjobbat. De kinek sikerül mindig? Aligha kétséges azonban, hogy amikor mindenekelőtt ezt a szeretetteljes atyai gondoskodást állította a kormányzatának előterébe, a különféle kiválóságok közül e tekintetben is „a legjobb részt választotta". Benne az alattvalók mindenekelőtt a hűséges jóbarátot, gondviselő atyát, a melegszívű lelki istápolót látták s azért a legtöbben akkor is szerették, amikor egyik-másik intézkedését magában véve kevésbbé tudták helyeselni.

Atyai gondoskodása főkép akkor mutatkozott meg, ha egyik vagy másik alattvalója bajba került vagy magával vívódott. Egy fiatalabb rendtag megingott a hivatásában. A provinciális erre nagyon hosszú, sajátkezű levelében fejtette ki neki, hogy az okok, amelyek miatt elbocsátását kéri, semmisek. Ez a levél csupa gondoskodó szeretet, jóság és odaadás. Meg is lett a hatása, a rendtag megnyugodott. Egy évvel utóbb P. Biró ezt írta neki: „Legyen nagyon alázatos. Örvendek, hogy hivatása drága kincsét nem áldozta fel. Mélyedjen el nagyon az Úr életének mélységes alázatosságába és naggyá fogja Önt tenni, sokat és eredményesen fog dolgozhatni." Négyszemközt pedig vigasztalására mondotta, hogy soknak kétszer kell a hivatásért megharcolnia: először, amikor az Úr hívását követni akarja; másodszor a szerzetben a megpróbálta-

tások között; s ez a második harc néha sokkal nehezebb az elsőnél.

Aki saját kezével ilyen hosszú leveleket tud írni, „megrokkant testtel s az örökkévalóság szélén állva", annál az ügyek elintézése könnyen késedelmet szenvedhet. Igy volt ez P. Birónál is, akinek azonkívül a rendtartomány anyagi ügyeiről is kellett gondoskodnia; továbbá a hivatalos látogatások, a szükséges kapcsolatok fenntartása és másirányú elfoglaltsága sok idejét vette igénybe. E miatt többször panaszkodtak is rendtársai. Azonban hivatalának elhanyagolásáról szó sem lehetett nála.

Mikor P. Biró átvette a magyar rendtartomány kormányzását, a provinciának 234 tagja volt (helyesebben 221, mert 13 már az ú. n. román misszióhoz tartozott), köztük 88 fölszentelt pap. Amikor leváltották, a tagok száma 306 volt, köztük 108 pap. Hivatalba lépésekor heten voltak a kínai missziókban, Afrikában pedig egy; lelépésekor 21 rendtag volt Kínában, 1 Afrikában és 2 Törökországban.

1931 körül vizitátorokat küldtek Rómából az egyes rendtartományokba. Hozzánk a holland P. Willekens Pétert küldték, aki azóta Batavia püspöke lett (Jáva szigetén). A vizitátor örült a jó szellemnek, a sok munkának, melyet a rendtagok odaadással végeznek; főleg a nagy áldozatnak, melyet a csekély létszám mellett a kínai és török misszió érdekében hoz a rendtartomány. Sűrűn tanácskozott P. Biróval, aki teljes betekintést engedett terveibe. Meg is nyerte nagyrabecsülését. Egy külföldön tartózkodó magyar rendtagnak mondta utóbb, hogy meggyőződése szerint P. Biró azok közé tartozik, akik egész életükön át szinte haldoklanak, a mellett pedig több ember helyett dolgoznak.

Még 1929-ben mondta P. Biró: „Bolond az, aki elöljáró akar lenni. Rettenetes terhet vesz magára. Számolom

napjaimat és oly boldog leszek, ha elmúlnak, mint amikor a professziót tettem le." Kilenc évig viselte a rendtartományfőnöki tisztet. Ekkor boldogan hagyta ott a rettenetes terhet, mint a munkás, amikor kemény nap után nyugovóra térhet.

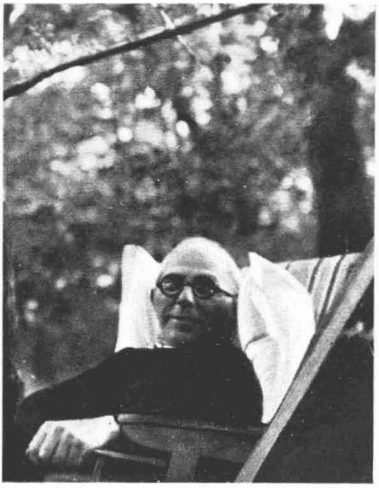

Betegen.

Kedvenc sétánya a péceli parkban.

Az élet alkonyán

A halál hírnöke, a betegeskedés elég korán zörgetett P. Birónál, hiszen egész életében sokat gyöngélkedett. 1917 augusztus 26-án írta: „Sok-sok a gondom és betegeskedésem, már másodszor operáltak." Majd 1918 március 20-án: „Tegnap még igen rosszul voltam. Ma jobban vagyok, s ha Isten másként nem segít, akkor délután 3 órakor megyek, most már 12-edszer, az én csúnya arcomat megkéseltetni. Most az egyszer nagyon fázom tőle, már igen érzékeny vagyok." 1923 december 18-án pedig: „Sokon átestem azóta, hogy utoljára írtam; súlyosan beteg is voltam, testben is, lélekben is. Valamiképen azóta enyhült a bajom." 1926 december 22-én meg: „Én állandóan nyavalygok." Mint szegedi rektort egyszer hajnalfelé elterülve találták a folyosón. Már annyira megmerevedett és kihűlt, hogy csak nagy fáradtsággal kelthették életre.

1935 júniusában hivatalos évi látogatását végezte Pécsett, mikor a hónap vége felé beteg lett. Lázasan került vissza Budapestre. Az orvosok teljes pihenést írtak elő. Véleményük szerint tüdeje és veséje volt megtámadva. Mellén tályog keletkezett s ez állandóan gennyezett. Általános legyengülés kísérte a bajt.

Tanácsosai és az orvosok is úgy vélték, hogy levegő kellene neki. Ajánlották, menjen ki Pécelre a népleányok házába, akik örömmel ápolják majd. P. Biró elfogadta a tanácsot. Július 11-én érkezett Pécelre. A nagy csend, nyugalom, a szabad természet jótékonyan hatott: az állandóan gennyező tályog hosszú kezelés után gyógyulni kezdett. Ez az általános gyógyulás reményeivel biztatott. Bár szédülése és bizonytalan járása aggasztó maradt.

Szeptember végén elég nagy javulást állapítottak meg rajta. Az orvosi vélemény alapján azonban tarto-

mányfőnöke úgy döntött, hogy a telet töltse még Pécelen.

Akkori állapotára világot vet december 23-áról kelt levele:

„Bizony — úgymond — sok mindenen kell átesnünk, amíg az Úrhoz eljutunk. Igy is olyan kegyes Ő, hogy nem vesz elő minket bűneink sokasága és száma szerint. Mert akkor ki tudna előtte helytállani? Szívesen szenvedtem és szenvedek én is, csak legyen az Úr az ítéleten kegyelmes hozzám. A tüdőm és a sebem igen javult, de a fejem nem, inkább rosszabbodott; sokat szédülök, különösen reggel. Igen nehezen tudok szentmisét mondani. Uramfia, már hatodik hónapja drótozom az egészségemet! Nem hittem volna igazán, hogy ennyi ideig tart. Erre csak a legjobb — ugyebár? — azt mondani: Legyen meg Isten szent akarata! Őszentfelsége tudja legeslegjobban, hogy miért cselekszik így."

P. Biró már egy félévet töltött Pécelen, saját rendházán kívül. Márpedig egyházjogi előírás, hogy a Szentszék engedélye nélkül szerzetes hat hónapon túl nem lakhatik saját rendjének házán kívül. Viszont Pécel jót tett neki, s a népleányok is boldogok voltak, ha alapító atyjukat ápolhatták. A páter azonban nem kívánta igénybe venni a római engedélyt s így följebbvalója úgy oldotta meg az ügyet, hogy a páter a hét egyik felét Pécelen, másik felét pedig a budapesti rendházban tölti. P. Biró hálásan fogadta ezt az intézkedést.

Zimankós, ködös, téli napokon néha annyira rosszul érezte magát, hogy kénytelen volt a misézésről is lemondani; pedig ezt nem egykönnyen tette. Annál többet morzsolgatta a rózsafüzért. Ha befejezte, újból kezdte. Naponta ki tudja, hányszor. Tavasz felé erősebbnek érezte magát. A nagyhéten meglátogathatta a plébániatemplomban a szentsírt.

A kellemes tavaszi napokkal mintha visszatért volna egészsége is: közérzete javult, súlyban gyarapodott. Ez reményt csöpögtetett a szívekbe.

Közben beható megbeszéléseket folytatott azokkal a népleányokkal, akik vezető hivatalt töltöttek be.

Péceli tartózkodása alatt sokszor visszaemlékezett gyermekkorára. Emlegette az erdőt, mezőt, ahol gondtalan gyermekéveit töltötte. Mint annakidején a Sajgóerdőben, úgy most Pécelen is ismerte a fákat, a madarakat. Gyakran fölkereste a baromfiudvart s etette az apró állatokat.

Június elején rendfőnöke Szegedre küldte. Azonban a javulásához fűzött remények csalókáknak bizonyultak.

„Hihetetlen, — írja új állomásáról — hogyan elgyengültek lábaim. Házunkból a népleányokig (körülbelül 200 méter) és vissza már alig bírom. Reménykedem, hogy őszig annyira jutok, hogy legalább lelkigyakorlatokat adhatok. De legyen meg Isten akarata! Csak azt szeretném, ha addig engedne élnem az Úr, amíg összeállítom a konstitúciókat. Már úgy egyötödét megírtam. Remélem, hogy legkésőbb őszig megleszek."

Magános óráiban visszaszállt emlékezete a multba. Istennek szerető, atyai kezét fedezte föl mindenben. „Az Úr mindig szeretett — írja — és tudott mindenről; akarta vagy megengedte a szenvedést, de mindig szeretett és javamra tette vagy tétette. Legyen áldott azért is, hogy most itt vagyok szinte tétlenül. Törekedjünk mindenkor és mindenben szeretni az Urat; higgyünk az ő irántunk való nagy szeretetében!" (1936 július.)

„A péceli magány hozzájárult ahhoz, hogy még jobban felülemelkedjem a földieken. A magányon kívül segített még kisebb-nagyobb megaláztatás is, sőt jobban, mint száz magány. Az ilyesmi nagy lelki szabadságot ad, mert megtanít elszakadni a földiektől és beláttatja velünk, hogy nélkülünk is megy minden. Ó, nagyon kicsi ám minden ember, mégha P. Bangha vagy P. Biró is. Az a nagy Úristen nem szorul rá senkire sem. Éppen egy éve van, hogy P. Bangha is, P. Biró is érezték, hogy mennyire az Úr kezében vannak és érzik most is. Mindig igaz és mindig szem előtt kell álljon: hamar nem leszünk itt és mit viszünk magunkkal odaátra!" (1936 július 11.)

Megfogyatkozott erejével még Szegeden is igyekezett hasznosítani magát. Ő lett a rendház lelki igazgatója. A templomban is rendszeresen kellett volna gyóntatnia, de ezt egészségi állapota miatt nem tehette. Szabadidejében elmélyedt a Szentírásba, szorgalommal bújta a Cursus Scripturae Sacrae hatalmas Szentírás-magyarázatát, Szent Tamás Summáját, az egyházatyák iratait, az Egyház történetét, a Jézus Szíve-ájtatosság irodalmát. Elmélyítette társadalomtudományi ismereteit; a legnagyobb figyelemmel kísérte az Egyház és a haza külső és belső életét. Sokat gondolkodott, írt. Élete végéig hűséges barátja Széchenyi István maradt. Rendkívül becsülte és tisztelte Szekfű Gyulát és Orel Géza főigazgatót;* lelkéhez nagyon közel álltak műveik. Ilyen légkörből nőttek ki az ő házi buzdító beszédei, melyek valóságos tanulmányszámba mentek.

Sajnos, amennyire szerette P. Biró Szegedet, oly kevéssé felelt meg egészségének. Állapota állandóan hanyatlott. Éjjel egyre kevesebbet aludt. Különös örömet jelentett számára, ha két-három órát pihenhetett egyfolytában. Minden este félt az éjtszakától; olykor elrebbent ajkáról a szó: „Bárcsak reggel volna már!"

Épületes volt az a törekvése, hogy a közös ügyekben a házbeliekkel tartson; nem szerette a kivételt. Ez azonban határozottan ártott az egészségének. Következménye az lett, hogy nemsokára egyáltalán nem vehetett részt többé a közösélet gyakorlataiban és örömeiben s mintegy remeteéletre kárhoztatva, szobáját őrizte, ott dolgozott, az ajtó melletti kis asztalánál írt vagy felöltözötten ágyra dűlve olvasott, imádkozott. Szobájában étkezett is. Utána,

* Őszintén örült, szinte ujjongott, valahányszor egy újabb műve jelent meg a kiváló nevelőnek. Jellemző erre a következő levél.

„1932 július 21.

Méltóságos Uram, Barátom! Oh mily örömmel és lelki mohósággal olvasom az *„Időszerű pedagógiai kérdések"* c. munkáját. Istenem, ha ötven év előtt írtam volna így a szülőknek, nevelőknek, ifjúságunknak, hol volnánk most? — Őszinte szívvel gratulálok. Adjon a jó Isten Méltóságodnak erőt, kitartást és bőséges áldást a nehéz, úttörő munkához, amíg céljához jut! Kiváló tisztelettel vagyok M. Uramnak legkisebb szolgája, Biró Ferenc."

amikor rendtársai a kápolnában imádkoztak, ő szobájában tenyerébe temetett fejjel, mély imába merült. Napközben azonban, hacsak tehette, betért a kápolnába, hogy imádja Jézusát. Bármennyire gyönge volt és gyötörte betegsége, úgyhogy alig bírt a lábán állni, mégis naponkint misézett. Ezt csak akkor hagyta el, amikor már sehogy sem bírta.

Az esti üdülés órájában szívesen vette, ha felkeresték. Hálás volt érte. Utolsó hónapjaiban azonban elég gyakran még erről is le kellett mondania, részint testi gyöngesége, részint pedig — úgy látszik — szinte elviselhetetlen kínjai miatt. Leplezte fájdalmait, amíg csak lehetett. Olykor azonban fogainak és öklének összeszorításával mégis elárulta magát. Megesett, hogy így sem bírta legyűrni fájdalmait és rosszullétét. Ilyenkor néha szelíden arra kérte látogatóit, hagyják magára.

„Mikor betegsége alatt — írja egyik rendtársa — a rekreációban többször nála voltam, különösen a Jézus Szíve-tiszteletről, társadalmi kérdésekről és a Társaság ügyeiről szeretett beszélni. Inkább ő beszélt, mint én, oly sok gondolata volt és mindig eredeti." Ha tőle függne, — mondotta — közös megbeszélésre kényszerítené a szerzetesrendek elöljáróit, hogy osszák föl egymásközt az országban a munkaterületeket s misszionálják végig a nekik jutott részt. Amíg kell, egy helyen maradjanak; csak akkor menjenek tovább, ha már mindenki lelkileg megjavult; egy házat, egy tanyát sem szabad mellőzni. Csak így lehetne igazi katolikus újjáéledésről szó, csak így lehetne a magyar ugarból a gazt gyökerestül kiirtani . . .

Egy téli estén a népleányok alkotmányára terelődött a szó. Kemény munka az — mondotta P. Biró. Lassan halad előre a sok-sok nehézség miatt, hisz töretlen úton halad. Nem apácákat akar, hanem az életben forgó apostoli lelkeket. Ezeknek szeretné megnyitni a lelkiség ama forrásait, amelyek főleg a szerzetes testületek sajátjai.

P. Biró tudta, hogy a gyakorlat sok mindent megold, ami elméletileg nehézségnek látszik, s azonkívül nagyon

fárasztotta is e munka; azért amennyire lehetett, halogatta. Egyik rendtársa azonban sürgette: „Mert hiszen — úgymond — nem tudhatjuk, mit hoz a jövő." A páter erre egészen nyiltan föltette a kérdést: „Mit gondol, meddig élek még?" Nehéz volt a válasz. Megmondja a valóságot? Ismerte P. Birót s jól tudta, hogy nem szereti a kertelést. Nem tehetett mást, mint bevallani: „Talán három-négy évig." Ezt hallván P. Biró fönségesen elkomolyodott, mintha a halál szele most legyintette volna meg először komolyan. Majd szokott hangon megadással mondotta: „Halálom után Ön fogja megírni a konstitúciókat!" Rendtársa azonban elhárította magától ezt a súlyos kitüntetést.

Ettőlfogva P. Biró, amikor csak tehette, az alaptörvényeken dolgozott. Többször adott kifejezést annak az óhajának, hogy Őszentfölsége csak addig kegyeskedjék őt életben megtartani, míg a konstitúciókkal elkészül. Az Úr teljesítette kívánságát: 1938 április végén készült el a munkával.

1937 július 17-én elöljárói engedélyével Pécelre utazott. Megérkezése estéjén a testvérek megkezdték a lelkigyakorlatot. Buzdította őket, hogy komoly életszentségre törekedjenek, de nem oltárra emelt, hanem hétköznapi szentek legyenek.

Július 28-án éjjel heves vesegörcsei voltak a páternek. Egész éjjel virrasztottak mellette. Épületes türelemmel viselte a sok testi szenvedést. Szívós szervezete most is ellenállt az őrlő betegségnek. A péceli levegő is jót tett neki. Két hónapi ottartózkodás után megerősödve tért vissza Szegedre. Nagy öröm töltötte el, mert régi vágyainak, terveinek egyikét látta megvalósulni az épülő péceli női lelkigyakorlatosházban. Eredeti elgondolás szerint egyelőre a jobbszárny került volna sorra, a másik pedig később, amikor meglesz hozzá az anyagi lehetőség. Lafranco Margit, az általános főnöknő testvér azonban sejtvén azt az örömet, melyet az egész épület elkészítése szerezne P. Birónak, egyszerre építtette föl az egész házat. S csakugyan a páter leírhatatlanul örült, amikor tudomást szerzett róla és igen hálás volt.

A lelkigyakorlatosház fölszentelését 1938 július 3-ra tűzték ki. P. Biró június 30-án indult el Szegedről. Úgy búcsúzott, mint aki többé nem tér oda vissza. Az elmúlás gondolata ülte meg a lelkét. Többeknek mondta is, hogy nem látjuk viszont egymást. Gondosan átnézte levelezését és megsemmisítette vagy elzárta mindazt, ami bizalmas természetű írás volt. Az utat megszakítás nélkül folytatta, s így még aznap este érkezett Pécelre. A hosszú út kivételes hőségben nagyon megviselte. Halálos kimerülten érkezett meg. Amint leszállt a kocsiról s belépett a kapun, megállt s nézte-nézte a lelkigyakorlatos házat. Néhány lépést tett előre s ismét megállt... Fáradtsága és kimerültsége ellenére is ragyogott szemében az öröm. A testvérek, akik elébe siettek, atyjuk örömének láttán alig jutottak szóhoz.

Nagyon rossz éjtszaka következett. Reggel fölkelt misézni, de utána lefeküdt és egész nap ágyban maradt. Következő nap erőt vett magán s az egész lelkigyakorlatos házat bejárta, szobáról-szobára. Látszott rajta, hogy az öröm tartja benne a lelket.

Beköszöntött július 3-a, a házszentelés napja. P. Birónak a szobát kellett őriznie, annyira gyönge volt. Csupán néhány percre kereste föl a szentelést végző püspököt, hogy tisztelegjen nála.

A következő napokban mintha a beteg ereje visszatért volna. Július 5-én sétált a parkban. Étvágya is megjött, az éjtszakákat pedig tűrhetően töltötte; fájdalmai csökkentek. Az Úr néhány könnyebb, örömteli nappal ajándékozta meg, hogy megerősödjék az utolsó, keserves küzdelemre.

Ez idő alatt sokat értekezett Lafranco Margittal, az általános főnöknővel és Kárpáthy testvérrel a konstitúcióknak az iskolákra vonatkozó részéről. Naponkint órákon át tárgyalta a gazdasági iskola átszervezését a legapróbb részletekig: az egyes tárgyak óraszámának megállapításáig. Kifejezte azt a kívánságát, hogy az iskola minél előbb nyisson üzletet; itt értékesítse terményeit, a növendékek pedig gyakorolják magukat az árusításban.

Még az üzlet helyét is kijelölte. Meghagyta, hogy az iskola különböző ágai szerint az üzletnek is különféle osztályai legyenek.

Az iskola teljes kiépítését a konstitúciókban is lefektette. Alapjában ugyanaz az eszme, mint amit a Ward-kollégiummal akart, csak sok évi tapasztalat alapján kikristályosodva. Magában foglal az mindent, amit a falu, a vidék elsőrangú vezetőinek képzése megkíván.

Július 10-én beszédet intézett a testvérekhez. Meglepő volt, hogy milyen erőteljesen és hosszan beszélt. Rámutatott arra, hogy éppen ma van évfordulója annak, hogy az Úr Jézus de la Colombière atyán át a Jézustársaságra bízta szent Szíve tiszteletének terjesztését. Kérte és figyelmeztette a testvéreket, hogy ne tágítsanak Jézus Szívének tiszteletétől, bármennyire szép és jó is más ájtatosság. — Ki gondolta volna, hogy ez lesz életének utolsó beszéde?

Attól kezdve, hogy másnap orvosa meglátogatta, mintha elvágták volna fájdalmait. Azonban néhány nap mulva gyomra felmondta a szolgálatot, s a páter ereje rohamosan hanyatlott. Már alig vonszolta magát. Úgy tervezte, hogy ő vezeti még a testvérek lelkigyakorlatát. Július 21-én érkeztek meg a többi házakból a lelkigyakorlatozók, de P. Biró oly rosszul volt, hogy tervéről le kellett mondania.

Július 24-én reggel egy egyetemi tanár vizsgálta meg Pécelen. Eltiltotta a misézéstől. De biztosította, hogy ha kicsit jobban lesz, ha tud enni, akkor ismét misézhet. Július 24-én misézett tehát utoljára. Már napokkal előbb látszott rajta, hogy a misézés nagyon kimeríti. Alig bírt az oltárnál a lábán állni.

25-én estefelé azt kérdezte egyik testvértől, aki hosszú időt töltött Mezőkövesden:

— Mondja csak, milyen vastag az a diófa ott Mezőkövesden?

A testvér első pillanatra nem fogta fel, mit akar a páter, de aztán hirtelen megértette. 1926 tavaszán ültették azt a fát, s P. Biró, aki akkoriban arra járt, azt mondta,

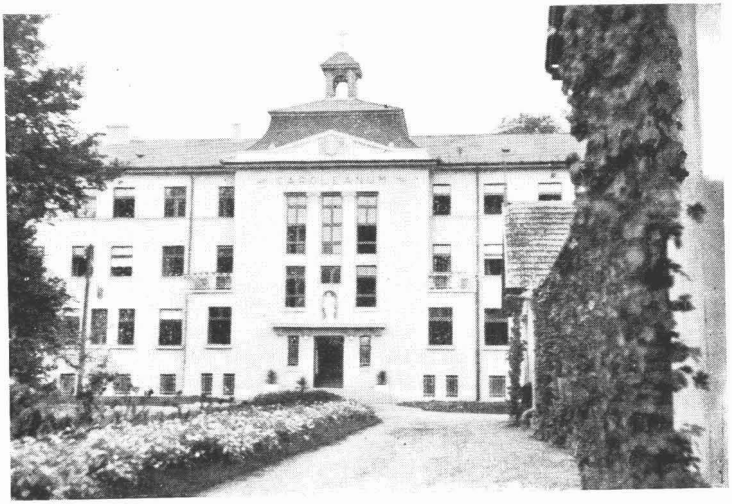

P. Biró nagy örömére elkészült új női lelkigyakorlatosház.

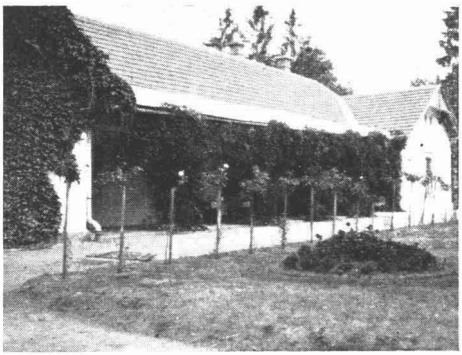

Régi női lelkigyakorlatosház.

ha akkora lesz a fa, hogy koporsót lehet belőle készíteni... Azonban nem fejezhette be szavait, mert az egyik testvér közbevágott:

— Addig Atya nem halhat meg, míg az a fa meg nem nő.

Ez jutott most P. Biró eszébe. A testvér úgy tett, mintha nem értené a kérdést, csak azt felelte, hogy a fa gyönyörűen fejlődik. Nagy koronája alatt nagyszerűen lehet pihenni.

P. Biró félbeszakította:

— Nem azt kérdeztem! Hanem hogy milyen vastag! S közben kezével mutatta is, hogy milyen lehet az átmérője. A testvér örömére valaki odajött, s a páter nem firtathatta tovább.

Július 29-én annyira gyönge volt, hogy a breviáriumot sem tudta már elmondani. Következő nap befejezték a testvérek a lelkigyakorlatot. P. Biró a régi épületnek a parkra nyíló ablakából intézett néhány szót a testvérekhez. Kérte őket, hogy tartsák meg a lelkigyakorlatos jófeltételeiket és legyenek szentek. Erre megáldotta őket. Ez volt utolsó áldása, melyet a testvérek összességének adott.

Július 31-én már a beszéd is nagyon fárasztotta. Következő nap többször hangoztatta, hogy meg fog halni. Enni nem bírt. Sokat szenvedett. Délután 5 óra után a nála levő testvért arra kérte, hogy nyissa ki az ajtót, ablakot, csináljon kereszthuzatot.

— Nem kapok levegőt... — mondta — nehéz, nagyon nehéz!...

Egész éjjel virrasztottak mellette. Már este mondta, vigyék a klinikára.

Augusztus 2-án el is vitték betegszállító autón a Herzog-klinikára. Az út nagyon megviselte, összerázta; lázas lett.

Augusztus 3-án néhány percre fölkelt, de ájultan rogyott össze. Injekcióval és dörzsöléssel bírták csak néhány óra múlva magához téríteni. — Ha ez az ájulás otthon éri, mondták az orvosok, halállal végződhetik. Az ájulás még jobban legyöngítette. Ezt látván az egyik testvér a budapesti jezsuita rendházba telefonált s kérte,

adják fel a betegnek a kenet szentségét. Ft. P. Somogyi provinciális P. Zsirossal sietett a klinikára. A beteget P. Zsiros látta el. Utána mintha jobban érezte volna magát. S csodálkozva kérdezte az általános főnöknőtől:

— Hát annyira vagyok, hogy a szentkenet szentségével kellett ellátni?

Augusztus 4-én kijelentették az orvosok, hogy menthetetlen. Az általános főnöknő erre körlevéllel fordult a testvérekhez: imahadjáratot kért az Úr szent Szívéhez atyjuk meggyógyulásáért.

9-én P. Biró állapota annyira rosszabbodott, hogy az orvosok szerint csak néhány napig élhet még. De azért még másnap, mikor Pécelről két testvér fölkereste, élénken érdeklődött az iskoláról és a gazdasági épületekről. Kérdezte, hány növendéket vettek föl. Kérte, hogy az épülő gazdasági épületekről készítsenek fölvételeket és hozzák be neki, mert látni szeretné. Másnap be is vitték, de olyan rosszul volt, hogy semmi sem érdekelte.

13-án estefelé nyugtalankodni kezdett. Azt kérte, vigyék Pécelre. Nem akart a klinikán maradni. Az orvosok azonban nem engedték meg. A nyugtalanság, szerintük, már a közelgő halál jele volt.

Másnap már reggel 7 óra után a klinikára sietett P. Zsiros. Megáldoztatta. Később közölte vele, hogy P. Lányi, a ft. rendtartományfőnök helyettese megengedte, hogy ha akar, hazamehet a klinikáról Horánszky-utca 14-be. Úgy látszik, nem értette meg a célzást.

— Az én házam — úgymond — Horánszky-utca 20. P. Zsiros biztatta, hogy csak menjen Horánszky-utca 14-be, a népleányokhoz, mert ott alkalmas hely van számára. P. Biró hálásan tekintett P. Zsirosra.

— Mondja meg, kérem, — így szólt — a jó P. Lányinak, hogy hálásan köszönöm! — P. Zsirosnak pedig hálából megsimogatta az arcát.

Alig múlt el 12 óra, mikor autóba tették. Innen mentők vitték be hordágyon.

— Látja, kedves Vikária testvér, szólt az általános főnöknőhöz fordulva — ha még egy kicsit mentünk volna

az autón, máris Pécelen lennénk. Miért is nem mentünk oda?

A földszinti szobába fektették, a kápolnával szemben. A testvérek valóban atyjukként ápolták és gondozták haláláig.

„Végy magadhoz, Uram!"

P. Biró 1919 decemberéből ránk maradt lelki programmjának utolsó pontjában Alkotójához fordul ezzel a kéréssel: „Cruce adime!"

Nem könnyű ezt röviden, szabatosan átírni magyarra. Ő Krisztus felesküdt katonája; csak egy vágya van: minél hasonlóbbá lenni Királyához. Krisztus a keresztfán lehelte ki lelkét és így ment be Atyja dicsőségébe. Hűséges harcosa arra kéri a mennyei Atyát, hogy a halálban is hasonló lehessen Mesteréhez: ízleltesse meg vele a keresztbalált és így, mintegy a keresztről fogadja őt is magához az örök boldogságba.

A jó Isten meghallgatta szolgája kérését: utolsó betegségében megrendítő testi-lelki gyötrődést bocsátott rá.

Nagy lelki elhagyatottság kínozta; többször valami halálos szomorúság töltötte el. Az ezelőtt mindíg beszédes, még szenvedései közt is vidám páter most egészen szótlanná lett, néha órákon át meg sem mukkant. Csendben akart lenni, nagy csendben. Láthatólag testileg és lelkileg szenvedett. Máskor aztán pillanatnyilag mégis megfeledkezett bajairól és tervezgetett: mit csinál majd, ha megint jobban lesz. Szeretett volna meggyógyulni, merthogy „még sok minden dolga lenne". Bárki adott neki jótanácsot a táplálkozásra vagy egészségére vonatkozólag, azt engedelmesen és nagy reménykedve, pontosan megtette.

Türelmes megnyugvással szenvedett. Mégis többször megszólalt egész csendesen: „Ma egy kicsit megint türelmetlen voltam. Úgy szégyenlem! Bocsánatot is kértem érte a Jézuskától."

Megható volt, amint így vádolgatta magát. Minduntalan megnyilvánult alázatos, egyszerű, gyermekded lelkülete, mely egész életében annyira jellemezte őt.

Bár a látogatások nagyon fárasztották, mégis minden-

kit nagy szeretettel fogadott és hallgatott meg. Csak közvetlenül a halála előtti napokon kérte az általános főnöknőt, ne engedjen be hozzá senkit, kivéve az „egészen nagyurakat". Mikor ez csodálkozva kérdezte:

— Kik azok, Atyám?

— Hát nem tudja? — felelte. — A provinciálisom és a rektorom!

Súlyos betegségében többször érdeklődött, nem jött-e még meg a P. Provinciális, nincs-e már Pesten a P. Rektor. Semmit sem akart nélkülük tenni. Mindenben engedelmeskedni óhajtott. És amikor megérkeztek, nagy köszönettel és hálával vette látogatásukat és megnyugodott.

Minden kis szolgálatért hálálkodott és áldását adta. Utoljára halála napján áldotta meg gyermekeit. P. Raile délben meglátogatta a beteget. Mikor látta, hogy gyermekei ott vannak körülötte bánatosan és szomorúan, meghatódva így szólt a haldoklóhoz:

— Atyám, áldja meg utoljára leányait!

P. Biró nagynehezen felemelte lesoványodott kezét és szótlanul adta atyai áldását. Szótlanul, de oly tekintettel, mely jobban hatott a legékesebb szónál. Mintha csak azt mondta volna, hogy ez az áldása az egész Társaságnak szól, az élő, a megholt és az eljövendő tagoknak.

— Utolsó napjaiban, — beszéli az általános főnöknő — mikor testi-lelki szenvedései tetőfokra hágtak, halálos szomorúsággal a szemében, beteg gyermek könyörgésével kérte:

— Vigasztaljon meg, gyermekem!

Ő, aki egész életében vigasztalt és bátorított, most alázatosan vigaszt keresett. Tudtam, hogy az olajfákhegyi órák gyötrelmeit éli át. Mély meghatottsággal kérdeztem tehát:

— Olyan szomorú, Atyám? Oly nagyon fáj?

— A lelkem . . . a lelkem — suttogta alig hallhatóan.

Nehéz szívvel próbáltam megvigasztalni azzal, amivel ő szokott minket:

— Vigasztalódjék, jó Atyám, így leszünk hasonlóak az Úr Jézushoz; megkaptuk a keresztet és szívünkre a tö-

viskoszorút és a mély sebet. A mi jelszavunk: Similis esse volo, a szenvedésben most valóra válik.

Hosszú szünet után rám emelte jóságos szemét és ezt suttogta:

— Igaza van, gyermekem! Köszönöm! — És megáldott.

Hosszú, álmatlan éjtszakáin esdeklő tekintettel nézett az ágya fölött függő Jézus Szíve-képre és karjait minduntalan kérőleg tárta ki feléje. Ajka kis röpimát suttogott, szinte látszott, hogy segítséget most már csak az égtől remél. Egyetlenegyszer történt, hogy gyengéden panaszkodott:

— Még az a drága, jóságos Szűzanya is elhagyott! — De hamarosan megnyugodott és tovább feküdt csendben, hallgatva, szótlanul...

Augusztus 19-én az orvosnak azt mondta, hogy meghal. Közben kutató tekintettel nézett rá.

— Egyszer, persze — válaszolta az.

— Én nem félek a haláltól, — folytatta a beteg — szívesen megyek. Majd ha itt az ideje; de hogy évek, hónapok, hetek telnek-e addig, ki tudja? Addig mindent meg kell tenni.

Addig... Ezt a szót erősen hangsúlyozta, aztán másról beszélt.

Szent István napján az általános főnöknő, mint máskor is, ügyesen asszisztált az orvosnak. Most azonban a szokottnál fáradtabb volt. Az orvos is. Valószínűleg azért történt, hogy az orvos háromszori szúrásra sem talált bele a koncentrált cukortól megrongált vénába. A nyitott ablakon pedig behallatszott valamelyik szomszéd rádiója, ahogy kíméletlenül harsogta: „Eloszlik, mint a buborék, marad, mi volt, a puszta lég..."

— Már nem veszik be az ereim, mondta a beteg csüggedt lemondással.

23-án feltűnő élénk és vidám volt. Amikor megérkezett az orvos, a testvérek elmondták neki, hogy a pápa sürgönyileg áldását küldte a betegnek. Azt is tudtára adták, hogy ebből sejtheti a páter, hogy menthetetlen, mert

így haldoklónak szokta küldeni a pápa áldását. Kérték tehát az orvost, hogy ne beszéljen vele állapotának súlyosságáról. Amikor az orvos beadta az injekciót, a páter tréfásan skandálni kezdett:

— Hős vér-től pi-ro-sult gyász-tér, só-hajt-va köszönt-lek...

Mosolyogva tiltakozott az orvos:

— De Atyám, nincs itt egy csepp vér sem! Csak hős van...

Erre a beteg is mosolygott s megáldotta az orvost. Jókedve azonban nem vidította fel környezetét, mert pulzusa az orvosság ellenére is gyengén volt tapintható.

24-én vidáman fogadta az orvost, de a vidám hang egyszerre komolyba csapott át. Kedves bizalommal nézett rá:

— A Jézuska azt mondta, hogy megyek.

— Mikor mondta? Hogyan? — kérdezte az orvos.

— Ma reggel a szentáldozás után!

— Biztos, hogy Ő mondta?

Rónay testvér azonban rosszalólag intett az orvos felé, hogy ne folytassa. A páter pedig komoly fejbólintással felelt a kérdésre.

26-án hajnali fél 4 órakor Messik főnöknő telefonált az orvosnak: csillapíthatatlan és állandó a csuklás. Mit tegyenek? Csak háziszereket ajánlott; tudta már, hogy nincs segítség. 10 órakor meglátogatta a beteget; meglepte külseje. Szeme alatt sárgásbarna karika, mintha erősen festve volna. Egész megjelenése leromlott, kimerült; állandó volt a csuklás; alig tapintható pulzus 100 felett.

Nehezen távozott az orvos. Még egyideig a szomszéd szobában beszélgetett, amikor egyszerre észrevette, hogy P. Biró nem is annyira csuklik... sokkal rosszabb a diagnózis. Ez már terminális légzés.

Gyötrelmes éjtszaka után már hajnalban siettette a szentmisét; áldozni kívánt. A szentáldozat alatt a kápolna ajtaja nyitva állott, úgyhogy minden áthallatszott a beteghez. A testvérek a páter kedvelt szentenekeit dalolták. Mise után P. Zsiros megáldoztatta. Erre megnyugodott és

többet nem beszélt. Szája mozgásából tudták, hogy magánál van és P. Zsiros után mondta a kis röpimákat Jézus szent Szívéhez és a Szűzanyához. Délután sorra érkeztek a jezsuita atyák. Különösen megható volt P. Bangha búcsúja; könnyes szemmel mondott pár vigasztaló, szerető, hálálkodó szót. P. Biró kedves, megértő pillantással köszönte meg. Beszélni azonban már nem bírt.

Este háromnegyed 7-kor megszólalt az orvosnál a telefon: „Tengernyi vér!"

„Vettem egy táskát — beszéli az orvos — és azonnal mentem. 7 óra körül érkeztem.

Minden ajtó, ablak tárva-nyitva. A folyosón mindenütt testvérek. Kétségbeesett arcok kértek, hogy siessek.

A beteg féloldalt a fal felé fordulva feküdt az ágyban. Arca rettentő szenvedést árult el...

A testvérek a fürdőszobába hívtak, hogy megmutassák a ‚tengernyi vért'. Vörös, vértől ázott ruhák és törülközők és vatták tömegei... Dermedten álltam meg. Hogy is szólt a profécia? ‚Hős vértől pirosult gyásztér'...

Itt ember már nem segíthet..."

P. Biró utolsó perceit éli. Engedjük át a szót egy szemtanúnak.

„Az asztalon kis, sárgaernyős lámpa ég. A páter hanyatt fekszik az ágyban, nyitott, kiszáradt szájjal terminálisan lélekzik. Nyitott szeme idegenszerű, a lámpa ernyője tükrözik benne. A sápadásnak különös fokait és árnyalatait figyelhetem meg rajta. A kitárt ajtókon testvérek érkeznek egyre és halkan meghúzódnak a háttérben.

Péntek este van. Nehéz nap vége, de én úgy érzem, hogy valami nagy ünnep... Egyrészt, hogy a háttérben imádkozó testvérek elől ne zárjam el az odalátást, másrészt mert valami kényszerít, letérdelek magam is az ágy lábánál. Fél 8 körül járhat az idő s mindjobban hatalmába kerít a képzelet, hogy a Golgotán vagyunk.

Megrendítő elmélkedési anyag, hogy az engesztelésre felajánlott tanítvány milyen csodálatosan utánozza a Mestert. Péntek este vérzik menthetetlenül, s mint ott, a ke-

Ravatalon.

reszt tövében, itt az ágy lábánál sírnak a tanítványok...

Milyen hűségesen és engedelmesen szenvedett. Fájdalomcsillapítót sohasem kért, s ha valamiről tudta, hogy az, nem vette be.

8 órát harangoznak. A testvérek már mind hazaérkeztek. Ott térdelnek a szobában. A jezsuiták harangja szól. A páter utoljára hallja. Megkondul a lélekharang... Sírás fojtogatja a torkomat. Hiszen kétségtelen, hogy kinek szól. De legyőzöm magam. Csendben telnek ezután a hosszú percek, amíg megérkezik P. Zsiros. Prognózist kér az orvostól. De maga is jól átlátja a helyzetet. A haldoklóhoz lép a feszülettel. Már biztosan tudom, hogy eszméleten van, amikor a feszület megcsókolásánál felfelé fordulnak szemei, s egy másodpercig valami mély áhítat ragyog tekintetében. Ismét úgy érzem, hogy a Golgotán vagyunk. P. Biró most sóhajtotta, ha szólni nem is bírt: ‚Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet.'

Nem tudom, meddig tartott számomra ez a varázslat. És ekkor a testvérek szép csendesen, halkan énekbe kezdenek. Eszembe jut, hogy a páter mennyire szereti az éneket; — hogy éneket írt a ‚jó halálért', amelyben így fohászkodik: ‚Halálkaszán citerázva haljak meg!'

Az eddig szenvtelenül fekvő atya megmozdul. És tovább száll a dal: ‚Jézus Szívére esküszöm, most és mindörökkön'... P. Biró tekintete a testvérekre szegeződik. Megbűvölve nézem. Olyan, mint egy haldokló hadvezér, aki még utoljára parancsot osztogat és szuggerálja katonáit...

Egyik ének a másik után következik. Az idő röpül... Ekkor a testvérek egy addig előttem ismeretlen karácsonyi énekbe kezdtek:

‚Kisded Jézus, úgy szeretlek'...

Nem sejtem, hogy a haldokló szerzeménye s hogy mi a vége... Amennyire a megrendítő környezetben lehet, gyönyörködve hallgatom a bájos dalt. Karácsonyi ének a halálos ágynál! De miért is csodálkozom? Hiszen a páter most várja igazán a Jézuskát... És milyen szép a szövege: ‚Mélyre szálltam istállóba, hogy rászokjál az alázatra'... Valóságos elmélkedés ez a kis dal. De tovább

is van: ‚Boldog Isten mennyit szenved... Boldogság a szent kereszt lett'... Szorul a szívem. Úristen, nézd, P. Biró mennyit szenved! ‚Kisded Jézus, úgy szeretlek, amikor majd engem visznek... Hazavígy Te az egekbe. Ott foglyod legyek örökre!'

A szívverésem majd eláll; jaj, ez az ének... Nem tudom végiggondolni. A haldokló lélekzete hirtelen eláll, nyitott szája becsukódik... Arcán mennyei béke ömlik el. Az óra dallamosan üti a kilencet.

Az orvos odaugrik. Térdelve fogja a pulzust. Nem tapintható. Egész teste halálverejtékes. Úgylátszik, befejeztetett...

Tovább folyik az ének. P. Zsiros az orvoshoz hajlik.

— Meghalt? — kérdi.

Már mindnyájan térdelnek. Hirtelen szörnyű görcs torzítja el arcát. Borzalmas látvány néhány pillanatig. Egy kis sóhaj hagyja el ajkát, aztán újra görcs. Majd hamuszínűvé válik az arca s élettelen mellkasából hangosan préselődik ki a levegő. Az általános főnöknő zokogva borul alapítójuk jobbkezére; a háttérben pedig egyre száll az ének: ‚Sume et suscipe, suscipe Domine... — Fogadd, Uram'...

Az arc kisímul. Békés, csendes lesz. Az általános főnöknő lezárja a szemeket... Kendővel felkötik az állát. Az ének utolsó akkordjai is elhaltak. P. Zsiros hangosan elkezdi a Miatyánkot...

Valami egészen rendkívüli hangulat lep meg, mint csak a legnagyobb ünnepeken. Érzem, hogy szent ez a hely. Az Úr most ítéli kedves szolgáját. P. Biró megérkezett... Úgy érzem, nincs okunk bánatra"...

A testvérek mégegyszer egyenkint odatérdelnek és megcsókolják utoljára azt a drága kezet, mely atyai jósággal vezette őket Jézus szentséges Szívéhez.

Az alig kihűlt tetemnél az általános főnöknő összes testvérei nevében ígéretet tesz, hogy engedelmességben meghajolnak Isten rendelése előtt és ezentúl még hűségesebben ragaszkodnak céljukhoz és bensőséges szeretetben egybeforrnak, hogy róluk is elmondhassák egyszer

Sírbatétel.

Fáradt teste a Krisztus-szobor lábánál pihen.

halálos ágyukon azt, mit atyjukról mondhatnak: megtartotta a főparancsot s elérte a szent Célt.

1938 augusztus 26-án történt ez.

A temetés szerzeteshez méltóan, egyszerű formák közt folyt le, de tele bensőséggel. A gyászolók tömege és kegyelete tette azzá. Ezrek tolongtak a Kerepesi-temetőben, hogy mégegyszer kimutassák tiszteletüket és hódolatukat a nagy lelki vezér iránt, ki annyi szívet irányított Isten felé.

Mikor P. Birót sírba tették, felhangzott a jezsuita kispapok énekkarának Magnificat-ja. Oly stílszerű volt itt a Szent Szűz háladala: „Magasztalja az én lelkem az Urat!" Magasztaltuk mi is az Urat, hogy ily csodálatos apostolt küldött nekünk, aki valóban „körüljárt, jót téve".

*

P. Birót sírba tették, eltűnt szemünk elől, de nem szűnt meg élni. Nemes szíve nem dobog ugyan többé, de továbbra is szereti embertársait. Azelőtt láthatóan, most meg láthatatlanul jár körül és tesz jót szenvedő felebarátaival. Ezt bizonyítja a sok száz imameghallgatás, melyet közbenjárásának tulajdonítanak. Csak néhányról emlékezünk meg itt.

Az egyik budapesti szanatóriumban egy másvallású asszony halálán volt. P. Birótól emléktárgyat kapott; nagy bizalommal kérte a páter közbenjárását s megígérte neki, ha meggyógyul, katolikus lesz. Nem hiába imádkozott: hamarosan ép egészségben hagyhatta el a szanatóriumot.

1939 nyarán H.-n általános vérmérgezést kapott egy 20 év körüli fiatalember. Beszállították a kórházba. Az orvosok megállapították, hogy nincs mentség. P. Biróhoz fordult a beteg és gyógyultan hagyta el a kórházat.

J. V. budapesti leány tüdőbajba esett. A röntgen körülbelül libatojás nagyságú kavernát mutatott. A k.-v.-i szanatóriumban átvilágításkor megállapították a kavernában levő genny hullámzását. Ez a beteg is P. Biróhoz fordult segítségért. Ő sem csalódott: a röntgenkép teljesen egészséges tüdőt mutat; a kavernának még helye sem látszik. A protestáns szanatóriumi orvos erre nézve a következőket írja: „Meg vagyok győződve arról, hogy súlyos

betegségéből való tökéletes gyógyulása nem magyarázható meg teljességgel az alkalmazott gyógyeljárásokkal, hanem emberi tudást és erőt meghaladó isteni segítség műve az, hogy néhány hét alatt minden nyoma eltűnt a könnyen végzetes kimenetelűvé válható betegségnek."

A feltűnő imameghallgatások azt mutatják, hogy míg az apostol fáradt teste ott pihen a Jézustársaság közös kriptájában a Krisztus-szobor lábánál s lelke élvezi annak boldogító látását, akiben hitt, akihez ragaszkodott s akiért annyit fáradozott, addig szíve továbbra is szereti embertársait és segít rajtuk hathatós közbenjárásával. De támogatja felebarátait hátrahagyott műveivel is, melyek tovább dolgoznak itt a földön. Apostoli szeretete és a Szent Szív világmegváltó jóságának szelíd és ernyedetlen hullámverése is tovább hat és lüktet azoknak lelkében, akiket ő tanított meg bízó, örvendő, alázatos és fáradhatatlan Krisztus-szeretetre.

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó 3
Bevezető 5
A Sajgó-erdőben 8
Küzdelmes pályaválasztás 15
A szentség iskolájában 22
Tanulmányi évek 30
St. Andrä 30
Kalocsa és Pozsony 32
Az isteni tudomány csarnokában . . . 36
A gyöngélkedő 42
A harmadik próbaév 47
A kalocsai konviktus élén 51
Pozsony és Budapest 69
Társadalmi és világproblémákkal szemben 80
A gyermekek hitoktatásáért 89
A Szív-újság és a Szívgárda 94
„A Szív" 95
Lapterjesztők 104
Száműzetésben 109
A Szívgárda 112
Egy gondviselésszerü alapítás: Jézus Szíve Népleányai Társasága 120
Az alapító eszméi 120
A megalakulás 125
A Társaság szelleme 130
A Társaság működése 133
A Társaság házai 136
A józan és erélyes lelkivezetés művészete . . . 140
A munka embere 152
Isten embere 159
Imádságos élet 167
Az alázatos szívű Jézus nyomában 175

Az engedelmes akarat hőse 184
A szenvedés útján 191
A Szent Szív apostola 201
A szeretet hirdetője 214
Istenszeretete 214
Felebaráti szeretete 215
Szociális szeretete 223
Széchenyi hazaszeretetének örököse 231
A rendtartományfőnők 245
Az élet alkonyán 257
„Végy magadhoz, Uram!" 268

NORDA
RT NYOMDAJA-BPEST